

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AFYONKARAHİSAR İLİ TERMAL TURİZM
TESİSLERİNİN EVRENSEL TASARIM
KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Ayşe AKILLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Haziran-2025
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Ayşe AKILLI tarafından hazırlanan “Afyonkarahisar İli Termal Turizm Tesislerinin Evrensel Tasarım Kapsamında İncelenmesi” adlı tez çalışması 30/05/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Ömer ÖZEREN
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Danışman

Prof. Dr. Bilgehan YILMAZ
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRKAN
(KTO Karatay Üniversitesi)

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Mevlüt UYAN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Ayşe AKILLI

Tarih: 30/05/2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AFYONKARAHİSAR İLİ TERMAL TURİZM TESİSLERİNİN EVRENSEL TASARIM KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Ayşe AKILLI

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Bilgehan YILMAZ

2025, 185 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Bilgehan YILMAZ
Doç. Dr. Ömer ÖZEREN
Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRKAN

Turizm bireyin belirli bir süre için yaşadığı yerden yola çıkıp tekrar aynı yere dönmesini ifade eder. Geçmişte turizm sadece dinlenme amaçlı yapılan fiziksel bir hareket olarak düşünülürken artık deneyimsel bir süreci de kapsamaktadır. Her bireyin eşsiz oluşu farklı istekler ve ihtiyaçları beraberinde getirmiştir bu durumda turizmde kullanıcıya deneyimsel olarak çeşitlenmeye olanak sağlamıştır. Her insanın farklı ihtiyaçları ve her bölgenin kendine has özellikleri ile alternatif turizm türleri oluşmuştur.

Alternatif turizm türlerinden biri olan termal turizm, yaralara ve hastalıklara iyi gelmesi ile geçmişten bugüne insanlar için popülerliğini sürdürmüş aynı zamanda insanlar bu sülardan yararlanabilmek adına kaplıcalar inşa etmiştir. Bugün ise kaplıcalar yerini termal turizm tesislerine bırakmış, daha geniş kapsamlı birimleri bünyesinde bulunduran kişilere fiziksel ve zihinsel olarak bütüncül bir iyilik hali sunmayı amaçlayan mekanlar haline gelmiştir. Fakat ortalama kullanıcı boyutlarına göre tasarlanan fiziksel mekanlar bu deneyimden bütün kullanıcıların eşit olarak faydalanmasını engellemektedir. Bu sebeple termal turizm tesislerinin tasarımlarında fiziksel engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı erişilebilirlik standartlarının yanı sıra daha kapsayıcı ve eşit mekan sunmayı hedefleyen evrensel tasarıma ihtiyaç vardır.

Evrensel tasarım bütün kullanıcıların eşit ve bağımsız biçimde ek çözümler olmaksızın hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır. Aynı zamanda evrensel tasarım fiziksel engellerle birlikte sosyolojik engellerin de ortadan kaldırılmasına olanak tanımaktadır. Literatür araştırmaları sonucunda bu alandaki çalışmalara ek olarak Türkiye'nin termal turizm potansiyeli göz önünde bulundurularak bu alanda yapılacak olan çalışmanın literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile Türkiye'nin termal turizm başkenti olarak bilinen Afyonkarahisar ili termal turizm merkezlerinden örnek destinasyonlar seçilmiş, erişilebilirlik ve evrensel tasarım kapsamında incelenmiştir. İlk olarak literatür çalışması ile kavramsal açıklamalara yer verilmiştir. Ardından alan çalışması ile yerinde gözlem, fotoğraflama ve birebir görüşmelerle veriler toplanmıştır. Bu verilerin analizi sonucunda bir takım değerlendirmeler ve eksikliklerin giderilmesine yönelik önerilere yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Bu çalışma, Afyonkarahisar'daki termal tesisleri erişilebilirlik ve evrensel tasarım perspektifinden incelemeyi, bölgedeki turizmin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: alternatif turizm, erişilebilirlik, evrensel tasarım, termal turizm, turizm.

ABSTRACT

MS THESIS

ANALYSIS OF THERMAL TOURISM FACILITIES IN AFYONKARAHİSAR PROVINCE WITHIN THE SCOPE OF UNIVERSAL DESIGN

Ayşe AKILLI

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture**

Advisor: Prof.Dr. Bilgehan YILMAZ

2025, 185 Pages

Jury

**Prof. Dr. Bilgehan YILMAZ
Assoc. Prof. Dr. Ömer ÖZEREN
Asst. Prof. Dr. Özlem DEMİRKAN**

Tourism refers to the act of an individual departing from their place of residence for a certain period and eventually returning to the same location. While tourism was once regarded merely as a physical activity undertaken for rest and relaxation, it now encompasses an experiential process as well. The uniqueness of each individual has brought about varying desires and needs, which in turn has allowed tourism to diversify based on user experiences. The diverse needs of individuals and the distinctive characteristics of each region have led to the emergence of alternative forms of tourism.

One of these alternative forms is thermal tourism, which has maintained its popularity throughout history due to its therapeutic effects on various ailments and conditions. In the past, people constructed thermal baths to benefit from these waters; today, these baths have evolved into thermal tourism facilities that incorporate broader functions and aim to provide a holistic sense of physical and mental well-being. However, physical spaces designed according to average user dimensions hinder equal benefit from these experiences for all users. Therefore, beyond accessibility standards aimed at eliminating physical barriers, there is a need for universal design that aspires to provide more inclusive and equitable spaces in thermal tourism facilities.

Universal design advocates for the ability of all users to move independently and equally without the need for additional solutions. Moreover, universal design not only addresses physical barriers but also facilitates the elimination of sociological obstacles. Based on literature reviews, it is believed that this study will make a significant contribution to the existing body of knowledge, particularly considering Turkey's potential in thermal tourism.

Through this study, sample destinations from thermal tourism centers in Afyonkarahisar—known as Turkey's thermal tourism capital—were selected and examined within the framework of accessibility and universal design. First, a literature review was conducted to provide conceptual explanations. Subsequently, fieldwork involving on-site observation, photography, and face-to-face interviews was carried out to collect data. Following the analysis of these data, evaluations were made and recommendations for addressing the identified shortcomings were provided to conclude the study.

This study aims to examine thermal tourism facilities in Afyonkarahisar from the perspective of accessibility and universal design, and to offer suggestions for the improvement of tourism in the region.

Keywords: alternative tourism, accessibility, universal design, thermal tourism, tourism.

ÖNSÖZ

Geçmişten bugüne kadar gelen standartlaşmış yaklaşımlar “normal” kavramını, bireylerin fiziksel durumlarına göre tanımlamıştır. Ancak bugünün dünyasında anlaşılmaktadır ki, “normal” kavramı toplumdaki bireylerin tamamını kapsamakta yetersiz kalmaktadır. Her bireyin kendine özgü oluşu, istek ve ihtiyaçlar bakımından da çeşitliliği beraberinde getirmektedir. Bu doğrultuda, toplumdaki sadece bir kesimin ihtiyaçlarına cevap verebilen yapılar, tasarımlar ve hizmetler değil; bütün kullanıcıları kapsayan düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Toplumda yaşayan bütün bireylerin hiçbir farklılık gözetmeksizin, haklarından eşit bir şekilde faydalanması çağdaş bir toplumun göstergesidir.

Bu çalışma ile, erişilebilirlik ve evrensel tasarım anlayışı doğrultusunda bütün kullanıcıların eşit şekilde termal turizm tesislerinden faydalanabilmesi için Afyonkarahisar ili özelinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın literatürdeki önemli bir boşluğu doldurması beklenirken, termal turizm tesislerinin gelişmesine özgün ve önemli katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatımda her zaman varlığını ve desteğini hissettiğim, bilgi ve deneyimleriyle yoluma ışık saçı değerli danışmanım Prof. Dr. Bilgehan YILMAZ’a en içten teşekkürlerimi sunarım. Onun öğrencisi olmak ve süreci birlikte yönetmek benim için kıymetli bir kazanımdır. Ayrıca, bilgi birikimleriyle çalışmaya katkı sunan ve desteğini esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Ömer ÖZEREN ve Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRKAN’a da teşekkürlerimi sunarım.

Tez alan çalışmasının gerçekleştirilmesinde bilgi ve deneyimlerini paylaşarak destek gösteren NG Afyon Wellness & Convention gıda ve kalite sorumlusu Nurşah CERAN’a, Başaranlar Termal Tesis işletme sahibi Mustafa BAŞARAN’a, Bolvadin Termal Tesisleri işletme müdürü Hakan KARAGÜVEN’e ve son olarak Safran Thermal Resort Otel satış danışmanı Özge ELİBOL’a teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte zaman yönetimi konusunda gösterdiği anlayış ile çalışmamı rahatlıkla sürdürebilmemi sağlayan Fatih Demir Mimarlık yöneticisi, aynı zamanda abim Fatih DEMİR’e teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her anında varlıklarını yanımda hissettiğim sevgili babam Abdullah AKILLI, annem Fatma AKILLI ve abim Yunus AKILLI’ya sevgileri ve manevi destekleri için şükran borçluyum.

Sözlerimi tamamlarken, tez süreci boyunca gösterdiği destek ve motivasyon ile bu yolculuğu daha da anlamlı hale getiren İsmail Hakkı OSMANÇELEBİOĞLU’na teşekkür ederim.

Ayşe AKILLI
KONYA-2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı	4
1.3. Çalışmanın Yöntemi	4
1.4. Literatür Taraması.....	5
2. KAVRAMSAL ALT YAPI	8
2.1. Engelliliğe İlişkin Kavramlar.....	8
2.1.1. İnsan/Kullanıcı/Normal Kavramları	8
2.1.2. Engelli ve Dezavantajlı Kavramları.....	10
2.2. Erişilebilirlik	22
2.2.1. Erişilebilirlik Mevzuatı ve Standartları.....	24
2.3. Evrensel Tasarım Kavramı	26
2.3.1. Evrensel tasarım tarihçesi	29
2.3.2. Evrensel Tasarım İlkeleri.....	31
2.3.3. Mimarlık ve Evrensel Tasarım	41
2.4. Turizm.....	47
2.4.1. Turizm Kavramının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	48
2.4.2. Turizm Türleri ve Alternatif Turizm Çeşitleri.....	49
2.4.3. Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Sağlık ve Termal Turizm	53
2.4.4. Termal Turizm Tesisleri	62
2.4.5. Termal Turizm Tesislerinde Erişilebilirlik	70
2.5. Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi	72
3. ALAN ÇALIŞMASI	74
3.1. Türkiye’de Termal Turizm Tesisleri.....	74
3.2. Afyonkarahisar İlinin Çalışma Alanı Olarak Seçilmesinin Nedenleri.....	74
3.3. Afyonkarahisar İlinin Genel Özellikleri.....	76
3.3.1. Afyonkarahisar İlinin Termal Su Potansiyeli	78
3.3.2. Afyonkarahisar Termal Turizm Merkezleri.....	80
3.4. Afyonkarahisar İli Termal Turizm Tesislerinin Evrensel Tasarım Kapsamında İncelenmesi	86
3.4.1. NG Afyon Wellness & Convention	88
3.4.2. Başaranlar Termal Tesis	107
3.4.3. Bolvadin Termal Tesisleri	125

3.4.4. Safran Thermal Resort Oteli	139
3.5. Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi	155
4. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	162
KAYNAKLAR	165
EKLER	176

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

TDK: Türk Dil Kurumu

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

ICIDH: International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps (Uluslararası Bozukluklar, Özürlüler ve Engeller Sınıflaması)

ICF: International Classification of Functioning, Disability and Health (Uluslararası İşlevsellik, Engellilik ve Sağlık Sınıflaması)

YGB: Yaygın Gelişimsel Bozukluk

DEHB: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

OSB: Otistik Spektrum Bozuklukları

ADD: dikkat eksikliği bozukluğu (ADD)

CP: disleksi ve cerebral palsy (CP)

MS: Multiple Skleroz

ADA: Americans with Disabilities Act (Amerikalılar İçin Engelliler Yasası)

NAS: National Accessibility Standard (Ulusal Erişilebilirlik Standardı)

WTO: World Tourism Organization (Dünya Turizm Örgütü)

UNWTO: United Nations World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)

ENAT: European Network for Accessible Tourism (Avrupa Engelsiz Turizm Ağı)

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

NG: Nafi Gural

Çalışma alanındaki otellere ait fotoğrafların tümü Şubat 2025 tarihinde araştırmacı tarafından çekilmiştir.

1. GİRİŞ

Turizm kelimesi, latince kökenli “*tornus*” sözcüğünden türemiştir. Tornus; bir bireyin belirli bir noktadan yola çıkarak dolaşım sağladıktan sonra tekrar aynı yere dönmesini ifade etmektedir (Oruç, 2004; Şemşimoğlu Erhan, 2010). Bu tanım ve günümüz turizm kavramının gelişim sürecine bakıldığında turizmin fiziksel bir hareketin yanı sıra deneyimsel bir süreç olarak değerlendirmek mümkündür. Geçmişten bugüne insanların farklı ekonomik, psikolojik ve sosyolojik bir yapıya sahip olması bireylerin istek ve ihtiyaçlarında farklılıkları beraberinde getirmiştir. İnsanların farklı gereksinimleri ve her bölgenin kendine özgü doğal, kültürel ve coğrafi özellikleri, zaman içinde alternatif turizm türlerinin oluşmasına olumlu bir katkı sağlamıştır.

Alternatif turizm çeşitlerinden birisi olan termal turizm tesislerinin kaynak suları, tarihte gelişim süreci istikrarsız seyreitse de her zaman var olmuştur. Geçmişte insanlar hastalıklarına şifa bulmak adına termal suları kullanmış, bu sulardan daha fazla yararlanabilmek adına özel yapılar inşa etmişlerdir. 2025 yılına gelindiğinde ise sağlık etkisinin yanı sıra dinlenme, kişisel bakım, yaşam kalitesini artırma gibi birden fazla hedef doğrultusunda kullanılmakta, daha modern ve kapsamlı termal turizm tesislerinin inşa edilmesine gayret edilmektedir. Bugünün termal turizm tesisleri, sadece kaplıca sularını sunmanın ötesinde, kullanıcılarına huzur verici ortamlar, dinlendirici atmosferler ve sağlıklı yaşam olanakları sunan mekânlar haline gelmiştir. Ancak, bu mekânların hak ettiği kadar daha fazla değer kazanabilmesi ve tercih edilen olabilmesi, sadece şifalı suların veya sunulan hizmetin kalitesi ile değil, tüm bireylerin bu hizmetlere erişebilme imkanına sahip olmalarıyla doğru orantılıdır.

Evrensel tasarım, kullanıcıların cinsiyet, yaş, beceri, kültürel durumu fark etmeksizin ihtiyaçlarını gözетerek, özel uygulamalar ve ek çözümler gerektirmeyecek bir şekilde mekân, ürün, hizmet sunmayı amaçlayan tasarım anlayışıdır. Evrensel tasarımda ana amaç bütün kullanıcıların sadece fiziksel mekân düzenlemeleri ile değil toplumsal yaşamın her düzeyinde tam bağımsız ve eşit hareket etmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, evrensel tasarımın engelli bireylerin hareket ve seyahat etme hakkıyla doğrudan ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Termal turizm tesisleri başta olmak üzere bütün alternatif turizm tesislerinin kullanıcı ihtiyaçlarını gözетerek adil, eşit ve bağımsız harekete imkân veren evrensel mekânlar sunması önemli bir husustur. Evrensel tasarım ilkeleri ile tasarlanan mekânlar, bu amacın hayata geçirilmesini mümkün kılmaktadır.

Termal kaynak bakımından oldukça zengin bir ülke olan Türkiye bu potansiyelini ulusal ve uluslararası pazarda da etkin kullanması büyük önem arz etmektedir. Evrensel tasarım bu hedefin gerçekleştirilebilirliğini arttırmaktadır. Çünkü; termal turizm tesislerinin evrensel tasarım ilkelerine uygun bir şekilde şekillendirilmesi tesislerin sürdürülebilirliğini doğrudan etkileyerek uzun vadeli yatırım getirisi sağlayacaktır. Kullanıcının kendi ihtiyaçlarına uygun bir tesiste konaklaması kullanıcının memnuniyetinin artmasına, bu durumda doğru orantılı biçimde tesislerin başarı şansına ve işletmenin uzun vadede ekonomik başarısına önemli katkılar sağlayacaktır. Uluslararası pazarda ise Türkiye'nin daha duyarlı ve gelişmiş bir konuma ulaşmasını buna ilaveten turizm gelirinde de olumlu yönde bir ivme kazanmasına olanak tanıyacaktır. Evrensel tasarımın termal tesislerde uygulanması sadece ekonomik olarak değil, tüm kullanıcılar için daha konforlu, erişilebilir ve güvenli bir ortam oluşturulmasına pozitif etkiler doğuracaktır. Bu yaklaşım, toplumsal farkındalığın gelişmesi adına sadece tasarımsal bir gereklilik olmaktan öte sosyolojik bir adımdır.

Bu doğrultuda çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Afyonkarahisar'daki termal tesislerin, evrensel tasarım perspektifinden incelenerek bölgedeki turizmin daha kapsayıcı ve erişilebilir bir şekilde geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunulması amaçlanmaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Türkiye, sahip olduğu zengin termal kaynaklarla dünya çapında önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyelin verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılabilmesi için, termal turizm sektörünün uluslararası düzeyde daha erişilebilir ve modern standartlara ulaşması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada Türkiye'de bulunan termal turizm tesislerinin dün, bugün ve geleceğini kapsayan gelişim süreci ile uluslararası rekabetteki konumu üzerine kapsamlı bir inceleme yapılması büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, dünya nüfusunun büyük ve önemli bir bölümünü oluşturan engelli bireylerin, yaşlıların, çocukların ve hamilelerin seyahat ve konaklama haklarındaki istek ve ihtiyaçları, turizm sektöründe ele alınması gereken temel bir meseledir. Bir diğer mesele, termal turizmin engelli bireyler için önemini göz ardı etmemektir. Evrensel tasarım ilkelerinin bu kapsamda uygulanması, sadece fiziksel engeller ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal adalet, eşitlik ve kapsayıcılık anlamında da önemi bir ilerleme sağlayacaktır.

Engelli bireyler ve özel ihtiyaçları olan kullanıcılar, memnun kaldıkları tesislere bir yıl veya altı ay içerisinde tekrar rezervasyon yapmayı tercih etmekte ve başka alternatiflere yönelmemektedirler. Bu durum, kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına cevap bulabildiği buna ek olarak bağımsız hareket edebildikleri erişilebilir ve evrensel mekân gereksiniminin önemini vurgulamaktadır. Evrensel tasarım ilkeleri esas alınarak tasarlanmış tesisler geceleme sayılarını arttırarak hem sektöre hem de ekonomiye önemli katkılar sağlamasına yol açmaktadır. Bu nedenle, evrensel tasarım ilkelerinin termal turizm tesislerinde hayata geçirilmesi, sadece bu gruptaki kullanıcıların yaşam kalitesini iyileştirmekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda Türkiye'nin termal turizm pazarında daha geniş bir müşteri kitlesine ulaşmasını sağlayacaktır.

Bu çalışma ile, Türkiye'deki termal turizm tesislerinin, erişilebilirlik ölçütleri ötesine geçerek evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda daha kapsayıcı ve çeşitli kullanıcı profillerine hizmet verilebilecek biçimde yapılandırılması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın alan çalışması destinasyonu seçilirken önemli bir termal turizm noktası olan aynı zamanda termal turizmin başkenti olarak bilinen Afyonkarahisar seçilmiştir. Afyonkarahisar'ın alan çalışması destinasyonu olarak seçilmesinde; zengin termal kaynaklara sahip olması, güçlü jeotermal potansiyeli ve biyolojik etkisi, ulaşım ağlarına yakınlığı, bölgesel kalkınma stratejileri kapsamında yapılan yatırımlar, kültürel ve tarihi çeşitlilik bakımından taşıdığı zenginlik, evrensel tasarım ve erişilebilirlik perspektifi açısından değerlendirmeye elverişli yapısı ile geleceğe yönelik potansiyel taşıması etkili olmuştur. Çalışmanın ilerleyen aşamalarında belirtilen önerilerin belirli koşullar sağlanarak (yasal düzenlemeler, farkındalık, bütçe olanakları vb.) pratikte uygulamaya geçirilmesi hedeflenmektedir.

İlgili çalışma çerçevesinde, Türkiye'deki termal turizm tesislerinin daha erişilebilir, kapsayıcı ve işlevsel hale gelmesi için gerekli adımları ve bütün kullanıcıların esas alındığı sürdürülebilir çözümler önermeyi hedeflemektedir. Bu girişim, sadece turizm sektörünün gelişimine katkı sağlamayacak, aynı zamanda toplumda daha eşitlikçi bir turizm anlayışının yerleşmesine yardımcı olacaktır.

Daha önce literatürde yeterince ele alınmamış olan evrensel tasarım ve erişilebilirlik konularında yapılan bu çalışma, gelecekteki araştırmalara da ışık tutarak, sektördeki gelişmelere katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışma Afyonkarahisar’da yer alan termal turizm yapılarını erişilebilirlik ve evrensel tasarım ilkeleri ışığında değerlendirmeyi amaçlamakta olup; bu kapsamda ilin farklı termal turizm merkezlerinden belirli örnek tesisler seçilerek olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilmiştir. Bu doğrultuda nitel veri toplama yöntemlerinden birisi olan literatür taraması yapılarak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Alan çalışması 2025 yılı içerisinde incelenen Afyonkarahisar’ın termal kaynak bölgelerinin her birinden bir tane olmak üzere dört farklı termal turizm tesisini kapsamaktadır. Örnekler, erişilebilirlik ve evrensel tasarım kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın alan çalışması fotoğraflama, yerinde gözlem, birebir yapılan görüşme, harita ve plan üzerinden inceleme gibi teknikler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada incelenen otellerin yakın çevresinden başlayarak iç mekânda bulunan bütün mekânlar sadece mimari ölçütler doğrultusunda incelenmiştir. İnceleme sürecinde zihinsel ve çoklu engel grupları, kullanıcı görüş ve değerlendirmeleri ile estetik değerlendirme kriterleri kapsam dışı tutulmuştur.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada, Afyonkarahisar İl Turizm Müdürlüğü’nden temin edilen veriler ışığında, Afyonkarahisar’ın termal kaynak bölgelerinden her birinden birer örnek seçilerek erişilebilirlik açısından kapsamlı bir inceleme yapılmıştır. İncelemedeki veri analizlerinin tutarlılığını sağlamak adına literatürdeki bilgiler esas alınarak değerlendirme çizelgesi oluşturulmuştur. Çalışma sürecinde, literatür taraması ile konuya dair mevcut bilgiler derinlemesine incelenerek; fotoğraflama, yerinde gözlem ve birebir görüşmelerle, tesislerin erişilebilirlik durumu daha somut bir şekilde değerlendirilmiştir. Ayrıca, harita ve planlar üzerinden yapılan incelemelerle mekânların fiziksel düzeni analiz edilmiştir. Tüm bu veriler, erişilebilirlik standartları, kılavuzlar ve evrensel tasarım ilkeleriyle karşılaştırılarak daha kapsamlı bir analiz yapılmıştır. Bu yöntemlerin bir arada kullanılması, çalışmanın bulgularının daha güvenilir ve geçerli olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Şekil 1.1. Çalışmanın yöntemi

1.4. Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde, konunun kuramsal ve kavramsal alt yapısının oluşmasına ve çalışma alanına ilişkin bilgi alınmasında faydalanılan literatürdeki ulusal ve uluslararası kaynaklar incelenmiştir. İlgili literatür verileri analiz edilerek konuya yönelik hangi yaklaşımların ele alındığı ve sonuç olarak hangi verilerin elde edildiğine dair bilgi edinilmiştir. Kaynaklardan hangi açılardan yararlanıldığı ve bu bilgilerin gözden geçirilerek çalışmaya nasıl aktarıldığı çalışmanın bütününde ortaya konulmaktadır.

Güvenç (2007), "*Türkiye'deki Termal Turizm Tesislerinin Planlama ve Tasarım İlkelerine İlişkin Bir Model Önerisi (Çanakkale Örneği)*" isimli doktora tezinde ulusal ve uluslararası ölçekteki termal turizm tesisleri detaylı biçimde incelenerek, yeni ve güncel bilgiler sentezlenmiş ve bir model önerisi yapılmıştır. Bu model önerisi planlama sürecini makro ve mikro ölçekli aşamalar ile ele almaktadır. Makro düzeyde; termal kaynakların debi, kapasite ve sağlık verileri üzerinden tespiti, kaynak bölgesinin sosyo-ekonomik ve turizm potansiyeli açısından değerlendirilmesi, stratejik planlama ilkeleri çerçevesinde yatırım, tanıtım, eğitim ve yasal düzenleme stratejilerinin oluşturulması ile imar planlarının hazırlanması yer almaktadır. Mikro planlama kararları kapsamında ise tesis türleri belirlenmekte; bu tesislerin vaziyet planı ve bina ölçeğinde mekânsal organizasyonları şekillendirilmektedir. Güvenç çalışmasında termal turizm ve spa&wellness turizmin birleşerek Türkiye'de termal turizmin 12 ay boyunca aktif olmasının ve ekonomik olarak iki kat girdi sağlamasının mümkün olduğunu bunun

turizm potansiyeli yüksek fakat gelişmemiş bölgelerle ilgili model önerisi yapılarak ve yatırımcıları bu alana çekerek mümkün olduğunu vurgulamaktadır.

Şemşimoğlu Erhan (2010), *“Türkiye’de Termal Turizmin Gelişimi, Termal Turizm Tesislerinin Tasarım Kriterleri (Afyonkarahisar İli Örneği Üzerinden İncelenmesi)”* adlı yüksek lisans tezinde, turizm, termal turizm ve termal turizm tesisleri kavramlarını kuramsal olarak detaylı biçimde inceleyerek alan çalışması bölümünde Afyonkarahisar Gazlıgöl Termal Turizm Bölgesi hakkında bilgi vermekte ve projelendirme çalışması yapmaktadır.

Erkovan (2013), *“Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Bir Kamusal Alan Olarak Akdeniz Üniversitesi Kampüsünün İncelenmesi”* isimli yüksek lisans tezinde evrensel tasarım ilkelerinin kampüs mekânlarında uygulanması ve kullanıcılara eşit, bağımsız, adil kullanım imkânı tanıyan bir kampüs alanının tasarım kriterlerini sorgulamıştır. Çalışmasında evrensel tasarım kavramı ve ilkeleri başta olmak üzere, üniversite, kampüs kavramları detaylı biçimde açıklanmış, kampüs planlamasındaki her mekân evrensel tasarım prensiplerine göre değerlendirilmiştir.

Evcil (2014), *“Herkes İçin Tasarım Evrensel Tasarım”* isimli kitabı önemli bir başvuru kaynağı niteliğindedir. Kitapta evrensel tasarım kavramı, ilkeleri ve bu ilkelerin tasarıma yansımaları detaylı biçimde ele alınmıştır. Kitap sadece engelli bireylerin değil, geçici engeli olan, yaşlı, çocuk, hamile gibi dezavantajlı grup içerisinde olan farklı kullanıcılar başta olmak üzere bütün insanlar için kapsayıcı ve evrensel mekân tasarımının önemini vurgulamaktadır.

Yıldız (2014), *“Türkiye’de Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirilmesi, İstanbul Örneğinde İrdeleme”* başlıklı doktora tezinde İstanbul Taksim ve Sultanahmet’te seçilen beş yıldızlı ve özel belgeli 12 adet oteli evrensel tasarım ilkeleri üzerinden incelemiştir. Çalışmanın değerlendirme bölümünde Yıldız, evrensel tasarımı geliştirmeye yönelik bütün veriler ışığında *“Engelsiz Turizm Tesisi Tasarım İlkeleri Seti”* oluşturmuştur.

Baydeniz, Türkoğlu (2021), *“Termal Otel İşletmelerinde Engelli Misafirlere Yönelik Uygulamaların Değerlendirilmesi: Afyonkarahisar İlinde Bir Uygulama”* başlıklı makalede, Afyonkarahisar’da bulunan beş yıldızlı termal otelleri ortopedik engelli bireyler için analiz edilmiştir. Amaç, sosyal sorumluluğun yanı sıra engelli turizm çalışmalarına katkıda bulunmaktır. Çalışma sonucunda incelenen otellerde ortopedik engelli bireyler için eksiklikler olsa fiziksel engelli bireyler için uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

Akademik olarak termal turizm tesislerini, müşteri memnuniyetlerini, turist profili çeşitliliğini değerlendirmek, farklılıklarını karşılaştırmak, imajını ve kalitesini iyileştirmek gibi amaçlarla birçok araştırma yapılmıştır. Aynı zamanda termal turizm tesislerinin evrensel tasarım kapsamında ele alındığı çalışmalar mevcut olmakla birlikte, bu alanda yapılan çalışmaların belirli odaklarla sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu nedenle, Türkiye’de termal turizm açısından önemli bir materyali oluşturan yapılı çevrenin; bugüne, geleceğe ve gelecekte yaşanacak değişimlere uyum sağlayabilmesi önemlidir. Aynı zamanda, toplumdaki tüm bireylerin eşit şekilde yararlanabileceği bir sistem oluşturmak adına, termal turizm alanında evrensel tasarım odaklı araştırmaların yapılması literatürde duyulan belirgin bir gereksinimi işaret etmektedir. Bu doğrultuda yürütülecek olan çalışmanın, alana anlamlı bir katkı sunması beklenmektedir.

2. KAVRAMSAL ALT YAPI

Bu bölümde, çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan; engelliliğe ilişkin kavramlar, erişilebilirlik, evrensel tasarım, evrensel tasarım ilkeleri, turizm ve termal turizm kavramları hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Engelliliğe İlişkin Kavramlar

Engellilik kavramının bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilebilmesi adına, alana özgü terminolojinin ve temel kavramların kuramsal çerçeve sınırları içerisinde tanımlanması gerekmektedir. Bu bölümde söz konusu kavramlar detaylı biçimde açıklanmıştır.

2.1.1. İnsan/Kullanıcı/Normal Kavramları

Yapısal ve işlevsel olarak evrendeki bilinen en yüksek biyoloji ve bilişsel kapasiteye sahip varlık olan insan sadece biyolojik bir varlık olmanın çok ötesindedir. İnsan düşünen, anlam arayan, bağ kuran, hisseden ve unutan çok yönlü bir katmanın temel basamağını oluşturmaktadır. İnsan kavramının bu çok yönlülüğü literatürde birden fazla tanımlama yapılmasını sebep olmuştur.

Bunlardan birisi olan Türk Dil Kurumu'na göre “insan” (2025); *“toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı”* olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlama ile insanın, toplum ve değerlerle etkileşim içinde; çevresinden etkilenen ve çevresini dönüştüren bir özne olduğunu söylemek mümkündür. İnsanın bu çok boyutlu yapısı yaşadığı toplumda ve mekânlara da yansımaktadır.

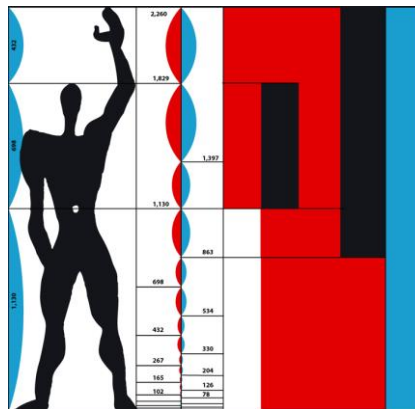
Mimarlık kapsamı içerisinde “insan” kavramı değerlendirilirse, tasarım yapılan mekânların şekillenmesinin ve deneyimlenmesinin aktif öznesidir. Mimari tasarımı yapılan mekân sadece ölçülerden ibaret olmamakla birlikte insanın esas olduğu kültürel, sosyal ve duyuşsal ihtiyaçlar da esas alınarak tasarlanmaktadır. Tasarlanan mekânlar sadece fiziksel bakımdan insanları değil, insanların kimliklerini, duygularını ve kültürlerini e etkileşim biçimlerini de barındırmaktadır. Gaston Bachelard'ın Mekânın Poetikası (La Poétique de l'espace) adlı eserinde, mekânın sadece fiziksel bir olgu değil,

insanın ruhunun bir nevi izdüşümü olarak zengin anlam taşıdığını vurgulamaktadır (Bachelard, 2023).

Mimarlık tasarım süreçlerinde mekânı deneyimleyen, kullanan ve mekân içerisinde bulunan birey “kullanıcı” olarak tanımlanmaktadır. Mimarlıkta kullanıcı, ürünü kullanarak tüketen değil, onu anlayan, algılayan, değerlendiren ve zaman içinde dönüştüren bir öznedir. Bu yönüyle; kullanıcının ihtiyaçlarına karşılık veremeyecek ve zaman içerisinde anlamsız bir formdan ibaret kalacak bir tasarımın başarılı bir tasarım olduğunu söylemek mümkün değildir.

Endüstriyel bir ürün olarak ortaya konulan diğer tüm ürünler gibi, mimari tasarımın da nihai amacı kullanıcısının ihtiyaçlarına yönelik tasarımlar yaparak kullanıcıyı memnun etmektir. Bu nedenle mimari, kullanıcısını tanımak, onun alışkanlıklarını bilmek, kültürel belleğini yansıtmak, duygusal ihtiyaçlarına da karşılık vermek durumundadır. Bu yüzden mimaride insanın tek boyutlu ve tüketen bir varlık olarak değil, canlı ve her seferinde tekrar üreten bir özne olarak kabul edilmesi ve buna uygun bir faaliyet sergilenmesi gerekmektedir.

Mimarlık tarihinde birçok kuramın temelini oluşturan insan bedeninin ölçüt olarak kullanıldığı Le Corbusier Modulor sistemi 1945 yılında geliştirilmiştir. Bu yaklaşım ile insan bedeni ve altın oran arasında bir ilişki kurularak tasarımların “normal insan ölçeğinde” rasyonel bir zemine oturtulması hedeflenmiştir. Ancak referans olarak idealize edilmiş olan insan bir erkek vücududur (Şekil 2.1). Corbusier “normal insan” kavramını idealize ederken cinsiyeti, farklı tipolojiye ait bedenleri, farklı yaş gruplarını ve engelli bireyleri göz ardı ederek tasarımda standartlaşmayı ön plana çıkarmıştır. Oysa ki mimarlık, sadece idealize edilmiş normal bir beden esas alınarak yapılan üretim süreci değildir. Peki ya “normal” nedir?

Şekil 2.1. Le corbusier modulor (Corbusier, 2021)

“Normal” kelimesi latince norma kelimesinden gelmekte olup şablon, ölçü anlamında kullanılmaktadır. TDK (2025)’e göre ise “1. aşırılığı, eksikliği ve taşkınlığı olmama, ortalama durum, 2. alışılmış olan; olağan” olarak tanımlamaktadır. Her iki tanım da bugünün modern dünyası sınırlarında bakıldığında toplumun ya da kültürün belirlediği bir düzene, kalıba uymayı ifade etmektedir. Fakat insan bireysel özellikleri, deneyimleri ve bakış açıları göz önünde bulundurulduğunda normal insan olarak tanımlanacak şeyin varlığı sorgulanabilir. Her insanın benzersiz olduğu, farklılıkların insan deneyimini zenginleştirdiği bir dünyada, normal kavramı görecelidir ve bir kişi için "normal" olan başka bir kişi için hiç de öyle olmayabilir. Bu nedenle toplumun yarattığı “normal” sınırlarının ötesinde, bireyin kendi benzersiz kimliğini keşfetmesi oldukça önemli bir husustur.

Toplumda normal kavramı bir insan için kullanıldığında sakat, engelli, özürlü gibi terimler zıttı gibi algılanmaktadır. Ancak, her iki terim de aslında toplumun dayattığı normal sınırları içine sığmayan bireyleri tanımlar. Oysa her insanın kendine özgü yetenekleri, deneyimleri ve bakış açıları vardır ve bu farklılıklar, bir kişinin değerini ya da kimliğini belirlemede daha önemli bir yer tutar.

Bu bağlamda çalışmada hem kavramsal bir netlik sağlamak hem de kapsayıcı bir dil benimsemek amacı ile ilgili bireyler “engelli” terimiyle ifade edilmiştir.

2.1.2. Engelli ve Dezavantajlı Kavramları

Engellilik ile ilgili kullanılan farklı kelimeler ve tanımlar belirli bir kavram karmaşası oluştursa da aslında bu durum engellilerin toplumda yaşadığı zorlukları ve engelleri de özetler niteliktedir. Türkiye’de 1990’ların sonuna kadar uluslararası metinlerin resmi çevirileri, yasal düzenlemeler ve doktrinlerde disabled person, people with disabilities ifadeleri sakat olarak çevrilirken, ilerleyen zamanlarda genellikle “özürlü” kelimesi kullanılmıştır. 2006 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen “*Convention on The Rights of Person with Disabilities*” sözleşmesi resmi çeviride “*Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*” olarak düzenlenmiş ve bu adımdan sonra “engelli” ifadesi Türkiye’de kullanılmaya başlanmıştır (Yavuz, 2019). Son birkaç yıla bakıldığında ise toplumda yer alan farklı grupların eşit şekilde haklarından ve hizmetlerden yararlanamaması sebebiyle “dezavantajlı” kelimesi kullanılmaya başlanılmıştır.

Bütün bu kavramlar göz önünde bulundurulduğunda tek bir kavram kullanmanın ve bu kavrama ilişkin tanım yapmanın oldukça güç olduğu görülmektedir. Fakat, toplumda “sakat”, “özürlü” gibi kelimeler hem olumsuz bir anlam taşıması hem de kişiyi eksik ve yetersiz tanımlamasıyla ayrımcılığa yol açmaktadır.

Engellilik durumu, toplumdaki çoğunluğu oluşturan bireylerin normlarına dayalı bir algıdır, bir başka deyişle belirli başlı bir sağlık sorunu değil toplumsal bir olgudur. Bireylerin engellerinden kurtularak bağımsız yaşaması ancak çevresel ve sosyal engellerin ortadan kalkması ve toplumun kabul kriterlerinde değişikliklere yol açılabilmesi ile mümkündür. Tüm bu sebepler göz önünde bulundurularak bu tez çalışmasında “engelli”, “dezavantajlı” kelimelerinin kullanılmasının daha doğru olacağı kanaatine varılmıştır.

Çalışmaya başlamadan önce her iki kavramın da terminolojisini incelemek ve anlamak önemlidir.

Engelli (handicap) kelimesinin TDK (2025) tanımına bakıldığında,

- Engelli: 1. Engeli olan, 2. Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal veya sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmiş, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri çeken.

Şeklinde tanımlanmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yayınlamış olduğu 5378 sayılı kanunda ise engellilik, “Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey” olarak tanımlanmaktadır. Engellilik, çevre koşulları ile oluşan sosyal ve geçici bir durumu ifade etmektedir. Engelli bir birey, engellerin olmadığı her şeye erişebildiği bir ortamda engelsiz sayılırken, engelsiz bir birey engellerin bulunduğu her şeye erişemediği bir mekâna engelli sayılmaktadır.

Engellilik, bulunduğu bağlam ile anlam kazanan fiziksel ve sosyal bir olgudur. Yani bir başka anlamla engellilik daha çok toplumdaki diğer bireylerin engelli bireye verdikleri tepki ile engellilik kişideki ve toplumdaki anlamını oluşturmaktadır (Burcu, 2011).

Bireyler hayatlarının herhangi bir döneminde belirli bir süreyle veya kalıcı olarak erişememe ve engellenme durumlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sebeple engelli olarak adlandırılan bu grup belirli oranlardan daha büyük bir kitleyi oluşturmaktadır. Bir bireyin hayatının belirli dönemlerini oluşturan çocukluk ve yaşlılık

dönemlerinde yetilerinde oluşan yetersizlik, cinsiyete bağlı değişkenler, eski hükümlü olma durumu, din, dil, ırk, etnik köken, inanç gibi sosyo-kültürel nedenler ile toplumda ayrıştırıcı bir tutumla karşılaşan her birey engelli olarak nitelendirilmektedir. Engellilik toplum sebebi ile oluşur (Yavuz, 2019). Oysa ki tekerlekli sandalyeyle karşıdan karşıya geçmeye çalışan bireyin, çocuğunun pusetini taşıyan annenin ya da topuklu ayakkabısı ile ızgara üzerinde yürüyerek işine yetişmeye çalışan sağlıklı bir kadının içinde bulundukları durum ve şartlar ile birbirlerinden hiçbir eksikliği ve fazlası olmadığını toplumun farkedebiliyor olması gerekmektedir.

Bir diğer kavram olan dezavantajlılık kelimesinin kökenine bakıldığında, Fransızca *désavantage* kelimesinden geldiği görülmektedir. TDK (2025)'ya göre, "*avantajlı olmama durumu*" şeklinde tanımlanmaktadır. Toplumda yer alan bütün insanlar çeşitli sebeplerle toplumdaki hizmet ve olanaklardan eşit bir biçimde faydalanamamakta ve dezavantajlı duruma düşmektedir. Oysa ki toplumda yer alan her insan eşit haklara sahip bir biçimde doğmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim ve Bilim ve Kültür Örgütü'ne göre dezavantajlılık, kişinin ekonomik durumu, dini, dili, cinsiyeti, etnik kökeni, siyasi statüsü nedeni ile sosyal ve ekonomik açıdan bütünleşme şansının az olması veya hiç olmamasıdır (UNESCO, 1998).

Dezavantajlılık yaş, din, dil, cinsiyet, fiziksel durum gibi birçok sebeple ortaya çıkabilmektedir. Yaşlı bir birey çalışmak için veya bir kutuyu kaldırmak için dezavantajlı sayılırken sırf genç ve deneyimsiz olduğu için işe alınmayan bir birey de kendini dezavantajlı sayabilir. Dezavantajlılık stabil bir olgu değildir, dönemsel olarak değişebilir. Bugün kendini dezavantajlı hisseden bir birey yarın yaşı ilerlediğinde veya mevcut fiziksel durumu değiştiğinde kendini avantajlı olarak hissedebilir.

Dezavantajlılık göreceli ve bağlamsal bir olgu olarak nitelendirilmektedir. Toplumsal duyarlılıklarımız dönemsel olarak değişirken dezavantajlılığa bakışımız da değişmektedir. Dezavantajlılık kavramının ilk ortaya atıldığı dönemde yaşlı, çocuk ve fiziksel, ruhsal, zihinsel engeli sahip bireyler dezavantajlı olarak nitelendirilirken, zaman içerisinde din, dil, ırk, etnisite, fiziksel durum nedeni ile damgalama ve ayrıştırmaya maruz kalan bireyler de dezavantajlı olarak ele alınmıştır (Estes, 2014). Her ne kadar farklı görüşler olsa da UNESCO, yaşlı, engelli, çocuk, genç, evsiz, göçmen, kadın ve romanlar dezavantajlı olarak nitelendirilmiştir (UNESCO, 2020; Anonim 1).

Daha geniş bir kapsam ile ele alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2021 yılında yayınlamış olduğu “*Türkiye’de ve Dünyada Dezavantajlılık*” (Anonim 1, 2025) çalışmasına göre;

- Engelliler
- Yaşlılar
- Çocuklar
- Yoksullar
- Evsizler
- İşsizler
- Göçmenler
- Emekliler
- Eski hükümlüler
- Okuma yazma bilmeyenler
- Dil engeli olanlar
- Farklı bir kültüre ve dine mensup olanlar
- Ekonomik yetersizliği olanlar
- Uzak bölgelerde yaşayıp ve hizmetlere uzak olanlar
- Doğal afetten zarar görenler
- Tek ebeveynli aileler (çocuğun tek ebeveyni ile yaşadığı aile yapısı)
- Madde bağımlıları
- Kadınlar
- Romanlarında dezavantajlı grup içerisinde değerlendirilmesi mümkündür

(Anonim 1, 2025).

2.1.2.1. Engelliliğin türleri

Engellilik kavramı, tarihsel olarak çoğunlukla tıbbi bir eksiklik veya kusur olarak tanımlanmıştır. Bu bakış açısına göre, engelli bireyler fiziksel ya da zihinsel yetersizlikleri nedeniyle toplumsal yaşantıya uyum sağlamakta zorlanan kişiler olarak görülmüştür. Ancak, engellilik anlayışı zaman içinde önemli bir değişim göstermiştir. Kronolojik gelişim süreci içerisinde, engellilik kavramının diğer disiplinleri de kapsayan bir şemsiye görevi üstlenmesi; mimarlık, hukuk, tıp, sosyal bilimler ve eğitim gibi alanlarla iş birliği yapmasına ve multidisipliner bir yaklaşım geliştirmesine zemin

hazırlamıştır. Engellilik kavramı tüm bu incelemelerde tıbbi ve toplumsal olarak iki başlık altında kategorize edilmektedir (Smart, 2009).

Tıbbi yaklaşım, doğuştan veya sonradan meydana gelen bedensel yetersizliklerden kaynaklanan sağlık sorunlarına odaklanılmaktadır. Bu bakış açısında engellilik, daha çok bireysel bir sorun olarak görülmekte ve toplumsal bir mesele olarak ele alınmamaktadır. Tıbbî perspektifte, engelliliğin sosyal boyutları genellikle göz ardı edilir; bireylerin farklılıkları veya ihtiyaçları dikkate alınmaksızın, tüm bireylere aynı şekilde yaklaşmaktadır.

Günümüzde daha çok incelenen toplumsal yaklaşıma göre ise, engellilik, yalnızca bireyin fiziksel veya zihinsel durumuyla değil, aynı zamanda çevresel ve toplumsal faktörlerle de ilişkilendirilen bir kavram olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda, engellilik sadece bir sağlık durumu olmanın ötesine geçerek, bireylerin çeşitli hizmetlere, ürünlere, toplumsal yaşama ve çevreye erişimde yaşadıkları zorlukları da içerir. Engelli bireylerin topluma katılımını engelleyen fiziksel engeller, ulaşım sorunları, erişilebilirlik eksiklikleri ve toplumsal dışlanma gibi faktörler, modern engellilik anlayışının temel bileşenleri haline gelmiştir. Bu noktada, engelliliğin sadece bireysel bir durum değil, aynı zamanda toplumsal yapılarla ilgili bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla engelliliği anlamak, yalnızca tıbbi bir perspektife dayanmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun, çevrenin ve altyapının engelli bireylerin yaşamlarını nasıl şekillendirdiğini de göz önünde bulundurmayı gerektirir. Bu yaklaşım ile engelli bireylerin toplumla bütünleşmesi amacı ile mimarlık, hukuk, sosyal bilimler, eğitim gibi alanlarda birçok çalışma yapılmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (WHO, 2001), ise, engellilik kavramı daha geniş bir perspektiften bakılması gereken hem tıbbi hem toplumsal yaklaşımın senteziyle incelemenin daha kapsamlı ve doğru bir bakış açısı olduğunu savunmaktadır. Günümüz koşullarında engelli bireyleri kapsamayan daha ayrıştırıcı bir tutumla yapılan tasarımlar, toplumsal düzenlemeler bireylerin hayatlarını zorlaştırmakta onları kısıtlayarak engellemektedir. Unutulmamalıdır ki tıbbi engeller bireyin hayata katılımının önünde bir engel değildir, asıl engel toplumsal engellerdir (Bilgi, 2007). Kılıç (2019) çalışmasında oluşturduğu tablo ile engelli bireyi tıbbi ve toplumsal açıdan farklı disiplinlerce tanımlanmıştır. Kılıç, (2019)'a göre, mimarlık engelli bireye daha toplumsal bir perspektiften bakarak *“fiziksel çevre uygulamalarından olumlu veya olumsuz etkilenen birey”* demiştir.

1980’li yıllardan itibaren engelliliğin sınıflandırılması ve teorik olarak yenilenebilmesi için birçok çalışma yapılmış olup 2001 yılında Dünya Sağlık Örgütü “*İşlevsellik, Yeti Yitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırılması*” (ICF) sistemini geliştirmiştir (WHO, 2001). Bu sisteme göre; görme, işitme, öğrenme-öğrendiklerini uygulama, zihinsel fonksiyonlar, günlük gereksinimleri karşılama, iletişim kurma, beden duruşunu değiştirme ve sabit tutma, eşyaları tutma hareket ettirme ve taşıma, yürüme ve hareket etme, öz bakım, temel yaşam aktiviteleri, toplumsal sosyal ve sivil yaşam olarak sınıflandırılmıştır (Bilsin ve Başbakkal, 2014). Birleşmiş Milletler 2001 yılında tıbbi modele dayalı ICIDH (uluslararası bozukluklar, özürler ve engeller sınıflaması) sınıflama sistemi yerine sosyal olguları dikkate alan ICF (uluslararası işlevsellik, engellilik ve sağlık sınıflaması) sınıflandırma sistemini kullanmaya başlamıştır. Türkiye’de ise Özürler Araştırması Sınıflandırılmasına (2002) göre engellilik ortopedik özür, görme özür, dil ve konuşma özür, zihinsel özür ve süregelen hastalık olarak 6 grupta sınıflandırılmıştır (Çağlar, 2012; Bilsin ve Başbakkal, 2014). Bir başka sınıflandırma çeşidi ortaya koyan Baykoç Dönmez (2010)’a göre ise engellilik; “*Görme engelli, işitme engelli, bedensel engelli, zihinsel engelli, öğrenme güçlüğü, Yaygın Gelişimsel Bozukluk (YGB), Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), Otistik Spektrum Bozuklukları (OSB), Dil ve Konuşma Bozuklukları, Uzun Süreli (Süregelen) Hastalık, Üstün ve Özel Yeteneklilik*” şeklinde sınıflandırmıştır (Baykoç Dönmez, 2010).

Tüm bu bilgiler ışığında engelli bireylerin çeşitliliği göz önünde bulundurularak, engellilere dair kapsamlı bir sınıflandırma yapmanın daha doğru olacağı düşünülmektedir. Çalışmada fiziksel engeller ve fiziksel erişilebilirlik üzerine daha detaylı bir alan çalışması yapılacak olsa da erişilebilirliğin ve engellerin kaldırılmasının sadece fiziksel düzenlemelerle değil toplumsal bir iyileşmeyle de mümkün olması beklenmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde Sungur Ergenoğlu (2013) çalışmasından da yardım alınarak engelliliği:

1) Fiziksel engeller

- Görme engelliler
- İşitme engelliler
- Dil ve konuşma engelliler
- Ortopedik engelliler
- Hastalıklar

- 2) Zihinsel engelliler, ruh hastalıkları ve duygusal bozukluklar
- 3) Davranışsal ve psikolojik engeller
- 4) Maddi engeller
- 5) Sosyal ve toplumsal engeller
- 6) Kültürel engeller şeklinde kategorize etmek mümkündür.

1) Fiziksel engeller

Bu bölümde fiziksel engeller başlığı altında ortopedik engelliler, işitme ve konuşma engelliler, görme engelliler, hastalıklar, zihinsel engelliler, ruh hastalıkları ve duygusal bozukluklar hakkında gerekli bilgiler verilmiştir.

a) Görme engelliler

Doğum öncesi, doğum sırası ya da doğum sonrası süreçlerde gözlerden birinin ya da her ikisinin de tam ya da kısmi görme kaybına uğramış olan bireylere görme engelli denir.

Görme engeline yol açan birçok farklı sebep bulunmakla birlikte, en yaygın nedeni yaşamın bir döneminde geçirilen hastalıklar ve sağlık sorunlarıdır. Görme engeli, genellikle "kör" ve "az gören" olarak iki ana grupta sınıflandırılır. Bunun yanı sıra, göz protezi kullanan, şaşılık, gece körlüğü veya renk körlüğü gibi görsel sorunları yaşayan kişiler de görme engelli kabul edilmektedir.

Görme engeli, çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilir ve zamanla daha yaygın hale gelebilmektedir. Bu engel, bireylerin renkleri görmelerini, bağımsız bir şekilde hareket etmelerini, denge sağlamalarını, çevreyi algılamalarını ve buna uygun şekilde tepki vermelerini zorlaştıran ciddi sorunlara yol açabilir.

Görme kaybı, yalnızca bireysel değil, toplumsal düzeyde de birçok zorluğa neden olabilmektedir. Engelli bireyler, görsel dünyayı yeterince algılayamadıkları için sosyal etkileşimlerde, ulaşım ve günlük yaşam aktivitelerinde çeşitli zorluklarla karşılaşır. Bu da görme engelli bireylerin yaşam kalitesini etkilemekle birlikte toplumsal uyum sağlamalarını zorlaştırabilir.

b) İşitme engelliler

İşitme engeli, doğuştan veya sonradan meydana gelen çeşitli kazalar, hastalıklar ya da yaralanmalar sonucunda bireyin işitmesi gereken sesleri algılayamaması durumudur. Bu engel, işitme kaybının türüne bağlı olarak farklı seviyelerde olabilir. İşitme engelli bireyler, genellikle "sağır" ve "ağır işiten" olarak iki ana gruba ayrılırlar (Artar ve Karabacakoğlu, 2003). İşitme kaybı, bireyin sesleri duyması ve anlaması gerektiği şekilde işitme yetisini etkileyen bir durumdur ve bu durum sosyal ve psikolojik gelişimi üzerinde önemli sonuçlar doğurabilir.

Toplum içinde aktif bir birey olabilmenin en temel adımlarından biri, etkili iletişim kurma becerisidir. Bu nedenle, işitme engeli olan bir kişinin iletişimde zorluk yaşaması, onun sosyal etkileşimlerini ve toplumla olan bağlarını derinden etkileyebilir. İletişim, yalnızca duysal bir deneyim değil, aynı zamanda düşünsel ve duygusal bir süreçtir. İşitme engeli, bir bireyin bu süreci sağlıklı bir şekilde yaşamasını zorlaştırarak, çevresindeki insanlarla anlamlı ilişkiler kurmasını engelleyebilir. Bunun sonucunda, işitme engelli bireylerin, okulda, iş hayatında ya da günlük yaşamda karşılaştıkları engeller artabilir, sosyal izolasyon riski ortaya çıkabilir. Bu durum, kişinin yalnızlık hissine kapılmasına ve duygusal zorluklar yaşamasına yol açabilir.

c) Dil ve konuşma engelliler

Sözlü iletişimdeki düzensizlikler ve aksaklıklar nedeniyle dil ve konuşma becerilerinde zorluk yaşayan bireyler, dil ve konuşma engelli olarak sınıflandırılmaktadır. Bu engel, doğuştan ya da sonradan çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilir. Genetik faktörler, doğum sırasındaki komplikasyonlar, nörolojik hastalıklar veya travmalar gibi sebepler dil ve konuşma problemlerine yol açabilir. Çocukluk sürecinde oluşan dil ve konuşma kısıtlılıkları da bu engel grubuna girmektedir (Fidan, 2023). Dil ve konuşma, bireylerin sosyal etkileşimlerini sağlamak için temel iletişim araçlarıdır ve bu becerilerdeki eksiklikler, bireylerin toplumsal yaşantılarında önemli zorluklar yaratabilmektedir.

İşitme kadar dil ve konuşma da etkili iletişim için kritik öneme sahiptir. Dil ve konuşma engelleri, bireylerin sosyal ilişkilerde, eğitimde ve iş hayatında karşılaştıkları engelleri artırabilir. Bu nedenle, dil ve konuşma engellerinin erken dönemde tespiti ve

müdahalesi, bireylerin toplumsal yaşama uyumunu kolaylaştırmak için büyük önem taşır.

d) Ortopedik engelliler

Ortopedik engelliler, iskelet ve kas sisteminde eksiklik, yetersizlik veya bozulma görülen bireylerdir (Fidan, 2023). Bu bireyler, vücudun herhangi bir uzvunda ya da omurgasında doğuştan ya da sonradan meydana gelen anomalilere bağlı olarak şekil bozuklukları, uzuv kaybı, uzuv kısalığı, kemik hastalıkları, kas zayıflığı veya felç gibi sağlık sorunları yaşayabilmektedir. Bu durumlar, bireyin hareket yetisini kısıtlayarak günlük yaşam aktivitelerini zorlaştırabilir ve bireyin bağımsız hareket etme kapasitesini önemli ölçüde etkileyebilir (Durduran, 2019).

Ortopedik engelliler, “yürüeyilen” ve “tekerlekli sandalyeye bağı” olmak üzere iki ana grupta sınıflandırılmaktadır (Durduran, 2019). Yürüeyilen ortopedik engelliler, yardımcı ekipmanlarla veya sınırlı düzeyde hareket kabiliyetine sahipken, tekerlekli sandalyeye bağı bireyler hareketlerini tamamen yardımcı araçlarla gerçekleştirmektedir. Ortopedik engelli bireyler, çoğunlukla günlük yaşamlarında kişisel bakım, ulaşım, eğitim ve mesleki faaliyetler gibi alanlarda başka bireylerin yardımına veya desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç, engel durumunun derecesine bağı olarak kısmi ya da tam olabilir. Günümüzdeki teknolojik ilerlemeler ve tıbbi yenilikler, ortopedik engellilerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla çeşitli yardımcı cihazlar ve rehabilitasyon araçları geliştirmektedir. Protezler, ortezler, motorlu tekerlekli sandalyeler ve akıllı ev sistemleri gibi teknolojiler, engelli bireylerin daha bağımsız bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmaktadır.

e) Hastalıklar

Bireylerin yaşamlarının belirli dönemlerinde karşılaşabilecekleri nörolojik, ürolojik, dolaşım, sindirim, endokrin ve hematolojik hastalıklar, fiziksel olarak dışarıdan belirgin bir engel oluşturmaya da engel durumu kapsamında değerlendirilmektedir. Bu tür rahatsızlıklar, bireylerin günlük yaşam aktivitelerini yerine getirme becerilerini kısıtlayarak yaşam kalitelerinde ciddi düşüşlere neden olabilmektedir. Sağlık sorunları, bireyin iş, eğitim ve sosyal yaşamına katılımını zorlaştırarak hem fiziksel hem de psikolojik zorluklar yaşamasına sebep olabilmektedir. Dışarıdan sağlıklı ve işlevsel görünen bu bireyler, yaşadıkları sağlık sorunlarının etkileri

nedeniyle yaşlılarına ve çevrelerindeki diğer bireylere kıyasla belirgin dezavantajlar yaşayabilmektedir.

2) Zihinsel engelliler, ruh hastalıkları ve duygusal bozukluklar

Zihinsel engellilik, doğum öncesi, doğum anı veya sonrasında meydana gelebilen ve merkezi sinir sisteminde değişikliklere yol açarak zihinsel işlevlerde yavaşlama, gerileme ya da gelişimsel duraklamalara neden olan kronik bir durumdur. Bu durum, bireyin sosyal uyum becerilerini, akademik başarısını ve özellikle günlük yaşam becerilerini olumsuz etkileyerek sürekli bir yetersizlik hali oluşturur.

Zihinsel engellilik yalnızca zekâ geriliği (mental retardasyon) ile sınırlı olmayıp, Down sendromu ve fenilketonüri gibi genetik bozukluklar da bu kapsamda değerlendirilir. Ayrıca demans, şizofreni, otizm, beyin hasarı, dikkat eksikliği bozukluğu (ADD), disleksi ve cerebral palsy (CP) gibi nörolojik ve ruhsal sağlık sorunları da zihinsel engellilik grubuna dâhildir. Bazı hastalıklar ise birden fazla engellilik kategorisinde yer alabilmektedir. Örneğin, CP ve Multiple Skleroz (MS) hem bedensel hem de nörolojik hastalıklar arasında değerlendirilir (Çakmak, 2006; Yavuz, 2019). Tüm bu rahatsızlıklar bireyin yaşam kalitesini ciddi şekilde düşürmekte ve sosyal yaşama katılımını önemli ölçüde zorlaştırmaktadır.

3) Davranışsal ve psikolojik engeller

Engelli bireylere yönelik toplumsal tutumlar, toplumun eğitim ve kültür seviyesine, bireyin engel türüne göre değişiklik göstermektedir. Ancak genel anlamda engelli bireyler önyargı, ayrımcılık, dışlanma gibi olumsuz tutum ve davranışlarla karşılaşmaktadır. Bu tutum ve davranışlar toplumsal engeli oluşturmaktadır. Toplumsal engele uğrayan bireyler topluma uyum sağlamakta, kabul görmekte ve eşit fırsatlara ulaşmakta birçok zorluk yaşamaktadır.

Toplumun engelli bireyleri yardıma muhtaç olarak görme, acıma, küçümseme, anormal bir varlıkmiş gibi davranma hatta eksik görme eğiliminde olması engelli bireylerin yaşamlarına zarar vermektedir. Engelli bireylerin bu şekilde sadece engelleriyle tanımlanması onların özgüvenlerini zedeleyerek, sınırlandırmaktadır. Aynı zamanda birçok engelli birey karşısındaki kişinin ayrımcı tutumundan kaynaklanan korku, kaygı ve utanç gibi duygusal engellerle mahkûm bırakılmaktadır. Bu durumda bireylerin gerçekleştirmek istediği eylemlerin gerçekleşmemesine veya kendisi için

önemli kararlar almasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür engellerin aşılabilmesi adına toplumsal farkındalık, eğitim ve engelli bireylerin haklarının savunulması büyük önem taşımaktadır.

4) Maddi engeller

Maddi engelleri iki ayrı başlıkta incelemek mümkündür.

Bunlardan ilki; engelli bireylerin konut ve çalışma yaşamlarında bağımsızlıklarını sürdürebilmeleri için gerekli olan maddi bağımsızlıktır. Engelli bireylerin, toplumsal hayata etkin katılım sağlayabilmeleri, ekonomik bağımsızlıkla doğrudan ilişkilidir. Maddi engeller, bireyin gelir elde etme kapasitesinin yanı sıra, mali konularda özerk kararlar alabilme yetisini de içermektedir. Engelli bireylerin istihdam alanında tercih edilmemesi, engel durumuna uygun iş verilmemesi ve buna maruz bırakılması, daha az ücret verilmesi bireyin maddi gelir elde etmesini engellemektedir. Engelli bireyler maddi olarak belirli bir gelir elde etse de bilişsel yetileri etkileyen hastalık durumlarında (Alzheimer, beyin travması vs.), bireyin ekonomik karar alma süreçlerinde zorlanabileceği bilinmektedir. Buna karşın, açık ve anlaşılır bilgilendirme ve yerinde, yeterli destek ile bireyler doğru kararlar alabilmesine yardımcı olunmalıdır.

İkinci başlık ise, engelli bireylerin toplumsal yaşamında gereksinimini duyduğu her türlü erişilebilirlik düzenlemelerinin ekstra maliyet olduğuna dair yaygın inanış maddi engellerin bir diğer boyutunu göstermektedir. Bütün bireylerin eşit biçimde erişebileceği mekân ve ürün tasarımları tekrar bir düzenleme yapılmasına gerek kalmaksızın uzun vadede sürdürülebilir bir erişim sağlayacaktır. Toplumda kalıplaşan bu önyargının kırılması büyük önem arz etmektedir.

5) Sosyal ve toplumsal engeller

Sosyal ve toplumsal engeller, bireylerin toplumsal yaşama tam ve eşit katılımını zorlaştıran engel türleridir. Bu engeller ile bireyler kendilerine ait birçok haktan mahrum kalmaktadır. Hayatının herhangi bir alanında sosyal olarak dışlanmaya maruz bırakılan engelli birey sadece o alanda değil yaşamının diğer kısımlarında da kısıtlamalara maruz bırakılmaktadır (Alptekin, 2024). Örneğin, maddi engeller bölümünde bahsedildiği gibi engelli bireyin istihdam alanında tercih edilmemesi veya

düşük ücretle çalıştırılması maddi engel olduğu gibi sosyal bir engel olarak da değerlendirmek mümkündür.

Sosyal ve toplumsal engelleri, Alptekin (2024)'ün "*Engelli Bireylerin Gündelik Yaşamda Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Pratikleri*" çalışmasında da belirttiği üzere damgalama, ailede dışlanma, eğitimde dışlanma, istihdamda dışlanma, ulaşım da dışlanma şeklinde 5 ayrı başlıkta incelemek mümkündür.

Damgalama: Engelli bireylerin en sık karşılaştığı sorun olan damgalama, engelli bireye yönelik her türlü olumsuz tutum, duygu ve düşünce olarak nitelendirilmektedir. Damgalama sonucunda engelli bireyin topluma katılımı azalmakta, sosyalleşmesi ise olumsuz etkilenmektedir.

Ailede Dışlanma: Engelli bireyler ve aileleri toplumsal damgalamalar, psikolojik ve ekonomik sorunların yanı sıra aile içi gerilimlerle de mücadele etmektedir. Birçok çalışma maddi durumun aile içi psikolojik dengeler için önemini vurgulamaktadır.

Eğitimde Dışlanma: Engelli bireylerin engel durumuna uygun biçimde toplumdan dışlanmadan eğitime devam etmesi oldukça önemli bir husustur. Bu süreçte engelli birey akran zorbalığı, dışlanma, kendini ifade edememe gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır.

İstihdamda Dışlanma: Engelli bireylerin sağlık durumundaki olumsuzluklar, sosyal damgalanmalar, eşit ücrete sahip olamama, uygun olmayan pozisyonda iş vermeme gibi birçok engel bireyin istihdamda dışlanmasına sebebiyet vermektedir.

Ulaşım da Dışlanma: Özellikle bedensel engelli bireyler toplu ulaşım araçlarının kullanımında birçok sorun yaşamaktadır. Kolay ulaşım sağlayamayan bireyler kendilerini evlerine hapsedmekte dışarıyla ilişkisini minimuma indirmektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında, sosyal ve toplumsal engelleri, toplumsal eşitsizlikleri derinleştiren ve bireylerin hak ve fırsatlara erişimini sınırlandıran yapısal sorunlar olarak nitelendirmek mümkündür.

6) Kültürel engeller

İnsanlığın başlangıcından bugüne şüphesiz en önemli konulardan birisi iletişimdir. İletişimsizlik veya iletişim engeli kimi zaman ön yargı kimi zaman ise dil ve kültür farklılığından kaynaklanmaktadır. Farklı kültürel algılar ve iletişimde yaşanan zorluklar sistemik engelleri beraberinde getirmektedir. Bu tür engeller, bireylerin sadece

fiziksel ya da bireysel ihtiyaçlarından değil, toplumsal yapıların ve politikaların kapsayıcı olmamasından kaynaklanır.

Örneğin, Güven ve İşleyen'in (2018) "*Sınıf Yönetiminde İletişim, İletişim Engelleri ve Suriyeli Öğrenciler*" başlıklı makalesinde de belirtildiği üzere Türkiye'de yakın geçmişte ortaya çıkan mülteci vatandaşların eğitimde yaşadığı zorluklar ele alınmıştır. Makalede belirtildiği üzere, savaştan etkilenen Suriyeli öğrenciler ve öğretmenleri arasında ortak iletişimde birçok problemle karşılaşmıştır. Bu öğrenciler, dil engelinin yanı sıra kültürel bakımdan da bulundukları okullara adapte olmakta zorlanmışlardır. Bu durum onların sosyal dışlanmaya uğramalarına ve eğitim haklarından uzaklaşmalarına sebebiyet vermiştir.

Örnekte de belirtildiği üzere kültürel engeller bireylerin toplumdan dışlanmasına, damgalanmasına ve ayrıştırılmasına sebebiyet vermektedir.

2.2. Erişilebilirlik

Bireylerin yaşama, seyahat etme, düşünce özgürlüğü, hiçbir ayrımcılığa uğramaksızın eşit ve bağımsız yaşayabilme ve toplumsal yaşam koşullarına erişebilme gibi birçok hakkı bulunmaktadır. Diğer bütün haklardan yararlanabilmenin en temel aracı ise erişilebilirlik hakkıdır.

Erişilebilirlik, herhangi bir ürün, tasarım, mekân veya hizmetin toplumdaki bireylerin çoğunluğu tarafından kullanılabilir olmasıdır. 2024'de Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı tarafından yayınlanan erişilebilirlik kılavuzunda erişilebilirlik, bütün bireylerin istedikleri bütün hizmetlere ve yerlere bağımsız ve güvenilir olarak ulaşabilmesi ve kullanabilmesidir (Erişilebilirlik Kılavuzu, 2024).

Bu tanımlamalar ile dikkat edilmesi gereken iki husus ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; erişilebilirlik sadece fiziksel bir olgu değil bütün duyulara yöneliktir. İkincisi ise; erişilebilirlik, kullanışlılık ve ulaşılabilirlik birbirine karıştırılmaması gereken kavramlardır. Ulaşılabilirlik, bireyin yaşamının her dönemindeki haklarına ve hizmetlere ulaşabilir olması durumudur (Yılmaz, 2012). Kullanışlılık ve erişilebilirlik birbirleri yerine kullanılsa da birbirinden farklı olarak, belirli bir kitle tarafından, belirli bir amaçla memnuniyetle kullanılmasıdır. Erişilebilirlikte ise belirli bir kitle değil bütün kullanıcılar esas alınmaktadır. Çünkü; erişilebilirlik engelli bireyler için zorunluluk, yaşlı bireyler için ise gerekliliktir. Tüme

bakıldığında ise erişilebilirlik toplum için eşit ve konforlu bir yaşam demektir (Erişilebilirlik Kılavuzu, 2024).

Erişilebilirlik, mimari tasarımın ve yapıların kullanıcılarıyla olan etkileşiminin temelini oluşturur. Bu kavram, mekânın fiziksel, duygusal ve psikolojik boyutlarda kullanıcılar tarafından rahatlıkla ve etkin bir şekilde kullanılabilir olmasını sağlamayı amaçlar. Engelli bireyler için birçok hak yasal düzenlemeler ile koruma altına alınmış olsa da bireyin yaşadığı kentte kaynak ve imkana erişilebilirliği önemli bir belirteç konumundadır. Böylece, erişilebilirlik, yalnızca yapısal bir özellik değil, aynı zamanda insan ile mekân arasındaki ilişkilerin şekillendiği bir tasarım ilkesidir.

Tasarımlardaki ve hizmetlerdeki her bir kısım erişilebilirliğin bir halkasını oluşturduğunu varsayarsak, tamamının değil sadece bir kısmının erişilebilir olması zincirin bozulmasına ve erişilebilirliğin sağlanmamasına sebebiyet verir. Bu sebeple tasarım, ürün, hizmet, mekân tamamıyla erişilebilir olmalıdır.

Bu hususta erişilebilirlik kavramı sadece fiziksel erişilebilirlik olarak düşünülmemelidir. Mamatoğlu (2015) çalışmasında, dünyadaki erişilebilirlik konusu kapsamında çalışmaların detaylı biçimde incelendiğini, erişilebilirliği dört başlık altında incelemenin mümkün olduğunu belirtmiştir; yapı ve açık alanlara erişilebilirlik, ürün ve hizmete erişilebilirlik, ulaşım erişilebilirlik, bilgi ve bilişim teknolojilerine erişilebilirlik bu başlıklardır.

Çizelge 2.1. Erişilebilirlik Türleri (Mamatoğlu, 2015'den faydalanılarak derlenmiştir).

Yapı ve Açık Alanlara Erişilebilirlik	Bütün kullanıcılar, başta konutları olmak üzere bütün yapılara, kentsel açık alanlara ve bu mekânlarda sunulan her türlü hizmete erişebilmelidir.
Ürün ve Hizmet Erişilebilirlik	Bütün kullanıcılar, kendilerine sunulmuş olan haklardan, ürünlerden ve hizmetlerden faydalanabilmek adına erişebilmelidir.
Ulaşım Erişilebilirlik	Bütün kullanıcılar, toplu taşıma araçları ve şahsi araçlarıyla rahat ve konforlu koşullarda (uygun kaldırım, yol, sokak, cadde) ulaşımını sağlayabilmelidir
Bilgi ve Bilişim Teknolojilerine Erişilebilirlik	Bütün kullanıcılar, teknolojinin getirdiği yenilikler kapsamında görsel, işitsel ve dokunsal medya göz önünde bulundurularak bilgiye erişebilmelidir.

2.2.1. Erişilebilirlik Mevzuatı ve Standartları

Türkiye’de süreç içerisinde erişilebilirlik olgusunun gündem haline gelmesi ve yaşamın her alanında daha erişilebilir alanların inşa edilmesi adına birçok çalışma yapılmıştır.

3194 sayılı İmar Kanunu, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği ve Otopark Yönetmeliği gibi temel imar mevzuatları ile 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme gibi engellilikle ilgili yasal düzenlemeler, şehir planlama ve yapılaşma süreçlerinde erişilebilir tasarımın gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu mevzuatlar, şehirlerin fiziksel yapılarının engelliler de dahil tüm bireyler için ulaşılabilir olmasını sağlamayı hedefler.

Erişilebilirlik ilkeleri, yalnızca yapıların fiziksel özellikleriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal eşitlik, yaşam kalitesi ve temel insan haklarıyla da doğrudan ilişkilidir. Bu çerçevede, 3194 sayılı İmar Kanunu ve buna bağlı yönetmelikler, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Otopark Yönetmeliği, Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelik, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği ve Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik gibi çeşitli düzenlemeler, erişilebilirlik standartlarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu düzenlemeler hem yapıların iç mekânlarında hem de dış mekânlarında engellilerin erişimini kolaylaştıracak çeşitli ölçütler ve koşullar sunmakta, böylece toplumun her kesiminin eşit fırsatlara sahip olmasına olanak tanımaktadır. Erişilebilirliğin sağlanması, bu yönetmeliklerde belirtilen teknik ve yapısal ölçütler aracılığıyla, sadece fiziksel engelleri ortadan kaldırmayı değil, aynı zamanda engellilerin sosyal yaşamda daha aktif bir rol alabilmelerini de mümkün kılmaktadır.

Erişilebilirlik mevzuatı ve standartları konusunda düzenlemeler Amerika ve İngiltere’de 2. Dünya savaşı ve sonrasını kapsarken, Türkiye bu konuda diğer ülkelere göre daha geç kalmıştır. Bu durum erişilebilirlik kavramının gündemimize daha geç girmesine sebep olmuştur. Erişilebilirlik kavramı için en temel ve bu konuda belirleyici rol oynayan unsurlarını standartlar oluşturmaktadır. Erişilebilirlik gerekli ölçütlerin sağlanması ile konuşulabilir konuma gelmektedir. Bu ölçütlerin belirlenmesinde ise farklı ülkelerin erişilebilirlik standartları incelenmesi ve uyarlanması önemli bir adımdır. Kapsamı gereğince Kanada, Amerika ve İngiltere ve Türkiye’de önemli rol model olan standartlar Çizelge 2.2.’de belirtilmiştir.

Çizelge 2.2. Dünyada ve Türkiye’de Önemli Standartlar

Amerika	ISO TC 59/SC 16 Yapılı Çevre ve Erişilebilirlik Standartları
İngiltere	Americans with Disabilities Act (ADA)
Kanada	National Accessible Standards (NAS)
Türkiye	Engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için binalarda erişilebilirlik gerekleri-TS 9111

Türkiye’de yer alan başta TS 9111 olmak üzere diğer önemli erişilebilirlik standartları ve isimleri ise Çizelge 2.3.’de belirtilmiştir.

Çizelge 2.3. Türkiye’deki Erişilebilirlik Standartları

TS 9111	“Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler için Binalarda Erişilebilirlik Gerekleri”
TS 12576	“Şehir İçi Yollar- Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik için Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları”
TS 12460	“Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm 5: Özürlü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları”
TS ISO 23599	“Görme Özürlü veya Az Görenler için Yardımcı Mamuller- Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi İşaretleri”
TS 13536	“TS ISO 23599’un Uygulanmasına Yönelik Tamamlayıcı Standart”
TS ISO 23600	“Görme ve İşitme Özürlüler İçin Yardımcı Mamuller- Yaya Trafik Işıkları- Sesli İkazlar ve Hissedilebilir Yüzeyler”
TS 13622	“Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Toplu Taşıma Sistemlerinde Erişilebilirlik Gerekleri”
TS 13882	“Yaya Yürüme Yüzeylerinin Sınıflandırma Kuralları – Temel Gereklilikler ve Değerlendirme Yöntemleri”

2.2.1.1. Erişilebilirlik Kılavuzu Işığında Erişilebilir Yapısal Çevre Tasarım Kuralları

Bir ürünün, mekânın ya da yapısal çevrenin tasarımında esas alınması gereken temel ölçüt, farklı kullanıcı tipolojilerinin ihtiyaç ve isteklerinin eşit koşullarda karşılanmasıdır. Bu bağlamda, erişilebilirlikten söz edilebilmesi için, tüm kullanıcıların

aynı giriş noktası, aynı mekânlar ve aynı güzergahlar üzerinden herhangi bir ek çözüm gereksinimi olmaksızın faydalanabilmesi gerekir. Diğer bir deyişle, tasarımın başarılı olabilmesi için, her bireyin kendine has özelliklerine uygun çözümler geliştirilmesi önemlidir; bu da tekdüze, standart bir üretim yaklaşımını reddederek, çok çeşitli mekân kombinasyonlarının ortaya çıkmasına yol açar. Tasarımda amaç, her kullanıcının özgün ihtiyaçlarına hitap ederken, mekânın evrensel erişilebilirliğini sağlamak ve her bireye uygun bir deneyim sunmaktır. Elbette, bu çeşitliliği sağlamak amacıyla çok farklı mekânlar ortaya çıksa da, bu mekânların oluşumunda çeşitliliğe cevap verebilen bir standart ölçüler de bulunmaktadır. Bu ölçüler, belirli bir düzen ve kılavuz dahilinde tanımlanmış olup, tasarımda uyulması gereken kuralları belirler. Bu kurallar, tasarımın hem erişilebilir hem de işlevsel olmasını garanti eder.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2021 yılında yayımladığı Erişilebilirlik Kılavuzu ile binalarda genel ölçüler, yakın çevre, girişler, kapı ve pencereler, tuvaletler, yatay ve dikey dolaşım elemanları, alarmlar, işaretlemeler, yönlendirmeler ve hissedilebilir yüzey uygulamasına dair bilgi verilmektedir (Anonim 2, 2025).

2.3. Evrensel Tasarım Kavramı

Evrensel tasarım kavramı, literatürde "kapsayıcı tasarım", "herkes için tasarım", "insan merkezli tasarım", "yaşam boyu tasarım" gibi birçok farklı terimle de anılmaktadır. Bu terimler, isimleri farklı olsa da esasen aynı amaca hizmet etmekte olup; tüm kullanıcı gruplarının eşit olanaklarla kullanabileceği mekân, ürün ve çevre tasarımını hedeflemektedir. Bir başka deyişle, yaş, cinsiyet, beceri, boy, kilo veya engel fark etmeksizin, bütün bireylerin eşit olanaklarla kullanılabilirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bir başka tanıma göre, bir ürün veya çevrenin herhangi bir uyarılma ve özel tasarım gereksinimi olmadan bütün bireyler tarafınca kullanabilen çevre ve ürün tasarımıdır (Preiser, Ostroff, 2001). Evrensel tasarım herkes tarafından her zaman ve her yerde eşit olarak kullanılabilecek ürün, mekân veya yapı çevrenin kullanıcıya sunulması anlayışıdır.

Bu yaklaşım sadece mimarlık değil, birden fazla disiplini ve makrodan mikroya birçok ölçeği kapsamaktadır. Bu yaklaşım ile bireylerin yaş, beceri, cinsiyet gibi özelliklerine bakılmaksızın daha fazla insan tarafından evrensel olarak kullanabileceği varsayılmaktadır. Evrensel tasarım anlayışında önemli olan şey sadece engelli bireyler değil, bütün insanlardır. Toplum normlarına göre engelli, yaşlı olmak olumsuz bir

durumu ifade etmektedir. Engelli veya yaşlı olmayan bireyler ise ‘normal’ olarak nitelendirilmektedir. Mace (1998) ise bu duruma karşıt olarak ‘normal’ bireyleri düşünerek yapılan tasarımların mevcut düzenle karşıtlıklar yaşadığını savunmaktadır. Geçmişten bugüne, Tasarım genel anlamıyla ‘ortalama’ insan ölçeği esas alınarak şekillenmektedir, özel gereksinimleri olan bireylere ayrı tasarımlar yapmak ise mevcut tasarıma ekleme yoluyla yapılmaktaydı. Bugüne geldiğimizde yaşam süresinin uzaması, engelleriyle birlikte yaşamak zorunda olan bireyler ve yaşlı nüfusun artması, yardımcı tasarım elemanlarının bireylerin ihtiyaçlarına cevap verme konusunda yetersiz kalması gibi sebeplerden ötürü evrensel tasarım anlayışının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Her bireyin etiketleme ve ötekileştirmeye maruz kalmadan kullanabileceği ortak bir tasarım anlayışı ise evrensel tasarım ile mümkündür.

Şekil 2.2. Farklı özelliklere sahip insanlar (URL 1)

İnsanlar bulundukları mekânlarla sürekli olarak bir iletişim halinde olup, mekânların şekillenmesinde insanlar önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle mekânların insanların ihtiyaçlarına cevap vermesi beklenmektedir. Bu hususta Evrensel tasarıma ulaşmak için dört ana temel bulunmaktadır (Erkovan, 2013):

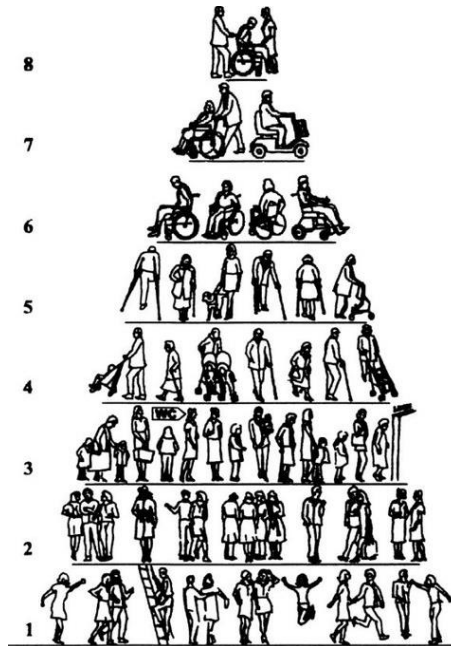
- 1) *Geniş çerçeveli antropometrik uyum,*
- 2) *Enerji masrafının azaltılması,*
- 3) *Çevreyi kolay anlaşılabilir yapma,*
- 4) *Sistem yaklaşımı kullanılması*

Bu önerme ile bir insan yaşamının süreçleri ve yaşayabileceği engel durumları düşünüldüğünde yer, mekân, ürün değiştirme durumlarını ortadan kaldırmakta kullanıcıya kolaylık sağlamayı amaç edindiğini söylemek mümkündür.

Her bireyin farklı ve eşsiz oluşu aslında farklı beceriler ve istekleri de beraberinde getirmektedir. Evrensel tasarım bu farklılığa eşit şartlar altında çözüm yolu aramaktadır. Evrensel tasarıma göre bir mekân, ürün, donatı veya yapılı çevre ne kadar çok birey tarafından eşit koşullarda demokratik bir biçimde kullanılırsa başarısı o kadar

yüksek olacaktır. Bugün birçok tasarımcı tasarımları ile ortalama kullanıcı boyutu dışında kalan kullanıcıları dışlamakta ve onların ürüne, hizmete ve tasarıma erişmesine engel olmaktadır. Goldsmith (2000) yılında kullanıcıları sekiz kategoriye ayırdığı evrensel tasarım piramidini sunmuştur. Ortalama kullanıcı boyutu olarak nitelendirilen grup evrensel tasarım piramidinde yer alan; 1. ve 2. sırayı kapsamaktadır. 1.ve 2. sırada; bütün tasarımlarda esas alınan erişkin, sağlıklı, herhangi bir destek almadan merdiven çıkabilen, koşup, zıplayabilen bireyler bulunmaktadır. 3. sırada; birçok tasarımda eşitsizliğe uğrayan kadınlar, küçük çocuklar ve bağımsız hareket edebilen yaşlı kullanıcılar yer almaktadır. 4. sırada; yardımcı bir elemanla hareket edebilen yaşlı kullanıcılar, bebek arabası kullanan ebeveynler bulunmaktadır. 5. sırada; herhangi bir fiziksel engeli bulunan kullanıcılar bulunurken, 6. sırada tekerlekli sandalye kullanıcıları, 7. sırada bağımsız hareket edemeyen bir yardımcı vasıtası ile hareket eden kullanıcılar bulunmaktadır. Piramidin en üst kısmında bulunan 8. sırada ise; çok daha özel ihtiyaçları bulunan en az 2 yardımcı ile birlikte hareket edebilen kullanıcılar yer almaktadır. Bu piramide göre şu iki çıkarımı yapmak mümkündür;

- 3., 4. Ve 5. Sıradaki kullanıcılar mekânın, ürününü veya yapılı çevrenin erişilebilir olması durumunda engelsiz sayılabilirler.
- Evrensel bir tasarımın konuşulabilmesi için ise; bu piramidin sekiz basamağındaki bütün kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gerekmektedir.

Şekil 2.3. Evrensel tasarım piramidi (URL 2)

2.3.1. Evrensel tasarım tarihçesi

Evrensel tasarım kavramının temeli, 1950'li yıllarda Avrupa, Amerika ve Japonya'da ortaya çıkan, engelli bireylerin yapılı çevresindeki engelleri kaldırmayı amaçlayan "Engelsiz Tasarım" fikrine dayanmaktadır. Bu fikrin oluşumunda, 2. Dünya Savaşı sonrası zarar gören halk ve hayatına bir engelle devam etmek zorunda kalan askerlerin önemli bir etkisi olmuştur.

Engelsiz tasarım yaklaşımına göre, engellilik, çözülmesi gereken bir problem olarak ele alınmış ve yapılı çevredeki engellerin kaldırılması yerine, engelli bireylerin erişebileceği kişi ya da mekâna özel çözümler üretilmesi esas alınmıştır. Ancak yapılan çalışmalarla, toplumda engelli bireyler ile "normal" insanlar arasında bir ayrımcılığın ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Bu yaklaşım doğrultusunda birçok yasal adım atılmış ve erişilebilirlik/ulaşılabilirlik kavramları gündeme gelmiştir. Örneğin, Illinois Üniversitesi'nde Nugent'in 1959-1961 yılları arasındaki deneysel rehabilitasyon çalışmalarında, Amerikan Standardı A117.1 çalışması bu duruma örnek teşkil etmekte olup, bu çalışma aynı zamanda ilk standart olma özelliği taşımaktadır (Kavak, 2010).

Amerikan Standardı A117.1'in ardından, 1964'te ABD'de ayrımcılığı sona erdirmeyi amaçlayan ve modern insan hakları hareketinde önemli bir dönüm noktası olan 1964 Vatandaş Hakları Yasası (Civil Rights Act of 1964) imzalanmıştır. Bu yasa ile ırk, renk, din, cinsiyet ve ulusal köken temelinde ayrımcılık yasaklanmıştır. 1968'de ise, Mimari Engeller Kanunu (The Architectural Barriers Act of 1968) imzalanmış olup, bu yasa, engelli bireylerin istihdamı için önemli engellerin kaldırılmasını amaçlamıştır.

1970'lerde, engelli bireylere özel tasarım anlayışından uzaklaşarak, "Erişilebilir Tasarım" terimi ortaya atılmıştır. Bu dönemde yapılan çalışmalarda "ulaşılabilir tasarım" kavramına vurgu yapılırken, aynı zamanda Evrensel Tasarım fikrinin ilk adımları da atılmaya başlanmıştır. 1970-1990 yılları arasında ABD'de önemli iki federal yasa daha imzalanmıştır:

- 1) Ortak Yaşam Alanlarının Islahı Kanunu- 1988 (The Fair Housing Amendments Act of 1988)
- 2) Amerikan Engelliler Kanunu- 1990 (The Americans with Disabilities Act of 1990- ADA)

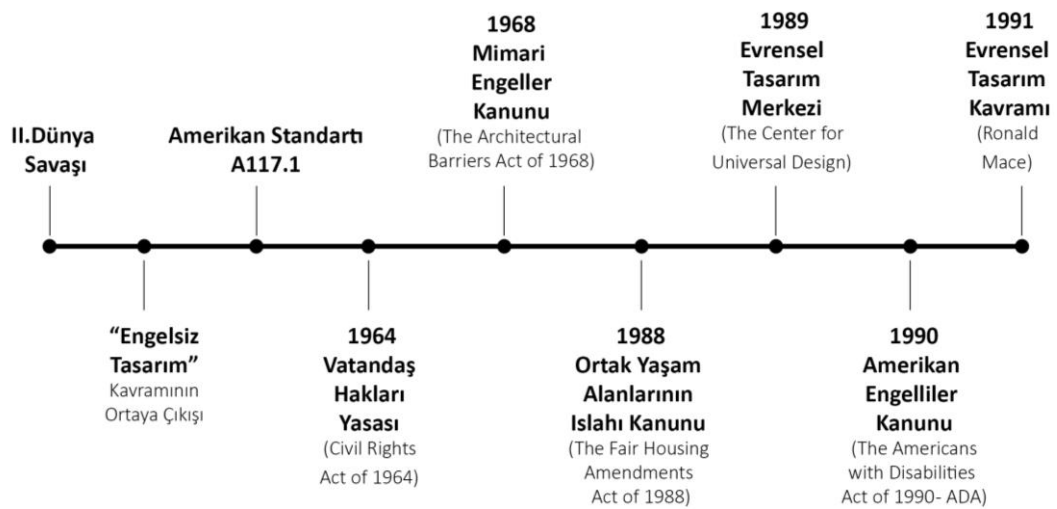
Ortak Yaşam Alanlarının Islahı Kanunu, birden fazla ailenin yaşayabileceği ortak yaşam alanlarının planlama esaslarını düzenlemiştir. Amerikan Engelliler Kanunu (ADA), engelli bireylerin çalışma, ulaşım, kamusal mekânlara erişim ve kullanımına

engel olan durumları yasaklamaktadır. Bu iki yasa arasındaki süreçte, 1989 yılında Amerika'da Evrensel Tasarım Merkezi (The Center for Universal Design) kurulmuştur.

1991 yılında ise Evrensel tasarım kavramını ilk kez tanımlayarak ortaya koyan kişi olan Mace, evrensel tasarımı "bütün ürünlerin, çevrelerin ve binaların, en geniş ölçüde tüm bireylerce kullanılabilir olduğu bir tasarım" olarak tanımlamıştır (Mace ve diğ., 1991). Mace ve diğ. (1991), sadece engelliler için yapılan ya da eklenen çözümlerle herkesin çevreye, mekâna ya da ürüne kolay erişebilmesinin sağlanamayacağını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, evrensel tasarım, pozitif veya negatif ayrımcılık yapılmaksızın, tüm yaş gruplarına ve beceri düzeylerine hitap etmektedir. Mace, ayrıca ADA'nın engelsiz tasarımı öngördüğünü, ancak bunun asla evrensel tasarım olarak düşünülmemesi gerektiğini savunmaktadır (Mace, 1998).

Evrensel tasarım, daha genel bir kapsamı bünyesinde barındırması ve tüm kullanıcılarına erişilebilirlik sunması nedeniyle, engelsiz tasarım ve erişilebilirlik kavramlarını da kapsamaktadır. Bir başka deyişle, evrensel tasarım, diğer tanımlamaları da içinde barındıran kapsayıcı bir çerçevedir.

Evrensel tasarım, en genel tanımıyla, toplumdaki bireyleri eşitleyen, asla ayrımcılık ya da damgalama yapılmaksızın, bireylerin yaşamlarını olumlu yönde etkileyecek mekân/ürün üretmeyi amaçlayan bir disiplindir (Arın Ensarioğlu, 2020). Evrensel tasarım anlayışına göre ana materyal bireydir ve bireyin kendisindeki ya da çevresindeki her türlü faktör, tasarım sürecine yön vermektedir.

Şekil 2.4. Evrensel tasarım anlayışı tarihsel süreci (yazar tarafından üretilmiştir)

2.3.2. Evrensel Tasarım İlkeleri

Mimar Ronald L. Mace ve uzman ekibi North Carolina State Üniversitesi Evrensel Tasarım Merkezi'nde (The Center for Universal Design, 1997) evrensel tasarımın doğru anlaşılabilmesi ve tasarımlara rehberlik edebilmesi adına yedi adet ilke yayınlamıştır. Bu ilkelerin yayınlanmasındaki en önemli düşünce kullanıcıyı 'ortalama bir birey' olarak düşünülen tasarımların, yapıların ve ürünlerin aslında problemi çözemeyeceğini aksine daha büyük problemler ortaya çıkaracağı düşüncesidir. Ana hedefi bütün kullanıcılar tarafından, eşit biçimde kullanma olanağı sağlamak olan evrensel tasarım sadece bir grup birey için değil bütün kullanıcıların eşit, rahat ve hayatlarını kolaylaştıracak tasarım yapmayı amaçlamaktadır. Evrensel tasarımın 7 ilkesi şunlardır (Anonim 3, 2025);

- 1) Adil/Eşitlikçi Kullanım (Equitable Use)
- 2) Kullanımda Esneklik (Flexibility In Use)
- 3) Basit ve Sezgisel Kullanım (Simple and Intuitive Use)
- 4) Algılanabilir Bilgi (Perceptible Information)
- 5) Hata İçin Tolerans (Tolerance For Error)
- 6) Düşük Fiziksel Güç Kullanım (Low Physical Effort)
- 7) Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Alan Sağlanması (Size and Space For Approach and Use)

Evcil (2014)'ün "*Herkes İçin Tasarım-Evrensel Tasarım*" adlı kitabında Mace'in misyonundan devam eden uzmanların mevcutta bulunan 7 ilkeye ek olarak 3 yeni ilke daha eklendiğini belirtmiştir.

Bu ilkeler;

- 1) Bireyin çevreden hoşnutluğu (Adding To Human Delight) (Manley, 2000)
- 2) İşlevsel ve estetik uyum (Functional And Aesthetic Intergration) (Değertekin, 2010)
- 3) Sosyal uyum ve katılım (Social Cohesion And Participation) (Değertekin, 2010)

Çalışmanın bu bölümünde mevcutta yer alan yedi ilke NC State University The Center For Universal Design'dan (Anonim 3, 2025) erişilen evrensel tasarım ilkeleri rehberlerinden elde edilen maddeler ve açıklamalı bir şekilde verilecektir. Aynı zamanda daha sonradan eklenmiş olan üç ilke ise çalışmanın güncelliğini koruması adına bahsedilecektir.

2.3.2.1. Adil/Eşitlikçi Kullanım (Equitable Use)

Mekân, ürün, çevre ya da daha genel bir tabirle tasarım bütün bireyler için kullanılabilir ve pazarlanabilir olmalıdır.

Rehber:

- 1) Tasarım bütün kullanıcılar tarafından aynı kullanım şekline sahip olmalıdır, eğer aynıysa olamıyorsa mümkün olduğunca benzeri veya eşdeğeri olmalıdır.
- 2) Tasarım hiçbir kullanıcıyı ayırtırmamalı ve damgalamamalıdır.
- 3) Tasarım bütün kullanıcılara eşit mahremiyet, emniyet ve güvenlik sunmalıdır.
- 4) Tasarım bütün kullanıcılara eşit çekicilikte sunulmalıdır.

Bu ilkeye,

- Tasarımda döner kapı kullanıp engelli bireyler için ikinci bir giriş tasarlamak yerine tasarımda bütün bireylerin kullanabileceği uygun sensörlü otomatik kapı tasarımı uygulanması
- Resepsiyonda tekerlekli sandalye kullanıcılarının da erişebileceği banko tasarımı
- Farklı kullanıcı boyları düşünülerek yapılan lavabolar ve korkuluklar
- Film, video ve dizilerin işitme engelli bireyler için altyazı ve işaret dili ile desteklenmesi,
- Kamu hizmetlerinde çok dilli destek verilmesi örnek olarak verilebilir.

Şekil 2.5. Adil/eşitlikçi kullanım ilkesine örnek tasarımlar (URL 3, URL 4, URL 5)

2.3.2.2. Kullanımda Esneklik (Flexibility in Use)

Tasarım, kullanıcıların farklı yeteneklerine, istek ve ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek biçimde tasarlanmalıdır.

Rehber:

- 1) Tasarım kullanıcıya kullanım çeşitliliği sunmalıdır.
- 2) Sağ ve sol el kullanımlarına uygun biçimde tasarlanmalıdır.
- 3) Tasarım kullanıcının doğru ve hassas kullanımını sağlamalıdır.
- 4) Tasarım kullanıcı hızına uyum sağlayabilmelidir.

Bu ilkeye,

- Kullanıcının isteğine uygun olarak boyu ayarlanabilir ayaklı masalar ve sandalyeler, hem sağ hem sol elle kullanabilen makaslar
- Mutfaklarda kullanılan mikser, blender gibi elektrikli aletlerin farklı hız ayarları ile farklı tariflerde kullanılabilmesi
- Bir mekânda yer alan aydınlatmanın parlaklık seviyesinin veya renginin tercihe göre ayarlanabilmesi
- Elektrikli diş fırçalarının hem manuel hem de motor gücüyle kullanılabilmesi
- Farklı biçimlerde kullanılabilen objeler örnek olarak verilebilir.

Şekil 2.6. Kullanımda esneklik ilkesine örnek tasarımlar (URL 6, URL 7, URL 8)

2.3.2.3. Basit ve Sezgisel Kullanım (Simple and Intuitive Use)

Tasarımın kullanıcının deneyimine, dikkat düzeyine, dil yeteneklerine veya bilgisine bağlı olmaksızın, kolay algılanabilir ve kullanılabilirliklidir.

Rehber:

- 1) Tasarım mümkün olduğunca basit olmalıdır ve her türlü gereksiz karmaşıklık ortadan kaldırılmalıdır.
- 2) Kullanıcının sezgileri ve beklentileri birbirini karşılamalıdır.
- 3) Tasarım farklı dil becerileri ve okuryazarlık durumuna cevap verebilmelidir.
- 4) Tasarımda yer alan bilgiler önem sırasına uygun biçimde düzenlenmelidir.
- 5) Tasarım kullanımı sırasında veya bitiminde etkili uyarıcılar, kullanım ve geri bildirim bilgisi sağlamalıdır.

Bu ilkeye,

- Bir yapıya girildiğinde tuvaletlerin, danışma masasının veya dikey sirkülasyon elemanlarının yerinin kolayca algılanabilmesi,
- Kullanıcıyı basit menüler ve açık talimatlar ile yönlendiren otomatik bankamatikler (ATM),
- Herhangi bir ürün veya cihaz kurulumu yaparken karmaşık adımlar yerine daha basit talimatların verilmesi,
- Yönlendirme levhalarının renklerinin evrensel oluşu,
- Bir obje veya nesneyi kullanım kılavuzuna gerek kalmaksızın sezgisel ve basit biçimde kullanılabilmesi örnek verilebilir.

Şekil 2.7 Basit ve sezgisel kullanım ilkesine örnek tasarımlar (URL 9, URL 9 ve URL 10)

2.3.2.5. Hata İçin Tolerans (Tolerance for Error)

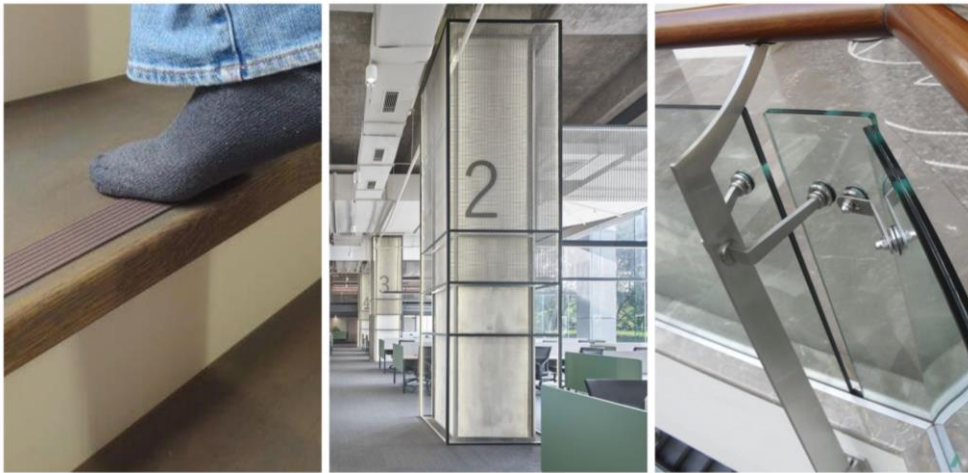
Tasarım, olası bir kaza riskini, tehlikelerini ve istenmeyen olumsuz sonuçları minimuma indirmelidir.

Rehber:

- 1) Tasarımda en çok kullanılan unsurlar en erişilebilir hale getirilmeli, tehlikeli unsurlar ise izole edilmeli veya ortadan kaldırılmalıdır. Bütün tasarım olası tehlikeyi en aza indirecek şekilde gözden geçirilmelidir.
- 2) Tasarımda olası tehlike ve hatalar için uyarı bulunmalıdır.
- 3) Tasarımda oluşabilecek arızalar için güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- 4) Tasarımda özen ve dikkat gerektiren görevlerde bilinçsiz yapılan hareketlerin önüne geçebilecek önlemler alınmalıdır.

Bu ilkeye,

- Cihazlarda yer alan “geri al” veya “iptal” butonları, veri kaybını önleyen otomatik kaydetme özelliği,
- Korkulukların paralel profillerden, geniş aralıklı dikey profillerden oluşturulmasından kaçınılması,
- Kolon etrafında koruyucu profil oluşturulması,
- Araçlarda yer alan hız limitini aşınca ortaya çıkan uyarı sistemi,
- Merdivenin ilk basamağında farklı renkle belirtilen kaymaz bant yapıştırılması örnek olarak verilebilir.

Şekil 2.9. Hata için Tolerans ilkesine örnek tasarımlar (URL 14, URL 15, URL 16)

2.3.2.6. Düşük Fiziksel Çaba (Low Physical Effort)

Tasarım, minimum güç harcanarak kullanılmalıdır, konforlu erişim sağlamalıdır.

Rehber:

- 1) Tasarımda kullanıcı ekstra bir pozisyona girmeksizin kendi normal vücut pozisyonunda kullanılmalıdır.
- 2) Tasarım kullanımı sırasında ekstra fazla veya daha az kuvvet uygulanmamalı, makul güç kullanılmalıdır.
- 3) Tasarımda birbirini tekrar eden eylemler en aza indirilmelidir.
- 4) Tasarım uzun süreli efor harcanacak fiziksel gücü en aza indirmelidir.

Bu ilkeye,

- Günümüzde birçok mekânda yer alan otomatik kapılar,
- Minimal kuvvet uygulanarak sensörle çalışan musluklar,
- Masa başı bilgisayarlar çalışan kullanıcıların ellerinin ve bileklerinin daha az yorulması için tasarlanan ergonomik bilgisayar klavyeleri ve fareler,
- Evlerde ışıkları, televizyonu veya telefonu dokunmatik ve sesli kontrol sistemleri,
- Düşük dirençli ray sistemine sahip hafif ve rahat açılır çekmeceler örnek olarak verilebilir

Şekil 2.10. Düşük fiziksel çaba ilkesine örnek tasarımlar (URL 17, URL 18, URL 19)

2.3.2.7. Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekân (Size and Space for Approach and Use)

Tasarım bütün kullanıcıların vücut duruş şekillerine, boyutuna ve hareket kabiliyetine cevap verebilecek nitelikte yaklaşım, erişim ve kullanım için uygun boyut ve mekân sağlamalıdır.

Rehber:

- 1) Tasarımda, oturan veya ayakta duran kullanıcıların önemli unsurları eşit ve net bir şekilde görmesi sağlanmalıdır.
- 2) Tasarım içerisinde yer alan oturan veya ayata olan bütün kullanıcılar bütün kullanım öğelerine rahatça erişebilmelidir.
- 3) Tasarım, kullanıcıların fiziksel özelliklerinden kaynaklanan el ve kavrama boyutuna uyum sağlayabilmelidir.
- 4) Tasarım, kullanıcıların kişisel yardım veya yardımcı araçlarının kullanımı için yeterli alan sağlamalıdır.

Bu ilkeye;

- Mekân tasarımlarında tekerlekli sandalye kullanıcılarının manevra ve geçişi düşünülerek kapı ve koridor tasarımı yapılması,
- Yüksekliği ayarlanabilir mutfak tezgâhları, dolaplar ve raflar,
- Toplu kullanım alanlarında kapsayıcı oturma alanı tasarımı yapılması,
- Bilgilendirme panoları ve asansör panellerinin oturan ve ayakta olan kullanıcıların rahat erişebileceği seviyede olması,
- Basamaksız girişlerin tasarlanması, örnek olarak verilebilir.

Şekil 2.11. Yaklaşım ve kullanım ilkesine örnek tasarımlar (URL 20, URL 21, URL 22)

Yeni eklenen ilkeler:

2.3.2.8. Bireyin Çevreden Hoşnutluğu (Adding to Human Delight)

Manley (2000)'in eklemiş olduğu 8.madde bireyin çevresiyle ilişkini esas alan '*Bireyin Çevreden Hoşnutluğu*' ilkesidir. Her birey içinde bulunduğu çevreyle ilişki halindedir. Bu ilişki durumu sayesinde birey kendine ait özelliklerden birer parça çevreye ekleyerek, kendi kimliği ile çevrenin bütünleşmesine sebep olmaktadır. Bireyler bu durum sonucunda o alanı diğer yerlerden ayıran ve o alanı tanımlayan spesifik imgeler tanımlaması sonucunda alan güvenli ve yaşanabilir bir konuma gelmektedir.

Örneğin Gülhane Parkı, Osmanlı döneminden bu yana varlığını sürdürmesi ile büyük bir hafıza mekânı olarak nitelendirilebilir. İçerisinde geniş ve yeşil yürüyüş yolları bulunması, İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi ile farklı deneyimler sunması ile bu park tarihte şiirlere bile konu alınmıştır. Bu örneğe ek olarak, Ankara Kavaklıdere Parkı (Kuğulu Park), İzmir Alsancak Kordon verilebilir.

Şekil 2.12. Bireyin çevreden hoşnutluğu ilkesine örnek mekânlar (URL 23, URL 24, URL 25)

2.3.2.9. İşlevsel ve Estetik Uyum (Functional and Aesthetic İntegration)

Tarihteki en eski mimarlardan Marcus Vitruvius "*De Architectura*" adlı eserinde mimarlığın tek bir olgu ile değil sağlamlık (firmitas), kullanışlılık-işlevsellik (utilitas) ve güzellik-estetik (venüstas)'ten oluştuğunu belirtmektedir. Günümüzde her ne kadar işlevsel olan bir ürün estetik olamaz gibi bir algı olsa da endüstriyel ürün tasarımcıları birçok çalışma yaparak bu algının yıkılmasına uğraşmaktadır. 1990 yıllarından itibaren telefonun geçirdiği estetik değişim bu duruma örnektir.

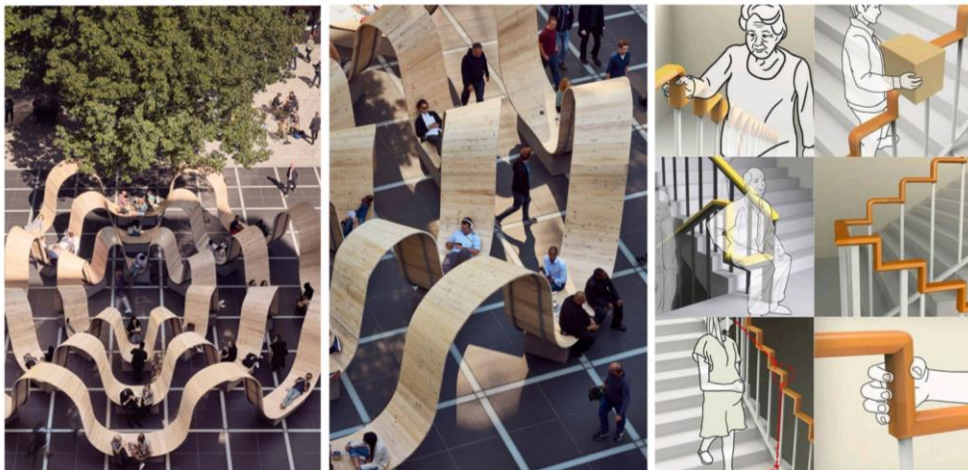
Toplumda ise kamusal mekânlardaki engelli tuvaletleri veya otellerde yer alan engelli odaları estetikten uzak adeta bir klinik şeklinde kullanıcıya sunulmaktadır. Oysa ki işlevsellik ve estetiğin bir arada olduğu tasarımlar yapılması kullanıcıların bütün ihtiyaçlarına cevap verebilir tasarımların ortaya çıkmasında önem arz etmektedir.

Şekil 2.13. İşlevsel ve estetik uyum ilkesine örnek tasarımlar (URL 26, URL 27, URL 28)

2.3.2.10. Sosyal Uyum ve Katılım (Social Cohesion and Participation)

Toplumun her bireyi için adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir yaşam alanları sunulmalıdır. Topluma uyum sağlamayan ve dışlanan her birey sağlıklı toplum yapısına ulaşmada bir engeldir. Örneğin, kamusal alanlar olan kent parklarında kendine ait bir oturma alanı bulamayan birey kendini soyutlamakta, sosyal katılımını sınırlandırmaktadır. Bu sebepten ötürü herkesin sosyal uyum ve katılımına uygun tasarımlar yapılması hedeflenmektedir.

Şekil 2.14. Sosyal uyum ve katılım ilkesine örnek tasarımlar (URL 29, URL 29 ve URL 30)

2.3.3. Mimarlık ve Evrensel Tasarım

Bir mekân, insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşıladığında anlam kazanır. İnsanlar, bu mekânlarla etkileşime girdikçe onlara duygusal bağlar kurar. Zaman içinde anılar, deneyimler ve yaşanmışlıklarla bu bağ güçlenir ve mekânlar, sahip oldukları kişisel hikayelerle kimlik kazanır. Mimarlık ise, bu süreçte önemli bir rol oynar. Mimarlık, kullanıcıların kendilerinden bir parça bulabildikleri, kişisel ihtiyaç ve isteklerine yanıt verebilen, işlevsel ve estetik açıdan etkili mekânlar tasarlamayı amaç edinen bir disiplindir. Bu tasarımlar, yalnızca çevresel ve teknik gereksinimleri karşılamakla kalmaz, aynı zamanda mekânların insanlara özel bir deneyim sunduğu, onlara ait hissettirdiği ve günlük yaşamlarını kolaylaştırdığı bir ortam yaratmayı hedefler.

Mimarlık ve evrensel tasarım arasındaki ortak nokta, her iki yaklaşımın da insan odaklı olmasıdır. Hem mimarlık hem de evrensel tasarım, farklı kullanıcıların çeşitli ihtiyaçlarına hitap etmeyi amaçlar. Bu tasarımlar, estetik ve işlevselliği birleştirerek, tüm kullanıcıların erişebileceği, kullanabileceği ve keyifle yaşayabileceği mekânlar oluşturmayı hedefler. Her iki tasarım anlayışı da, kullanıcıların farklı ihtiyaçlarına ve yaşam tarzlarına uygun, erişilebilir ve sürdürülebilir mekânlar yaratmaya odaklanır.

Mimarlık, insanın mekânla kurduğu bağları ve yaşadığı deneyimleri göz önünde bulundurarak, estetik ve işlevselliği bir araya getirmektedir. Evrensel tasarım ise insan hayatının farklı yaş dönemlerini (çocukluk, yaşlılık), geçici engellilik durumlarını, bireylerin kültürel kökenlerini, sosyoekonomik durumlarını, bilişsel ve fiziksel yetkinlikleri gibi çok boyutlu çeşitliliklerini de önemseyerek tüm bireylerin hayatının her döneminde eşit koşullarda bu mekânlardan faydalanabilmesini amaç edinmektedir. Evrensel tasarım ile, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha kapsayıcı ve anlamlı çevreler oluşturulmuş olur. Evrensel tasarım eşitlik, sürdürülebilirlik ve erişilebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır.

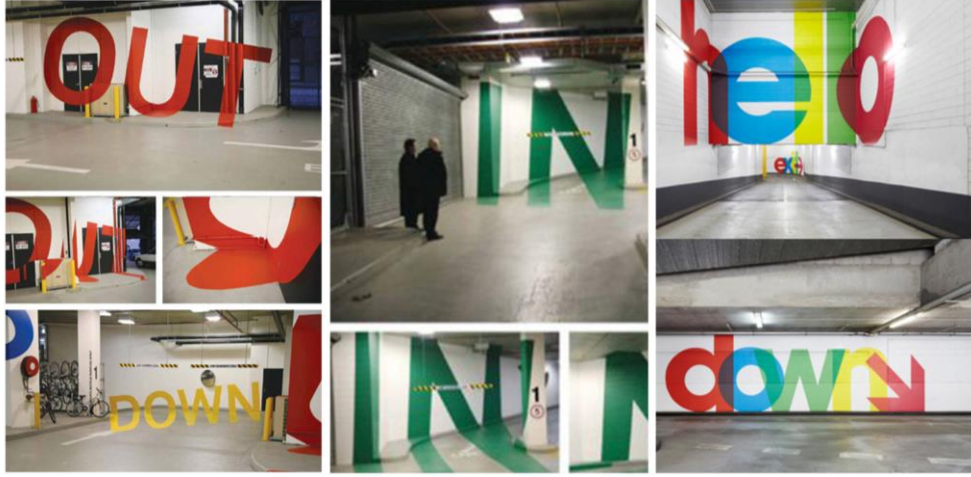
Evrensel tasarım ilkelerinin dikkate alındığı birçok mimari yapı mevcut olup, bu yapılar, evrensel tasarım ilkelerinin tamamını karşılamasa da, belirli ilkelere uygunluk gösteren tasarımlar sunmaktadır. Bu çalışma çerçevesinde, literatürde yer alan evrensel tasarım ve mimari yapılar üzerine kapsamlı bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, belirgin özelliklere sahip on adet örnek ele alınmış ve bu örneklerin tasarımsal bileşenlerinin hangi evrensel tasarım ilkesine karşılık geldiği detaylı bir şekilde ele

alınmıştır. Bu hususta, incelenen örneklerin seçiminde erişilebilirlik düzeyi, çeşitli kullanıcı profillerine uygunluk, yapının türü ve yapının kullanıcı yoğunluğu gibi ölçütler dikkate alınarak; her bir yapının mekânsal kurgusu çevresel bağlamı ile birlikte değerlendirilmiştir.

2.3.3.1. Eureka Tower Katlı Otopark

Yön ve yol bulma sistemi olarak geliştirilen Eureka Tower katlı otoparkı birçok ödüle layık görülmüştür (Yıldız, 2014).

Algılanabilir Bilgi: Otopark içerisinde büyük, farklı renklerde ve boyutlardaki yazılar her kullanıcı için algılanabilir bir tasarım vurgusu yapmıştır.

Şekil 2.15. Eureka tower katlı otoparkı (URL 31)

2.3.3.2. Eden Projesi

Eden projesi 1996 yılında Birleşik Krallık'ta Jerry Tate- Grimshaw tarafından tasarlanmış, 2001'de de halka sunulmuştur (Yıldız, 2014).

Adil ve Eşit Kullanım: Tekerlekli sandalye kullanıcıları için özel araçlar ve toplu taşıma ile ulaşım mümkündür. Eğitim binası içerisinde herhangi bir eşik ve kot farkı bulunmamaktadır.

Basit ve Sezgisel Kullanım: Bilgi panolarında dil engeli olan bireyler için resimler ile bilgi aktarılmıştır.

Hata İçin Tolerans: Kot farklılıklarından, sert kenar ve köşe noktalarından korunmak adına bitkilerden bariyer yapılmıştır.

Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekân: Bahçe bölümünde yüksekliği değişebilen banklar kullanılmıştır.

Şekil 2.16. Eden Projesi (URL 32, URL 33, URL 34)

2.3.3.3. Vitoria Kenti (İspanya)

Tutal ve Topçu'nun (2018) "*Thinking with Universal Design in Historical Environment*" isimli çalışmasında da örneklenen Vitoria şehri İspanya'nın kuzeyinde yer alan bir orta çağ kentidir. 2012 yılında erişilebilirliğin incelenmesi adına bir yarışma düzenlenmiş olup bu yarışma ile birçok soruna çözüm yolu bulunmuştur. Erişilebilirlik kapsamında ölçek bakımından önemli bir örnek haline gelmiştir.

Adil ve Eşit Kullanım: Vitoria Kentinde eski düşük rıht yüksekliğine sahip merdivenin yanı sıra yürüyen bantların ve rampaların yapılması her kullanıcı için eşit kullanım imkânı sunmaktadır.

Şekil 2.17. Vitoria Kenti (URL 35)

2.3.3.4. Guggenheim Müzesi (New York)

Guggenheim Müzesi mimar Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanmıştır. Guggenheim Müzesi birçok yönüyle farklı kullanıcıların rahatça erişebilmesine ve deneyimlemesine fırsat veren modern yaklaşım sergileyen önemli bir örnektir.

Adil/Eşit Kullanım: Akıcı bir şekilde hareket etmeye müsaade eden spiral form, bütün kullanıcıların katlar arasında uygun eğimli bir rampa ile eşit ve rahat bir biçimde geçiş yapmasını sağlamaktadır.

Algılanabilir Bilgi: Müzede yer alan görme engelli bireyler için sesli rehberlik sistemi bulunmaktadır.

Şekil 2.18. Guggenheim Müzesi (URL 36)

2.3.3.5. Universum Science Center (Bremen, Almanya)

Universum Science Center, her yaştan ve her fiziksel durumdan kullanıcının rahatça gezip, deneyimleyebileceği interaktif bir bilim müzesi olarak tasarlanmıştır.

Adil ve Eşit Kullanım: Müzede katlar arası geçiş her yaştan ve yetenekten bireyin rahatça gezebileceği geniş ve rahat asansörler, rampalar ve geniş geçiş alanları ile tasarlanmıştır. Müze, sadece çocuklar için değil aynı zamanda yaşlıların veya fiziksel zorluklar yaşayan bireylerin rahatça dolaşabileceği şekilde tasarlanmıştır.

Şekil 2.19. Universum Science Center (URL 37)

2.3.3.6. Sheikh Zayed Camii (Abu Dabi, Birleşik Arap Emirlikleri)

Abu Dabi’de yer alan Sheikh Zayed Cami, sadece belirli bir kullanıcı grubunu değil bütün kullanıcılar esas alınarak tasarlanmıştır.

Adil ve Eşit Kullanım: Camiye ulaşımında yollar geniş ve engelsiz olup yer yer rampalarla desteklenmiştir. Katlar arası geçişte geniş asansörler kullanılmaktadır.

Algılanabilir Bilgi: Cami içerisinde yönlendirme işaretleri açık ve belirgin biçimde gösterilmesi, Görme engelli bireyler için sesli rehberlik ve işaretler bulunması ise algılanabilir bilgi ilkesine birer örnektir.

Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekân: Fiziksel engelli, yaşlı, çocuk ve gençlerin rahatça erişebileceği alanlar, dinlenme köşeleri ve oturma alanları oluşturulmuştur.

Şekil 2.20. Sheikh Zayed Cami (URL 38)

2.3.3.7. Seattle Public Library (Seattle, Washington, ABD)

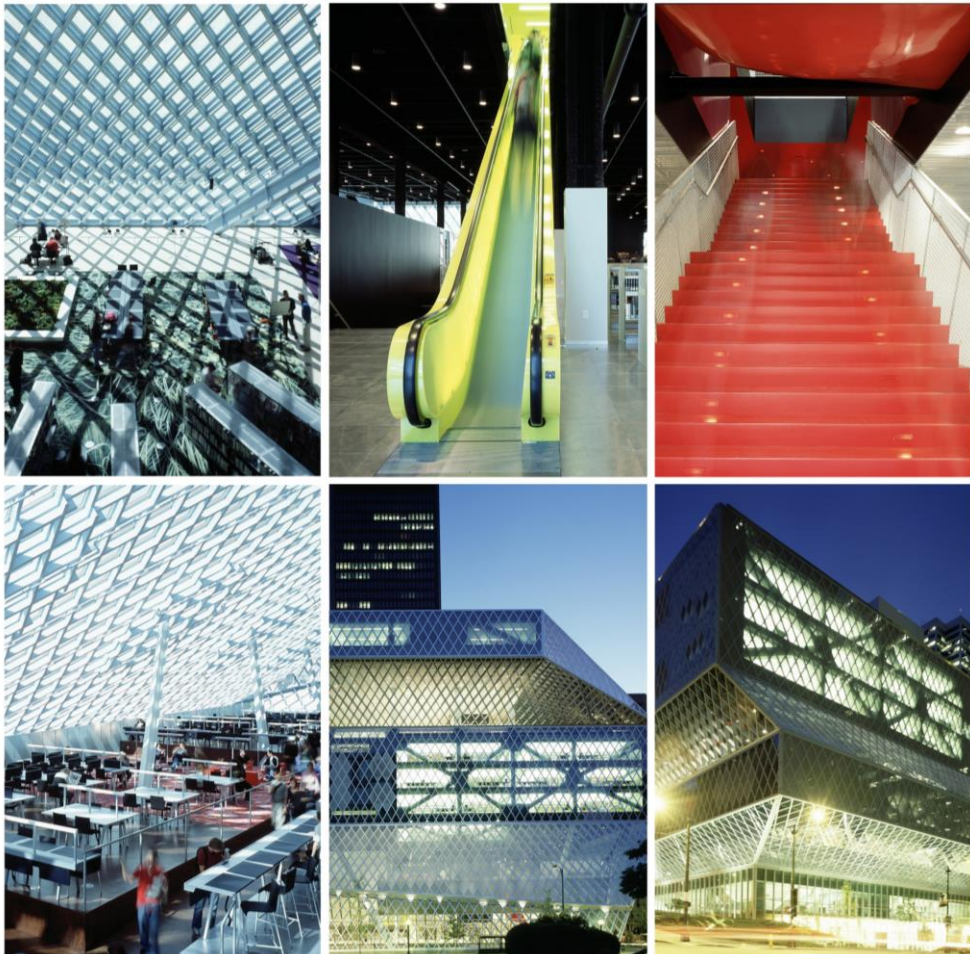
Hollandalı mimar Rem Koolhaas ve iş ortağı Joshua Prince-Ramus tarafından tasarlanan Seattle Public Library ikonik bir halk kütüphanesidir.

Adil ve Eşit Kullanım: Bina girişi ve iç mekâna geçişte, geniş rampalar ve yollar yapılmıştır. Katlar arası geçişlerde geniş asansörler ve merdivensiz geçiş alanları bulunmaktadır. Bulunduğu konum itibari ile kültürel çeşitliliğe sahip kullanıcı profiline sahip olması çeşitli dillerde içerik, eğitim ve atölye imkânı sunmaktadır.

Kullanımda Esneklik: Kütüphanenin iç tasarımında ise farklı nitelikte okuma ve çalışma alanları oluşturulmuş olup kullanıcının isteklerine bağlı tercih edilmesine olanak sağlamaktadır.

Basit Ve Sezgisel Kullanım: Kütüphane modern ve şeffaf bir tasarıma sahip olması kullanıcıların mekân tahminlerinde olumlu geri dönüş sağlamaktadır.

Algılanabilir Bilgi: Çeşitli fiziksel engel grupları için sesli rehberler, metinli açıklamalar, işaretler sunmaktadır.

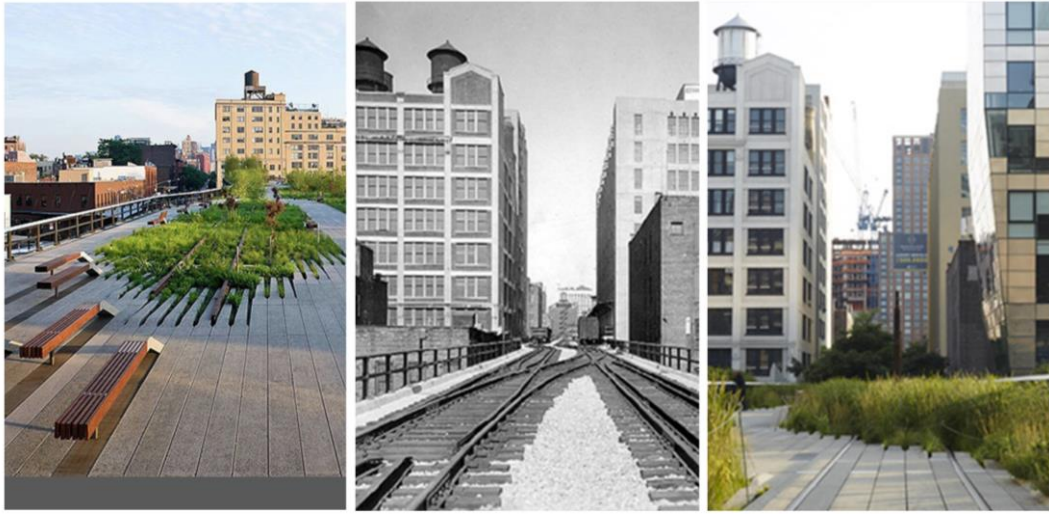
Şekil 2.21. Seattle Public Library (URL 39)

2.3.3.8. High Line (New York, ABD)

High Line, 1930’larda New York’un batısında yer alan endüstriyel bölgelere yük taşımak amacıyla inşa edilen bir demiryolu hattıdır. 1980’lerde hat kullanılamaz hale gelip, terk edildi. 2000’li yılların başında içerisinde mimarların ve çevrecilerin olduğu bir topluluk ile demiryolu hattı parka dönüştürülmüştür.

Adil ve Eşit Kullanım: High Line içerisinde her türlü kullanıcı uygun asansörler, rampalar ve geniş erişim yolları ve hissedilebilir yüzeylerle parkın çeşitli bölümlerine ulaşp, eşit derecede keyif alabilirler.

Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekân: Çeşitli kullanıcı profillerine evrensel bir kamusal alan deneyimi sunan High Line, yaşlı ve yorgun ziyaretçiler için rahat oturma alanları bulunmaktadır.

Şekil 2.22. High line (URL 40)

2.4. Turizm

Çalışmanın bu bölümünde turizm kavramının tanımı, tarihsel gelişimi, temel türleri ve zaman içerisinde gelişen alternatif turizm çeşitleri kuramsal çerçevede ele alınmıştır. Ardından, çalışmanın ana noktasını oluşturan sağlık turizmi kapsamında termal turizm, termal turizm tesisleri ve bu tesislerde erişilebilirlik üzerine detaylı bir bilgilendirme yapılmıştır.

2.4.1. Turizm Kavramının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Turizm kavramını anlayabilmek için, öncelikle bu kavramın etimolojik kökenini incelemek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Turizm kelimesi Fransızca *"tourisme"* sözcüğünden gelmektedir. *"Tourisme"* kelimesinin kökenine bakıldığında ise Latince *"tornare"* (dönmek, daire çizmek) ve Yunanca *"tornos"* (döngü, daire) sözcüklerine dayandığını söylemek mümkündür. Yıllar içinde farklı amaçlarla gerçekleşen seyahat, geziler sonucunda ise bugünkü anlamını kazanmıştır.

Turizm kelimesi Türk Dil Kurumu (2025) tarafından;

"1. Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi.

2. Bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2025).

Dünya Turizm Örgütü (WTO) ise turizmi, bireylerin kalıcı olarak yerleşmemesine ve ekonomik bir faaliyette bulunmaksızın gerçekleştirecekleri geçici konaklamalarından doğan olay ve ilişkiler bütünü olarak tanımlamaktadır (Anonim 4, 2025). Daha kısa bir tanımla ise, turizm, bulunduğu bölgede yaşamayan bireylerin seyahati ve kalmaların sonucunda oluşan ilişkiler toplamıdır (Şemşimoğlu Erhan, 2010).

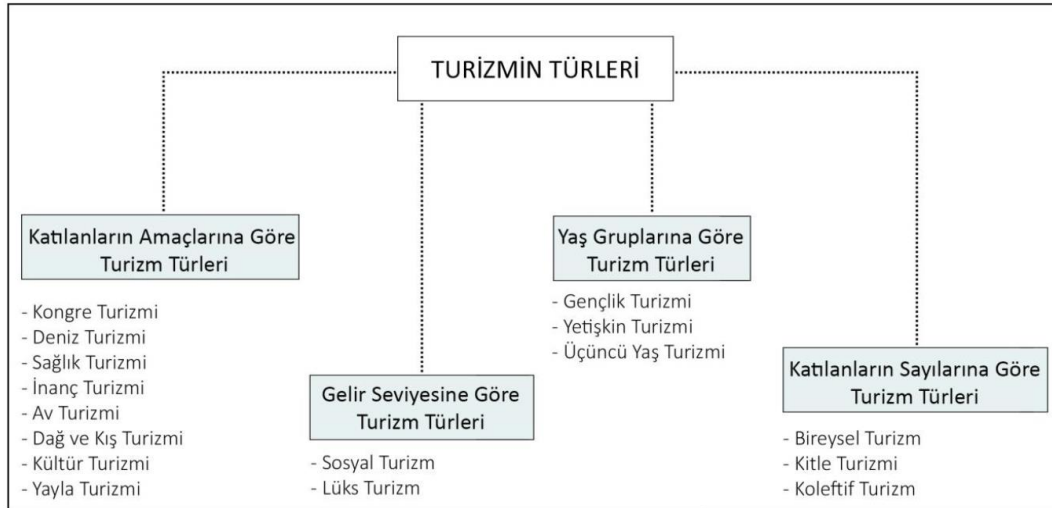
Turizm kavramının tarihsel kökeni, antik çağlara dayanmaktadır. Başlangıçta insanların ticaret yapmak adına bulundukları yerden başka bir yere gittikleri bilinmektedir daha sonrasında ise insanların merak duygusu ve M.Ö. 4000 yıllarında Sümerlilerin tekerleği icat etmesi ile uzak mesafeler mümkünleşmiş ve bu sayede turizm şekillenmiştir. M.Ö. 2500 yıllarında insanlar tarafından piramitleri görmek adına Mısır'a seyahatler yapılmıştır. M.Ö. 776 yılında Antik Yunan'da gerçekleşen olimpiyat oyunları da bir başka dönüm noktasını oluşturmaktadır. Roma imparatorluğu döneminde aristokrat sınıf mensubu insanlar yollarında gelişmesi ile kıyı ve kaplıca kentlerine seyahat etmiştir. Bu durum aslında antik çağda turizmde çeşitlenmenin başladığını da bizlere göstermektedir. Orta Çağ da Roma imparatorluğunun çökmesi ile güven ortamı azalmış insanlar seyahatlerini kısıtlamışlardır. Bu dönemde turizm daha çok dini amaçlı gerçekleşmiştir. Orta Çağ sonlarına doğru ticaret yollarının da gelişmesi ile İpek yolu boyunca seyahatler başlamıştır. 15. ve 17.yüzyıllarda Rönesans etkisi ile sanat, bilim ve kültürel gelişmelere olan ilgiler artmış ve bu sayede eğitim amaçlı düzenlenen "Grand Tour"lar ortaya çıkmıştır. 18. ve 19. yüzyılda Sanayi Devrimi turizmin farklı bir boyut atlamasına neden olmuş artık hemen hemen herkes buharlı

gemilerle seyahat etmeye başlamıştır. 19. yüzyıl sonlarında tatil kasabaları ve kaplıcalar tercih edilir olmuştur.

20. yüzyıl ve günümüze bakıldığında ise, kişilerin günlük çalışma temposu, stresli yaşam şartları ve rahatlama ihtiyacı sonucunda turizm daha da gelişmiştir. Kişilerin bu farklı istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilmek adına hızla gelişen turizm, teknolojik gelişmeler vasıtası ile daha erişilebilir hale gelmiş, kullanıcılarına turizmin farklı türlerini sunmuştur.

2.4.2. Turizm Türleri ve Alternatif Turizm Çeşitleri

Turizm, geçmişten bugüne birçok farklı faktöre bağlı olarak gelişim göstermiştir. İnsanların istek ve ihtiyacı ve teknolojik gelişmeler kapsamında birçok turizm çeşidi ve çalışma ortaya çıkmıştır. Bu çeşitliliğe bir örnek Erdi (2019), çalışmasında görülmektedir. Erdi (2019) çalışması kapsamında turizm türlerini dört ayrı kategoriye ayırmıştır. Bunlar; katılanların amaçlarına göre, gelir seviyesine göre, yaş gruplarına göre, katılanların sayılarına göre turizmdir. Bu çalışma detaylı bir sınıflandırma sunsa da turizmin tarihsel süreci ve bununla bağlantılı turizm çeşitlerini incelemek daha doğru olacaktır.

Şekil 2.23. Turizm türleri (Erdi, 2019)

Turizm'in tarihsel süreci başlığı kapsamında da anlatıldığı üzere ilk seyahatler daha çok ticari, dini ve sağlık yönünden bireysel odaklı ortaya çıktığını bize

vurgulamaktadır. 1960'lı yıllarda ise kitle turizmi kavramı ortaya çıkmış ve oldukça rağbet görmüştür.

Kitle turizmi, standart ürünler içeren ve belirli bir kişi tarafından tatil köyleri ve kıyı otelleri kapsamında organize edilen tatil türü olarak bilinmektedir (Yarcan, 1998). Kitle turizmi kısa bir dönem içerisinde ekonomik olarak çok katkı sağlasa da her şey dahil sistem konunun dışarı çıkmasını engellemekte ve bölge ekonomisine katkı sağlayamamaktadır. Bu sebeple son yıllarda turizm yerini artık alternatif turizme bırakmıştır.

Alternatif turizm, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na göre, *“sosyal ve ekolojik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanılmasına öncelik verme amacını güden bir turizm çeşididir”* (Anonim 5, 2025). Kısaca alternatif turizm için; söz konusu olan destinasyon aynı kalmak kaidesi ile bulunduğu bölgeye turizm alternatifleri sunmak olarak söylemek mümkündür.

Alternatif turizm ve kitle turizmi arasında belirgin bazı farklar bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Kitle turizm, yoğun kullanımlı, ekonomi amacı ile ekolojik dengeyi düşünmeksizin hareket eden bir çizgide ilerlerken, alternatif turizm; düşük kullanımlı, süreklilik için ekonomiyi belirli bir dengede tutmaya çalışan bir çizgide ilerlemektedir.
- Kitle turizmi daha çok dışa kapalı, konfor beklentisi yüksek olan, kültürel etkileşimi az olan profile hizmet verirken, alternatif turizm; yeniliklere açık, çevreye daha duyarlı bir profile hizmet vermektedir.
- Kitle turizmi yüksek kar beklentisi ile kitle turizminde hitap ettikleri müşterilerin istekleri doğrultusunda kıyı ve kırsalda mega kompleksler ve tatil köyleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada müşterinin dışarıda bulunan tarihi, kentsel, doğal ve kültürel çevreden algısı koparılarak tesis içerisindeki mekânlarda hizmet ve deneyim sunmayı hedeflemektedir. Alternatif turizm de ise; mimari açıdan daha küçük ölçeklerde müşterinin dışarıyla bağlantısının kopmaksızın bir tasarım anlayışı vurgulanmaktadır.
- Kitle turizmi sezonunda tam kapasite çalışırken sezon dışında ise âtıl kalmaktadır. Alternatif turizmde ise hemen hemen yılın tamamında hizmet bulmak mümkündür.

Belirtilen maddeler dışında daha kapsamlı bir karşılaştırma çizelge 2.4.'de gösterilmiştir.

Çizelge 2.4. Alternatif turizm ve kitle turizminin genel karşılaştırılması (Anonim 6, 2025)

	KİTLE TURİZMİ (GELENEKSEL TURİZM)	ALTERNATİF TURİZM (ÖZEL İLGİ TURİZMİ)
İlkeler ve Kavramlar	- Hızlı gelişim gösterir - Maksimum kâr odaklıdır - Çevreye karşı agresif - Planlanmamış gelişim gösterir - Kısa Süreli planlanır - Devamlı olmayan bir yapıdadır - Fiyat bilinciyle yapılır - Düşüncesiz eylemler içerebilir - Büyük ölçekli turistik işletmeler vardır - Denetimsiz gelişme gösterir - Ağır alt ve üst yapı gereksinimi - Kaynak tüketimi kontrolsüzdür - Organize kitle turisti - Atıl kapasite oranı yüksektir - Taşıma kapasitelerini zorlar - Mimari ürünlerin benzerliği söz konusudur - İç turizmin gelişimini engeller - Yabancı turizm firmaları denetimindedir.	- Yavaş gelişir - Optimum kâr odaklıdır - Çevreye saygılı, tedbirli - Planlı gelişir - Uzun süreli planlanır - Süreklilik önemlidir - Değer bilinciyle yapılır - Eylemler iyi düşünülmüştür - Küçük ölçekli turistik işletmeler yürütür - Denetimli sınırlı gelişme vardır - Optimum alt ve üst yapı gereksinimi - Kaynak kullanımında sürdürülebilirlik esas - Çevreci, maceracı turist - Atıl kapasite riski yoktur - Taşıma kapasitelerine göre planlanmıştır - Mimari ürünlerde çeşitlilik ve yerellik hakimdir - İç turizmi destekler - Yerel turizm yatırımcıları denetimindedir.
Stratejiler ve Planlamalar	- Tasarım merkezlidir - Proje-rehber tasarımlar - Yaygın tasarımlar kullanılır - Yeni yapıların inşası önceliklidir. - Ortak isteklerin sağlanması esastır. - Her yerde turizm yapılır. - Uluslararası mimarlık hakimdir. - Sadece bölge planı seviyesindedir. - Hassas alanlarda yoğun yapılaşmaya sebeptir - Dış girişimci tarafından yatırım çeker. - Turizm sektöründekiler için iş imkânı sağlar. - Ziraat ekonomisinin zayıflamasına neden olur. - İleri teknoloji kullanılır.	- Kavram merkezli - Bölgesel ve yerel planlama - Alan için tasarlanan projeler vardır - Mevcut yapıların kullanımı önceliklidir. - Belli bir hedef grubun istekleri vardır - Turizm bölgelemesi vardır. - Geleneksel-bölgesel mimari hakimdir. - Makro ölçekte ekolojik planlama yapılır. - Hassas alanların korunması esastır - Sadece yerli girişimci ilgi gösterir. - Yöresel kalkınma için iş imkânı yaratır. - Ziraat ekonomisinin güçlenmesine yarar. - Yöresel yapım teknolojisi hakimdir.
Pazarlama Politikaları	- Sezon kapasitesi yüksektir. - Standart paket tur tatili içerir. - Tur acentesi sistemi ile satış yapar.	- Sezon kapasitesi bölgenin kapasitesi kadardır. - Bireysel tatil programları oluşturulabilir. - Genelde tur acente sistemi dışında kalır.
Temel gereksinim	- Turizm sezonunda yığılma olur. - Reklam ile büyür. - Etkili Satış yöntemi uygulanır. - Ekonomik kar için turizm felsefesi vardır. - Deniz-güneş-kum üçlüsüne(3S) dayalıdır.	- Tatil periyotlarının yılın tümüne yayılması - Turist eğitimi/deneyimi ile büyür. - Verimli satış yöntemi uygulanır. - Turizmden kar sağlamak amaçlıdır. - Alternatifi sınırsız doğayla uyumlu eylemler içerir

Turizm bugün geçmişte yer alan sadece yaz aylarında yapılan bir kavram algısını yıkarak dört mevsim yapılabilir. Türkiye’de turizm türlerinin yılın belirli aylarına dağılımı sonucunda turizm faaliyetleri sürekliliğini sağlamakta ve farklı türler sunmaktadır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye’de yapılan alternatif turizm çeşitlerini 15 başlık altında toplamıştır (Aköz, 2018).

Bunlar;

- akarsu-rafting turizmi
- av turizmi
- dağcılık turizmi
- golf turizmi
- hava sporları turizmi
- inanç turizmi
- ipek yolu turizmi
- kış turizmi
- kongre turizmi
- kuş gözlemciliği
- mağara turizmi
- sağlık ve termal turizmi
- su altı dalış turizmi
- yat turizmi
- yayla turizmi

şeklinde sıralanmıştır (Anonim 7, 2025).

Şekil 2.24. Alternatif Turizm Türleri (Anonim 7’den faydalanılarak oluşturulmuştur)

2.4.3. Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Sağlık ve Termal Turizm

Termal turizm tarihsel kökeninin yanı sıra sunduğu kapsamlı hizmetler ile sağlık turizmi başlığı altında değerlendirilen önemli bir alt kategoriyi oluşturmaktadır. Bu başlığı takip eden alt başlıklarda sağlık turizmi ve termal turizme ilişkin geniş çaplı bilgilere yer verilmiştir.

2.4.3.1. Sağlık Turizmi ve Termal Turizmin Tarihçesi

Su, asırlar boyunca uygarlığın simgesi olmuş ve yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir. Öyle ki, tarihte su ile temizlenme ve yıkanma eylemi bugüne kadar ulaşmıştır. Aynı zamanda tarihte insanlar suyu günahlarından arınmak amacı ile de kullanmıştır. İnsanların suyun şifa verici özelliğini keşfetmesi için tam bir tarih verilemese de M.Ö. 2000’li yıllara kadar uzandığı varsayılmaktadır. O dönemden bugüne kadar farklı dönemlerde farklı sağlık turizm faaliyetleri öne çıkmıştır.

Çizelge 2.5. Zamana göre öne çıkan sağlık turizmi faaliyeti (Yalçın, 2013’den faydalanılarak oluşturulmuştur).

Dönem	Öne Çıkan Sağlık Turizmi Çeşidi
Neolitik ve Bronz Çağ	Mineral ve Sıcak Su Seyahatleri
Orta Çağ	Termal Sular
16.Yüzyıl	Gençlik Pınarı
17. ve 18.Yüzyıl	Spa
19.Yüzyıl	Deniz ve Dağ Havası
20.Yüzyıl	Wellness

Sağlık turizmi kapsamında termal turizmin tarihçesine bakılacak olursa; ilkçağlarda tamamen sağlık ve dini amaçlar doğrultusunda kullanılan sular Roma döneminde ağrısı olan ve savaşta yaralanan hastalardaki etkisi doğrultusunda gelişme gösterdiğini ve önemli tesisler kurulduğunu söylemek mümkündür (Taşlıgil, 1995’den aktaran Aköz, 2018). Romalıların şifalı sulara olan bu ilgisi sonucunda hemen hemen gittikleri her yere kaplıca tesisleri kurmuş ve her inşaa ettikleri kaplıca tesis sonucunda ilerleme gelişim göstermiştir.

Romalıların son dönemlerinde önemini yitiren termal turizm Bizans döneminde yeniden canlanmıştır. Bu tarihte su yolları ve hamamlar inşa edilmiş olup çeşitli termal kaynaklar kullanılmıştır.

Orta Çağ döneminde Avrupa ve Anadolu’da kaplıcalar siyasi ve sosyal sebepler sonucunda gelişmemiş aksine zarar verilmiştir (Akbulut, 2010). Haçlı seferlerine kadar kaplıcalar sadece zengin kesime hitap eden dinlenme ve eğlence yeri olarak kullanılmış, tedavi olma merkezi niteliğini kaybetmiştir (Şemşimoğlu Erhan, 2010).

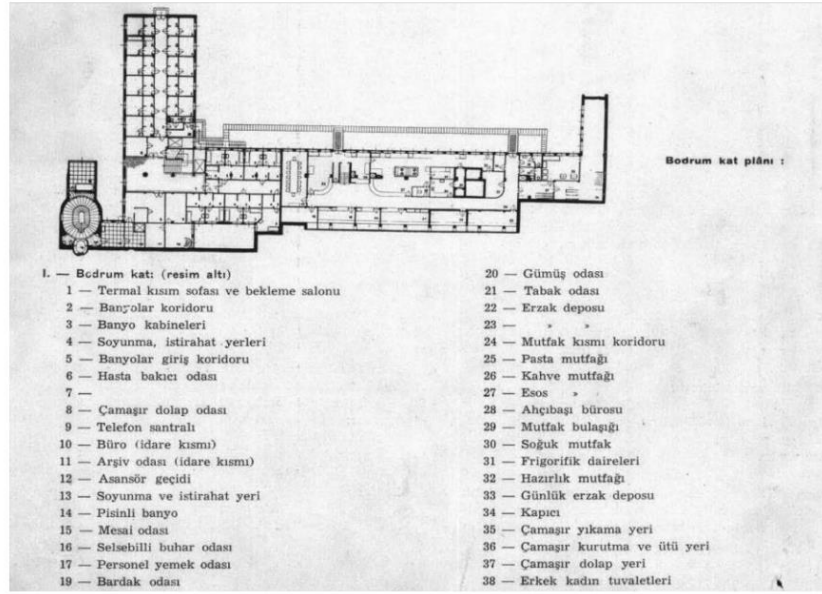
Avrupa’da Rönesans dönemiyle kaplıcalar eski önemini geri kazanmıştır. Bu süreçte peloidoterapi(çamur) ve balneoterapi (su) adı verilen bilimler ortaya çıkmıştır. Her iki bilimi de doğal kaynaklı etkenlerin seri bir biçimde uygulanması ile oluşan kür tipi tedavi yöntemi olarak tanımlamak mümkündür (Anonim 8, 2025). Balneoterapi biliminin ardından Almanya, İngiltere ve Belçika gibi ülkelerde termal suların kullanıldığı tesisler kurulmuştur. Termal suların etkilerinin keşfedilmesiyle diğer Avrupa ülkeleri de yatırımlarını termal turizm üzerine yapmışlardır.

Orta Çağ sonrası dönem Anadolu’da ise şu şekilde ilerlemiştir; 5.ve 6.yy’da tahribata uğramış olan termal tesisler Selçukluların Anadolu’ya girmesi ile eski haline kavuşmuş, yeniden yapılanmış, onarılmış ve yeni merkezler inşa edilmiştir (Demirbey, 1992). Konya Ilgın ve Niğde Çiftehan Selçuklulardan kalma kaplıcalara örnektir (Şemşimoğlu Erhan, 2010).

Osmanlı döneminde kaplıcalara çok önem verilmiş, dönemin mimarları ile banyolar süslenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki termal sulara, kaplıcalara olan ilgi gerileme ve duraklama dönemlerinde azalmıştır.

Cumhuriyet döneminde, Atatürk’ün emirleriyle ile yapımı Roma İmparatorluğuna dayanan, Bizans sonrası Osmanlı İmparatorluğunda birçok padişah ve devlet adamının şifa bulmak adına konakladığı Yalova Kaplıcaları modern hale getirilmiştir (Şekil 2.25 ve Şekil 2.26). Bu adım termal kaplıcaların ekonomik amaçlar doğrultusunda geliştirilmesinin ilk adımı olarak nitelendirilmektedir. Bu süreçte Atatürk’ün emirleriyle birçok bilimsel çalışma yapılmış olup Prof. Dr. Kerim Ömer Çağlar’ın “*Türkiye Maden Suları ve Kaplıcaları*” eseri ile Dr. Remzi Reman’ın “*Balneoloji*” adlı eseri bu duruma örnektir.

Bugün Anadolu’da ve Avrupa’da hala oldukça rağbet gören termal turizm tesisleri alternatif turizmin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir.

Şekil 2.25. Yalova Termal Otel kaplıca birimlerinin yer aldığı bodrum kat planı (Eldem, 1938; Türk ve Kara Pilehvarian, 2024).

Şekil 2.26. Yalova Termal Otel ön cephesi (Eldem, 1938).

2.4.3.2. Sağlık Turizmi Kavramı ve Çeşitleri

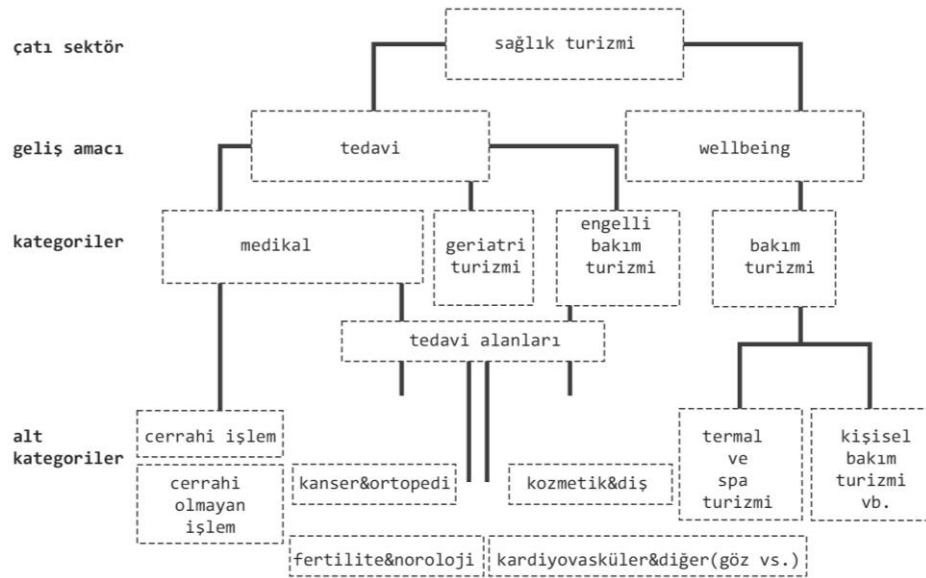
Günümüzde kentleşme, çalışma saatlerinin uzunluğu, masa başı çalışma temposu ve stres gibi problemler kişilerin sağlıklarında olumsuz etkiler oluşturmaktadır. İnsanlar bu gibi durumlardan biraz olsun uzaklaşabilmek ve sağlıklarına kavuşabilmek adına seyahatler etmektedir. Bu durum dünyada ve ülkemizde sağlık sektörünün ve hizmetlerinin gelişmesine sağlık turizmi kavramının ise önem kazanmasını sağlamaktadır. Geçmişten bugüne termal suların tedavi amaçlı kullanıldığının bilinmesi

ve bu durumun tıp bilimi ile desteklenmesi sonucunda turizmin bir çeşidi olarak sağlık turizmi karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık turizmi, sağlık problemi olan veya var olan sağlığını korumayı hedefleyen kişilerin bu isteklerine ek olarak tatil ihtiyaçlarını da karşıladığı seyahat ve konaklamaların tümüdür. Burada ana hedef her ne kadar sağlık olsa da bütün bu faaliyet turizm kapsamında değerlendirilmektedir (Kaya, 2024).

Dünya genelinde sağlık hizmetlerine olan ilginin ve ihtiyacın artması, bu alana ciddi yatırımlar yapılmasına ve rekabetin artmasına neden olmuştur. Bu rekabet ortamı sağlık turizmi kapsamında daha kaliteli hizmet verilmesine olanak sağlamaktadır. Dünyada ve Türkiye’de de bu alan kapsamında birçok proje geliştirilmektedir. Bunun en önemli sebepleri ise; belirli bir dönem değil 12 ay boyunca yapılabilen oluşu, konaklama süresinin uzun olması, tek bir bölgede değil farklı bölgelere yayılabilen olması ve diğer turizm çeşitleriyle kolayca entegre edilebiliyor olmasıdır (Emir ve diğ., 2018; Erdi, 2019)

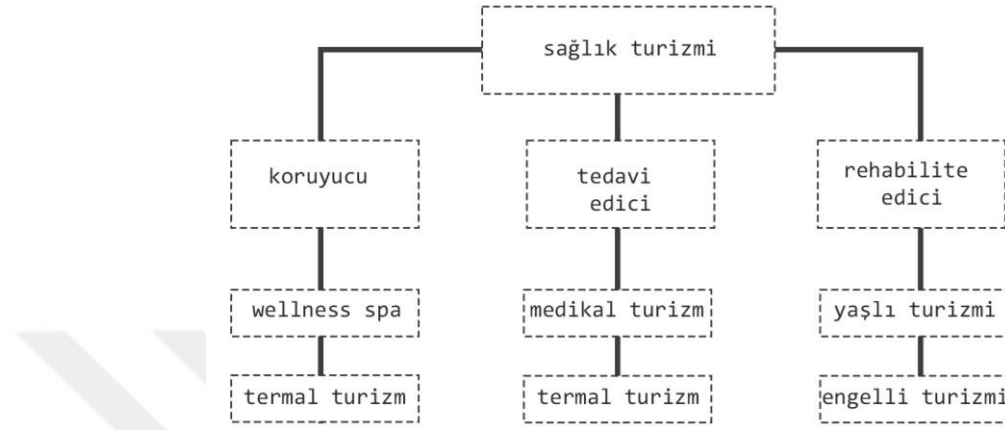
Kaya (2024)’ün “Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Türkiye’nin Sağlık Turizmi Performansının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmasında, sağlık turizmini ve müşterinin geliş amacını esas alarak tedavi, bakım hizmetleri (wellbeing) şeklinde kategorize etmişti (şekil 2.27.).

Şekil 2.27. Sağlık Turizmi çeşitleri (Kaya, 2024’den faydalanılarak düzenlenmiştir)

Sağlık bakanlığı verileri esas alınarak sağlık turizmini koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici hizmet olarak sınıflandırılmak mümkündür (Erdoğan ve Hiçyorulmaz,

2018). Bu sınıflandırmanın alt başlıklarında ise; wellness-spa hizmetleri koruyucu, medikal turizm tedavi edici turizm, yaşlı (geriatri) ve engelli turizmi ise rehabilite edici hizmetler sınıfına girmektedir. Termal turizm ise hem koruyucu hem tedavi edici bir hizmet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2.28. Sağlık Turizmi kapsamı (yazar tarafından üretilmiştir).

Wellnes-Spa turizmi; kişinin kendisini ruhsal ve bedensel olarak daha iyi hissetmesi adına yapılan turizm çeşididir (Özsarı ve Karatana, 2013). Türkiye’de özellikle kıyı bölgesinde yer alan birçok otel wellnes-spa hizmeti vermektedir.

Medikal turizm; kişinin kanser, diş, göz, organ nakli, estetik, tüp bebek vb. sağlık sebepleriyle tatil ihtiyacını bireştirmesi sonucunda uluslararası seyahat etmesi durumudur. Türkiye medikal turizm bakımından ileri tedavi yöntemleri sunmakta, yabancı ziyaretçiler için önemli bir merkez halindedir.

Yaşlı (Geriatri) turizmi; Ülkelerin belirlediği yaş grubundaki insanların yaşadıkları yerlerden belirli bir süreyle başka bir yere giderek geçici süreyle konaklama yapması durumudur. Turizm yapılarındaki ergonomik tesis ve mekân eksikliği Türkiye’de bu alanın gelişmemesine sebebiyet vermektedir.

Engelli turizmi; engelli bireylerin diğer bireyler gibi tatil yapabilmesi için yapılan her türlü turizm faaliyeti engelli turizmi olarak adlandırılmaktadır. Engelli turizmi kapsamında sadece engelli bireylerin konaklayabileceği turizm tesisi tasarımı ve mekân düzenlemeleri engelli bireylerin dışlanmasına ve ötekileştirilmesine sebebiyet vermektedir.

Termal turizm; Çalışmanın ilerleyen bölümünde alternatif bir turizm türü olan termal turizm ile ilgili tanım, dünyadaki ve Türkiye’de ki yeri, termal turizm tesisleri daha detaylı biçimde incelenecektir.

2.4.3.3. Termal Turizm Kavramı

Geçmişten bugüne yeraltı su kaynakları her zaman önemli sayılmıştır. Astekler ve Kızılderililer jeotermal kaynakların mucizevi ve kutsal olduklarına inanmışlardır (Özbek ve Özbek, 2008; Kaya, 2024). Bu inanış geçmişte insanların yerleşim yeri olarak su kenarlarını seçmesinde görülürken, bugün ise insanların sağlıklarını koruyabilmek için termal kaynaklara yönelmesinde gözlemlenmektedir. Tüm bu inanış ve ihtiyaçlar neticesinde sağlık bilimi ve turizm birleşerek sağlık turizmi içerisinde değerlendirilen termal turizm ortaya çıkmıştır.

Termal turizm, termalizme dayalı bütün faaliyetleri kapsayan bir kavramdır. Termal turizm kavramını incelemeden önce termalizmin ne anlama geldiğini açıklamak gerekmektedir. Termalizm, doğal sıcak su kaynaklarından çıkan mineralli suların sağlık ve dinlenme amaçlı yararlanması olarak tanımlamak mümkündür. Aköz (2018) çalışmasında termalizmi, yeryüzüne ulaşan suların ısı, mineral ve radyoaktivite gibi özelliklerinin bilimsel bir kapsamda ele alınarak sağlık etkinliklerinde kullanılması olarak tanımlamıştır (Akbulut, 2010).

Termal turizm ise, doğal, içerisinde faydalı mineraller bulunan ve belirli sıcaklığa sahip şifalı suların yeryüzüne ulaşması çamur ve buharla entegre edilerek bulunduğu yörede o bölgenin iklim şartları ile gerçekleşen turizm türüdür (İlban ve diğ., 2008). Bir başka tanıma göre termal turizm, hastalıkların tedavisi amacı ile içilen, banyosu yapılan, çamuru sürülebilen, sıcak ve soğuk yeraltı sularından faydalanmayı esas alan turizm türüdür (Usta, 2002). Termal turizm sağlık durumunu iyileştirmek veya korumak isteyen insanların tercih ettikleri her türlü turizm faaliyetini kapsamaktadır.

Doğada yer alan su farklı şekillerde yeryüzüne ulaşmakta ve debi, sıcaklık, radyoaktivite, eriyik mineral oranı ve ulaşılabilirlikleri gibi farklı parametreler ile sınıflandırılmaktadır. Çalışmanın kapsamı gereğince bu parametrelerin hepsini incelemek mümkün değildir. En bilinen parametre olan sıcaklık parametresine göre; suların kaynaktan çıkış noktasındaki sıcaklığı 20 °C'den yüksek ise termal su olarak değerlendirildiğini söylemek yeterlidir (Hoşgören, 2004). 20 °C'den yüksek suların bulunduğu kaynak bölgelerinde veya yakın çevresinde kürün uygulanabileceği tesis, konaklama birimi veya hamam var ise kaplıca, yok ise ılıca olarak adlandırılmıştır.

a) Termal Turizmin Dünyadaki Yeri

Günümüzde dünya nüfusu hızla artarken, tıbbi ve teknolojik gelişmeler sayesinde ortalama yaşam süresi de uzamaktadır. Bunun bir sonucu olarak yaşlı nüfus oranı giderek yükselmekte ve bu demografik dönüşüm, sağlık hizmetlerine yönelik harcamaların artmasına sebep olmaktadır. Dünyada ortalama 100 milyar dolarlık bir hacme sahip olan sağlık turizmi bütün ülkeler tarafından dikkat çekici bir hal almıştır (Şengül ve Bulut, 2019).

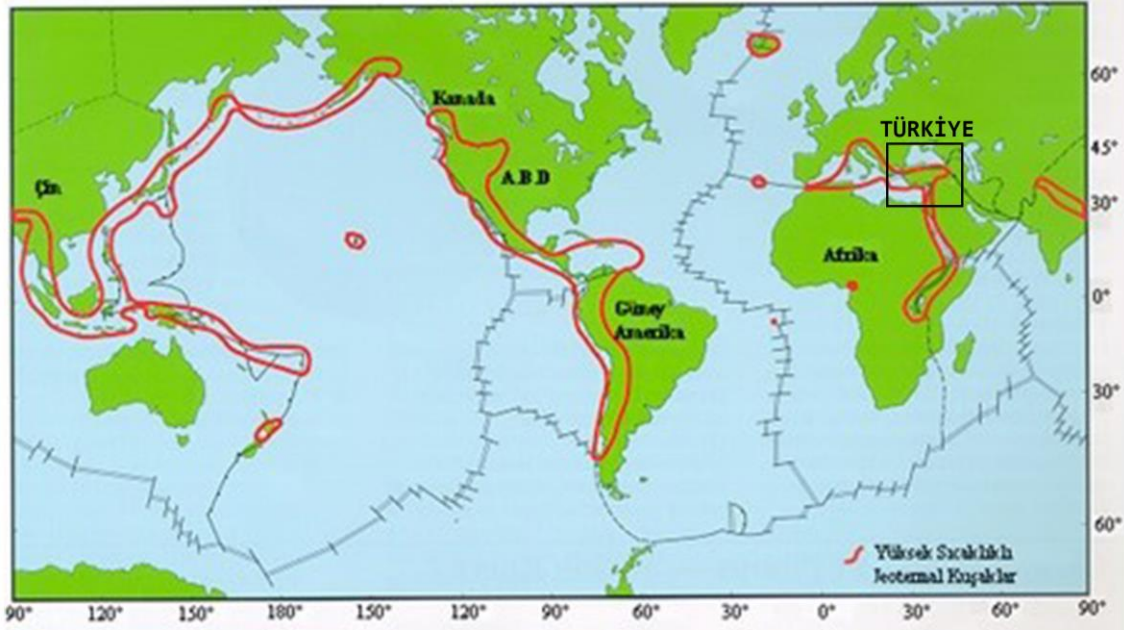
Sağlık turizmi kapsamında insanlar uzak ülkelere seyahat etmeyi tercih etmekte ve bu durum neticesinde bu seyahat uluslararası bir ticaret haline gelmektedir. Küresel ekonomi için oldukça önemli bir potansiyele sahip olan termal turizm bu pazarın daha da cazip hale gelmesine neden olmuştur. Bugün birçok ülke termal turizmin insan sağlığına olan önemini göz ardı etmeyerek termal turizm konusuna büyük yatırımlar yapmaktadır. Ülkeler ve kıtalar arasında birçok farklılık olsa da Almanya, İsviçre, Avusturya, İtalya, Japonya gibi ülkeler oldukça popüler durumdadır (Uyanık, 2006).

Avrupa dünyada termal turizm bakımından oldukça gelişmiş bölgelerden birisidir. Özellikle Almanya, Avusturya ve Macaristan'da öncü ülkeler arasındadır. Bu ülkelerin termal turizm kapsamında köklü bir geçmişi bulunmaktadır. Almanya'da tıbbi ve rehabilitasyon amaçlı kullanılan termal sular, spa ve wellnes merkezleriyle birleştirilip kullanıcıya sunulmuştur. Resmi belgeli toplam 263 adet termal merkez bulunduran Almanya'nın yatak kapasitesi ise 750.000'dir (Şemşimoğlu Erhan, 2010). UNESCO Dünya Mirası Listesinde yer alan Bad Kissingen şehri sağlık turizmi açısından büyük önem arz etmektedir. Macaristan, Avrupa'nın en fazla termal su kaynağına sahip olmakla birlikte birçok kaplıcanın tarihi Osmanlı dönemine uzanmaktadır. Avusturya ise kış turizmi ve termal turizmi birleştirerek ziyaretçisine lüks spa ve wellnesin olduğu eşsiz bir deneyim sunmaktadır.

Asya'da Japonya, Güney Kore ve Çin bu alanda öne çıkan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu bölgede en dikkat çeken husus geleneksel termal kültürün ve modern spa-wellnes uygulamalarının bir araya getirilerek kullanıcıya entegre bir deneyim sunulmaktadır.

Almanya, Avusturya, Macaristan, Rusya, Fransa, İsviçre, Japonya, Güney Kore, Çin ve ABD termal turizmin dünyadaki önemli temsilcileridir. Akbulut (2010)'un da çalışmasında belirttiği üzere her yıl Almanya ve Macaristan'a 10 milyon, Rusya'ya 8

milyon, Fransa'ya ortalama 1 milyon, İsviçre'ye ise 800 bin kişi termal su kullanımı amacı ile ziyaret etmektedir.

Şekil 2.29. Dünya'daki yüksek sıcaklıklı jeotermal kuşaklar (URL 41 üzerine düzenleme yapılmıştır)

b) Termal Turizmin Türkiye'deki Yeri

Türkiye jeolojik ve coğrafi konumu sayesinde doğal kaynaklar bakımından oldukça zengin ve turizme elverişli bir konumdadır. Türkiye bu konumu ile, debisi 2-500 lt/sn arasında değişebilen, sıcaklığı genellikle 20°C'nin üzerinde olan ve sayısı 1500'den fazla olan termal kaynağa sahiptir (Şengül, Bulut, 2019).

Türkiye kaynakların sayısı ve potansiyeli bakımından Avrupa'da birinci sırada dünyada ise ilk 5 ülke arasında gösterilmektedir (Özşahin ve Kaymaz, 2013). Türkiye'deki termal su kaynakları yüksek debisi ve doğal çıkışlı olması sebebiyle Avrupa'daki termal sulardan daha nitelikli olarak görülmektedir. Bu sebeplere ek olarak Şemşimoğlu Erhan (2010)'ın da çalışmasında bahsettiği gibi, termal suların sadece bir bölgede değil Türkiye'nin her bölgesinde yer alması çeşitliliği oluşturmaktadır. "Jeotermal kaynakların %78'i Batı Anadolu'da, %9'u İç Anadolu'da, %7'si Marmara Bölgesi'nde, %5'i Doğu Anadolu'da ve %1'i diğer bölgelerde yer almaktadır" (Anonim 9, 2025).

Çizelge 2.6. Türkiye termal kaynaklarının bölgelere göre dağılışı (Özşahin, Kaymaz, 2013 verilerinden faydalanılarak oluşturulmuştur)

Bölge Adı	Kaynak Sayısı
Ege Bölgesi	123
İç Anadolu Bölgesi	91
Doğu Anadolu Bölgesi	64
Marmara Bölgesi	53
Karadeniz Bölgesi	45
Akdeniz Bölgesi	24
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	10
Toplam	410

Türkiye’de yer alan termal su kaynakları; termal turizm ve balneolojik uygulama (Afyon, Haymana, Yalova vs.) , hamam (Ilıcapınar, Ömerköy, Çoraklı vs.), içmece (mürted, Çepni, Ortakçıvs.), elektrik üretimi (Ömerbeyli, Salavatlı, Tuzla vs.) gibi kategorilerde kullanılmakta, bir kısmı ise kullanılmamakta nasıl kullanılacağı bilinmemektedir.

Çalışmanın kapsamı gereğince termal turizm alanında kullanılan sular incelendiğinde, 1982 yılında çıkarılan Turizm Teşvik kanunu sonrası termal suların termal turizm kapsamında değerlendirilmesi adına yatırımlar hız kazanmıştır (Ünal, 2003). Bugün gelinen noktada termal sulara olan ilginin artması, kullanım alanlarının genişlemesine, yaygınlaşmasına ve popülerlik kazanmasına sebep olsa da halen yeterince iyi değerlendirilememektedir.

Şekil 2.30. Türkiye’deki termal turizm tesislerinin bulunduğu iller (Anonim 9’dan faydalanılarak oluşturulmuştur)

2.4.4. Termal Turizm Tesisleri

Tarih boyunca birçok medeniyet suyun insan üzerindeki (fiziksel, ruhsal) olumlu etkilerini keşfetmiş ve çeşitli alanlarda su kaynaklarını kullanmıştır. Bu alanlardan birisini oluşturan termal turizm, jeotermal kaynaklardan yeryüzüne ulaşan verimli suların sağlık, dinlenme, tatil gibi amaçlarla kullanıldığı turizm türüdür. Bu turizm türü zaman içerisinde gelişmiş olup, suyun bu şifalı gücüne çeşitli aktiviteler eklenerek yeni bir boyut kazanmış ve mekânsal boyut kazanmıştır.

Termal turizm tesisleri, insan sağlığını tedavi etmek veya korumak amacı ile mineralize termal sular, içme suyu, deniz suyu veya çamur gibi maddelere ek olarak solunum yolu veya masaj gibi yöntemlerle uygulamasının doktor gözetiminde yapılması beklenen tesisler olarak tanımlanmaktadır (Tuna, 2016). Daha güncel bir tanım yapmak gerekirse, kullanıcıya şifalı suların ekseninde konaklama, dinlenme, sağlık ve bunlara ek olarak farklı rekreasyon alanları sunan tesisler bütününe termal turizm tesisleri olarak tanımlamak mümkündür. Bütün termal turizm tesisleri, hedeflediği kullanıcı profili, sunduğu sağlık hizmeti ve mimari tasarım yaklaşımına uygun olarak kullanıcıya farklı deneyimler sunmaktadır. Bulunduğu topografyayla bütünleşerek tasarlanan Peter Zumthor imzalı İsviçre Therme Vals ile sürdürülebilirlik ilkeleri kapsamında tasarlanan Eskişehir Tasigo Hotel bu alandaki özgün ve nitelikli örneklerdendir (Şekil 2.31 ve Şekil 2.31). Her iki örnek de bulunduğu yer ve kullanıcı deneyimleri doğrultusunda şekillenen özgün bir tasarıma sahip olmakla birlikte kullanıcılarına sadece fiziksel bir iyileşme değil ruhsal ve zihinsel de rahatlamayı vaatmektedir.

Şekil 2.31. Dünyadan termal turizm tesisi örneği, The Therme Vals (URL 42)

Şekil 2.32. Türkiye’den termal tesis örneği, Eskişehir Tasigo Hotel (URL 43)

2.4.4.1. Termal Turizm Kapsamındaki Tesis Türleri ve Gelişimi

Şifalı sular tarih boyunca siyasi ve dini olaylar, tıp dünyasındaki gelişmeler, teknolojinin ilerlemesi gibi faktörlere bağlı olarak her ne kadar değişken bir ilerleme kaydetse de her zaman varlığını sürdürmüştür.

Birçok kaynakta suyun tedavi edici olarak kullanılmasının M.Ö. 2000’li yıllara dayandığı varsayılmaktadır. Antik çağlarda insanlar, bu iyileştiriciliği dini güçlerle ilişkilendirmiştir. Normal su ve şifalı su arasındaki etkileri fark eden Yunanlılar M.Ö. 500’lü yıllarda, termal banyolar inşa etmiş ve ‘*balneum*’ olarak kayıtlara geçmiştir (Çınarka, 2019), Romalıların ise bu süreç içerisinde ılıcalar, termal havuzlar inşa ettiği görülmektedir (Güvenç, 2007). Tarihsel süreç içerisinde Romalılar hamam mimarisinde Yunanlılardan etkilenecek küçük hamamlarına ‘*balneum*’, büyük hamamlarına ise ‘*thermae*’ olarak adlandırmış bazı üstü açık tesislerin üzerini kapatarak kaplıca (kapalı ılıca) haline getirmiştir. Bu dönemde mimari olarak en dikkat çeken husus, oluşturulan *balneum*, *thermae* veya hamamların hepsinin sadece banyo amaçlı mekânlar olarak tasarlanmamış olmasıdır. Bu yapılara jimnastik, spor alanları gibi mekânların dahil edilmesi çok işlevli yapı oluşmasına destek verirken, sosyal ve kültürel etkileşime de fayda sağladığı düşünülmektedir. Orta Çağda kaplıcalar ile ilgili herhangi bir mimari gelişme görülememiştir.

Selçuklu döneminde ise, mevcutta bulunan hamam kalıntıları üzerine yeniden hamamlar ve kaplıcalar inşa edilmiş ve bu kültür yayılmıştır. Bu dönemde kaplıcalar mimari olarak Roma, Bizans ve Osmanlı’ya kıyasla daha basık, karanlık ve dar

mekânlar olarak tasarlanmış olup, han yapıları entegre “*ılıcahangah*” adını verdikleri yapılar oluşturulmuştur (Çınarka,2019). Osmanlı döneminde, kaplıca kültürü hakkında pek bir bilgiye rastlanmazken, hamam kültürünün daha ön planda olduğunu söylemek mümkündür. 20.yüzyılda; kaplıca mimarisi için standartlar oluşturmayı amaç edinen kuruluşlar kaplıca mimarisinin gelişmesine fayda sağlamıştır. Fonksiyonellik ön plana alınmış, banyo havuz ve tedavi edici odaların olduğu düzgün geometrili kaplıcalar oluşturulmuştur.

Günümüzde ise; insanların tedavi edici ve dinlendirici seyahat isteği sonucunda kaplıcalar fonksiyonellik ve estetik bakımından gelişme göstermiştir. Kaplıcalar geçmişte, sadece tedavi amacıyla gelen orta-yüksek yaş grubu bireylere hitap ederken bugün, kaplıcaların içerisinde rekreasyon ve sosyal birimler de eklenerek kaplıcaların ‘termal tesis’lere dönüşmesini sağlamıştır. Termal tesislerin talep görmesi sonucunda ise kalite ve rekabet artmış termal turizm bugün önemli bir sektör haline gelmiştir.

Termal tesis türleri kullanıcının beklentisi, bulunduğu coğrafya, termal suyun özellikleri ve niteliği, işletmenin beklentileri doğrultusunda değişiklik göstermektedir. Aköz (2018)’ün de belirttiği üzere, termal tesis konseptini; sağlık ve tatil, eğlence ve dinlenme olarak iki ayrı başlıkta kategorize etmek mümkündür.

Mevzuat Bilgi Sistemi Resmî Gazetesi’nde 24.07.2001 yayınlanan Kaplıcalar Yönetmeliği’ ne göre (Anonim 10, 2025) tesis türleri;

- 1) Kaplıca Kür Merkezi
 - 2) Kaplıca Kür Kliniği
 - 3) Kaplıca Kür Oteli
- olarak belirtilmiştir.

16.04.2010 yılında yapılan değişiklikle;

- 1) Kaplıca tesisi
 - 2) Talassoterapi tesisi
- olarak belirtilmiştir.

Buradaki ilk sınıflandırma da kaplıca kür merkezleri ve kaplıca kür kliniği için, uzman doktor tarafından kaplıcalarda tedavi uygulandığı ve yine doktor tarafından takip edildiğini söylemek mümkündür. İkisinin arasındaki en önemli fark ise, kür merkezinde ayakta açık kür tedavisi uygulanırken, kür kliniğinde klinik benzeri yerlerde kapalı kür tedavisi uygulanmaktadır. Kaplıca kür oteli, kaplıca tedavisi ihtiyacı olan kişilerin doktor kontrolünde tedavi gördüğü otel tipi yapılardır. 2001 yılında yayınlanan bu

sınıflandırma ile kaplıca tesisleri daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Daha sonraki düzenleme ile daha kapsayıcı ve geniş bir perspektiften sınıflandırma yapılmıştır.

2.4.4.2.Termal Turizm Tesis Tasarımını Etkileyen Etmenler

Antik Roma banyolarından günümüz termal turizm tesislerine kadar uzanan termal su geleneğinde her zaman suyun şifa verici özelliği ve iyileştirici etkileri ön planda tutulmuştur. 2025 yılında, geçmiş dönemlerden farklı olarak termal turizm, sadece bir sağlık destinasyonu değil, birçok anlayışı da bünyesinde barındıran sektör haline gelmiştir.

Bir termal turizm tesisinin başarılı bir biçimde tasarlanması birden fazla faktörün göz önünde bulundurularak değerlendirilmesine bağlıdır. Bunun en önemli sebebi ise diğer tesislerin aksine çevresindeki termal su kaynaklarıyla ilişkili bir tasarımın söz konusu olmasıdır. Doğal kaynaklara zarar verilmeden kullanılması, ekolojik dengeye uyum, ekonomik sürdürülebilirlik, kullanıcı deneyimi gibi unsurlar bir tesisin tasarlanmasında önemli rol oynar.

Literatürde yer alan çalışmalarda farklı faktörlerin tasarımı etkilediğine dair çalışmalar bulunmaktadır.

Şemşioğlu Erhan (2010) çalışmasında termal turizm tesislerini etkileyen etmenleri;

- *kullanıcının ve işletmenin belirlediği etmenler,*
- *doğal ve yapay etmenler,*
- *yasal düzenlemeler,*

olarak kategorize etmiştir.

Şemşioğlu Erhan (2010) bu kategorizasyonu ile, farklı sosyal kesime ait bireylerin farklı kullanım amaçlarının mekânsal tasarımı etkilediğini, kadın-erkek kullanımının daha dengeli hale gelmesi ve mahremiyet algısının değişime uğramasının da tasarım üzerinde büyük ölçüde etkisi olduğunu vurgulamıştır. Doğal ve yapay etmenler maddesi ile, termal suyun çıkış noktasından tesise ulaşımına kadar taşınmasının dikkatli planlanması gerektiğini, tesisin konumunun trafik, gürültü ve hava kirliliği gibi bütün olumsuzluklardan uzak bir konumda bulunması gerektiğin ifade etmiştir. Son maddesi olan yasal düzenlemeler ile ise, kaplıca sularının değerlendirilmesinde Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlığı gibi birden fazla bakanlığının sorumluluğu olduğunu çalışmasında ayrıntılı olarak açıklamıştır.

Aköz (2018) ise termal turizm tesislerini etkileyen etmenleri,

- Doğal ve yapay çevre koşulları,
 - İklim özellikleri,
 - Yer aldığı çevrenin sosyo-ekonomik durumu,
 - Kürist ve tûristlerin tesiste konakladığı gün sayısı,
 - Kullanıcıların beklentileri
 - Kullanıcı yoğunluğu
- şeklinde belirtmiştir.

Bütün bu bilgiler ışığında, termal turizm tesislerinin tasarımını etkileyen etmenler;

1) Doğal ve yapay faktörler:

- Termal suyun sıcaklığı, debisi, sürekliliği ve mineral içeriği
- Termal tesisin konumlanacağı bölgenin rüzgar durumu, sıcaklık ortalaması ve yağış miktarı
- Termal tesisinin konumlanacağı alanın hava kirliliği, gürültü ve trafik analizi
- Arazinin jeolojik yapısı
- Bölgenin ekosistemi

2) Mimari ve planlama faktörleri:

- Dış mekân ve iç mekân ilişkisinin kurgulanması
- İç mekânda konaklama ve spa mekânlarının kurgulanması
- Bütün insanlara hitap edebilen erişilebilir ve ulaşılabilir mekân tasarımı
- Yasal düzenlemelere, uluslararası standartlara uygunluk
- Havaalanı, tren istasyonu gibi ulaşım noktalarına olan mesafe
- Estetik ve fonksiyonelliğin bir arada olduğu tasarım

3) Kültürel ve sosyal faktörler:

- Hedef kitlenin belirlenmesi
- Kullanıcı profiline uygun mekânsal ihtiyaçların belirlenmesi
- Bulunduğu alanın sosyo-ekonomik durumu
- İstihdam yaratacak bir merkez haline dönüştürülmesi

4) Ekonomik ve işletme faktörleri:

- Proje bütçesi, devlet teşviği ve yatırımcı desteği
- Rekabet analizinin iyi yapılması ve konaklama gün sayısının analizi

şeklinde sınıflandırılmıştır.

Sonuç olarak, yukarıdaki maddelerde belirtilen unsurların her biri birbiriyle bağlantılı ve bir termal tesis tasarımını etkileyen önemli unsurlar olsa da, tasarımı yapılacak termal tesisin iki noktaya temas etmesi önemlidir. Bunlardan ilki, her sınıfa hitap eden tesis tipi tasarlamak ve suyun etkili biçimde kullanılmasını sağlamaktır (Ülker, 1988).

2.4.4.3. Termal Turizm Tesisleri ile İlgili Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de termal turizmin multidisipliner bir süreç sonucu oluşması tek bir merkezden değil çeşitli bakanlıklar ve kurumlar tarafında denetlenmesini gerektirmektedir. Termal turizm alanının düzenlenmesi, denetlenmesi ve sürdürülebilirliği adına bir takım yasal sınırlar oluşturulmuştur. Bu yasal düzenlemeler turizmin gelişmesi, sunulan hizmetin kalitesi ve termal su kaynaklarının korunması adına oldukça büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’deki termal su kaynakları ve kaplıca turizmine ilişkin yasal düzenlemelerin tarihsel gelişimi kronolojik bir sırayla bakılacak olursa, 1926 yılında 167 sayılı yasa ile yeraltı suları kullanımı düzenlenmiştir. Bu konu ile ilgili ilk yasal düzenlemenin 10.06.1926 yılında 927 sayılı yasa kapsamında yapıldığını söylemek mümkündür. Bu yasa ile termal kaynakların korunması ve doğru bir şekilde kullanılması amacı ile termal suların devletin denetiminde kullanılmasını ve kamuya hizmet vermesini kapsamaktadır.

1930 yılında 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile kaplıcaların denetimi, vergilendirilmesi ve doktor bulundurma zorunluluğu gibi konular işlenmiş olup Yalova kaplıcası 1932 yılında aldığı işletme belgesi ile “ilk resmi işletme” tasdiknamesi alan kaplıca olmuştur (Gülenç, 2023).

1934 yılında çıkarılan 2376 sayılı kanunda ise, maden suyu şişeleme tesislerinin kuruluşu ve kamulaştırılması düzenlenmiştir. 1939 yılında Yalova Termal Kaplıcalarının İdaresi ve İşletilmesi Hakkında Kanun çıkarılmış olup, Yalova kaplıcalarının işletilmesinin devrinin Sağlık bakanlığına ait tüzel bir kuruluşa devredilmesi sağlanmıştır. 1942 yılında 4268 Sayılı Kanun ile Türkiye’deki madenlerin aranması, bulunması ve işletilmesi ile ilgili olan yasal çerçeveyi belirlemektedir. 1954 yılında 6309 sayılı maden yasasında ise, termal suların işletme ve denetimini, kullanım hakkı ve işletme şekilleri hakkında bilgi verilmiş olup eski düzenlemeler kaldırılmış

yeni hükümler getirilmiştir. 1957 yılında çıkarılan 6977 sayılı yasa ile maden sularının mülkiyet haklarının kamu kurumlarına devredilebileceği ön görülmüş aynı zamanda kaplıcalarda olması gereken mekânsal ihtiyaçları; çamur tatbikatı ve gerekli tesisat, duşlar, fizik tedavi vasıtaları, hususi banyolar, masaj bölümü ve umumi havuz şeklinde belirlenmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 9730 sayılı Fizyoterapi ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname, 2025). Ancak bu hükümler Anayasa mahkemesi tarafından daha sonradan reddedilmiştir. Yine aynı yıl çıkarılan 9376 sayılı yasa ile kaplıcalar ve fizyoterapistler için standartlar belirlenmiştir. 1961 yılında çıkarılan 224 sayılı kanun ile sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi kararlaştırıldı.

Gülenç (2023)'ün de çalışmasında ikinci dönem olarak belirttiği 1963-1983 senesi aralığındaki dönem Türkiye'deki sağlık turizmi alanında ilk kararların alınması ve planlı döneme geçildiği dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde sağlık turizmi kalkınma sürecine dahil edilmiş olup kaplıca planlaması çalışmaları 1973'te Gönen Termal Su Şehri Nazım İmar Planı ile başlatıldı.

1980'li yıllarda turizm sektörü ve sağlık turizmi alanı üzerinde önemli çalışmalar yapılmıştır (Özer ve Songur, 2012). 1980 yılı için Türkiye'de turizmin altın çağının başladığı dönem olarak da kabul edebiliriz. 1990 yıllarında küreselleşme, insanların sağlık problemleri, stres gibi sebeplerden ötürü turizmin bir çeşidi olan sağlık turizmi ortaya çıkmış ve devlet tarafından yüksek kredi, düşük fiyatlı elektrik, termal su tahsisi, haberleşme alt yapısı gibi destek verilmiş ve teşvik edilmiştir (Gülenç, 2023). 1991 yılında çıkarılan Turizm Yatırım ve İşletmelerin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik'te sağlık turizmi tesislerinin projelendirme, belgelendirme şartları belirlenilirken, 1993 yılında ise termal suların kullanım hakkı ve işletilme esasına uygun yönetmelik çıkarılmıştır.

2000 yılı sonrası döneme bakıldığında, insanların bu alana olan rağbeti sonucunda alternatif turizm çeşitleri oluşmuş, tesisler ve aracı kuruluşlar için yetki belgesi zorunluluğu gelmiştir. 24.07.2001 yılında kaplıcalar yönetmeliği yayınlanmış olup, 2003 ve 2004 tarihlerinde değişiklik yapılmış olup 2012 yılında yapılan güncelleme ile bugün hala bu yönetmelik yürürlüktedir.

Yönetmelik; toprak, yeraltı, deniz ve iklim kaynaklı doğal tedavi unsurlarının tedavi edici faktör olarak kullanıldığı kaplıcalar, içmece ve iklim kür merkezleri ile ilgili hususlar ve buralarda kurulacak sağlık amaçlı her türlü tesisin nitelik ve niceliklerinin belirlenmesi, kurulması, işletme izinlerinin verilmesi, denetlenmesi ve sağlık koşullarına uygun biçimde kontrol altına alınması için gerekli esasların

belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır (Anonim 11, 2025). Bu yönetmelikte, kaplıca, kür, balneoterapi, klimiterapi, peloidoterapi, mineralli sular, kaplıca suları, termal su sondajı, kaynak koruma alanı gibi birçok kavram hakkında bilgi verilmiştir. Bu yönetmeliğin ikinci bölümünde tesis türleri; kaplıca tesisi ve talassoterapi tesisi olarak ikiye ayrılmıştır. Bu yönetmelik kaplıca tedavisinde kullanılan yöntemler, tedavi bölümleri, kaplıca tesislerine ilişkin çevre düzenlemesi gibi konular hakkında yönlendirici bir kılavuz niteliğindedir.

2001 yılında çıkarılan kaplıca yönetmeliğinin ardından, çalışmalar hızla devam etmiş 2011 yılında 663 sayılı kararname ile sağlık turizmi daire başkanlığı kurulmuştur. 2017 yılında Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik ile uluslararası sağlık turizmi yetki belgesi alma zorunluğu gelmiştir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2007 yılında yayınlamış olduğu Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planları 2007-2013 çerçevesinde sürdürülebilir turizm ışığında istihdamın artması, uluslararası pazarda önemli bir marka oluşturma ve 2023 yılına kadar turizm geliri ve turist sayısı bakımından ilk beş ülke arasında olmak amacı ile bir strateji oluşturulmuştur (Anonim 12, 2025).

2020 yılında dünya genelinde yaşanan Covid-19 salgını önlemleri kapsamında ülkelerin sınırlarını kapatması ve seyahat kısıtlamaları gelmesi turizm sektörü için büyük maddi kayıplara sebep olmuştur. UNWTO verilerine göre, 2020'de uluslararası seyahatler %72 oranında düşüşe uğramıştır (Anonim 13, 2025). Bu süreçte insanların evinde tam izolasyon yapması dijitalleşme ve sanal turizm çeşitlerini (sanal müze gezileri vs.), kısıtlı izolasyon durumlarında ise doğa içerisindeki kamp, karavan gibi küçük ölçekli turizmi daha popüler hale getirmiştir. 2022 yılında pandemi önlemlerinin kademeli bir biçimde azaltılması turizmin tekrar canlanmasına ve hijyen koşullarının belirli bir standartın üzerine çıkmasına sebep olmuştur. Aynı zamanda insanların bu dönem sonrasında bağışıklıklarını güçlendirmek, evde kaldıkları dönem boyunca oluşan ruhsal sıkıntılarını azaltmak amacı ile termal turizm, spa-wellness turizmine ilgi artmıştır.

Bütün bu bilgiler ışığında ifade etmek gerekirse, Türkiye geçmişten bugüne yapılan yasal düzenlemeler ve teşviklerle belirli bir seviyeye gelmiştir. Türkiye'nin coğrafi avantajı ve termal turizme olan yakınlığı her ne kadar pandemi süresince diğer sektörler gibi zarar görmüş olsa da bugün her yaş grubu için tercih edilen popüler bir alternatif turizm çeşididir.

2.4.5. Termal Turizm Tesislerinde Erişilebilirlik

Turizm, bütün bireylerin bağımsız bir biçimde dinlenmesini, eğlenmesini, kültürel etkileşimler sağlamasını ve en önemlisi yeni yerler deneyimlemesini sağlayan önemli bir hak ve sektördür. Ancak bu deneyimin herkes için erişilebilirliği tartışma konusudur.

Dünya nüfusunda büyük ve önemli bir azınlığı oluşturan engelli bireyler, turizm sektöründe yer alan birçok destinasyonda erişilebilirlik problemi yaşamakta ve seyahat etme fikrinden uzaklaşmaktadır. Oysa ki turizm, kişinin yaşam kalitesinin yükselmesine büyük katkısı olan önemli bir parçadır (Figueiredo, 2012). *“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, bağlı protokoller ve AİHM kararları ışığında; tüm bireylerin eşit haklara sahip olduğu ve bu hakların kullanılabilmesi noktasında devletlerin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin bulunduğu açıktır.”* (Akıllı, 2023). Türkiye’nin bu noktada, turizm sektörüne özellikle de termal turizm sektörüne yakınlığı da düşünülerek erişilebilir turizm kapsamında çalışma yapması ve kişilerin seyahat etme hakkından mahrum bırakılmaması açısından önemli bir gerekliliktir.

Erişilebilir turizm, turizmin bütün türleri için aynı anlamı ifade etmekle birlikte bütün bireylerin turizm aktivite ve olanaklarına dahil olmasını sağlamak veya turizm birikimini geliştirmek şeklinde tanımlanabilir (Smith, diğ., 2014). Erişilebilir turizm de ana hedef, herkesin bütün imkanlara ve hizmetlere eşit ve bağımsız biçimde ulaşması ve keyif almasını sağlamaktır.

Turizmin erişilebilir olabilmesi için başlangıç noktası da sayılabilecek bilgi akışı, ulaşım, iç ve dış mekân erişilebilirliği, iletişim gibi faktörlerin herkes için erişilebilir olması gerekmektedir. Bütün bu alanlarda gelişim gösterildiği takdirde erişilebilir turizmden bahsetmek mümkün olmaktadır. Acuner ve Tayfun (2016)’un çalışmasında Figueiredo (2012)’den aktardığı üzere engelli bireylerin turizme katılımını çevresel faktörler, iletişim faktörleri ve bireylerin ruhsal faktörlerinin etkilediğini belirtmiştir.

Termal turizm tesislerinde konaklayan bireyler büyük çoğunlukla sağlık hizmetlerinden faydalanmak, ruhsal olarak iyileşmek ve dinlenmek amacıyla bu tesisleri tercih etmektedir. Tesis içerisindeki bütün mekânlar kapsayıcı bir yaklaşım esas alınarak tasarlanmalı ve düzenlenmelidir. Özellikle havuz, spa, sauna, masaj odası gibi mekânların erişilebilirliği ise büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda erişilebilirlik standartlarının tesislere yansıtılması için ilk olarak yerel yönetimler ilgili paydaşlarla

ve engelli bireylerin temsil edildiği kuruluşlarla disiplinli bir iş birliği yapmalı ve gerekli düzenlemeler hayata geçirilmelidir (Acuner, Tayfun 2016).

Ulaşlı (2015) çalışmasında, turizmin erişilebilir sayılabilmesi için erişilebilirliğin havaalanından eve dönüş kadar aralıksız bütüncül biçimde devam etmelidir olarak yorumlamıştır. Fakat, günümüz teknolojisi ve insanların seyahat anlayışının değişmesi sonucunda artık turizmin rezervasyon oluşturma anında başladığını söylemek mümkündür. Büyük yazı fontları, kontrast renkler, işaret dili bilgilendirme videolarının yer aldığı web sitelerinde rezervasyonunu oluşturan kullanıcıya sadece tesis içerisinde değil rezervasyondan başlayarak erişilebilir bir seyahat sunulmalıdır.

Turizm tesislerinde kullanıcı kendisine uygun hizmet olup olmadığını bilmezse bu hizmetten yararlanması oldukça güçtür. Bu sebeple sadece fiziksel erişilebilirlik değil iletişim stratejisi ile bilgiye erişim de sağlanmalıdır. Çünkü, bugün bir çok kullanıcı, rehber köpeğinin tesise alınmayacağı kaygısı ile veya fiziksel engelli birey havuza erişim sağlayamayacağını düşünerek birçok termal turizm tesisini pas geçmektedir. Halbuki, kullanıcıların rezervasyon öncesi bilgi gereksinimlerini karşılayan broşür, web sitesi, harita gibi materyaller ve seyahat acentelerinde bu bilgilerin verilmesi bireylerin daha sonrasında da tesisi tercih edip etmemesi hususunda önemli bir ölçütü oluşturmaktadır. ENAT (Avrupa Engelsiz Turizm Ağı) eski başkanı Müller bu konu ile ilgili, engelli bireylerin turizm sektöründe çok önemli olduğunu, bütün ihtiyaçlarının giderilmesi sonucunda destinasyonun en sadık müşteri profilini çizdiğini vurgulamıştır (Anonim 14, 2025).

Kullanıcı veya müşteri tesise ulaşamazsa, erişilebilir hizmetlerden de faydalanamaz. Bu sebepten ötürü havaalanı veya otogarlardan erişilebilir servis hizmeti veya özel ulaşım alternatifleri sunulmalıdır. Turizmin herkes için erişilebilir sayılabilmesi için yapılı çevreye herkesin ulaşabilir durumda olması gerekmektedir (Michopoulou ve Buhalis, 2013). Yapılı çevre iç ve dış mekân fark etmeksizin ayrıştırıcı, damgalayıcı tutumdan uzak evrensel tasarım ve erişilebilirlik kılavuzu esas alınarak tasarlanmalıdır. Kullanıcı dış mekânda kaldırım, otopark, rekreasyon alanlarında hiçbir tehlike veya erişilebilirlik problemiyle karşılaşmamalıdır. İç mekânda ise gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Bu düzenlemelere örnek;

- Kaymaz zemin ve düşmeyi önleyen yüzeyler,
- Sadece merdiven değil, asansör, rampa, tutunma barları yerleştirilmesi,
- Braille alfabeli, sesli bilgilendirme panoları,

- Çocuklar, dil güçlüğü olan bireyler için resimli, işaretli yönlendirmeler,
- Eşiksiz girişler,
- Havuz bölümünde hidrolik havuz asansörleri veya rampalar,
- Farklı vücut tipolojisine fırsat veren çeşitli oturma düzenleri

verilebilir.

Son olarak, tesis içerisindeki personellere engelli misafirlere karşı iletişim, acil bir durum anında nasıl davranmaları gerektiği ve en önemlisi diğer misafirlerle engelli misafirlerin hiçbir farkı olmadığını ve zor olmadığını anlatmak açısından farkındalık ve iletişim eğitimleri verilmelidir.

2.5. Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi

Bu bölümde engellilik olgusunun tarihsel ve kavramsal bakımından başlayarak, erişilebilirlik ve evrensel tasarım ilkeleri ışığında turizm ve termal turizme doğru uzanan çok katmanlı bir kavramsal değerlendirme yapılmıştır.

İlk olarak, toplumda engelli ve dezavantajlı bireyin zıttı olarak yerleşen “normal kullanıcı” kavramı eleştirel bir bakış açısı ile sorgulanmıştır. Engelliliğin sadece bireysel bir yetersizlik olmasından öte, toplumsal ve çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenen çok boyutlu bir olgu olduğu vurgulanmıştır. “Engelli”, “dezavantajlı” kavramlarının tıbbi ve sosyal açıdan tanımlamaları yapılarak engellilik türleri detaylandırılmıştır. Erişilebilirlik kavramı yalnızca fiziksel bir düzlemde değil, mevzuat ve standartlar kapsamında da değerlendirilmiş; özellikle uygulamada karşılaşılan güçlükler ve denetim eksiklikleri ele alınmıştır. Bu bölümde evrensel tasarım kavramının erişilebilirlik ile birlikte ele alınması gereken tamamlayıcı kavram olduğu vurgulanmıştır.

Evrensel Tasarım kavramının gelişimini gösteren tarihsel bir gelişim sunulmuş, farklı disiplinlerdeki karşılıkları incelenmiştir. Evrensel Tasarım Merkezi tarafından geliştirilen yedi temel evrensel tasarım ilkesine ek olarak gelişen teknoloji, sosyal farkındalık ve dönüşen kullanıcı profillerine uyum sağlaması amacı ile oraya atılan ilave üç ilke de ele alınmıştır. Her bir ilkenin farklı kullanıcı profillerinin ihtiyaçlarını gözeterek kapsayıcı bir çevre oluşturmadaki rolü örnekler vasıtası ile güçlendirilmiştir. Ardından evrensel tasarımın mimarlık disiplini içerisindeki yeri tartışılmış, tasarım yapmanın sadece estetik değil, aynı zamanda etik de bir sorumluluk olduğunun ve

evrensel tasarımın herkes için adil ve bağımsız yaşam yaratmadaki rolünün altı çizilmiştir.

Devam eden konu başlıklarında turizm olgusunun tarihsel süreç içerisindeki dönüşümünden bahsedilmiş, sağlık ve termal turizm kavramı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Termal turizmin koruyucu ve tedavi edici olarak gerçekleştirilen bir turizm türü olduğunu vurgulayarak artan yaşlı nüfus, uzun çalışma saatleri, kronik hastalıklar, ruhsal iyileşme arayışlarının bu alternatif turizm çeşidine olan ilgiyi arttırdığı belirtilmiştir. Son olarak, termal turizm tesislerinin genel özellikleri, kullanıcı profilleri ve mekânsal gerekliliklerinden bahsedilmiştir. Termal turizm tesislerinin fiziksel erişimin ötesine geçerek bütünsel bir deneyim sunulması gerekliliği, evrensel tasarım ilkeleri temel alınarak ortaya konmuştur.

3. ALAN ÇALIŞMASI

Bu bölümde, Türkiye’de Termal Turizm Tesisleri, Afyonkarahisar ilinin alan çalışması olarak seçilmesinin nedenleri, ilin genel özellikleri, termal su potansiyeli ve termal turizm merkezleri hakkında bilgi verilecektir. Alan çalışması kapsamında “*Afyonkarahisar İli Termal Turizm Tesislerinin Evrensel Tasarım Kapsamında İncelenmesi*” başlığı ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

3.1. Türkiye’de Termal Turizm Tesisleri

Türkiye sahip olduğu jeotermal kaynaklar ile dünya çapında önemli bir yer tutmaktadır. Sadece bir bölgede yoğunlaşan termal turizm kaynaklarının aksine Türkiye’nin hemen hemen her bölgesinde bulunan termal kaynaklar termal turizm için önemli bir kaynak gücü oluşturmaktadır.

Türkiye’deki termal kaynak bölgeleri etrafında tasarlanan termal turizm tesisleri, termal suyun niteliği ve kullanıcı istekleri doğrultusunda şekillenmekte, sadece yaşlı bireylere değil geniş bir kitleye hitap etmektedir. Afyonkarahisar (Ömer-Gecek, Gazlıgöl, Bolvadin, Sandıklı), Denizli (Pamukkale, Karahayıt), Kütahya (Yoncalı, Emet, Simav), Eskişehir (Odunpazarı), Bursa (Çekirge, Oylat), Balıkesir (Gönen, Edremit, Havran), Yalova, Nevşehir (Kozaklı), Ankara (Kızılcahamam, Haymana) gibi iller, Türkiye’nin önemli termal turizm merkezlerini oluşturmaktadır. Bu illerdeki termal turizm tesisleri sadece sağlık turizm hizmetleri vermemekte kullanıcıya alternatif rekreasyonel faaliyetler de sunmaktadır.

3.2. Afyonkarahisar İlinin Çalışma Alanı Olarak Seçilmesinin Nedenleri

Afyonkarahisar, sahip olduğu nitelikli ve zengin termal su kaynakları, gelişime yatkın turizm sahaları ile Türkiye’nin termal turizm başkenti konumundadır ve çalışmanın alanını oluşturmaktadır. Çalışmada bu ilin seçilmesinin birden fazla nedeni bulunmaktadır. Bunlar;

- Zengin Termal Kaynaklar ve Kapasite: Afyonkarahisar termal turizm potansiyelini arttırıcı farklı sıcaklık, mineral ve debi de termal su kaynağına sahiptir. Bu kaynak çeşitliliği yerli ve yabancı ziyaretçilerine geniş yelpazede hizmet sunma potansiyeli yaratmaktadır.

- Ulaşım Kolaylığı: Afyonkarahisar bulunduğu konum itibari ile erişilebilir bir kavşak noktası konumundadır. Şehirler arası ve uluslararası erişilebilirliğe sahiptir.
- Bölgesel Kalkınma ve Yatırım: Afyonkarahisar’da yer alan termal turizm alt yapısına son yıllarda büyük yatırımlar yapılmış olup bu durum yerel ekonomiyi güçlendirmekte ve termal turizmin bu alan için sembol haline gelip turizm potansiyelini arttırmaktadır.
- Kültürel ve Tarihi Zenginlik ile Termal Turizmin Birleştirilmesi: Afyonkarahisar sadece termal su kaynakları olarak değil tarihi ve kültürel zenginlikleri ile de ön plana çıkmaktadır. Bu durum kitle turizmde yaşananın aksine ziyaretçilerin termal turizm tesislerinden çıkarak yerel halkla kültürel etkileşimler sağlamasını sağlamaktadır.
- Evrensel Tasarım, Sürdürülebilirlik ve Erişilebilirlik: Afyonkarahisar termal turizm tesislerinde daha geniş bir ziyaretçi kitlesine hitap edebilmek adına sürdürülebilirlik, erişilebilirlik ve engelli dostu tesis bakımından önemli adımlar atmaktadır.
- Potansiyel Gelecek: Afyonkarahisar, mevcut durumuna ek yeni yatırım projeleri ile termal turizm bakımından büyüme potansiyeli vadetmektedir.

Afyonkarahisar ilinin bütün bu özellikleri bu alanın seçilmesinin stratejik önemini göstermektedir. Son maddede de belirtildiği üzere il büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Fakat termal turizm tesislerinde yaşanan erişilebilirlik problemleri ziyaretçilerin ihtiyaçlarına tam anlamıyla cevap verememektedir. Bu noktada ilin termal turizm potansiyeli ile evrensel tasarım ilkeleri esas alınarak bir gelişim göstermesi halinde bölgenin turizm potansiyelinin yükselmesi ve soso-ekonomik kalkınmanın sağlanması kaçınılmazdır. Evrensel tasarım ve erişilebilirlik ilkeleri ışığında termal tesislerde gerekli düzenlemelerin yapılması ilin ulusal ve uluslararası önemli bir çekim merkezi haline gelmesini sağlayacaktır.

Bütün bu bilgiler ışığında, Afyonkarahisar termal tesislerinin evrensel tasarım ve erişilebilirlik ışığında ele alınması, sadece akademik bir katkı değil, yerel yönetimler ve işletmeler için yol gösterici bir kılavuz niteliği taşıyacaktır.

3.3. Afyonkarahisar İlinin Genel Özellikleri

Tarih boyunca Hititler, Frigler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Afyonkarahisar, hem tarihi hem de kültürel açıdan dikkat çekmektedir. Türkiye'nin Ege Bölgesi'nin doğusunda İç Batı Anadolu'da yer almaktadır. Yönelimde kuzeydoğudan güneybatıya doğru giderek alçalan ovalarıyla hem İç Anadolu'ya hem de Ege Bölgesine ait sayılmaktadır (Anonim 15, 2025). Kütahya, Konya, Uşak, Isparta, Eskişehir ve Denizli ile komşu il pozisyonundadır. 14.230 km² yüzölçümüne sahip olan ilin rakımı 1034'tür.

Şekil 3.1. Dünya'da Afyonkarahisar konumu (URL 44'üzerine düzenlenmiştir)

Şekil 3.2. Türkiye'de Afyonkarahisar konumu (URL 45'üzerine düzenlenmiştir)

Şekil 3.3. Afyonkarahisar il haritası (URL 46)

TÜİK 2024 verilerine göre ilin nüfusu 750.193 kişidir. Toplam nüfusun 375.263 kişisini erkek, 374.930 kişisini kadınlar oluşturmaktadır (Anonim 16, 2025). Nüfusun büyük bir çoğunluğu şehirde yaşamaktadır. TÜİK 2025 verilerine göre Afyonkarahisar merkez ilçesiyle birlikte 18 İlçe, 60 belediye, 430 mahalle ve 421 köy bulunmaktadır. Bozkır bitki örtüsüne sahip olan Afyonkarahisar, iklim bakımından yarı nemli, yarı kurak olarak nitelendirilebilecek bir iklime sahiptir. İç Anadolu'nun karasal iklimini Ege Denizinden gelen hava yumuşatmaktadır. Genel olarak, yazları sıcak-kurak, kışları soğuk-kar yağışlı, baharları ise ılık-yağmur yağışlı şeklindedir.

Osmanlı döneminde Anadolu'nun farklı bölgelerinden göç alması ile farklı kültürlerin bir arada yaşadığı il konumundadır. Bugün ise büyükşehirlerle göç vermektedir. Şehirde ekonomi büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Son yıllarda ise büyüyen sanayi ve termal turizm sektörü ile dikkat çekmektedir. 2017 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)'nin yapmış olduğu illerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması verilerine göre Afyonkarahisar 3.derece kabul edilmiş olup, 41.sırada bulunmaktadır (Anonim 17, 2025).

Sıra	İl Adı	Skor	Kademe
1	İstanbul	4,051	1
2	Ankara	2,718	1
3	İzmir	1,926	1
4	Kocaeli	1,787	1
5	Antalya	1,642	1
6	Bursa	1,336	1
7	Eskişehir	1,278	1
8	Muğla	1,175	1
9	Tekirdağ	1,014	1
10	Denizli	0,923	2
11	Sakarya	0,832	2
12	Yalova	0,796	2
13	Bolu	0,760	2
14	Konya	0,668	2
15	Aydın	0,599	2
16	Isparta	0,564	2
17	Kayseri	0,560	2
18	Kırklareli	0,557	2
19	Bilecik	0,556	2
20	Çanakkale	0,548	2
21	Edirne	0,534	2
22	Karabük	0,513	2
23	Manisa	0,490	2
24	Balıkesir	0,476	2
25	Mersin	0,413	3
26	Trabzon	0,389	3
27	Adana	0,353	3
28	Zonguldak	0,333	3
29	Uşak	0,278	3
30	Gaziantep	0,250	3
31	Samsun	0,242	3
32	Burdur	0,211	3
33	Kırıkkale	0,211	3
34	Düzce	0,200	3
35	Karaman	0,177	3
36	Rize	0,174	3
37	Kütahya	0,170	3
38	Amasya	0,054	4
39	Hatay	0,017	4
40	Nevesehir	0,015	4
41	Afyonkarahisar	-0,023	4
42	Elazığ	-0,061	4
43	Kırşehir	-0,085	4
44	Malatya	-0,113	4
45	Sivas	-0,137	4
46	Bartın	-0,140	4

Şekil 3.4. Türkiye 2017 sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması (URL 47)

Afyonkarahisar, jeotermal kaynak avantajını sağlık ve turizm alanında etkin yatırımlar yapılması dahilinde kendisine olumlu şekilde çevirebilecek potansiyele sahiptir. Aynı zamanda bu durum, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında üst seviyelere yükselmesine ve ekonomisinin gelişmesine fayda sağlayacaktır. Afyonkarahisar sadece Türkiye için değil, küresel manada önemli bir termal turizm destinasyonu olabilecek potansiyele sahiptir. Bu doğrultuda yatırım teşvikleri, istihdam artırılması ve gerekli akademik çalışmaların yapılması stratejik ve kritik bir rol oynamaktadır.

3.3.1. Afyonkarahisar İlinin Termal Su Potansiyeli

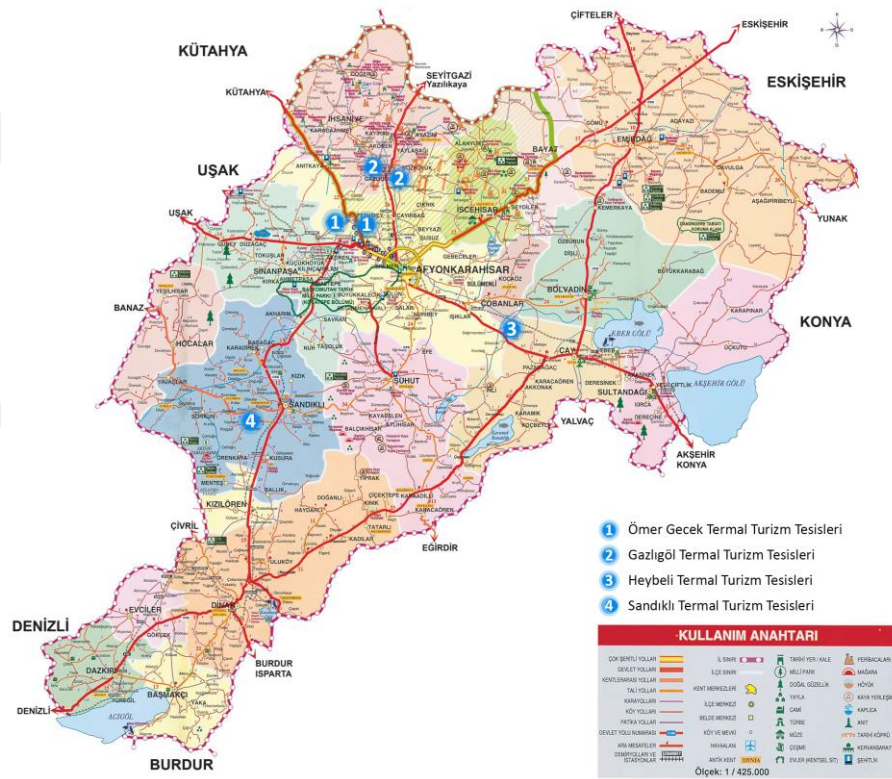
Afyonkarahisar, sahip olduğu jeotermal kaynaklar ve termal su potansiyeli bakımından sadece Türkiye’de değil uluslararası platformda da önemli bir konuma sahiptir. Termal su kaynakları ve termal turizm Afyonkarahisar’ın lokomotif sektörünü oluşturmaktadır (Erdoğan, Aklanoğlu, 2007). Bölgede yer alan farklı termal su

kaynaklarının birçoğu termal turizm için elverişli değildir. Bir kısmı ise; sahip oldukları suyun özellikleri ile birçok hastalığın tedavisini desteklemekte ve termal turizme destek olmaktadır.

Bu kategoriye hizmet eden kaplıcalar;

- Ömer-Gecek Kaplıcaları,
- İhsaniye Gazlıgöl Kaplıcaları,
- Bolvadin-Heybeli Kaplıcaları,
- Sandıklı-Hüdaî Kaplıcaları

olarak sıralanabilir.

Şekil 3.5. Afyonkarahisar kaynak bölgeleri (URL 46 üzerine düzenleme yapılmıştır)

Yukarıda belirtilen kaplıcalar 1993 yılında Kültür ve Turizm bakanlığı tarafından termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Söz konusu olan termal turizm merkezleri sahip oldukları hidrojeotermal nitelik bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkları ortaya koymak amacı ile aşağıda sunulan tablo karşılaştırmalı biçimde temel nitelikleri özetlemektedir. Konu, bir sonraki bölüm olan Afyonkarahisar Kaynak Bölgeleri'nde ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Çizelge 3.1. Afyonkarahisar termal kaynak bölgeleri ve nitelikleri (Anonim 18 ve anonim 19'dan faydalanılarak yazar tarafından üretilmiştir)

Termal Turizm Merkezi İsmi /Özellik	ÖMER-GECEK TERMAL TURİZM MERKEZİ	İHSANİYE-GAZLIGÖL TERMAL TURİZM MERKEZİ	BOLVADİN-HEYBELİ TERMAL TURİZM MERKEZİ	SANDIKLI-HÜDAİ TERMAL TURİZM MERKEZİ
KONUM	Afyonkarahisar-Kütahya karayolunun 15. km'sinde yer alır.	Afyonkarahisar-Eskişehir karayolunun 21.km'sinde yer alır.	Afyonkarahisar'a 30 km mesafede yer alır.	Afyonkarahisar'a 60 km mesafede yer alır.
FİZİKSEL ÖZELLİK	Renksiz, berrak, hafif kokulu.	Renksiz, kokusuz, gazlı.	Renksiz, berrak.	Renksiz, berrak.
SICAKLIK/pH	51-98 °C, pH: 6.5-7.3	40-65 °C, pH: 6.9	56.3 °C, pH: 7.0	62-68 °C toprakla su karıştırıldığında 40 °C, pH: 6.6-7.0
ETKİ ALANI/FAYDA	Romatizmal hastalıklar, fizik tedavi ve rehabilitasyon tedavisi, üriner sistem hastalıkları, sindirim sistemi rahatsızlıkları, eklem rahatsızlıkları, çocuk felci ve romatizmal hastalıklarında tedavi amaçlı kullanılmaktadır.	İçme niteliğinde olanlar; sindirim sistemi ve üriner sistem rahatsızlıklarında, Kaplıca suları ise; cilt, romatizma ve kadın hastalıklarında tedavi amaçlı kullanılmaktadır.	Suyun kükürt oranının yüksek olması, cilt hastalıklarının tedavisinde. Eklem ve kas rahatsızlıkları, üriner sistem hastalıklarında da tedavi amaçlı kullanılmaktadır.	Romatizmal hastalıklar, sindirim sistemi hastalıkları, çocuk felci ve kadın hastalıklarında tedavi amaçlı kullanılmaktadır.
ULAŞIM	Özel araçlarla ve şehir içi minibüslerle ulaşım sağlanmaktadır.	Demiryolu, özel araç ve otobüslerle ulaşım sağlanmaktadır.	Özel araçlarla ve otobüslerle ulaşım sağlanmaktadır.	Özel araçlarla ve otobüslerle ulaşım sağlanmaktadır.
İŞLETME SAYISI	Turizm işletme belgeli 19, Basit konaklama belgeli 22.	Turizm işletme belgeli 15, Basit konaklama belgeli 27.	Turizm işletme belgeli 0, Basit konaklama belgeli 3.	Turizm işletme belgeli 2, Basit konaklama belgeli 6.
YATAK KAPASİTESİ	Turizm işletme belgeli 5810, Basit konaklama belgeli 1490.	Turizm işletme belgeli 531, Basit konaklama belgeli 1376.	Turizm işletme belgeli 0, Basit konaklama belgeli 560.	Turizm işletme belgeli 1258, Basit konaklama belgeli 1045.

3.3.2. Afyonkarahisar Termal Turizm Merkezleri

Afyonkarahisar termal turizm merkezleri Ömer-Gecek, İhsaniye Gazlıgöl, Bolvadin-Heybeli ve Sandıklı-Hüdaî olarak kategorize edilmektedir. Bu termal turizm merkezlerinin konumu, ulaşımı, tesis ve yatak kapasitesi, suyun fiziksel ve kimyasal özellikleri ile etki alanları farklılık arz etmektedir. Bu farklılıklar ilerleyen alt başlıklarda sistematik bir biçimde incelenecektir.

3.3.2.1. Ömer-Gecek Termal Turizm Merkezi

Ömer-Gecek Bölgesi turizm merkezi alan büyüklüğü 2546 hektardır. Afyonkarahisar merkezine 15 km uzaklıkta bulunmaktadır. Özel araçlar ve şehir içi minibüslerle ulaşım sağlanabilmektedir. Bölgede belediye tarafından işletilen tesisler bulunmakla birlikte, ağırlıklı olarak özel sektör işletmeleri tarafından yürütülmektedir.

2024 Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verilerine göre turizm işletme belgeli 19, basit konaklama belgeli 22 tesis bulunmaktadır. Yatak kapasitesi verileri ise, turizm işletme belgeli tesislerde 5810, basit konaklama belgeli tesislerde ise 1490 şeklindedir.

Bu bölgede yer alan sular renksiz, berrak ve hafif kokuludur. Sıcaklığı 51 ila 98 derece arasında değişmekte olup Ph'ı 6.5-7,3 arasında değişiklik göstermektedir.

Romatizmal hastalıklar, üriner sistem hastalıkları, sindirim sistemi rahatsızlıkları, eklem rahatsızlıkları, çocuk felci ve romatizmal hastalıklarda aynı zamanda fizik tedavi ve rehabilitasyon hastalıklarında da tedavi edici olarak kullanılmaktadır. Bölgede öne çıkan termal tesisler;

- NG Afyon
- Oruçoğlu Termal Resort
- İkbāl Termal Otel şeklinde sıralanabilir.

Şekil 3.6. NG Afyon Wellness & Convention, Oruçoğlu Termal Resort, İkbāl Termal Otel (URL 48, URL 49, URL 50)

3.3.2.2. İhsaniye Gazlıgöl Termal Turizm Merkezi

İhsaniye Gazlıgöl Bölgesi İhsaniye ilçesi sınırları içinde bulunmaktadır. Erdoğan, Aklanoğlu (2007) çalışmasında da bahsedildiği üzere, bölgenin tarihi Frig kralı Midas'a kadar uzanmaktadır. Midas'ın kızının Gazlıgöl'de yer alan şifalı su sayesinde vücudundaki yaraların iyileşmesi Midas'ın bölgeye hamamlar inşa ettirmesini sağlamıştır. Turizm merkezi alan büyüklüğü 373 hektardır. Afyonkarahisar-Eskişehir karayolunun 21. km'sinde yer almaktadır. Demiryolu, özel araçlar ve otobüslerle ulaşım sağlanabilmektedir. Bölge Ömer-Gecek termal tesisleri ile karşılaştırıldığında tesis sayısı, çeşitliliği ve ölçek bakımından görece daha küçük tesislere sahiptir.

2024 Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verilerine göre turizm işletme belgeli 15, basit konaklama belgeli 27 tesis bulunmaktadır. Yatak kapasitesi verileri ise, turizm işletme belgeli tesislerde 531, basit konaklama belgeli tesislerde ise 1376 olarak kayıtlara geçmiştir.

Bu bölgede yer alan sular renksiz, kokusuz ve gazlıdır. Sıcaklığı 40 ila 65 derece arasında değişmekte olup Ph'ı 6.9'dur. Termal sular içme ve banyo olarak iki ayrı kategoride kullanılmaktadır. Banyo olarak kullanılan sular, böbrek ve idrar yolları, safra kesesi, karaciğer, romatizma, dolaşım sistemi, cilt hastalıkları ve kireçlenme hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır. İçme olarak kullanılan sular metabolizma ve sindirim sorunlarına iyi geldiği bilinmektedir. Bölgedeki öne çıkan termal tesisler;

- Başaranlar Termal Kaplıca Otel
- Gazlıgöl Elit Apart Otel
- Afion Apart Otel şeklinde sıralanabilir.

Şekil 3.7. Başaranlar Termal Kaplıca Otel, Gazlıgöl Elit Apart Otel, Afion Apart Otel
(URL 51, URL 52, URL 53)

3.3.2.3. Bolvadin- Heybeli Termal Turizm Merkezi

Bolvadin-Heybeli tarihte Lentos Come (Lentos Kome) kaplıcası olarak geçmektedir (Şemşimoğlu Erhan, 2010). Afyonkarahisar merkezine 30 km mesafede Bolvadin ilçesinde bulunmaktadır. Sadece karayolu üzerinden toplu taşıma ve özel araçlarla ulaşım sağlanabilmektedir.

2024 Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre turizm işletme belgeli işletme bulunmazken, basit konaklama belgeli 3 tesis bulunmaktadır. Bu 3 tesisin yatak kapasitesi verileri ise 560 tanedir.

Bu bölgede yer alan sular renksiz ve berraktır. Sıcaklığı 56,3 Ph'ı ise 7'dir. Suyun kükürt oranının yüksek olması cilt hastalıklarının tedavisinde fayda sağlamaktadır. Aynı zamanda üriner sistem hastalıklar ve eklem ve kas hastalıkları için

de tedavi edici olarak kullanılmaktadır. Bölgede öne çıkan ve mülkiyeti Bolvadin Belediyesine ait olan “*Bolvadin Termal*” belediyenin de ortak olduğu turizm şirketi tarafından işletilmektedir.

Şekil 3.8. Bolvadin termal havuz, giriş, tesis içi görsel

3.3.2.4. Sandıklı-Hüdai Termal Turizm Merkezi

Sandıklı-Hüdai Bölgesi, Afyonkarahisar merkezine 60 km uzaklıkta bulunmaktadır. Sandıklı ilçesine uzaklığı ise 10 km’dir. Turizm merkezi alan büyüklüğü 600 hektardır. Demir yolu ve özel araçlar ile ulaşım sağlanabilmektedir. Bölgede yer alan termal tesisler ağırlıklı olarak özel sektör işletmeleri tarafından işletilmektedir.

2024 Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre turizm işletme belgeli 2, basit konaklama belgeli 6 tesis bulunmaktadır. Yatak kapasitesi verileri ise, turizm işletme belgeli tesislerde 1258, basit konaklama belgeli tesislerde ise 1045 şeklindedir.

Bu bölgede yer alan sular renksiz ve berraktır. Sıcaklığı 62 ila 68 derece arasında değişmekte olup Ph’ı 6.6-7.0 arasında değişiklik göstermektedir.

Romatizmal hastalıklar, üriner sistem hastalıkları, sindirim sistemi rahatsızlıkları, kireçlenmeler, çocuk felci, kırık ve çıkıklar, bağırsak hastalıkları, cilt ve deri hastalıklarında tedavi edici olarak kullanılmaktadır. Bölgede öne çıkan termal tesisler;

- Safran Termal Resort
- Sandıklı Termal Park Resort
- May Thermal Resort şeklinde sıralanabilir.

Şekil 3.9. Safran Thermal Resort, Sandıklı Thermal Park Resort, May Thermal Resort
(URL 54, URL 55, URL 56)

Tüm bu bilgiler ve Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden alınan veriler neticesinde turizm işletme belgeli termal turizm tesisi sayısının 26, termal olmayan tesis sayısının ise, 18 olduğunu söylemek mümkündür. Basit konaklama belgeli termal tesis sayısı ise 32, termal olmayan tesis sayısı ise 49'dur. Bu verilerin termal kaynak bölgelerinde dağılımı çizelge 3.2.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.2. Afyonkarahisar konaklama tesis kapasitesi (Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, 2024).

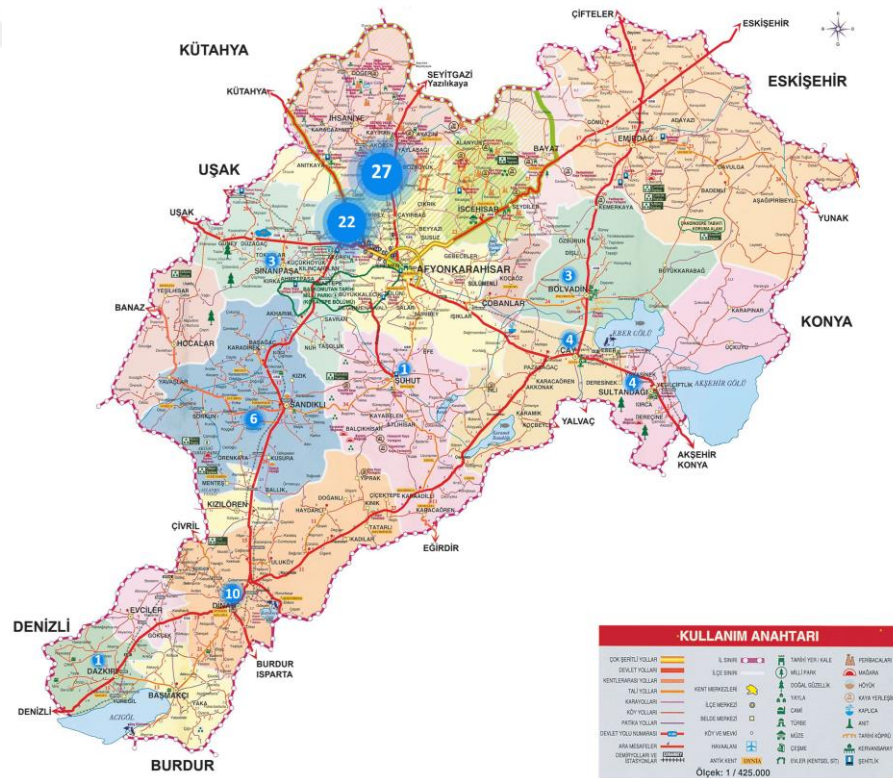
AFYONKARAHİSAR KONAKLAMA TESİSİ KAPASİTESİ

									KAMU MİSAFİRHANELERİ	İLİMİZ GENEL TOPLAM
	TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ TESİS		TOPLAM	BASİT KONAKLAMA TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ TESİS		TOPLAM	TURİZM KONUTU İZİN BELGELİ TESİS	BAKANLIK BELGELİ TOPLAM		
	TERMAL TESİSİ	KONAKLAMA TESİSİ		TERMAL TESİSİ	KONAKLAMA TESİSİ					
SAYISI	26	18	44	32	49	81	165	290	9	299
ODA SAYISI	3.097	727	3824	1144	1130	2274	595	6693	200	6893
YATAK SAYISI	6.447	1.500	7947	3.005	2254	5259	994	14200	427	14627

YATIRIM İŞLETME BELGELİ TESİS				BAKANLIK BELGELİ YEME İÇME TESİS SAYISI	SEYAHAT AÇENTA SAYISI
	TERMAL TESİSİ	KONAKLAMA TESİSİ	TOPLAM		
SAYISI	4	1	5	9	60
ODA SAYISI	792	50	842		
YATAK SAYISI	1794	104	1898		

Şekil 3.10. Afyonkarahisar termal kaynak bölgelerine göre turizm işletme belgeli tesisler
(URL 46 üzerine düzenleme yapılmıştır)

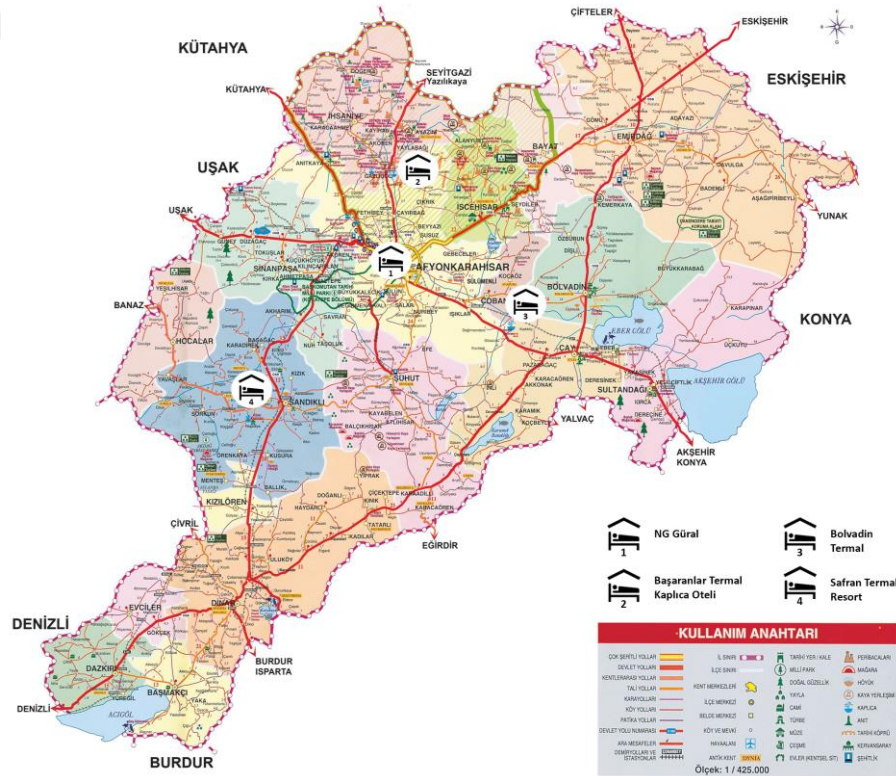
Şekil 3.11. Afyonkarahisar termal kaynak bölgelerine göre basit işletme belgeli tesisler
(URL 46 üzerine düzenleme yapılmıştır)

3.4. Afyonkarahisar İli Termal Turizm Tesislerinin Evrensel Tasarım Kapsamında İncelenmesi

Termal turizm tesislerinde erişilebilirlik, sadece fiziksel engellerin ortadan kaldırılmasıyla değil, evrensel tasarımın bütüncül bir yaklaşımla uygulanması ile mümkündür. Ama bugün Türkiye’de hala evrensel tasarım kavramı görece yeni olmakla birlikte, farkındalık ve uygulamalar yönüyle sınırlıdır. Bu sebeple tesislerin erişilebilirlik standartlarını sağlaması büyük önem taşımaktadır.

Çalışma, ülkemiz için “*termal turizm başkenti*” olarak da bilinen Afyonkarahisar’ın dört kaynak bölgesinin her birinden birer örnek olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Bunlar;

- Ömer-Gecek Termal Kaynak Bölgesi- NG Afyon Wellness & Convention
- İhsaniye Gazlıgöl Termal Kaynak Bölgesi- Başaranlar Termal Tesis
- Bolvadin Heybeli Termal Kaynak Bölgesi- Bolvadin Termal Tesisleri
- Sandıklı Hüdayi Termal Kaynak Bölgesi- Safran Termal Resort

Şekil 3.12. Afyonkarahisar alan çalışması yapılacak tesis konumları (URL 46 üzerine düzenleme yapılmıştır)

Çalışmada, TS 9111 (Özürnlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler için Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri), BM (Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment), ADA (Standards for Accessible Design), Otopark Yönetmeliği, Yangın Yönetmeliği, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yayınlamış olduğu “Erişilebilirlik Kılavuzu Binalar” ve evrensel tasarım ilke ve rehberleri ışığında iki adet ölçüt çizelgesi hazırlanmış ve öncelikle tesislerin mevcut erişilebilirlik standartlarına uygunluğu değerlendirilmiştir. Daha sonra bu tesislerde evrensel tasarım ilkelerinin varlığı, uygulanabilirliği gibi durumlar incelenmiştir.

Erişilebilirlik kapsamında otel şeklindeki yapılar için hazırlanan ölçüt çizelgesinde mekân değerlendirmesi üç ana başlık altında incelenmiştir.

- 1) Tesise giriş
- 2) Otel hizmetleri
- 3) Güvenlik

Ana gruplar içinde incelenen alt başlıklar ise aşağıdaki gibidir;

- 1) Tesise giriş
 - Giriş yönlendirmesi
 - Manevra ve yaklaşım
 - Kot farkları
 - Malzeme ve aydınlatma
- 2) Otel hizmetleri:
 - Lobi ve resepsiyon
 - Konferans & toplantı & balo salonu
 - Genel WC
 - Restoran & kahvaltı salonu & kafeterya
 - Bina içi dikey ve yatay dolaşım
 - Konaklama bölümü
 - Termal spa
- 3) Güvenlik
 - Tabela ve yönlendirmeler
 - Acil çıkış ve güzergahlar
 - Malzeme ve uygulaması
 - Aydınlatma

Tesisin niteliğine göre (bağımsız parçalı bloklardan oluşan/tek bloktan oluşan) oluşturulan iki farklı çizelge alan çalışması öncesi hazırlanmıştır. Alan çalışması sahasında inceleme ve gözlem, ölçü alma, görsel kayıt ve sözlü görüşmeler şeklindeki yöntemlerle 10 Şubat 2025 (Pazartesi) ve 14 Şubat 2025 (Cuma) tarihleri arasında yapılmıştır. Yerinde inceleme sırasında çizelge soruları yanıtlanmıştır.

Bölüm başında da bahsedildiği üzere, çalışmada erişilebilirlik ve evrensel tasarım kavramları kapsayıcı ve sürdürülebilir termal turizm tesisleri oluşturabilmek adına birlikte ele alınması önemlidir. Erişilebilirlik, engelli bireyler başta olmak üzere bütün bireylerin fiziksel çevreyi güvenli ve bağımsız biçimde kullanması olarak özetlenebilir. Evrensel tasarımda ise daha genel bir çerçeveden bakılarak fiziksel çevrenin bütün bireyler tarafından eşit koşullarda faydalanmasını sağlamak önemlidir. Sadece erişilebilir standartlarını sağlayan mekânlar bütün kullanıcı grupları için işlevsel ve eşit olmasını garanti etmemektedir. Çünkü; standartlar minimum gereklilikleri ifade etmekte ve standarta uygun olan mekân herkes için kullanılabilir olmamaktadır. Örneğin ilgili standarta uygun bir tuvalet işaretleme veya aydınlatma yetersizliğinden ötürü kullanıcı deneyimini kısıtlayabilir. Bir başka örnek olarak; asansör kabinin ölçüsü, düğme yükseklikleri gibi veriler standarta uygun olsa da sesli yönlendirme ve Braille alfabesi eksikliği algısal erişimde eksikliklere neden olmaktadır. Sonuç olarak erişilebilirlik standartlarında uygunluk sadece fiziksel bir eşittir, kapsayıcı ve eşit mekân algısı için evrensel tasarımla bütüncül bir biçimde ele alınmasına ihtiyaç vardır.

Bu bağlamda, çalışmada erişilebilirlik ve evrensel tasarım ilkeleri birlikte ele alınmış olup, termal turizm tesislerinde kapsayıcılığın artmasına yönelik bir değerlendirme sunulması hedeflenmektedir. Çalışmanın bu bölümünün alt başlıklarında, ekte verilmiş olan çizelgeye ait sorular her otel özelinde detaylı bir kapsamla ele alınmış ve görsellerle desteklenmiştir.

3.4.1. NG Afyon Wellness & Convention

NG Afyon Wellness & Convention, Afyonkarahisar Uşak karayolu üzerinde yer almaktadır. Turizm işletme belgesine ve beş yıldızla sahip olan tesis 432 oda ve 950 yatak kapasitesine sahiptir (Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). NG Afyon Wellnes & Convention sürdürülebilirlik politikası ve kazandığı ödüller ile öne çıkmakta, bu sayede ziyaretçiler nezdinde popülerliği artmaktadır. Tesis dışarıdan bakıldığında bağımsız yapılar gibi görünse de, birbiriyle bağlantılı bir bütün şeklinde

tasarlanmıştır. Merkezi çekirdekten ayrılan üç kol ve bu kollara entegre edilmiş yan birimlerden oluşan yapı, konaklayan misafirlerin dış mekâna çıkmadan tüm alanlara erişimini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

3.4.1.1. Tesise Giriş

Bu alt başlık içerisinde tesise giriş aksında yer alan olumlu ve olumsuz uygulamalar incelenmiştir.

Olumlu Yönler:

- Tesise ulaşım toplu taşıma araçları ve şahsi araçlarla sağlanmaktadır.
- Tesis girişinde araç içerisinde görülebilir ve erişilebilir bir mesafede güvenlik kulübesi bulunmaktadır.
- Alan çalışmasında yetkililerden alınan bilgilere göre, 700 tane araç otoparkının 20 tanesi engelli bireyler için ayrılmıştır.
- Alanda sadece açık otopark bulunmakta olup iki ayrı bölümde toplanmıştır. Engelli otoparkı ölçüleri standartta uygundur, transfer alanı mevcuttur.
- İşaretlemeler zeminde sade ve anlaşılır boya ile yapılmış, tabelalar ise basit, kolay ve görülebilir şekilde tasarlanmıştır.
- Bina girişi herkes tarafından kolayca farkedilebilir bir üst örtü ile vurgulanmıştır.
- Tesis girişinde yer alan merdiven ve rampa boyutları minimum ölçüleri karşılamamaktadır.
- Merdiven basamaklarında kaydırmaz şerit bant ve hissedilebilir yüzey işareti yer almaktadır.
- Yapıya giriş de ortada döner bir kapı iki yanda ise erişilebilir kapı bulunmaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Tesis girişinde yer alan merdiven ve rampada korkuluk bulunmamaktadır.
- Yapıya giriş kapısı üzerinde herhangi bir zıt renkli bant çalışması bulunmamaktadır.

Şekil 3.13. NG afyon üstten görünüm (URL 57 üzerine düzenlenmiştir)

Şekil 3.14. NG Afyon konumu, NG Afyon tesis girişi
(Konum Google Maps üzerinden alınan harita üzerine düzenlenmiştir)

3.4.1.2. Otel Hizmetleri

NG Afyon Wellness & Convention ana otel binası, geniş peyzaj öğeleri, açık yüzme ve termal havuzlarıyla büyük bir alan üzerine konumlanmıştır. Merkezi çekirdekte yer alan yüksek tavanlı ve geniş lobi-resepsiyon bölümü birden fazla aksa

ayrılarak diğer mekânları oluşturmaktadır. Otel dış cephesinde yer alan geniş cam yüzeyler doğal ışık girişini maksimize etmeyi amaçlamıştır.

Çalışmanın bu bölümünde NG Afyon Wellness & Convention'ın termal spa olanakları başta olmak üzere otel bünyesindeki bütün fonksiyonlarının olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilecektir.

Lobi-Resepsiyon Bölümü

Olumlu Yönler:

- Yapı içerisinde lobi-resepsiyon bölümü tahmin edilebilir ve erişilebilir bir güzergahta yer almaktadır.
- Lobi-resepsiyon bölümü yeteri kadar aydınlatılmış olup, geniş bir manevra alanına sahiptir.
- Danışma bankosu en yükseği 110 cm olmak üzere üç farklı kullanıcı boyuna hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.
- Duvar ve zeminde kontrast malzeme farklılıkları kullanılmıştır.
- Lobi alanının geniş olması çeşitli oturma düzenlerinin oluşturulmasına olanak tanımıştır.

Olumsuz Yönler:

- Danışma bankosu altının dolu olması tekerlekli sandalye yaklaşımına fırsat vermemektedir.

Şekil 3.15. NG afyon lobi-resepsiyon

Genel WC

Genel WC'ler tesisin büyük olması sebebiyle zemin katta 2 adet olarak çözülmüştür. WC'lerden bir tanesi lobi-resepsiyon bölümüne yakın konumlandırılmış olup engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Diğer WC lobi-resepsiyona daha uzak mesafedeki kullanıcılara hitap etmekte ve engelli tuvaleti bulunmaktadır.

Olumlu Yönler:

- Her iki WC için de koridorda yönlendirme işareti bulunmaktadır.
- Kadın, erkek ve engelli olarak ayrılan WC'lerin önünde yeterli manevra alanı bulunmakta kapı genişliği ise (90 cm) standartı karşılamaktadır.
- Engelli WC de kapı dışı doğru, yavaşlatıcı mekanizma ile açılıp kapanmaktadır.
- Kadın ve erkek WC'lerde yanyana sıralanmış karşılıklı tuvalet blokları arası yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Tuvalet birimlerinin kapıları (90 cm) uygun genişlikte, kolay açılıp kapatılabilen bir tasarım olarak seçilmiştir.
- Tuvalet birimi içerisinde manevra alanı uygundur.
- Birim içerisinde yer alan klozet, sifon, ayna gibi donatıların yükseklikleri ilgili standarta uygundur.
- Lavabolarda yer alan musluklar engelli WC haricinde sensörlüdür. Engelli WC'de kullanılan musluk ise minimum güç ile kullanılabilen bir tasarıma sahiptir.
- Lavabo altında yer alan boşluk (yerden 75 cm), diz girmesi için uygundur.
- Erkek WC'lerde kadın WC'den farklı olarak standarta uygun ölçülerde pisuar bulunmaktadır.
- Engelli WC'lerde; manevra alanı yeterlidir, klozet ve lavabo yanında tutunma çubukları bulunmaktadır.
- Engelli WC içerisinde yer alan klozet, sifon, ayna, lavabo gibi donatılar standart ölçülere uygundur.

Olumsuz Yönler:

- Kadın ve erkek WC'lerde yan yana sıralanmış tuvalet blokları ve bu alan içerisinde bir abdest alma alanı bulunmaktadır. Bu mekân engelli bireyler için uygun boyut ve kullanıma sahip değildir.

Şekil 3.16. NG Afyon genel WC

Konferans/Toplantı/ Balo Salonu

Tesis içerisinde yer alan ve konferans, seminer, kongre gibi birçok etkinliğe ev sahipliği yapan salonların otel içerisinden ve otel içerisine girmeden dışardan bağımsız girişleri bulunmaktadır. Birinci katta beş tane, ikinci katta ise altı tane olmak üzere farklı büyüklükte 11 adet salon bulunmaktadır.

Olumlu Yönler:

- Tesiste yer alan bütün salonlar, merkezi konumdaki fuaye alanı ile ilişkili biçimde kurgulanmış olup, fuaye içerisinde kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verebilen WC birimi bulunmaktadır.
- Salonlar koridorlardaki yeterli işaretleme ve yönlendirme ile gösterilmektedir.
- Salon kapısı girişinde herhangi bir işaretleme bulunmamakta, içeride etkinlik olduğu zaman aktif hale gelen dijital ekran yer almaktadır.
- Salonların zemininde sabitlenmiş halı kullanılmıştır.
- Tefriş düzenlemesi ise sabit bir düzenin aksine yeri değiştirilebilen ve taşınabilir özellikteki sandalyeler ile çözülmüştür.
- Sandalyelerin arka desteği bulunurken, kol koyma yerleri bulunmamaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Salonların sadece bir tanesinde sahne bulunurken, sahneye erişim sadece merdiven ile gerçekleşmektedir.
- İşitme engelli bireyler için çeviri sistemi bulunmamaktadır.

Şekil 3.17. NG Afyon konferans salonu

Restoran/Kahvaltı Salonu/Kafeterya

NG Afyon bünyesinde ana restoran olarak hizmet veren Erguvan Restoran, sabah kahvaltısı ve akşam yemekleri için kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, Farina A La Carte Restoran, Mercan Lounge, Yasemin Patisserie, Aliva Cafe ve Oyun Cafe gibi farklı mekânlarda da çeşitli yiyecek ve içecek alternatifleri sunulmaktadır.

Olumlu Yönler:

- Erguvan Restoran, bodrum katta WC'lere yakın bir konumda yer almaktadır.
- Oturma düzeninde kullanıcıya alternatif seçenekler sunulmakta olup, tekerlekli sandalye kullanıcısı için gerekli temiz alan bulunmaktadır.
- Masalar arasında manevra alanı yeterlidir.
- Mekân içerisinde yer alan masa, sandalye ve büfe yükseklikleri standart ölçülere uygun olup masa altına diz girebilmektedir.
- Büfe, duvar ve zemin arasında farklı renk kombinasyonları yapılmıştır.

Olumsuz Yönler:

- Büfe altına diz girememektedir.
- Menüde diyabetik/glütensiz/alergi yapmayan ürünler yer almamaktadır.

Şekil 3.18. NG Afyon restoran

Şekil 3.19. NG Afyon restoran ve kafeterya iç mekân

Bina İçi Dikey ve Yatay Dolaşım/ Güvenlik

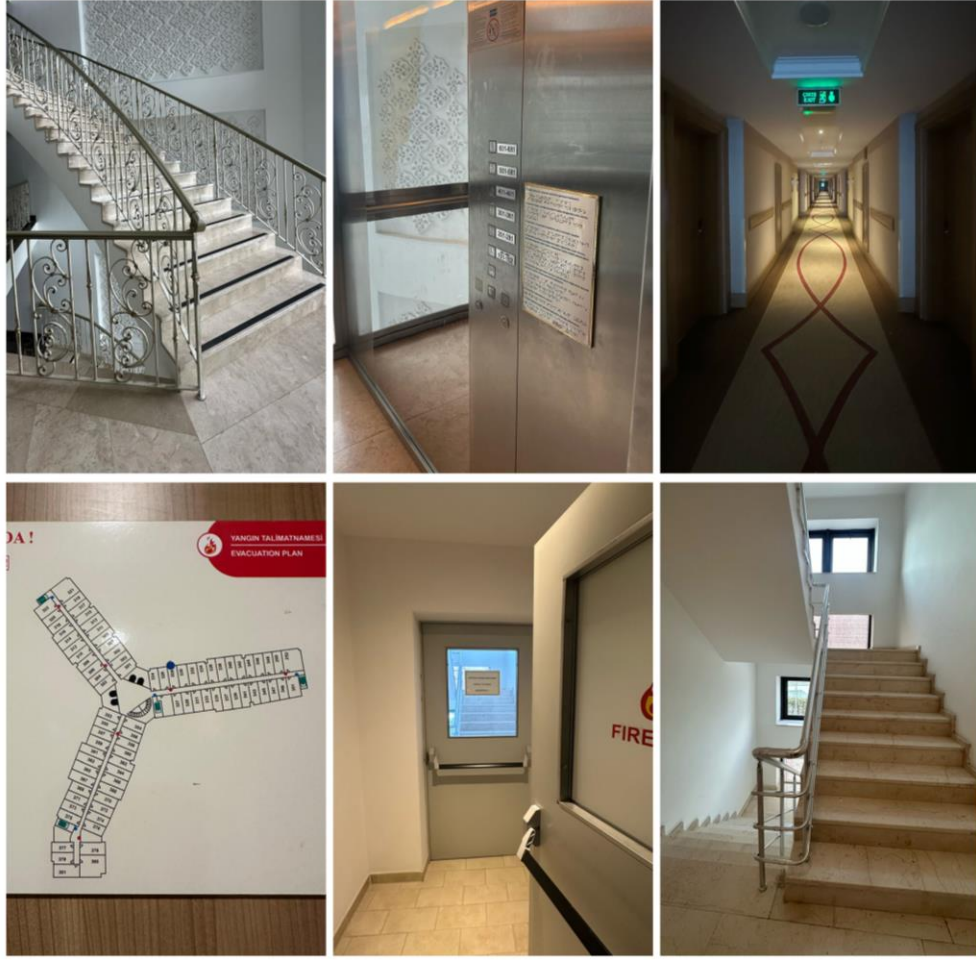
Olumlu Yönler:

- Merdivenler, yarım elips formuna sahip olup 175 cm merdiven genişliği, 30 cm basamak genişliği, 16.50 cm rıht yüksekliğine sahiptir.
- Zemin kat yüksekliğinin fazla olması sebebiyle sadece zemin kat merdiveninde merdiven basamaklarıyla aynı renk, standarta uygun sahanlık bulunmaktadır.
- Basamaklarda kaymaz şerit uygulaması bulunmaktadır.
- Merdiven korkulukları her iki tarafta bulunmaktadır.
- Trabzan ve dikmeler arası boşluklar standarta uygun farklı renk kullanılmıştır.
- Asansörler, kabin içi ve kabin dışında bulunan düğme yükseklikleri, boyutları ve aydınlatma seviyeleri standarta uygundur.

- Kabin içerisinde yer alan işaretle Braille yazılı olup, sesli uyarı sistemi bulunmaktadır.
- Asansör kapısı duvardan zıt renkte, 90 cm genişlikte ve sensörlüdür.
- Kabin içerisi 130x200 cm manevra alanına ve uygun ölçüde tutunma barlarına sahiptir.
- Asansör içinde acil durum düğmesi yer almaktadır.
- Tesis bünyesinde bina içi yatay dolaşım elemanı koridorların zeminlerinde sabitlenmiş halı kullanılmıştır.
- Koridor genişliği 220 cm'dir.
- Kat hollerinde oda numaralarına göre yönlendirme yapan tabelalar ve acil kaçış noktaları gösterilmektedir.
- Oda numaralarının yer aldığı yüzeyler ışıklandırılarak görünürlüğü artırılmıştır.
- Koridorlarda tutunma barları yoktur.
- Tesis bünyesindeki altı adet yangın merdiveni koridorlardaki açık ve anlaşılır tabelalar ile gösterilmektedir.
- Alan çalışması kapsamında yetkililerle yapılan görüşmeler neticesinde tesis için acil durum tahliye planının bulunduğu sık aralıklarla AFAD eşliğinde tatbikatlar yapıldığını bilgisine ulaşılmıştır.
- Yerinde gözlem ile acil durum alarm sisteminin işitilebilir ve görülebilir uyarılar içerdiği tespit edilmiştir.
- Kat hollerinden yangın merdivenlerine geçişte tampon bölge yer almaktadır.
- Kapılar, yanmaya karşı dayanıklı malzemeye sahip, basit biçimde dışa doğru açılıp yavaşlatıcı mekanizma ile kapanmaktadır.
- Yangın merdiveni ile zemin kotuna güvenli bir şekilde inmek mümkündür.

Olumsuz Yönler:

- Tesisin geniş bir alanı kapsaması katlar arası holler, merdivenler ve asansörlerin kullanıcı tarafından algılanmasını zorlaştırmaktadır. Algıyı kolaylaştırmak adına mekânlar arasında, yönlendirici levhalar bulunmamaktadır.
- Merdiven basamaklarının başlangıç ve bitişinde hissedilebilir yüzey uygulaması yoktur.
- Kat holleri aydınlatma yönünden karanlık ve yetersizdir.
- Koridorlarda tutunma barları yoktur.

Şekil 3.20. NG Afyon merdiven, asansör, koridor ve yangın merdiveni

Konaklama Birimleri

Tesis bünyesinde gerçekleştirilen alan çalışmasında, farkları gözlemlemek amacı ile normal oda ile engelli odası (sekiz adet) incelenmiştir. Bu doğrultuda aşağıda yer alan olumlu ve olumsuz tespitler yapılmıştır;

Olumlu Yönler:

- Engelli odası kapı genişliği 90 cm, dışa doğru açılmaktadır. Kapı kol yüksekliği (100 cm) standarta uygundur.
- Koridorla oda arasında erişilebilirliği engellemeyecek eşik bulunurken, kapı kasası ile duvar kontrast oluşturmaktadır.
- Oda sabitlenmiş halı ile kaplanmıştır.
- Telefon komodinin üzerinde erişilebilir bir noktada yer almaktadır. Komodin altında boşluk bulunmaktadır.

- Oda içerisinde yer alan makyaj ve çalışma masasının diz girme yüksekliği 70 cm'dir.
- Sandalye ve koltuğun yükseklikleri uygundur. Sandalyenin kolları bulunmamaktadır.
- Kapı arkasında yer alan ve önünde yeterli manevra alanı bulunan giysi dolabı sürgülüdür.
- Normal odalar tefriş düzenlemesinden dolayı, engelli odalarına göre daha geniş manevra alanına sahiptir. Bunun dışında, bütün donatı ölçüleri ve tasarımları aynıdır.
- Engelli odası içindeki banyoya geçişte pahlanmış eşik vardır.
- Engelli odasında yer alan banyo kapı genişliği 90cm'dir, dışa doğru açılmaktadır.
- Banyo içerisinde yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Lavabo genişliği (120 cm), yüksekliği (90 cm) ve ayna yüksekliği (yerden 105 cm) uygundur, lavabo altına diz girebilmektedir.
- Musluklar sensörlü değildir fakat kolay açılabilen bir tasarıma sahiptir.
- mekân içerisinde herhangi bir eşik bulunmamaktadır.
- Duş bölümünde tutunma çubukları ve duş oturağı bulunmaktadır.
- Klozet yanında tutunma çubukları bulunmaktadır.
- Banyo içerisinde acil durum alarm ipi bulunmaktadır.
- Normal oda içerisinde yer alan banyolarda engelli odası banyosunda olduğu gibi bütün donatıların (klozet, lavabo tezgahı, askı vb.) ölçüleri aynıdır. Aynı zamanda normal oda banyolarında da acil durum alarm ipi bulunmaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Engelli odasında yer alan yatakların yerden yüksekliği 60 cm olup iki yatak arası geçiş mesafesi ise manevra kabiliyetini karşılamamaktadır.
- Engelli odasında yer alan sandalyenin yüksekliği ayarlanabilir değildir.
- Giysi dolabı askı yüksekliğini ayarlayabilen bir aparat yoktur, askı yüksekliği (145 cm) standarta uygun değildir.
- Odada pencere bulunmamakta, fransız balkon yer almaktadır. Balkonda (40x180 cm) yeterli manevra alanı bulunmamaktadır ve oda ile arasında eşik bulunmaktadır.
- Normal oda içerisinde yer alan banyolarda engelli odasından farklı olarak, geçişte bir eşik ile içeri doğru açılan kapı bulunmaktadır.

- Normal oda banyosunda eşiksiz erişilebilen fakat tutunma barları ve duş oturağının bulunmadığı bir duş alanı ve küvet bölümü bulunmaktadır. Aynı zamanda klozet yanında hareketli tutunma çubukları yoktur.

Şekil 3.21. NG Afyon engelli odası iç mekân
Şekil 3.22. NG Afyon normal oda iç mekân

Şekil 3.23. NG Afyon engelli odası ıslak hacim iç mekân

Şekil 3.24. NG Afyon normal oda ıslak hacim iç mekân

Termal Spa Bölümü

Tesiste, 8'i termal olmak üzere toplam 16 tane havuz bulunmaktadır. Bunlardan üç tanesi tesis dışında peyzajla entegre bir konumda yer alırken, 13 tanesi ise bodrum kat termal spa bölümünde kadın, erkek veya karma kullanım için yer almaktadır.

Olumlu Yönler:

- Termal spa danışma bankosunun bulunduğu giriş mekânında acil durum alarmı bulunmaktadır.
- Danışma bölümüne yakın konumlarda kadın ve erkek kullanımına yönelik wc, lavabo ve duş bölümleri bulunmaktadır.
- Islak hacimlerin girişlerinde eşik yoktur. Kapı genişliği 90 cm'dir.
- Islak hacim içerisinde yer alan bütün donatıların ölçüleri standarta uygundur.
- Musluklar sensörlüdür.
- Havuza geçişte sık aralıklarla yönlendirici ve uyarıcı levhalar bulunmaktadır.
- Havuz girişinde, 1 cm derinliğinde eşiği olan ve soğuk su akan sensörlü bir geçiş alanı ile eşiksiz fotoselli kapı bulunmaktadır.
- Havuz sıcaklığı, derinliği gibi verilerin bulunduğu tabelalar her yerden görülebilir bir biçimde yerleştirilmiştir.
- Havuz çevresinde yer alan şezlonglar erişilebilirliği engellememektedir.
- Termal spa alanında bulunan, sauna-buhar odaları, tepideryum, hamam, masaj odası, fitness ve relax bölümünü gösteren yönlendirici levhalar bulunmaktadır.

- Mekânların kapısının yanında Türkçe ve İngilizce olmak üzere sıcaklık, nem, önerilen kullanım şekli detaylı biçimde anlatılmıştır.
- Sauna ve buhar odasının kapıları dışa doğru açılmaktadır.
- Sauna ve buhar odası içerisinde yeterli manevra alanı ve tekerlekli sandalye kullanıcısı için gerekli boşluk bulunmaktadır.
- Masaj odasının kapısının yanında anlaşılır işaretleme vardır. Mekân tercihe göre (tekli, çiftli, shiatsu-thai, ayurveda vs) mekân büyüklükleri değişse de, manevra alanı hepsi için yeterli ölçülerdedir.
- Hamam bölümünde yer alan kapı 90 cm dışa doğru açılmaktadır. Yeterli manevra alanı ve tekerlekli sandalye için gerekli boşluk bulunmaktadır.
- Fitness bölümüne girişte eşik ve mekân içerisinde gereksiz yükselti yoktur.
- Kullanıcıların dinlenebileceği relax bölümleri gerekli aralıklarda farklı alternatifler ve yeterli manevra alanları sunarak çözülmüştür.

Olumsuz Yönler:

- Termal bölümün tamamının olduğu bodrum kat girişinde bilgilendirme ve yönlendirme amacı ile 115 cm yüksekliğinde banko bulunmaktadır. Danışma bankosu altında diz girme mesafesi ve alternatif kullanıcı boyutları için bir tasarım bulunmamaktadır.
- Termal spa katında yer alan WC'lerde engelli kullanıcı için bir çözüm bulunmamaktadır.
- Genel WC'lere giriş kapısı genişliği 90 cm olup içeri doğru açılmaktadır.
- WC'lerde tutunma barları ve eğimli ayna yoktur, klozet yüksekliği ayarlanamaz ve lavabo altına diz girme yüksekliği (50 cm) standartta uygun değildir.
- Havuz içerisinde rampa, platform veya asansör gibi uygulamalar bulunmamaktadır. Yetkililerle yapılan görüşmede, ek çözümler sağlanarak engelli bireylerin havuza girişinin mümkün olduğu belirtilmiştir.
- Havuz yakınında bar bölümü yoktur. Bunun yerine, danışma bölümüne yakın bir konumda Aliva Cafe yer almaktadır. Bu cafe içerisindeki danışma bankosu engelli erişilebilirliğine uygun değildir.
- Sauna ve buhar odasının kapıları 70 cm, masaj odası kapısı 85 cm'dir.
- Fitness bölümüne üzerinde renkli bant uygulaması olmayan cam kapı vasıtası ile giriş yapılmaktadır.

Şekil 3.25. NG Afyon termal spa

3.4.1.3. Tesis Genelinin Evrensel Tasarım Kapsamında Değerlendirilmesi

Bu bölümde elde edilen verilen evrensel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiş olup sonuçlar şu şekilde sıralanmıştır.

➤ Adil/Eşitlikçi Kullanım:

- Termal tesise ulaşım toplu taşıma ve şahsi araçlarla mümkündür.
- Termal tesis otoparkında engelli araç otoparkı bulunmaktadır.
- Termal tesis girişinde merdivenin yanı sıra rampa bulunmaktadır.
- Termal tesis girişinde döner kapının yanı sıra iki adet erişilebilir kapı bulunmaktadır.
- Lobi-resepsiyon bankosu farklı kullanıcı boylarına hizmet edebilmektedir.
- Lobi-resepsiyon bankosu altına diz girememektedir. Bu durum tekerlekli sandalye kullanıcılarının fiziksel erişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

- Termal tesis içerisinde rehber köpek alınmamaktadır. Bu durum engelli bireylerin bağımsız hareket etme hakkını kısıtlayarak erişilebilirlik haklarını ihlal etmektedir.
- Genel WC'ler kadın ve erkek olarak cinsiyete göre ayrılmıştır. Engelli wc bulunmaktadır.
- Konferans salonlarında işitme engelli bireyler için çeviri sistemi ve sahneye geçişte rampa bulunmamaktadır.
- Restoran büfelerinin altına diz girememektedir.
- Restoran menüsünde diyabetik/glütensiz/alerji yapmayan ürünler yer almamakla birlikte yetkililerden alınan bilgiye göre, rezervasyon sırasında önceden bildirimde bulunulması halinde özel menü hazırlanabilmektedir. Erişilebilirliği ve adil/eşitlikçi kullanım ilkesini sağlayacak unsurların talep üzerine sağlanması kullanıcının eşit koşullarda hizmet alma hakkını sınırlamaktadır.
- Bina içi dikey ulaşımı sağlayan merdivenlerde farklı yükseklikte küpeşte uygulaması yoktur. Bu durum sonucunda korkuluklar farklı kullanıcı boylarına hizmet etmemektedir.
- Tesiste kullanıcının tercihihine göre odaların sigara içilebilen ve içilemeyen oda olarak ayrılması evrensel tasarımıla doğrudan ilgili olmamakla birlikte kullanıcının isteklerine saygı duyulması ve farklı tercihlere yönelik alternatif çözüm oluşturması sebebiyle olumlu bir yaklaşımdır.
- Tesiste yer alan 8 adet engelli odasının hepsi zemin katta toparlanmıştır. Üst katlarda engelli odası bulunmamaktadır. Bu durum engelli odalarının diğer odalardan ayrıştırılmasına, engelli kullanıcıların ise seçim haklarının elinden alınmasına sebebiyet vermektedir.
- Termal bölümde yer alan danışma bankosu farklı kullanıcı boylarına uygun değildir.
- Termal bölüm WC'lerde engelli tuvaleti bulunmamaktadır.
- Havuz girişinde 1 cm derinliğinde eşiği olan ve soğuk su akan sensörlü bir geçiş alanının yanı sıra eşiksiz fotoselli kapı olması hareket kısıtlılığı olan bireyler için kolay giriş sağlamaktadır.
- Tekerlekli sandalye kullananlar, yaşlılar veya hareket kısıtlılığı olan bireyler havuzu kullanabilmesi için asansör, rampa, hareketli platform

bulunmamaktadır. İhtiyaç halinde demonte rampa getirilmektedir. Bu durum bireyin bağımsız kullanım hakkını ihlal etmektedir.

- NG Hotels Engelli Erişim Raporu'na (ek) göre, otel içerisinde engelli personeller çalışmaktadır. Bu durum fırsat eşitliğinin yanı sıra engelli bireylerin topluma dahil edilmesi bakımından oldukça önemlidir.

➤ Kullanımda Esneklik:

- Konferans salonunda düzeni değiştirilebilen, esnek bir oturma düzeni vardır.
- Restoran ve lobi bölümlerinde kullanıcıya farklı oturma düzenleri sunulmaktadır.
- Genel WC'lerde klozet ve pisuar bulunmaktadır. Bu çeşitlilik kullanıcının kendisine uygun olanı seçmesine olanak tanımaktadır.
- Yüksekliği değişebilen sandalye, masa ve koltuk gibi mobilyalar bulunmamaktadır.
- Abdest alma mekânlarında farklı kullanıcı isteklerine de alternatif sunabilen esnek tasarımlar olmalıdır. Genel WC mekânı içerisinde yer alan abdest alma mekânları esnek kullanım sunmamasının yanı sıra hijyen ve mahremiyet açısından da birçok sorun oluşturmaktadır.

➤ Basit ve Sezgisel Kullanım:

- Tesis girişinin bir giriş takı, yapı girişinin ise bir giriş saçağı ile vurgulanması kullanıcının ek yönlendirmeye gerek kalmaksızın algılamasını kolaylaştırmaktadır.
- Otoparkta yer alan engelli araç park yeri zeminde ve dikeyde yönlendirme levhası ile gösterilmektedir.
- Tesis içerisindeki dikey ulaşım elemanlarının yerleri zor algılanmaktadır. Kullanıcının ilk bakışta bu elemanların konumlarını bulması oldukça güçtür.
- Dokunmatik oda kartlarının yanı sıra sesli bildirim de bulunmaktadır.
- Konferans salonu önünde dijital ekranların olması kullanıcılar için sezgisel bir yönlendirme aracı oluşturmaktadır.

➤ Algılanabilir Bilgi:

- Tesis girişindeki rampa ve merdivenlerde hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmaktadır.
- Tesisin çok büyük olması sebebi ile kullanıcının merdiven, asansör gibi dikey ulaşım elemanları bulması zorlaşmaktadır. Bu sebeple yönlendirici levhalar ile belirtilmelidir.

- Koridorların yetersiz aydınlatmaya sahip olması, görme engeli, yaşlı veya ilk defa konaklayan kullanıcılar için yön bulmayı ve algılamayı zorlaştırma potansiyelindedir.
- Tesis genelinde herkes tarafından anlaşılabilen evrensel sembollerin kullanıldığı levhalar bulunmaktadır.
- Alan içerisinde zeminde renkli yönlendirmeler bulunmaktadır.
- Asansörlerde Braille ve sesli yönlendirmeler bulunmaktadır.

➤ Hata İçin Tolerans:

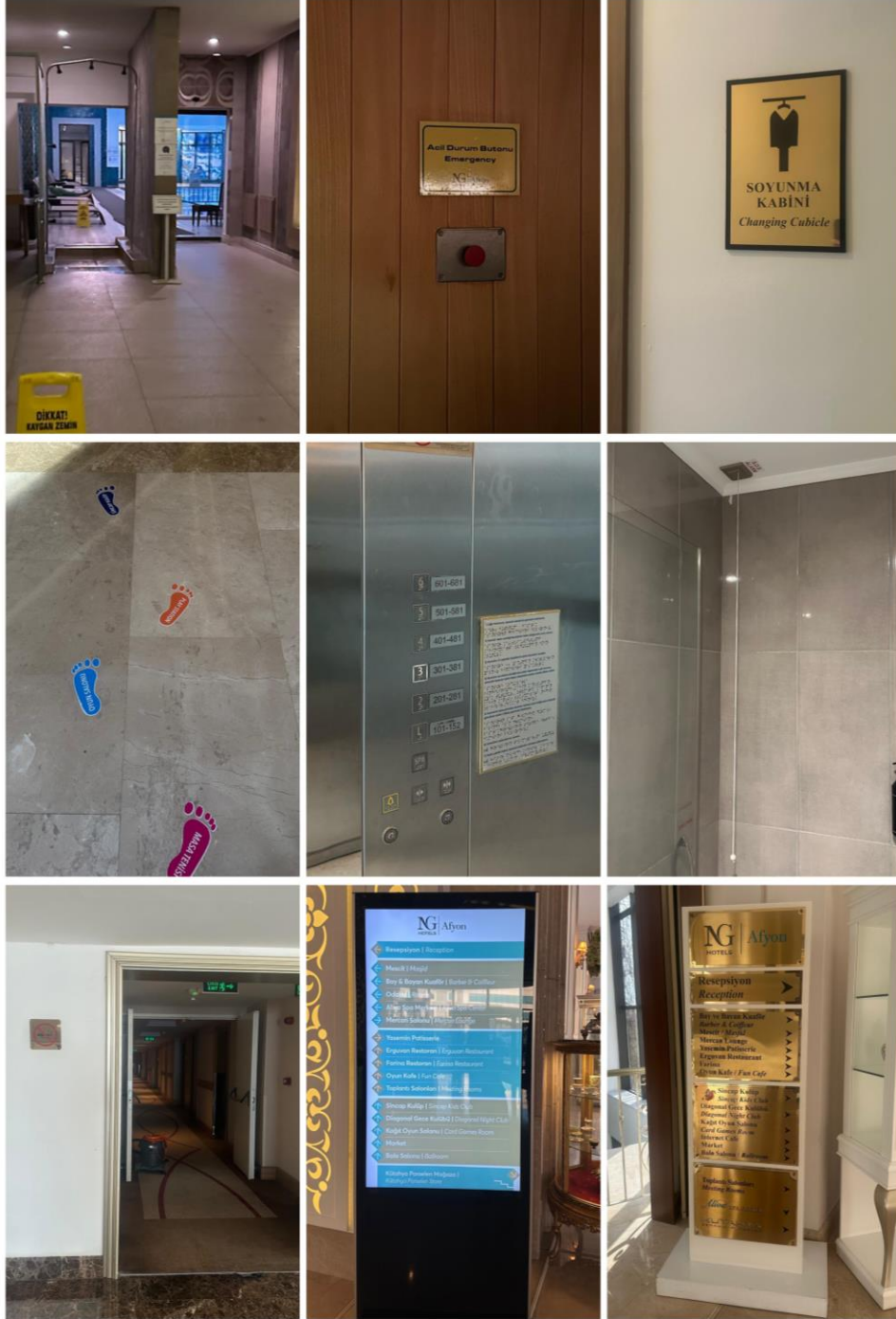
- Korkuluklar fiziksel destek ihtiyacının yanı sıra görme engeli bireylerin elleriyle kontrol ederek mekânı algılamasını sağlayan birer kılavuz niteliğindedir. Tesis girişinde yer alan merdiven ve rampada korkuluk bulunmamaktadır.
- Koridorların karanlık olması ve tutunma barlarının olmayışı kaza riskini arttırmaktadır.
- Bütün ıslak hacimlerde acil yardım ipi bulunmaktadır.
- Kapıların birçoğunda yavaşlatıcı mekanizma bulunmaktadır.
- Yapı giriş kapısı, fitness kapısında görme engelli, az gören, dikkat dağınıklığı bulunan bireylerin cama çarpmasını önlemek adına zıt renkli bant çalışması yapılmalıdır.

➤ Düşük Fiziksel Güç Kullanım:

- Tesise girişte yer alan merdiven ve rampada korkuluk bulunmaması, kullanıcıların (yaşlı, çocuk, engelli, kas hastalığı bulunan vb.) hareketlerini büyük ölçüde sınırlamaktadır.
- Yapı içerisindeki birçok kapı düşük kuvvetle açılmaktadır.
- Yapı içerisindeki ıslak hacim musluklarının birçoğu sensörlü olmakla birlikte manuel olanlar düşük fiziksel çaba ile kullanılabilir.
- Restoran ve konferans salonu gibi birimlere yakın mesafede wc bulunmaktadır.
- Konaklama birimlerinin kapısı dokunmatik, ileri düzey motor becerisi ve güç gerektirmeyen kartlarla açılmaktadır.
- Konaklama birimlerindeki giysi dolapları sürgülüdür, kolayca gerçekleştirilebilen bir tasarıma sahiptir.
- Havuzlara girişte sadece merdiven bulunması, fiziksel çaba gerektirmektedir. Bazı kullanıcı grupları için (engelli, yaşlı vb.) havuza giriş zor hale gelebilir.

➤ Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Alan Sağlanması:

- Tesis içerisindeki kapıların büyük bir çoğunluğunun genişliği erişime uygundur.
- Engelli odasında yer alan iki yatak arası mesafe manevra kabiliyetini karşılamamaktadır.
- Bütün asansörler hareket kısıtlılığı bulunan bireyler için uygun genişliktedir.

Şekil 3.26. NG Afyon evrensel tasarım kapsamında olumlu yaklaşımlar

3.4.2. Başaranlar Termal Tesis

Bolvadin Termal, Afyon-Eskişehir yolunun 20.km'sinde Afyonkarahisar'ın İhsaniye ilçesinde yer almaktadır. Basit konaklama belgeli olan tesis 78 oda ve 216 yatak kapasitesine sahiptir (Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2024). Tesis, parçalı yapı bloklarının rekreasyonel peyzaj öğeleriyle bütünleşerek alana yayılmasıyla şekillenmiştir. Bünyesinde 5 konaklama bloğu (60 m² 48 adet 1+1 ve 110 m² 30 adet 2+1 seçenekleri), 1 spa bloğu ve resepsiyon-lobi bloğu bulunmaktadır. Ayrıca alanda cami, market, mini hayvanat bahçesi ve oyun sahaları yer almaktadır. Tesis çevresel, kültürel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik politikaları doğrultusunda tasarlanmıştır. Bu politika ışığında; enerji verimliliği, su ve atık yönetimi, doğal kaynakların korunması, sürdürülebilir malzeme ve tedarik zinciri, misafir bilinci ve katılımı doğrultusunda sürdürülebilirliği destekleyen bir bilinç benimsenmiştir.

3.4.2.1. Tesise Giriş

Bu alt başlıkta tesis girişindeki kullanıcı deneyimini ve konforunu olumlu ve olumsuz yönden etkileyen unsurlar fiziksel çevre faktörleri ile birlikte incelenmiştir.

Olumlu Yönler:

- Tesise ulaşım şahsi araçların yanı sıra toplu taşıma araçları ile de sağlanmaktadır.
- Tesise içerisine girildiğinde erişilebilir bir konumda açık otopark yer almaktadır.
- Otopark, lobi-resepsiyon bloğu yönlendirici levhalar ile desteklenmiş, bulunabilirliği artmıştır.

Olumsuz Yönler:

- Tesis girişinde güvenli bir giriş sistemi, kontrol noktası veya giriş kulübesi bulunmamaktadır.
- Açık otopark bünyesinde engelli bireyler için ayrılmış bir park yeri bulunmamaktadır.

Lobi-Resepsiyon Bölümü

Olumlu Yönler:

- Girişte sahanlık, iki basamaklı merdiven ve rampa mevcuttur.
- Merdiven ve rampa ölçüleri standarta uygundur.
- Bina giriş kapısı cam ve çerçeve rengi ile birbirinden ayrılmıştır.
- Lobi-resepsiyon giriş kapısı fotoselli olmakla birlikte, eşik bulunmamaktadır.
- Danışma bankosunun girişin tam karşısında olması ve önünde yeterli manevra alanının olması erişilebilirliği desteklemektedir.

Olumsuz Yönler:

- Giriş sahanlığı bir üst örtü veya saçak ile kapatılmamıştır.
- Merdiven ve rampada kaydırmaz bant, hissedilebilir yüzey işareti ve korkuluk bulunmamaktadır.
- Bina giriş kapısı malzemesi olan cam üzerinde ise zıt renkli bant çalışması yapılmamıştır.
- Danışma bankosu alternatif kullanıcı boylarına cevap verebilecek nitelikte değildir, yüksekliği 120 cm'dir. Banko altında diz girme mesafesi bulunmamaktadır.
- Lobi-resepsiyon alanı içerisinde zemin ve duvarlarda kontrast renk farkı ve oturma düzeninde çeşitlilik bulunmamaktadır.

Şekil 3.29. Başaranlar termal tesis lobi-resepsiyon

Genel WC

Olumlu Yönler:

- Genel WC lobi-resepsiyon bölümüne yakın bir konumda yer almaktadır.
- Genel WC kapısı düşük güç kullanılarak açılabilir.
- Genel WC’de yer alan sifon kolu yüksekliği standarta uygundur, lavabo altına diz girebilmektedir.

Olumsuz Yönler:

- Genel WC’de cinsiyete göre ayırım yapılmamıştır, engelli WC bulunmamaktadır.
- WC önünde manevra alanı 100 x 120 cm’dir.
- Genel WC kapı genişliği 70 cm ve içeri doğru açılmaktadır.
- İki adet tuvalet ve bir adet lavabonun bulunduğu WC ‘de aydınlatma sensörlü değildir, acil durum alarmı bulunmamaktadır.
- Islak hacim içerisinde yeterli manevra alanı yoktur.
- Islak hacimlerde yaygın kullanımı olan klozet tipi tuvalet yerine, alaturka tuvalet (squat toilet) çözümü tercih edilmiştir.
- Lavabo yanında tutunma çubukları bulunmamaktadır.
- Musluklar sensörlü değildir ve engelli birey kullanımı için ergonomik değildir.
- Genel WC’de yer alan ayna eğimli olmamakla birlikte alt ve üst yüksekliği (120-180 cm) standartın oldukça üstündedir.

Şekil 3.30. Başaranlar termal tesis genel WC

Konferans/Toplantı/ Balo Salonu

Başaranlar termal tesis bünyesinde geniş ölçekli bir salon bulunmamakla birlikte sınırlı büyüklükte tek bir salon alanı bulunmaktadır. Mevcutta bulunan toplantı salonu, termal spa bloğu içerisinde üst kotta yer almaktadır.

Olumlu Yönler:

- Salon içerisinde kot farkı oluşturacak herhangi bir sahne bulunmamaktadır.
- Oturma düzeni, taşınabilir ve ihtiyaç doğrultusunda değiştirilebilir özellikteki sandalyeler ile sağlanmıştır.

Olumsuz Yönler:

- Konferans salonuna erişim sadece merdiven aracılığıyla mümkün olup, rampa, asansör veya benzeri alternatif çözümler yer almamaktadır.
- Salona hizmet eden fuaye alanı ve genel WC bulunmamaktadır.
- Giriş kapısında belirgin ve anlaşılır bir işaretleme veya yazı bulunmamaktadır.
- Oturma düzenini oluşturan sandalyelerin arka desteği ve kol koyma yeri bulunmaktadır.
- İşitme engelli bireyler için çeviri sistemi bulunmamaktadır.

Şekil 3.31. Başaranlar termal tesis konferans salonu

Restoran/Kahvaltı Salonu/Kafeterya

Restoran mekânı, bağımsız konaklama birimlerinden blok olarak ayrılmış uzak bir mesafede yer almaktadır. Bu duruma ek olarak restoran yapısı üzerinde

ayrıca konaklama birimleri bulunmaktadır. Kullanıcılar kendi konaklama birimlerindeki mutfaklarda yemek hazırlayabilirken, restoran/ kahvaltı salonu/kafeterya gibi birimlerden de faydalanabilmektedir.

Olumlu Yönler:

- Restoran zemin katta WC'lere yakın bir konumda yer almaktadır.
- Restoran giriş kapısı ölçüleri standarta uygundur.
- Restoran içerisinde yer alan sandalye, masa ve büfe gibi tefişlerin boyutları standarta uygundur.
- Masa altına diz girebilmektedir.
- Zemin, duvarlar ve büfe arasında renk farklılıkları yapılmıştır.

Olumsuz Yönler:

- Restoran giriş kapısı yanında sadece mekân ismi yazmakta, anlaşılabilir evrensel bir işaret yer almamaktadır.
- Restoran oturma düzeni kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik çeşitlilik sunmamaktadır.
- Büfe altında diz girme mesafesi bulunmamaktadır.
- Menüler kahvaltıda açık büfe, akşam yemeğinde ise sabit menü şeklindedir, diyabetik/glütensiz/alerji yapmayan ürünler bulunmamaktadır.

Şekil 3.32. Başaranlar termal tesis restoran

Bina İçi Dikey ve Yatay Dolaşım / Güvenlik

Tesis her ne kadar bağımsız, müstakil bloklardan oluşsa da 5.bloğun üst katlarında yer alan konaklama birimlerine erişim dikey (merdiven ve asansör) ve yatay dolaşım (koridor, geçiş alanı) sistemleri ile gerçekleştirilmektedir.

Bu duruma ek olarak; Yetkililerden alınan bilgiler doğrultusunda, görülebilir ve işitilebilir acil durum alarm sisteminin olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda, yetkililer tesisin acil durum tahliye planının bulunduğunu fakat 21 Ocak 2025'te Bolu Kartalkaya'daki Grand Kartal otelinde meydana gelen yangın sonrasında revize edilmek üzere çalışmalar başlatıldığını şuan ellerinde bulunmadığını söylenmiştir.

Olumlu Yönler:

- Merdiven 130 cm genişliğinde, basamaklar ise; 15 cm rıht yüksekliğindedir.
- Uygun sıklıkta merdivenle aynı renkte sahanlık yapılmış olup, yeterli manevra alanına sahiptir.
- Küpeşte yüksekliği ile trabzan ve dikme arası mesafe standarta uygundur.
- Basamaklarda kaydırmaz bant ve damlalık bulunmaktadır.
- Asansör kapısı duvardan farklı renkte, otomatiktir.
- Kabin içerisinde ve dışında yer alan düğmelerin yerden yüksekliği ile düğme boyutları standarta uygundur.
- Kabin içerisinde görme engelli bireylerin erişimi için Braille alfabesi bulunmamaktadır.
- Asansör içerisinde uygun ölçüde tutunma barları, ayna ve acil haberleşme cihazı bulunmaktadır.
- Katlardaki odalara ulaşımı sağlayan koridorların genişliği 175 cm'dir.
- Koridor zemininde sabitlenmiş halı kullanılmıştır.
- Koridorda acil kaçış noktası evrensel işaret ve ışıklı levha ile gösterilmiştir.
- Acil kaçış noktalarının gösterdiği yönde yeterli sayıda yangın merdiveni bulunmaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Merdiven ve asansörler; blok içerisinde rahatça fark edilememekte, yönlendirme işareti ise bulunmamaktadır.
- Merdivenin tek tarafında korkuluk bulunmaktadır.
- Asansör kapısı 70 cm genişliğindedir.

- Kabin içerisinde görme engelli bireylerin erişimi için sesli uyarı sistemi bulunmamaktadır.
- Kabin içi ölçüsü 125 x 95 cm'dir.
- Oda numaraları kapı üzerinde konumlandırılmıştır. Kullanılan yazı karakteri/boyutu, ve kontrast yetersizliği sebebiyle okunabilirlik düzeyi düşüktür.
- Yangın merdiveni, tampon bölge olmaksızın doğrudan dışa doğru açılmaktadır.
- Yangın merdiveni döner basamaklı, 60 cm genişliğe sahiptir.

Şekil 3.33. Başaranlar termal tesis merdiven, asansör, koridor ve yangın merdiveni

Konaklama Birimleri

Tesis bünyesinde, 60 m² 1+1 odalar (5.blok) ve 110 m² 2+1 villalar (1,2,3,4. blok) bulunmaktadır. Çalışmanın kapsamı gereğince her iki tip de incelenmiş, olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilmiştir.

Olumlu Yönler:

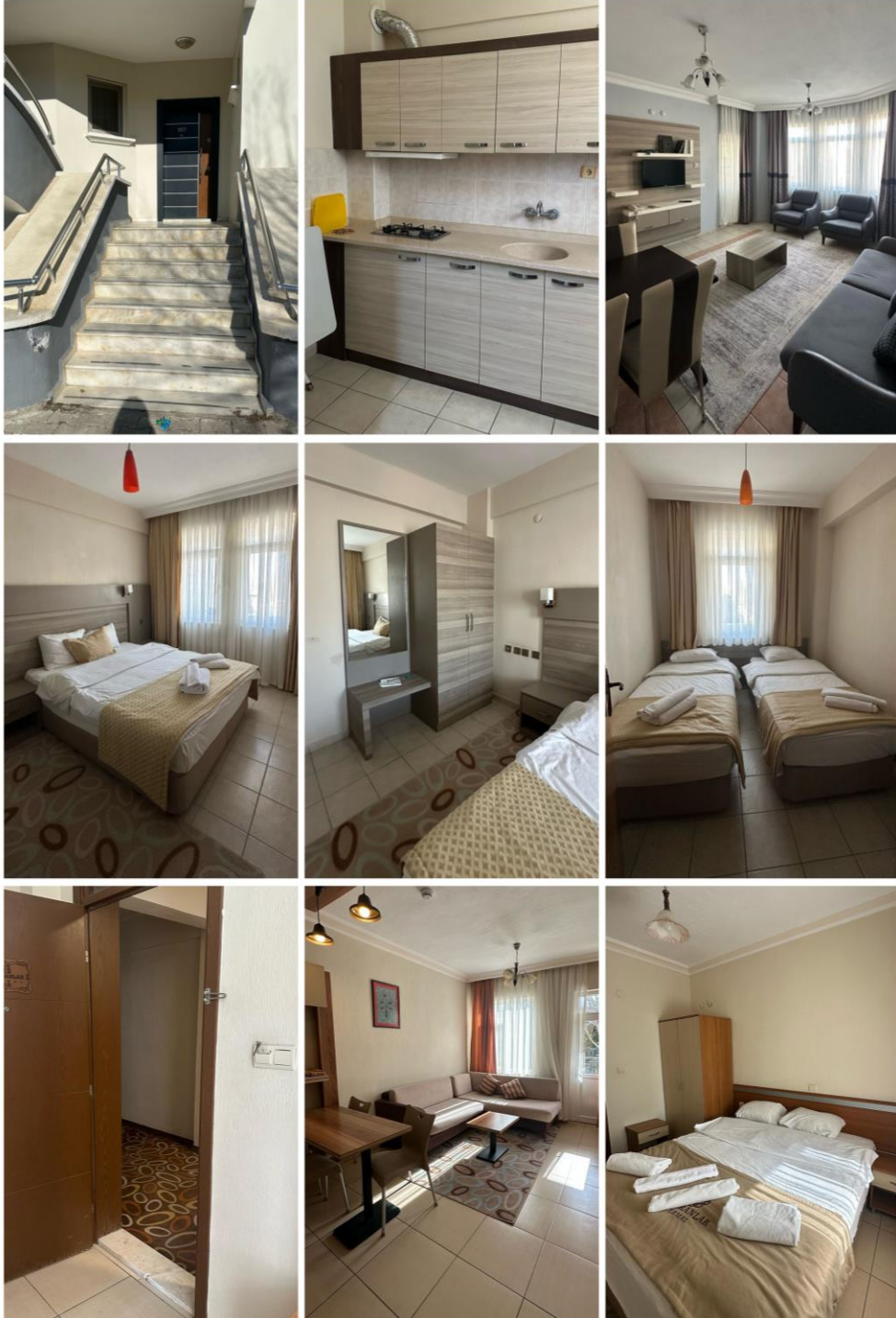
- Müstakil ve bağımsız girişlere sahip konaklama birimlerinde merdiven genişliği 150 cm, basamak rıht yüksekliği 16 cm ve merdivenin her iki tarafında bulunan korkuluk yüksekliği 100 cm'dir.
- Giriş kapısı ölçüleri standartta uygun olmakla birlikte malzemesindeki renk farkı duvar ile kontrast oluşturmuştur.
- Mutfak içerisinde yeterli manevra alanı bulunmaktadır. Tezgah ölçüsü standartı karşılamaktadır.
- Oturma odasında yer alan koltuk, sandalye ve masa gibi tefrişlerin ölçüleri standartta uygundur.
- Yemek masası altında yeterli diz girme mesafesi bulunmaktadır.
- Odalar arası geçişte eşik bulunmamaktadır.
- Çift kişilik ve tek kişilik iki yatağın bulunduğu odalarda yer alan yatak yüksekliği standartta uygundur.
- Oda içerisinde yer alan komodinin altında boşluk bulunmaktadır.
- Kıyafet dolabı kumandaları erişim açısından uygundur.
- Odalarda bulunan bütün pencereler standartta uygun ölçülerde olup, minimum güç kullanılarak açılmaktadır.
- 2+1 konaklama birimlerinde ıslak hacimlere geçiş yatak holünden bir ek hol ile sağlanmıştır. Hol içerisinde yer alan lavabonun yüksekliği standartlara uygundur.
- Musluk sensörlü değil fakat kolay biçimde açılabilir.
- Klozetin ve sifonun yüksekliği standartta uygundur.
- 1+1 konaklama birimlerinin ıslak hacimlerinde yer alan donatı boyutları 2+1 konaklama birimindeki donatı boyutları ile aynı ve standartta uygun biçimdedir.

Olumsuz Yönler:

- Müstakil ve bağımsız girişlere sahip konaklama birimlerinde belirli bir subasman kotu bulunmaktadır. Bu yapılarda erişim sadece merdiven ile sağlanmakta rampa, asansör veya hareketli platform bulunmamaktadır.
- Merdivenin başlangıç ve bitişlerinde hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmazken, kaydırmaz şeritler deforme olmuştur.
- Giriş kapısından iç mekâna geçildiğinde kullanıcıyı karşılayan portmanto askı yüksekliği 180 cm'dir ve standartta uygun değildir.

- Konaklama birimleri içerisinde yer alan oda kapıları 75 cm genişliğindedir.
- Mutfak tezgahı altında diz girme mesafesi bulunmamaktadır.
- Eviye musluğu formu ve konumu gereği erişilebilir değildir.
- Çift kişilik yatak çevresinde yeterli manevra alanı (85 cm) bulunmamaktadır. Tekli iki adet yatağın bulunduğu odada ise iki yatak arası mesafe uygun değildir.
- Makyaj masası altında diz girme mesafesine uygun boşluk bulunmamaktadır.
- Kıyafet dolabı askı yüksekliği 160 cm olup standarta uygun değildir. Aynı zamanda askı yüksekliğini ayarlayabilen aparat bulunmamaktadır.
- Oturma mekânından balkon alanına geçişte zemin sürekliliğini kesintiye uğratan pahlanmamış eşik bulunmaktadır.
- Balkonda korkuluk bulunmamakta, yüksekliği 80 cm parapet yer almaktadır.
- 1+1 konaklama birimlerinde odaya girişte yer alan 2 cm'lik pahlanmamış eşik erişilebilirliği kısıtlamaktadır.
- 1+1 odalarda yatak odasının kapı kulpunun top şeklinde olması kavramayı güçleştirmektedir.
- Yatak odalarında yatak çevresi manevra alanları yetersizdir.
- Tefriş düzenleme hatalarından dolayı giysi dolabına erişilememektedir.
- 2+1 konaklama birimlerinin ıslak hacimlerinde yer alan donatılardan havlu askı yüksekliği (140 cm) ve aynanın yerden yüksekliği (135-180 cm) standartın üstündedir.
- Kapı 60 cm genişliğinde olup, içeri doğru açılmaktadır.
- Banyo içerisine girildiğinde yeterli manevra alanı bulunmayan bir sahanlıktan iki basamakla banyo donatılarının bulunduğu alana inilmektedir. Gereksiz kot farkları bulunmaktadır.
- Duş alanı yeterli manevraya fırsat vermeyecek genişlikte, küçük bir hamam konseptiyle tasarlanmıştır bu alana duş başlığı ilave edilmiştir.
- Klozetin, duş oturma alanına çok yakın olması yeterli temiz boşluk kriterini sağlamamaktadır.
- Klozet ve duş etrafında tutunma barları bulunmamaktadır.
- Alan içerisinde bulunan 110 cm derinliğinde, 200 x 200 cm ölçülerindeki havuz, zeminden belirli bir kot farkı ile zeminden yukarda kalmaktadır. İçerisine ise merdivenle erişim sağlanmaktadır. Alternatif çözümler bulunmamaktadır.
- Havuzun girişinde tutunma barları bulunurken, havuz içerisinde tutunma barları bulunmamaktadır.

- 1+1 konaklama birimlerinde duş ve havuzun bulunduğu ıslak hacimde yeterli manevra alanı bulunmamaktadır.
- 1+1 birimlerde havuza erişim sağlamak isteyen kullanıcının rıhtları farklı üç basamaklı bir merdivenle yukarı doğru çıkıp daha sonra üç basamakla havuz içerisine inmesi gerekmektedir. Merdivende bir adet tutunma barı bulunurken, havuz içerisinde tutunma barı bulunmamaktadır.

Şekil 3.34. Başaranlar termal tesis 2+1 ve 1+1 konaklama birimi iç mekân

Şekil 3.35. Başaranlar termal tesis 2+1, 1+1 konaklama birimi ıslak hacim

Termal Spa Bölümü

Termal spa konferans salonunun bulunduğu bloğun zemin katında yer almaktadır. Bu alana geçiş, 5. bloktan bir tünel vasıtası ile veya dışarıdan bağımsız girişten gerçekleştirilmektedir. Termal spa cinsiyete göre kadın-erkek-karma şeklinde ayrılmamıştır. Aynı mekân belirli saatlerde kadınlar (09.00-15.00), belirli saatlerde erkekler (16.00-22.00) için kullanılmaktadır. Termal spa bölümünde iki tanesi içerde olmak üzere toplam dört adet havuz bulunmaktadır. Relax bölümü ve fitness bulunmamaktadır.

Olumlu Yönler:

- Tesis içinde yer alan küçük havuzda merdivenin yanı sıra tek tarafında tutunma çubuğu olan rampa bulunmaktadır.

- Havuz çevresinde yer alan şezlonglar erişimi engellememektedir.
- Hamam, Sauna ve buhar odası kapısı dışarıya doğru açılmaktadır.
- Sauna ve buhar odası iç mekânında yeterli manevra alanına sahiptir ve tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli oturma boşluğu barındırmaktadır.
- Masaj odası yeterli sirkülasyon alanına sahiptir.
- Hamam içerisinde gereksiz yükselti yoktur.

Olumsuz Yönler:

- Termal spa alanı girişinde 110 cm yüksekliğinde bir danışma bankosu bulunmaktadır. Bu banko alternatif kullanıcı boylarına cevap verememekte ve banko altına diz girememektedir.
- Termal spa alanında acil durum alarmı bulunmamaktadır.
- WC -duş bölümü danışma bankosuna uzak bir mesafede, yan yana gelmiş kabinler ve karşısında lavabolar şeklinde tasarlanmıştır. Engelli tuvaleti bu kabin blokları içinde yer almamaktadır.
- Tuvalet kapısı 65 cm genişliğinde içeriye doğru açılmaktadır. Kapı kolu ahşap top şeklinde olup, kavraması zordur.
- Kabin içerisinde yeterli manevra alanı bulunmamaktadır.
- Engelli tuvaletinde klozet yanında hareketli tutunma çubukları bulunmamaktadır.
- Kapı arkası askı yüksekliği (165 cm) standarta uygun değildir.
- Erkek kullanıcılar için pisuar bulunmamaktadır.
- Lavabo yüksekliği (70 cm) standartın altındadır, diz girme mesafesi bulundurmamaktadır.
- Aynanın yerden yüksekliği (120-200 cm) standartın üstündedir, eğimli değildir.
- Termal spa bölümünde iki tanesi içerde olmak üzere toplam dört adet havuz bulunmaktadır. İçeride yer alan aqua parklı büyük havuzda ve dışarda yer alan iki adet havuzda rampa, asansör veya hareketli platform bulunmamaktadır. Merdivenle havuza erişim sağlanabilmektedir.
- Bar bölümü dışardaki havuzlara hizmet etmektedir. Bar yüksekliği standartın üstündedir ve tekerlekli sandalye kullanıcısının yaklaşımına uygun değildir.
- Termal spa alanında yer alan sauna, buhar odası, masaj odası, hamam ve termal çamur odalarını (peloid) gösteren herhangi bir yönlendirici levha ve kapı üzerinde anlaşılır bir ifade bulunmamaktadır.
- Sauna ve buhar odası kapısı 70 cm'dir.

- Masaj odası ve hamam kapısı genişliği ise 75 cm'dir.
- Masaj yatağı etrafında tutunma barları bulunmamaktadır.
- Hamam bölümüne tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun oturma boşluğu bulunmamaktadır.

Şekil 3.36. Başaranlar termal spa

3.4.2.3. Tesis Genelinin Evrensel Tasarım Kapsamında Değerlendirilmesi

Bu bölümde elde edilen verilen evrensel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiş olup sonuçlar şu şekilde sıralanmıştır.

➤ Adil/Eşitlikçi Kullanım:

- Başaranlar Termal tesisine ulaşım toplu taşıma ve şahsi araçlarla sağlanmaktadır.
- Tesis açık otoparkında engelli bireylerin araçları için ayrılmış bir otopark alanı bulunmamaktadır.

- Termal tesisin girişinde merdiven ve rampa da bulunmaktadır.
- Lobi-resepsiyon bloğuna giriş kapısı fotosellidir. Bu tasarım bütün kullanıcı çeşitleri için erişilebilir bir düzenlemedir.
- Lobi-resepsiyon bankosu farklı kullanıcı boylarına cevap verebilir nitelikte değildir.
- Banko altında diz girme mesafesi bulunmamaktadır. Tekerlekli sandalye yaklaşımı için uygun değildir.
- Termal tesis içerisinde rehber köpek alınmamaktadır.
- Lobi-resepsiyon bloğunda yer alan genel WC kadın-erkek olarak ayrılmamıştır ve bütün kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilir bir mekân düzenlemesine sahip değildir.
- Lobi-resepsiyon bloğu içerisinde yer alan genel WC’lerde engelli tuvaleti bulunmamaktadır.
- WC içerisindeki alaturka tuvaletler (squat toilet), hareket kısıtlılığı olan, tekerlekli sandalye kullanan, engelli veya yaşlı bireyler için rahat bir kullanım sağlamamaktadır.
- Konferans salonlarında işitme engelli bireyler için çeviri sistemi bulunmamaktadır.
- Konferans salonuna erişebilmek için sadece merdiven bulunmaktadır. Alternatif çözümler (asansör, rampa, hareketli platform) yer almamaktadır.
- Konferans salonunda sırt dayanağı ve kol koyma yeri bulunan oturma elemanları farklı vücut tiplerine ve hareket kabiliyetlerine olanak tanımamaktadır.
- Restoranda yer alan büfe altlarında diz girme mesafesi bulunmamaktadır.
- Restoranda, diyabetik/glütensiz/alerji yapmayan ürünler bulunmamaktadır.
- Merdivenlerde farklı yükseklikte küpeşte uygulaması bulunmamaktadır.
- Konaklama birimlerinde engelli bireyler için özellikle ayrılmış bir oda bulunmamaktadır.
- Konaklama birimlerinin girişlerinde ve banyolarında yer alan havuzlarda sadece merdiven bulunması, erişilebilirliği zorlaştırmaktadır.
- Havuz yanında yer alan bar bankosu ve termal bölümde yer alan danışma bankosu farklı kullanıcı boylarına cevap verebilir nitelikte değildir.
- Termal bölüm danışma bankosu bütün kullanıcıların boylarına uygun bir tasarıma sahip değildir.

- Termal bölüm WC’lerde içeriğindeki donatıların uygun olmadığı işlevsiz bir engelli WC bulunmaktadır.
- Havuzlara geçişte 1 cm’lik içi soğuk su dolu eşikler, tekerlekli sandalye kullanan veya bastonla yürüyen kişiler için engel oluşturabilmektedir.
- Tesiste yer alan dört havuzdan sadece bir tanesinde rampa bulunması, tekerlekli sandalye kullananlar, yaşlılar veya hareket kısıtlılığı olan bireylerin diğer havuzlara erişiminin engellenmesi anlamına gelmektedir. Erişilebilirlik, bütün havuzlara bütün kullanıcıların erişebilmesi ile mümkündür.

➤ Kullanımda Esneklik:

- Termal tesisin bulunduğu parsel genişlemeye uygundur.
- Konferans salonunda düzeni değiştirilebilen, esnek bir oturma düzeni vardır.
- Restoran ve lobi bölümlerinde kullanıcıya farklı oturma düzenleri sunulmamaktadır.
- Genel WC’de sadece alaturka tuvalet (squat toilet) bulunmaktadır. Bu tasarım kullanıcıyı sınırlamakta, fiziksel erişimi zorlaştırmaktadır.
- Kullanıcının isteğine göre yüksekliği ve formu değişebilen sandalye, masa ve koltuk gibi mobilyalar bulunmamaktadır.

➤ Basit ve Sezgisel Kullanım:

- Tesis giriş mekânında, kullanıcıların lobi-resepsiyon birimini kolaylıkla algılayabilmesi amacı ile yönlendirme levhaları ve peyzaj düzenlemeleri ile bir kurgu yapılmıştır. Bu kurgu ile sezgisel yön bulma olumlu bir tasarım yaklaşımı olarak sonuç vermiştir. Fakat tesis girişinde bir giriş takının bulunmaması alanı tanımsızlaştırmaktadır.
- 5.blokta yer alan dikey ulaşım elemanlarından asansör ve merdivenlerin yeri kullanıcılar tarafından algılanamamaktadır. Algılanmasını kolaylaştırmak adına ise herhangi bir yönlendirme levhası bulunmamaktadır.
- Konaklama birimleri kapılarının anahtar ile açılması ışıklı ve sesli uyarılar sunmaması algılanabilir bir bilgi sunmamaktadır.

➤ Algılanabilir Bilgi:

- Lobi-resepsiyon bloğu ile Konaklama birimleri girişinde yer alan rampa ve merdiven başlangıç-bitişinde hissedilebilir yüzey işareti uygulaması bulunmamaktadır.

- Termal tesisin bulunduğu alanın birden fazla bağımsız bloklardan oluşması sebebiyle yazılı yönlendirme levhaları büyük fayda sağlamaktadır. Fakat, sadece yazılı yönlendirmeler kullanmak, görme engelliler, dil bilmeyenler, farklı dil konuşanlar için sorun oluşturabilir. Bu sebeple evrensel semboller kullanılmalıdır.
- 1+1 konaklama birimlerinin kapısı üzerinde yer alan oda numaraları okunamamaktadır.
- Zeminde renkli yönlendirmeler bulunmamaktadır.
- Asansörlerde görme engeli bireyler için sesli yönlendirmeler bulunmamaktadır.

➤ Hata İçin Tolerans:

- Yapı giriş kapısı başta olmak üzere görme engelli, az gören, dikkat dağınıklığı bulunan bireylerin çarpmasını önlemek adına zıt renkli bant çalışması bulunmamaktadır.
- Konaklama birimlerinin balkonlarda korkuluk bulunmamaktadır. 80 cm'lik parapet bulunan bu yarı açık mekânlar çocuk, yaşlı veya denge sorunu yaşayan bireyler için düşme riski taşımaktadır. Aynı zamanda tekerlekli sandalye kullanıcıları için parapetler manzara görme hakları kısıtlamaktadır.
- Yangın merdivenlerinin basamaklarının döner basamak ve 60 cm genişliğinde olması, görme engelliler, denge sorunu yaşayanlar, yaşlı ve tekerlekli sandalyeli birçok kullanıcı için denge kaybı ve kaza riski oluşturmaktadır. Ayrıca, döner basamak formu acil durumlarda hızlı ve güvenli tahliyeyi azaltmaktadır.
- Acil durum alarmı risk oluşturabilecek ıslak hacimlerde bulunmamaktadır.

➤ Düşük Fiziksel Güç Kullanım:

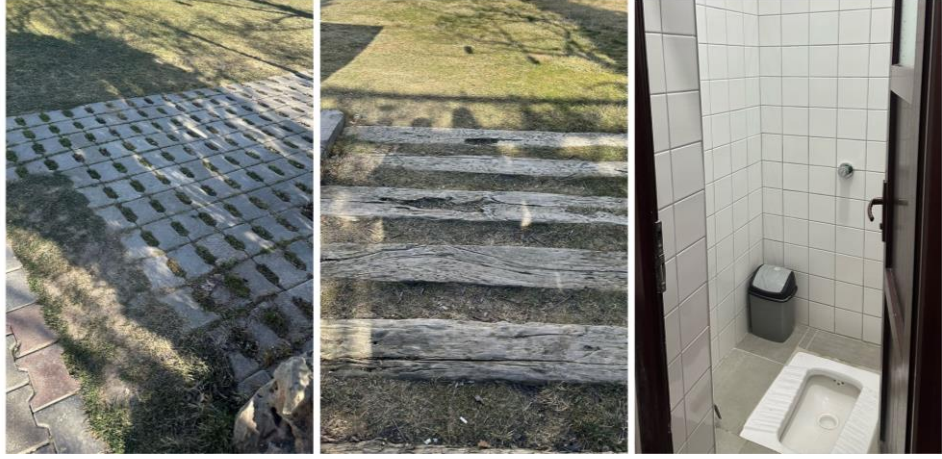
- Tesis girişindeki merdiven ve rampa yanlarında korkuluk bulunmamaktadır.
- Tesiste yer alan birçok kapı kolu yuvarlak forma sahiptir. Bu formdaki kulplarda kavrama ve döndürme hareketi fiziksel çaba gerektirmektedir.
- Tesiste sensörlü musluk kullanımı yoktur, mevcut musluklar düşük kuvvetle kullanılabilir.
- Restoran yakınında WC bulunsa da, konferans salonu yakınında WC bulunmamaktadır. Bu durum kullanıcıların ihtiyaçları için ekstra efor harcamasına sebebiyet vermektedir.

- Konaklama birimleri kapılarının anahtar ile açılması ince motor becerisi gerektirmektedir. Bütün kullanıcı grupları için uygun değildir.
- Konaklama birimlerinde yer alan giysi dolaplarının kulpları basit biçimde kavramaya uygundur.
- Termal bloklarda ve 2+1, 1+1 konaklama birimlerinde yer alan havuzlara girişte sadece merdiven bulunması, fiziksel çaba gerektirmektedir. Bazı kullanıcı grupları için (engelli, yaşlı vb.) havuza giriş imkansızdır.

➤ Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Alan Sağlanması:

- Tesis içerisindeki kapıların birçoğunun genişliğinin 90 cm altında olması erişimi kısıtlamaktadır.
- Konaklama birimlerindeki yatak arası mesafe manevra kabiliyetini karşılamamaktadır.
- Asansör kapısının 70 cm genişliğinde olması kabin içinde manevra alanının bulunmaması erişilebilirliği engellemektedir.
- 2+1 ve 1+1 konaklama birimlerinin ıslak hacimlerinde yeterli manevra alanı bulunmamaktadır.

Şekil 3.37. Başaranlar termal evrensel tasarım kapsamında olumsuz yaklaşımlar

3.4.3. Bolvadin Termal Tesisleri

Bolvadin Termal, Afyon-Konya yolunun 20.km'sinde Afyonkarahisar'ın Bolvadin ilçesinde yer almaktadır. Basit konaklama belgeli olan tesis 102 oda ve 480 yatak kapasitesine sahiptir (Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2024). Yapı yerleşimi bakımından parçalı ve birbirinden bağımsız kütlelerin bir alana yayılması sonucunda oluşan bu termal tesis alanında birimler arası geçişte kapalı veya yarı açık bir geçiş bulunmamaktadır. Tesis bünyesinde kullanıma açık olmayan yekpare bir otel yapısı, 1+1 ve 2+1 villa şeklinde konaklama yapıları, kadın/erkek orta ve büyük havuzlar, aqua park bulunmaktadır. Bu yapılar haricinde futbol, tenis, basketbol, paintball sahaları ile çeşitli çocuk oyun alanları bulunmaktadır.

3.4.3.1. Tesise Giriş

Tesise girişte kullanıcı deneyimini olumlu ve olumsuz etkileyen özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler aşağıda ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

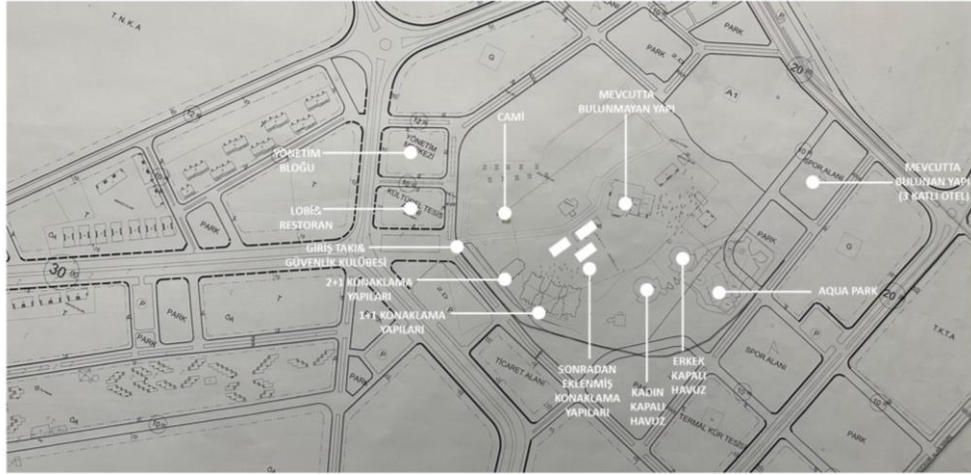
Olumlu Yönler:

- Tesise ulaşım şahsi araçlar ve toplu taşıma araçları ile sağlanmaktadır.
- Tesis girişinde araç içerisinde görülebilir ve erişilebilir bir mesafede güvenlik kulübesi bulunmaktadır.
- Misafirler konakladıkları villa önüne kadar araçlarıyla giderek park edebilmektedir.

- Tesise girişte ana yönlendirme levhası yer almaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Tesis içerisinde açık veya kapalı genel bir otopark alanı bulunmamakta dolayısıyla engelli bireyler için tahsis edilmiş bir otopark alanı da yer almamaktadır.
- Konaklama yapılarının önünde yer alan otopark alanı zeminde işaretleme veya tabela ile vurgulanmamıştır.
- Yönetim bloğu, lobi-resepsiyon ve restoran bloğu tesise giriş takının bulunduğu alanın gerisinde ve bağımsız kalmaktadır. Yönlendirme bulunmamaktadır.
- Yaya yolu ve araç yolu arasında bir ayırım bulunmamaktadır. Transfer alanı, yolcu indirme-bindirme alanı bulunmamaktadır.

Şekil 3.38. Bolvadin termal tesisleri yerleşim

Şekil 3.39. Bolvadin termal tesisleri konumu, Bolvadin termal tesisleri girişi
(Konum Google Maps üzerinden alınan harita üzerine düzenlenmiştir)

3.4.3.2. Otel Hizmetleri

Bolvadin Heybeli Termal Tesis geniş bir arazi üzerine dağılmış bir yerleşim düzenine sahiptir. Lobi-resepsiyon ile restoran gibi birimler ana yerleşke dışında konumlanmıştır. Tesisin parçalı yerleşimi ve bağımsız kütlelerin bir araya gelmesi nedeniyle bina içi dikey ve yatay dolaşımdan söz etmek mümkün değildir. Tesis bünyesinde konferans, toplantı ya da balo salonu gibi çok amaçlı kullanıma yönelik mekânlar bulunmadığından, bu kapsamda bir değerlendirme yapılmamıştır. Güvenlik başlığı kapsamında alan çalışması sırasında yönetici ve çalışanlarla sözlü görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler neticesinde tesis içerisinde acil durum tahliye planının bulunduğu fakat revize edilmek üzere çalışmalar başlatıldığını ve şu an ellerinde olmadığı söylenmiştir.

Tüm bu bilgiler neticesinde bu bölümde otelin kullanıcıya sunduğu hizmet mekânlarından;

- lobi-resepsiyon,
- genel WC,
- restoran-kahvaltı salonu ve kafeterya,
- konaklama birimleri,
- termal spa bölümlerinin olumlu ve olumsuz yönleri ele alınacaktır.

Lobi-Resepsiyon Bölümü

Olumlu Yönler:

- Giriş kapısı fiziksel güç gereksinimini en aza indirecek biçimde açılabilmekte olup geçişte eşik yer almamaktadır.
- Danışma bankosu 130 cm ve 80 cm olarak iki farklı yükseklikte, önünde yeterli manevra alanı bırakılarak konumlandırılmıştır.

Olumsuz Yönler:

- Ana alan dışında konumlandırılan lobi-resepsiyon herkes tarafından fark edilebilir bir konumda bulunmamaktadır.
- Lobi-resepsiyon bloğu girişinde tek basamağı bulunan bir merdiven mevcut olup rampa ve hissedilebilir yüzey çalışması bulunmamaktadır.
- Giriş sahanlığı olumsuz hava şartlarından korunmak amacı ile üst örtüyle kapatılmıştır.

- Giriş kapısı üzeri zıt renkli bant uygulaması ile algılanabilirliği artırılmamıştır.
- Lobi-resepsiyon alanı içerisinde zemin ve duvarlarda kontrast renk, malzeme, doku farkı bulunmamaktadır.
- Lobi mekânında sunulan oturma düzeni, kullanıcı çeşitliliğine uygun olarak farklı oturma seçenekleri sunmamaktadır.
- Danışma bankosu alt kısmında, tekerlekli sandalye kullanıcılarının yaklaşımına olanak sağlayacak yeterli diz açıklığı tasarımı göz ardı edilmiştir.

Şekil 3.40. Bolvadin termal tesisleri lobi-resepsiyon

Genel WC

Olumlu Yönler:

- Lobi-resepsiyon alanına yakın bir konumda yer almaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Kadın ve erkek ortak kullanımına sunulan WC bir adet olup engelli WC bulunmamaktadır.
- Girişte eşik bulunması, kapı genişliğin 70 cm olması, tuvalet içerisinde yeterli manevra alanının bulunmaması gibi sebeplerden ötürü engelli birey kullanımına uygun değildir.
- Mekân içerisinde yer alan klozet, sifon, ayna, lavabo gibi donatılar standart ölçülere uygun değildir.

Şekil 3.41. Bolvadin termal tesisleri genel wc

Restoran/Kahvaltı Salonu/Kafeterya

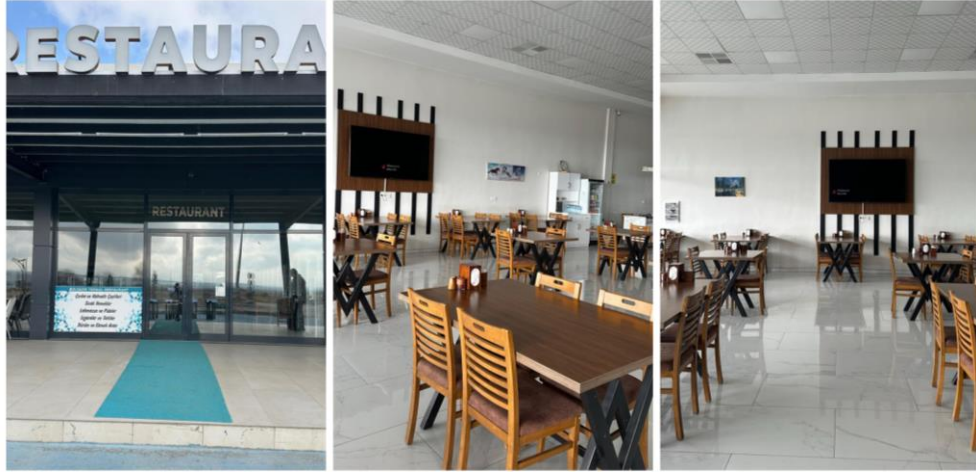
Restoran, kahvaltı salonu ve aynı zamanda kafeterya olarak kullanılan mekân, konaklama birimlerinin bulunduğu alan dışında lobi-resepsiyon bloğunun yanında yer almaktadır.

Olumlu Yönler:

- Giriş sahanlığı üst örtüyle kapatılmıştır.
- Giriş kapısı düşük eforla açılabilir niteliktedir.
- Mekân içerisinde yer alan masa, sandalye, büfe gibi tefrişler standart ölçülere uygun, tekerlekli sandalye kullanıcılarının yaklaşımına olanak sağlayacak biçimdedir.
- Masalar arası yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- WC'ler kadın erkek olarak ayrılmıştır ve restoran için erişilebilir bir konumda yer almaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Girişte tek basamağı bulunan bir merdiven mevcut olup rampa ve hissedilebilir yüzey çalışması bulunmamaktadır.
- Giriş kapısı üzerinde zıt renkli bant çalışması bulunmamaktadır.
- Restoran oturma düzeni kullanıcıya çeşitli seçenekler sunmamaktadır.
- Menüde diyabetik/glütensiz/alerji yapmayan ürünler yer almamaktadır.

Şekil 3.42. Bolvadin termal tesisleri restoran

Şekil 3.43. Bolvadin termal tesisleri restoran

Konaklama Birimleri

Tesis bünyesinde farklı oda sayısına sahip (2+1 veya 3+1) konaklama birimleri bulunmaktadır.

Olumlu Yönler:

- Yapıya giriş kapısı duvarla kontrast oluşturmaktadır.
- Mekân içerisinde yer alan yemek masası ve koltukların yükseklikleri standart ölçüleri karşılamaktadır.
- Yemek masası altına diz girebilmesi, sandalyenin kollarının bulunmaması olumlu yaklaşımlar olarak gözlemlenmiştir.
- Yatak odalarına geçiş kapısı fazla güç uygulamaksızın, içe doğru açılmaktadır.

- Oda içerisinde çalışma masası bulunmamakta makyaj masası ölçüleri ise standartı karşılamaktadır.
- Konaklama yapısı içerisinde balkon veya teras bulunmamaktadır. Pencerelerin ölçüleri standarta uygun ve kolay bir biçimde açılmaktadır.
- Banyo bölümünde kullanıcıya alaturka (squat toilet) ve alafranga (western-style toilet) tuvalet seçenekleri sunulmaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Konaklama birimleri cephede herhangi bir malzeme, renk veya ışıkla farklılaştırılmamıştır.
- Konaklama birimlerinin etrafında yer alan otopark alanı zemin malzemesinde yapılan farklılıkla belirtilmiştir fakat engelli bireyler için özellikle ayrılan bir otopark mevcut değildir.
- Aracını otoparka park edip konaklama yapacağı alana geçmek isteyen kullanıcıyı gereksiz birçok kot farkı karşılamaktadır.
- Bütün konaklama birimlerinde kot farkına ek olarak hissedilebilir yüzey işareti bulunmayan merdiven bulunurken, rampası olan konaklama yapısı sayısı ise sınırlıdır.
- Rampası bulunan konaklama birimlerinde rampa genişliği ve formu farklılık göstermektedir. Bununla birlikte hiçbirinde korkuluk bulunmamaktadır.
- Yürüme yolunda yer alan ağaç vb. unsurların oluşturabileceği olası bir kaza riskini, tehlikelerini ve istenmeyen olumsuz sonuçları önlemeye yönelik herhangi bir düzenleme ve iyileştirme bulunmamaktadır.
- Giriş kapısı yakınında yer alan portmantoda farklı boylara sahip bireyler için hareketli bir aparat veya alternatif bir çözüm bulunmamaktadır.
- Mutfak tezgâhı yüksekliği standarta uygundur fakat farklı tipolojideki insanların rahatça kullanmasına olanak vermemektedir. Dolapların kulpsuz olması, tezgah altına diz girmemesi gibi faktörler fiziksel engelli bireylerin hareketini zorlaştırmaktadır.
- Yatak odalarında yapılan tefriş yerleşim hatalarından ötürü iki yatak arasında veya tek yatak olup çevresinde uygun manevra alanları bulunmamaktadır.
- Kıyafet dolabı kupları kavraması oldukça güç küçük kulplar şeklinde seçilmiştir.
- Dolap içerisindeki askı yüksekliği 195 cm olup bütün kullanıcılar için erişim oldukça zordur.

- Islak hacim alanında ana kapı genişliği (80cm), içe doğru açılması ve eşik bulunması fiziksel erişimi zorlaştırmaktadır. Lavabo tezgahı kapı arkasında dar bir alanda (60 cm) kalmaktadır. Ayna eğimli değildir, yükseklikleri ise standart ölçülerin oldukça üstündedir.
- Islak hacimde kullanıcıya farklı alternatifler sunulsa da yer aldığı mekânın genişliği oldukça dar olup, tutunma çubukları bulunmamaktadır.
- Termal havuz ve duşun bulunduğu bölüm mini bir hamam otuma düzeninde planlanmıştır. İlgili mekânda yer alan su tesisatı unsurları (musluklar, duş başlıkları vb.) bakım eksikliği nedeniyle oksidasyona uğramış ve işlevselliğini yitirmiştir.
- Banyo içerisinde bulunan termal havuza engelli bir bireyin bağımsız olarak inmesi mümkün değildir. Ayrıca havuzun ölçüleri minimum ölçüleri karşılamamaktadır.

Şekil 3.44. Bolvadin termal tesisleri konaklama birimi dış ve iç mekân

Şekil 3.45. Bolvadin termal tesisleri konaklama birimleri ıslak hacim

Termal Spa Bölümü

Tesis bünyesinde iki tanesi kadınlar ve diğer iki tanesi erkekler için ayrılmış dört adet termal havuz ile yaz aylarında faaliyette olan bir aqua park bulunmaktadır. Bu havuzlar, yerel halkın da lobi bölümünden bilet satın alarak erişim sağlayabildiği alanlardır. Tesiste, sauna, buhar odası, masaj odası ve fizik tedavi ünitesi bulunmamakta olup, Tedavi için uzman kişiler de mevcut değildir. Yerinde sözlü görüşme neticesinde fitness alanının bulunduğu ama faaliyette olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Aynı şekilde yerinde gözlem neticesinde erişilebilir manevra alanına sahip ve çeşitli seçenekler sunan bir relax ve dinlenme bölümünün olmadığını söylemek mümkündür. Tüm bu bilgiler ışığında olumlu ve olumsuz yönleri şu şekilde sıralanabilir;

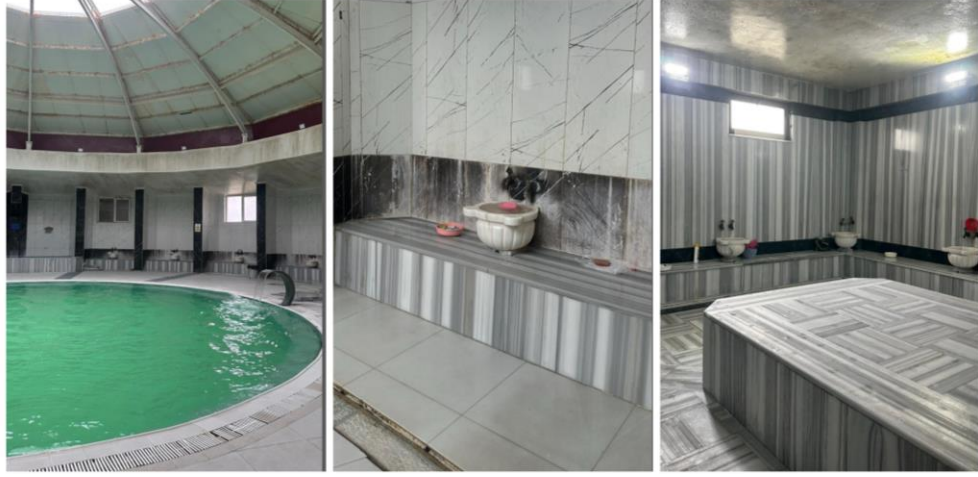
Olumlu Yönler:

- Havuz içerisinde tutunma aparatları bulunmaktadır.
- Hamam alanında oturma, manevra alanı standart ölçülere uygundur.

Olumsuz Yönler:

- Havuzların bulunduğu alanlara kullanıcılar, sınırlı ve dar bir alanda turnikelerden geçerek giriş yapmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu olan geçiş alanında engelli bireyler için ayrılmış bir geçiş bölümü bulunmamaktadır.
- Termal bloklarda WC-duş ve lavabo alanı bulunmaktadır. Bu alanda engelli birey için özel bir çözüm yapılmamıştır.
- Genel WC-duş ve lavabo alanı kabinler şeklinde ayrılmış olup kabin kapısı genişliği (60cm) ve içerdeki manevra alanı (90x125 cm) yetersizliği bütün kullanıcıların erişilebilirlik problemi yaşamasına sebep olmaktadır.
- Tuvalet seçeneklerinde sadece alaturka tuvaletin bulunması fiziksel engelli bireyler için önemli bir engel teşkil etmektedir.
- Kabinler ve lavabo tezgahı arasında yeterli manevra alanı bulunsa da lavabonun altına diz girememesi, ayna yüksekliğinin standartlara uymaması gibi problemler de yer almaktadır bulunmaktadır.
- Mekânda kullanıcıyı yönlendirecek ya da bilgilendirecek nitelikte yönlendirici ve uyarıcı işaretlemelere yer verilmemiştir.
- Engelli bireyin havuza erişimi için rampa, asansör ve hareketli platformunda aralarında bulunduğu alternatif çözüm uygulaması bulunmamaktadır.

Şekil 3.46. Bolvadin termal tesisleri termal spa

3.4.3.3. Tesis Genelinin Evrensel Tasarım Kapsamında Değerlendirilmesi

Bu bölümde elde edilen verilen evrensel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiş olmuş sonuçlar şu şekilde sıralanmıştır.

➤ Adil/Eşitlikçi Kullanım:

- Termal tesise ulaşım şahsi araçlar ve toplu taşıma araçları ile sağlanmaktadır.
- Tesis otoparkında engelli bireylerin araçları için ayrılmış bir otopark alanı bulunmamaktadır.
- Lobi-resepsiyona geçişte bir basamaklı kot farkı bulunmasına karşın rampa bulunmamaktadır.
- Lobi-resepsiyon giriş kapısı fotoselli ve herkesin kullanımına uygundur.
- Lobi-resepsiyon bankosu farklı kullanıcı boylarına hizmet verebilecek niteliktedir.
- Lobi-resepsiyon bankosu tekerlekli sandalye yaklaşımına uygun bir tasarım sahip değildir.
- Termal tesis içerisinde rehber köpek alınmamaktadır.
- Lobi-resepsiyon bloğunda yer alan tuvaletlerin kadın-erkek olarak ayrılmaksızın ortak kullanıma sunulmuş olması evrensel tasarımın adil/eşitlikçi kullanım ilkesi bakımından olumlu bir yaklaşımdır. Fakat bu tuvaletlerin yeterli hijyen koşulları, mahremiyet ve herkesin eşit bir biçimde kullanmasını sağlayacak mekânsal düzenlemelerle desteklenmesi önemlidir. Tesiste yer alan tuvaletler, çocuklarına refakat eden ebeveynler, fiziksel

engelli bireyler veya bakıcısı eşliğinde tuvalete girmek zorunda olan yaşlı bireyler için uygun değildir.

- Restoranda, diyabetik/glütensiz/alerji yapmayan ürünler bulunmamaktadır.
- Restoranda bulunan büfe tekerlekli sandalye yaklaşımına uygun bir diz girme mesafesine sahiptir.
- Termal tesis geneli göz önünde bulundurulduğunda engelli kullanıcıların ihtiyaçları, erişilebilirlik hakları üzerine hiçbir çalışma yapılmamıştır. Mevcutta bulunan konaklama yapıları bütün kullanıcılara cevap vermemektedir.
- Sadece belirli konaklama birimlerinde rampa bulunması kullanıcıların eşit bir biçimde faydalanmasını engellemektedir.
- Konaklama birimlerinin içerisindeki havuzlarda sadece merdiven bulunması, erişilebilirliği zorlaştırmaktadır.
- Termal bloğa geçişte sadece turnike bulunması, engelli bireylerin geçişi için bir alan bulunmaması eşitlikçi kullanıma aykırıdır.
- Termal birimlerin bulunduğu blokta engelli wc bulunmamaktadır.
- Termal blokta yer alan havuzlara geçişte 1 cm'lik içi soğuk su dolu eşikler, tekerlekli sandalye kullanan veya bastonla yürüyen kişiler için engel oluşturabilmektedir.
- Tesiste yer alan havuzlarda rampa, asansör veya hareketli platform bulunmamaktadır.

➤ Kullanımda Esneklik:

- Termal tesisin bulunduğu parsel genişlemeye uygundur. Bunun en önemli örneği, sonradan ilave edilen konaklama yapılarıdır.
- Restoran ve loibde kullanıcıya farklı oturma düzenleri sunulmamaktadır.
- Genel wc'de sadece klozet bulunmaktadır. Bu durum kullanıcıyı sınırlamaktadır.
- Kullanıcının isteğine göre ayarlanabilen koltuk, sandalye vb. öğeler bulunmamaktadır.

➤ Basit ve Sezgisel Kullanım:

- Tesise girişte büyük bir yönlendirme levhası bulunmaktadır. Özellikle ilk kez gelen kullanıcılar için mekânsal algıyı ve yön bulmayı kolaylaştırır niteliktedir.

- Yönlendirme ve uyarı levhaları parçalı ve bağımsız bloklardan oluşan yapılarda daha önemli bir gereksinim olmasına karşın alan genelinde girişte yer alan büyük yönlendirme levhası dışında böyle bir çalışma yoktur.
- Konaklama yapılarının içerisinde yer alan termal havuzların nasıl doldurulacağına dair basit ve anlaşılır bir gösterge yer almamaktadır.

➤ Algılanabilir Bilgi:

- Konaklama birimleri girişinde yer alan merdiven ve rampa başlangıç ve bitiş noktalarında hissedilebilir yüzey işareti uygulaması bulunmamaktadır.
- Tesis içerisinde anlaşılır, net ve evrensel sembollerin bulunduğu yönlendirme levhaları bulunmamaktadır.
- Alan içerisinde zeminde renkli yönlendirmeler veya kabartmalar bulunmamaktadır.

➤ Hata İçin Tolerans:

- Görme engelli kullanıcıları yürüme aksında yer alan ağaçlardan korumak adına önlemler alınmamıştır. Bu ağaçların etrafına belirgin fiziksel bariyerler yapılması önem arz etmektedir.
- Yapı giriş kapısı başta olmak üzere görme engelli, az gören, dikkat dağınıklığı bulunan bireylerin çarpmasını önlemek adına zıt renkli bant çalışması bulunmamaktadır.
- Konaklama yapılarında yer alan merdivenlerde korkuluk ve ilk basamaklarına zıt renkli kaymaz bant uygulaması bulunmamaktadır.
- Konaklama yapısında bulunan duş başlığı gibi donatıların oksidasyona uğraması malzemelerin dayanıklılığını azaltmaktadır. Bu durum kullanıcı için risk oluşturabilme potansiyeline sahiptir.
- Konaklama yapılarının ıslak hacimleri ve termal spa bölümlerinde acil durum uyarı butonları bulunmamaktadır.

➤ Düşük Fiziksel Güç Kullanım:

- Tesiste kullanıcıların bağımsız hareket etmesine destek olan korkuluk elemanı bulunmamaktadır.
- Yapı içerisindeki konaklama birimleri kapısı hariç bir çok kapı düşük kuvvetle kullanılabilir. Konaklama birimlerine giriş anahtarlı manuel bir sistem ile yapılmaktadır. Bu durum kullanıcı için yoğun ve ileri düzey bir çaba gerektirmektedir.
- Tesis genelinde sensörlü musluklara rastlanılmamıştır.

- Restoran yakınında WC bulunmaktadır.
- Konaklama birimlerinde mutfak dolaplarında kulp bulunmaması, giysi dolabında yer alan kulpların ise oldukça küçük olması erişimi zorlaştırmaktadır.
- Şahsi konaklama birimleri ve genel kullanım alanlarında bulunan havuzlarda sadece merdiven bulunması bütün kullanıcılar için aynı eforda kullanımı desteklememektedir.

➤ Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Alan Sağlanması:

- Tesis genelindeki kapıların standartın altında olması kullanıcıların geçişini zorlamaktadır.
- Konaklama birimlerindeki yatak çevresindeki mesafeler manevra kabiliyetine uygun değildir.
- Konaklama yapılarının içerisinde ve ortak alanlarda yer alan ıslak hacimlerde manevra alanı yeterli değildir.

Şekil 3.47. Bolvadin termal tesisleri evrensel tasarım kapsamında olumsuz yaklaşımlar

3.4.4. Safran Thermal Resort Oteli

Safran Termal Resort, Afyonkarahisar'a ortalama bir saat uzaklıkta Sandıklı ilçesinde yer almaktadır. Turizm işletme belgesine ve beş yıldıza sahip olan tesis 352 oda ve 760 yatak kapasitesine sahiptir (Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Tesis peyzajları ortak yekpare tek bir yapı, 5 villadan oluşmaktadır. Alan çalışmasının yapıldığı tarihte villaların tamamının dolu olmasından kaynaklı detaylı inceleme yapılmamış, kapsamlı bir analiz gerçekleştirebilmek adına büyük ölçekli otel yapısı incelenmiştir. Tesis, merkezi çekirdekten iki ana kola doğru ayrılan tek bir kütlede oluşmaktadır. Yapının bu formunda merkezi çekirdek olarak adlandırılan kısım, yarı saydam bir üst örtü ile kapatılmış olup galeri boşluğu vasıtası ile katların doğal ışık alması sağlanmıştır.

3.4.4.1. Tesise Giriş

Bu alt başlık kapsamında, tesisin giriş aksında yer alan mekânsal kurgunun olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirilmiştir.

Olumlu Yönler:

- Tesise ulaşım merkezden kalkan toplu taşıma araçları ve şahsi araçlarla sağlanmaktadır.
- Güvenlik kulübesi, tesisin girişinde araç içerisinden görülebilecek ve kolayca erişilebilecek bir mesafede yer almaktadır.
- Tesiste iki tanesi engelli bireyler için ayrılmış olan açık otopark bulunmaktadır. Engelli otoparkı ölçüleri ise standartlara uygundur.
- Bina girişi algılanabilirliğini arttırmak adına üst örtü ile vurgulanmıştır.
- Yapıya giriş de ortada döner bir kapı yer alırken, iki yanda ise erişilebilir kapı yer almaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Engelli otoparkının fark edilebilirliğini arttırmak adına zeminde bir işaretleme bulunmamaktadır. Mevcutta yer alan levha ise hem fiziksel deformasyon hem de yetersiz ölçek sebebiyle işlevini yerine getirememektedir.
- Tesis girişindeki kot farkı sadece genişliği 90 cm olan ve minimum ölçüleri karşılamayan rampa ile giderilmeye çalışılmıştır. Merdiven bulunmamaktadır.

- Tesise girişte hissedilebilir yüzey çalışması yer almamaktadır.
- Yapı giriş kapısı tamamen cam olmasına karşın herhangi bir zıt renkli bant çalışması bulunmamaktadır.

Şekil 3.48. Safran Thermal Resort Oteli üstten görünüm (URL 58)

Şekil 3.49. Safran Thermal Resort Oteli konumu, Safran Thermal Resort Oteli tesis girişi (Konum Google Maps üzerinden alınan harita üzerine düzenlenmiştir)

3.4.4.2. Otel Hizmetleri

Safran Thermal Resort Oteli ana otel binası, iki katlı 5 blok villa ve açık yüzme havuzu/termal havuz bulunan 45.000 metrekarelik bir alanda konumlandırılmıştır. Alan çalışmasının gerçekleştirildiği dönemde, deluxe apart birimlerin yer aldığı beş adet müstakil yapının doluluk durumu nedeniyle bu birimlere erişim sağlanamamış; bu nedenle inceleme yalnızca ana otel binası ile sınırlı tutulmuştur. Ana otel binası hakkında genel bir bilgilendirme yapmak gerekirse yatayda genişleyen merkezden iki

yana doğru ayrılan akslar şeklinde inşa edildiğini söylemek mümkündür. Merkezde yer alan atrium (iç avlu) tipi boşluk saydam çatı örtüsü ile kapatılmış olup doğal ışığın mekânlara girmesine olanak tanınmıştır. Bu bölümde otelin kullanıcıya sunduğu hizmet mekânlarının olumlu ve olumsuz yönleri ele alınacaktır.

Lobi-Resepsiyon Bölümü

Olumlu Yönler:

- Lobi-resepsiyon alanı tesis içerisinde erişilebilir bir güzergahta bulunmaktadır.
- Zemin malzemesi uygundur.

Olumsuz Yönler:

- Danışma bankosu önünde yeterli manevra alanı bulunsa da, banko yüksekliği (110 cm) standartların üstündedir.
- Danışma bankosu tekerlekli sandalye yaklaşımına ve alternatif kullanıcı boylarına cevap verebilir bir nitelikte değildir.
- Lobi-resepsiyon bölümünde yer alan duvar, zemin ve danışma bankosu malzemesinde kontrast malzeme, renk farkı yoktur.
- Lobide yer alan oturma düzeni farklı yaş grupları, kullanım amaçları veya kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik farklı alternatifler sunmamaktadır.

Şekil 3.50. Safran Thermal Resort Oteli lobi-resepsiyon

Genel WC

Olumlu Yönler:

- Lobi-resepsiyon alanına yakın bir konumda yer almaktadır.
- Kullanıcıya kadın, erkek ve engelli birey olarak farklı mekânlarda çözümler sunulmuştur.
- WC giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Kadın ve erkek WC'lerde yer alan musluklar sensörlüdür. Sabunluk, peçetelik gibi objeler erişilebilir bir konumdadır.
- Erkek WC'lerde kadın WC'lerden farklı olarak ihtiyaçlar doğrultusunda standarta uygun ölçülerde pisuar bulunmaktadır.
- Engelli WC'nin kapısı standarta uygun ölçülerde, dışa doğru açılmaktadır.
- Engelli WC iç mekânında yeterli manevra alanı vardır.
- Engelli WC içerisinde yer alan klozet, sifon, ayna, lavabo gibi donatılar standart ölçülere ve tasarımlara uygundur. İlgili yerlerde (klozet ve lavabo) tutunma çubukları bulunmaktadır.
- Engelli WC muslukları basit biçimde kullanılabilen bir tasarıma sahiptir.

Olumsuz Yönler:

- Zemin katta genel WC'lere erişim de herhangi bir yönlendirme levhası bulunmamaktadır.
- Kadın ve erkek genel WC'lerde karşılıklı kabinler arası mesafe (100 cm) manevraya uygun değildir.
- Kadın ve erkek WC'lerde lavabo altında boşluk olsa da diz girmesi için uygun ölçülerde değildir.

Şekil 3.51. Safran Thermal Resort Oteli genel WC

Konferans/Toplantı/ Balo Salonu

Safran Termal Resort tesisi bünyesinde bir tanesi büyük, beş tanesi küçük olmak üzere toplam altı adet konferans/toplantı/ balo salonu bulunmaktadır. Bu konferans salonlarına zemin kattaki terastan erişim sağlanmaktadır.

Olumlu Yönler:

- Konferans salonları ortak fuaye alanına açılmaktadır.
- Fuaye alanı içerisinde genel WC bulunmaktadır.
- Konferans salonlarının zeminlerinde sabitlenmiş halı kullanılmıştır.
- Tefriş düzenlemesi olarak düzeni değiştirilebilen ve taşınabilir özellikteki sandalyeler bulunmaktadır.
- Sandalyelerin arka desteği bulunurken, kol koyma yerleri bulunmamaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Zeminden kot farkı bulunan sahneye merdiven ile çıkılmakta, rampa çözümü bulunmamaktadır.
- Salonlarda işitme engelliler için çeviri sistemi bulunmamaktadır.

Şekil 3.52. Safran Thermal Resort Otel konferans salonu ve restoran kapısı (URL 59)

Restoran/Kahvaltı Salonu/Kafeterya

Restoran, kahvaltı salonu ve aynı zamanda kafeterya olarak kullanılan mekân, zemin katta genel WC'lere yakın bir konumda yer almaktadır.

Olumlu Yönler:

- Restoran kapısı dışa doğru açılmaktadır, mekânlar arası birleşimde eşik bulunmamaktadır.
- Zemin, büfe ve duvarlar arasında kontrast renk farkları uygulanmıştır.
- Büfe yüksekliği (86cm) standarta uygundur.
- Büfeler arası geçişte yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Mekân içerisindeki masa ve sandalyeler standart ölçülere uygundur.

Olumsuz Yönler:

- Oturma düzeninde alternatif seçenekler sunulmamıştır.
- Büfe altında tekerlekli sandalye yaklaşımı için yeterli diz girme mesafesi bulunmamaktadır.
- Menüde diyabetik/glütensiz/alergi yapmayan ürünler bulunmamaktadır.

Şekil 3.53. Safran Thermal Resort Otel restoran iç mekân

Bina İçi Dikey ve Yatay Dolaşım / Güvenlik

Otel içerisinde bina içi dikey dolaşıma hizmet eden altı asansör ve bir tanesi yangın merdiveni olmak üzere iki merdiven bulunmaktadır. Katlar arası yatay dolaşım koridorlarla sağlanmaktadır. Alan çalışması sırasında güvenlik başlığı kapsamında yöneticilerle sözlü görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde tesis için acil durum tahliye planının bulunduğu, acil durum alarm sisteminin işitilebilir ve görülebilir nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında olumlu ve olumsuz yönler aşağıda sıralanmıştır.

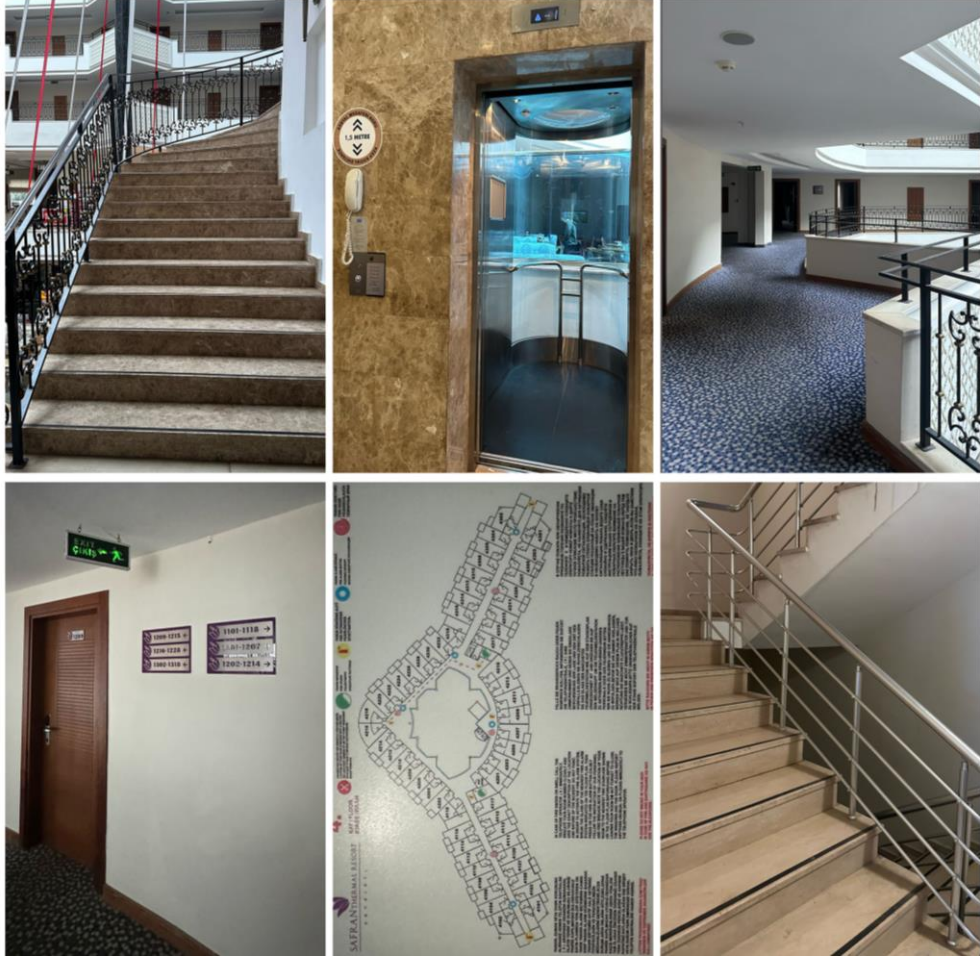
Olumlu Yönler:

- Tesisin merkez çekirdek kısmının geniş bir galeri boşluğu olması katlar arası holler, merdivenler ve asansörlerin algılanmasını kolaylaştırmaktadır.
- Merdivenler, 200 cm merdiven genişliği, 30 cm basamak genişliği, 16 cm rıht yüksekliğine sahiptir.
- Basamaklarda damlalık ve zeminle zıt renkte kaymaz şerit uygulaması bulunmaktadır.
- Bodrum kat yüksekliği sebebiyle standart ölçülere uygun sahanlık bulunmaktadır geri kalan kat merdivenlerinde sahanlık yoktur.
- Trabzan ve dikmeler arası boşluklar standarta uygundur.
- Asansörler, kabin içi ve kabin dışında bulunan düğme yükseklikleri, boyutları ve aydınlatma seviyeleri standarta uygundur
- Asansör kapısı duvardan zıt renkte ve sensörlüdür.
- Kabin içinde uygun ölçüde tutunma barları ve acil durum düğmesi yer almaktadır.
- Tesis bünyesinde bina içi yatay dolaşım elemanı koridorların zeminlerinde sabitlenmiş halı kullanılmıştır.
- Mimari tasarım gereğince yer yer genişleyen koridorlarda en dar genişlik dahi erişilebilirliğe uygundur.
- Kat hollerinde oda numaralarına göre yönlendirme yapan tabelalar ve acil kaçış noktaları gösterilmektedir.
- Oda numaraları, oda kapısı üzerine yerleştirilmiş farklı bir malzeme yüzeyinde, okunabilirlik kriterlerine uygun bir fontla belirtilmiştir.
- Tesis bünyesinde iki adet yangın merdiveni bulunmaktadır.
- Yangın merdivenleri kat hollerinde yer alan açık ve anlaşılır tabelalar ile gösterilmektedir.
- Kat hollerinden yangın merdivenlerine geçişte yanmaya karşı dayanıklı malzemeye sahip, basit biçimde dışa doğru açılan kapı bulunmaktadır.
- Yangın merdiveni ile zemin kotuna güvenli bir şekilde inmek mümkündür.

Olumsuz Yönler:

- Merdivenlerde hissedilebilir uyarıcı yüzey bulunmamaktadır.
- Merdiven korkulukları tek tarafta bulunmaktadır.
- Trabzan ve dikmeler aynı renk kullanılmıştır.
- Asansör kabini içerisinde sesli uyarı sistemi bulunmamaktadır.

- Asansör kapısı genişliği (80 cm) standartta uygun değildir.
- Kabin içeri 100x170 cm manevra alanına sahiptir.
- Yangın merdivenine açılan kapıda yavaşlatıcı mekanizma bulunmamaktadır.
- Yangın merdiveninde tampon bölge bulunmamaktadır.

Şekil 3.54. Safran Thermal Resort Otel merdiven, asansör, koridor ve yangın merdiveni

Konaklama Birimleri

Tesis içerisinde yapılan alan alışması gözlemlerinde aralarındaki farkı gözetmek adına süit oda ve engelli odası incelenmiştir. Yapılan gözlemler doğrultusunda aşağıdaki tespitler yapılmıştır;

Olumlu Yönler:

- Engelli odasına geçişte kapı kasası ve duvar kontrast renkler oluşturmaktadır.

- Engelli odası kapı genişliği (90 cm), kol yüksekliği (100 cm) ve dışa doğru açılması ile standarta uygundur. Koridorla oda arasında eşik bulunmamaktadır.
- Engelli odası sabitlenmiş halı ile kaplanmıştır.
- Engelli odasında iki tek kişilik yatak arasında yer alan komodinin altında boşluk vardır.
- Engelli odası içerisinde yer alan masa, diz mesafesi için uygun olup hem makyaj hem de çalışma masası olarak kullanılabilir. Sandalye ve koltuğun yükseklikleri uygundur. Sandalyenin kolları yoktur.
- Engelli odasında yer alan kıyafet dolabı küçük kulp vasıtası ile açılabilen tek kanatlı bir tasarıma sahiptir. Askı yüksekliği (120cm) standarta uygundur.
- Oda içerisinde balkon veya teras bulunmamakta olup, mevcut pencereler ise uygun ölçülerde vasistaslı açılıp kapanabilmektedir.
- Süit odalar, engelli odalarına kıyasla daha geniş olup, çift kişilik bir yatak ve yatak etrafında yeterli manevra alanı barındırmaktadır. Bunun dışında, bütün donatılar benzer ve standart ölçülere uygundur.
- Engelli odası içindeki banyoya geçişte eşik rampa ile çözülmüştür.
- Engelli odası banyo kapısı dışa doğru açılmaktadır.
- Engelli odası banyosu içerisinde yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Engelli odası banyosu içerisinde yer alan donatıların Lavabo genişliği (90 cm), yüksekliği (90 cm) ve ayna yüksekliği (yerden 90 cm) uygundur, lavabo altına diz girebilmektedir.
- Musluklar rahat biçimde kullanıma uygun bir tasarıma sahiptir.
- Mekân içerisinde herhangi bir eşik bulunmamaktadır.
- Duş bölümünde tutunma çubukları ve duş oturağı bulunmaktadır. Klozet yanında tutunma çubukları bulunmaktadır.
- Engelli odası ve süit oda içerisinde yer alan banyolarda alarm kolu yoktur fakat acil durum telefonu bulunmaktadır.
- Süit oda banyosunda lavabo, klozet ve askılar gibi donatı elemanlarının yükseklikleri aynı ve standarta uygundur.

Olumsuz Yönler:

- Engelli odası içerisinde yer alan iki tek kişilik yatak arasında manevra alanı (110 cm) yetersizdir.
- Engelli odasında yer alan sandalyenin yüksekliği ihtiyaca göre ayarlanabilir değildir.

- Engelli odası dolabında askı yüksekliğini ayarlayabilen bir aparat yoktur.
- Engelli odası içindeki banyo kapı genişliği 70 cm'dir
- Süit oda içerisinde yer alan banyolara geçişte bir eşik ile içeri doğru açılan kapı bulunmaktadır.
- Lavabo altında diz girme mesafesi bulunmamaktadır.
- Klozet yanında hareketli tutunma çubukları yoktur.
- Duş bölümünde içerisinde tutunma barları bulunan küvet yer almaktadır.

Şekil. 3.55. Safran Thermal Resort Oteli engelli odası ve normal oda iç mekân

Şekil 3.56. Safran Thermal Resort Otel engelli odası ıslak hacim

Şekil 3.57. Safran Thermal Resort Otel normal oda ıslak hacim

Termal Spa

Tesiste, kadın ve erkek termal havuzlar, yüzme havuzları, karma termal havuzlar ve yüzme havuzları, çocuk havuzları başta olmak üzere toplam 10 adet havuz bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı tesis dışında peyzajla entegre bir konumda yer alırken, büyük bir çoğunluğu bodrum kat termal spa bölümünde yer almaktadır.

Olumlu Yönler:

- Termal spa bölümüne girişte bilgilendirme ve yönlendirme amacı ile 110 cm yüksekliğinde banko bulunmaktadır.
- Danışma bankosuna yakın bir konumda kadın ve erkek kullanımına yönelik wc, lavabo ve duş bölümleri bulunmaktadır.

- Kapıları 120 cm genişliğinde dışarıya doğru basit biçimde açılmaktadır. Islak hacimlerin girişlerinde eşik yoktur.
- Kabinlerin önünde yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Klozet, sifonun yerden yüksekliği, lavabo ölçüleri ve erkek tuvaletinde yer alan pisuvar ölçüleri ilgili standarta uygundur.
- Lavabo altındaki diz girme mesafesi yeterlidir.
- Havuza geçiş aksında gerekli uyarı levhaları bulunmaktadır.
- Havuz çevresinde yer alan şezlonglar erişilebilirliği engellememektedir.
- Sauna ve buhar odası kapısı 80 cm, dışa doğru açılmaktadır.
- İçeride yeterli manevra alanı bulunmakta, tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli boşluk yer almaktadır.
- Hamam bölümüne 80 cm genişliğe sahip bir açıklıkla geçiş yapılmaktadır. Alan içerisinde yeterli manevra alanı bulunmakta olup, tekerlekli sandalye kullanıcısı için oturma boşluğu yer almaktadır.
- Fitness bölümünde yeterli manevra alanı bulunmaktadır.
- Kullanıcıların dinlenebileceği relax bölümünde çeşitlilik yer almamaktadır.

Olumsuz Yönler:

- Danışma bankosu altında diz girme mesafesi ve alternatif kullanıcı boyutları için bir tasarım bulunmamaktadır.
- Danışma bankosuna yakın bir konumda yer alan genel WC'lerde aydınlatma sensörlü değildir, acil durum alarmı bulunmamaktadır.
- Genel WC'lerde engelli tuvaleti bulunmamakta, en yakın erişilebilir tuvalet ise gösterilmemektedir.
- Genel WC kabin içerisinde gerekli manevra alanı yoktur.
- Genel WC içerisindeki musluklar sensörlü olmayıp, ayna eğimli değildir.
- Havuz içerisinde rampa, platform, asansör, demonte rampa gibi uygulamalar bulunmamaktadır.
- Havuza yakın bir konumda yer alan bar bölümü tekerlekli sandalye kullanıcısı için erişilebilir değildir.
- Termal tesis bünyesinde bulunan, sauna-buhar odaları, hamam, masaj odası, fitness ve relax bölümünü gösteren yönlendirici levhalar bulunmamaktadır.
- Mekânların kapılarının üstünde veya yanında anlaşılabilir işaret bulunmaksızın sadece mekân isimleri yazmaktadır.
- Sauna, buhar odası, masaj odası ve hamam kapısı 80 cm'dir.

- Masaj odasında gereksiz yükseltiler bulunurken, tutunma barları, yeterli manevra alanı ve acil durum alarmı bulunmamaktadır.
- Fitness bölümüne girişte pahlanmamış 1.5 cm'lik eşik yer almaktadır.
- Kullanıcıların dinlenebileceği relax bölümünde kullanıcı ihtiyaç ve isteklerine cevap verebilen bir çeşitlilik bulunmamaktadır.

Şekil 3.58. Safran Thermal Resort Otelі termal spa

3.4.4.3. Tesis Genelinin Evrensel Tasarım Kapsamında Değerlendirilmesi

➤ Adil/Eşitlikçi Kullanım:

- Termal tesise ulaşım toplu taşıma, şahsi araç şeklinde gerçekleştirilebilmektedir.
- Tesis otoparkında engelli araç otoparkı bulunmaktadır.
- Tesis girişindeki düşük kot farkı sadece rampa ile çözümlenmiştir.
- Termal tesisin ana giriş bölümünde döner kapının yanı sıra engelli bireylerin geçişi için iki adet erişilebilir kapı bulunmaktadır.

- Lobi-resepsiyon bölümündeki danışma bankosu alternatif kullanıcı boylarına fırsat vermemektedir.
- Lobi-resepsiyon bankosu tekerlekli sandalye yaklaşımına uygun değildir.
- Termal tesis içerisine rehber köpek alınmamaktadır.
- Genel WC kadın-erkek olarak ayrılmıştır. Engelli WC bulunmaktadır.
- Konferans salonunda yer alan sahneye erişim sadece merdivenle sağlanmaktadır. Alternatif çözüm bulunmamaktadır.
- Konferans salonlarında işitme engelli bireyler için çeviri sistemi bulunmamaktadır.
- Özel beslenme gereksinimi bulunan bireyler için restoran bölümünde alternatif seçenekler bulunmamaktadır.
- Restoranda yer alan büfe tekerlekli sandalye yaklaşımına uygun değildir.
- Otelin ana merdivenlerinde farklı kullanıcı boyutları esas alınarak farklı yükseklikte tasarlanmış küpeşte tasarımı bulunmazken, yangın merdiveninde bulunmaktadır.
- Engelli odaları farklı katlarda bulunmaktadır.
- Termal bölüm danışma bankosu farklı kullanıcı boylarına uygun değildir.
- Termal bölümde yer alan WC'lerde engeli tuvalet çözümü bulunmamaktadır.
- Havuzlara geçiş aksında 3 cm'lik eşik, tekerlekli sandalye kullanan veya bastonla yürüyen kişiler için engel oluşturabilmektedir
- Havuzlara erişimde asansör, rampa, hareketli platform bulunmamaktadır.

➤ Kullanımda Esneklik:

- Termal tesisin içerisinde yer alan konferans salonlarında farklı tercihler neticesinde çeşitli kullanım sağlaması amacı ile sabit olmayan taşınabilir sandalyeler tercih edilmiştir. Bu durum salonlarda mekânsal esneklik sağlamaktadır.
- Restoran ve lobi bölümlerinde alternatif oturma düzenleri bulunmamaktadır.
- Genel WC'de klozetin yanı sıra pisuar bulunmaktadır.
- Yüksekliği değişebilen, açılıp farklı bir işlev kazanan mobilyalar yer almamaktadır.

➤ Basit ve Sezgisel Kullanım:

- Tesis girişindeki giriş takı ve yapı girişinin bir üst örtü ile vurgulanması algılanabilirlik kapsamında oldukça olumlu bir yaklaşımdır.

- Engelli otoparkı sadece levha üzeri evrensel sembol ile belirtilmiştir. Fakat malzemenin deformasyona uğraması sebebiyle okunması oldukça güçtür.
- Tesisin çekirdek kısmında yer alan galeri boşluğu, mekânlar arasındaki bağlantıların ve düzenin açıkça görülmesine bu da kullanıcıların sezgisel olarak mekânı daha kolay anlamalarını sağlamaktadır.
- Özellikle termal spa bölümünde yeterli yönlendirme ve uyarı levhaları bulunmamaktadır.
- Oda kapıları otomatik sesli geri bildirim sistemi ile açılmaktadır.

➤ Algılanabilir Bilgi:

- Tesis girişinde hissedilebilir yüzey işareti uygulaması bulunmamaktadır. Bu durum görme engelli bireyler için erişim problemi oluşturmaktadır.
- Açık otopark da bulunan engelli otoparkı tabelası ölçeği oldukça küçüktür.
- Galeri boşluğu ve yarı saydam üst örtü ile mekâna doğal ışığın alınması koridorların aydınlık olmasını dolayısıyla yön bulma ve algılamayı kolaylaştırmasını sağlamaktadır.
- Konaklama yapılarında oda numarasının kapı üzerine küçük fontlarla yazılması algılanabilirliği azaltmaktadır.
- Alan içerisinde zeminde renkli yönlendirmeler veya kabartmalar bulunmamaktadır.
- Asansörlerde görme engelli bireylerin bağımsız hareket etmesini sağlayacak herhangi sesli bir yönlendirme bulunmamaktadır.

➤ Hata İçin Tolerans:

- Tesis girişindeki rampa kenarında korkuluk bulunmamaktadır. Bu yaklaşım kullanıcıların güvenli ve bağımsız hareket etmelerini kısıtlamaktadır.
- Koridorlar aydınlıktır, tutunma barları yoktur.
- Yangın merdivenine geçiş kapısı hariç birçok kapıda yavaşlatıcı mekanizma bulunmamaktadır.
- Yapı giriş kapısı, az gören, dikkat dağınıklığı bulunan bireylerin cama çarpmasını önlemek adına zıt renkli bant çalışması yapılmalıdır.

➤ Düşük Fiziksel Güç Kullanım:

- Tesise girişte yer alan rampa kenarında korkuluk bulunmamaktadır. Bu tasarım hem yönlendirme hem de kullanıcının bağımsız hareket etmesine fırsat vermemesi bakımından olumsuz bir yaklaşımdır.

- Tesisteki kapıların birçoğu düşük kuvvetle kullanılabilir. Engelli odası banyo kapısında olduğu gibi yuvarlak formu kapı kulplarının kullanıldığı kapılar bütün kullanıcılar için eşit kavrama formuna sahip değildir.
 - Tesis genelinde sensörlü musluk kullanımı azdır.
 - Restoran yakınında WC bulunması, konferans salonu fuayesinde bağımsız WC bulunması kullanıcının basit ve minimal fiziksel güç kullanımı davranışını desteklemektedir.
 - Konaklama birimlerinin kapısı dokunmatik kartlarla açılmaktadır.
 - Konaklama birimlerinde yer alan giysi dolaplarının küçük kulpları kullanıcı erişimini ergonomik açıdan olumsuz etkilemektedir.
 - Havuzlara girişte sadece merdiven bulunması, fiziksel çaba gerektirmektedir. Bazı kullanıcı grupları için (engelli, yaşlı vb.) havuza giriş zor hale gelebilir.
- Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Alan Sağlanması:
- Tesiste yer alan kapıların büyük çoğunluğu erişime uygun genişliktedir.
 - Engelli odalarında bulunan yatakların arasında yeterli manevra alanı bulunmamaktadır.
 - Asansör kapısı genişliği ve kabin içi manevra alanı farklı kullanıcı tiplerine uygun değildir.

Şekil 3.59. Safran Thermal Resort Otelinde evrensel tasarım kapsamında olumsuz yaklaşımlar

3.5. Bölüm Sonucu ve Değerlendirmesi

Alan çalışması kapsamında Afyonkarahisar ilinde yer alan Ömer-Gecek, İhsaniye Gazlıgöl, Bolvadin Heybeli ve Sandıklı Hüdai termal turizm merkezlerinin her birinden birer örnek fotoğraflama, yerinde gözlem, birebir yapılan görüşme, harita ve plan üzerinden inceleme gibi teknikler ile olumlu ve olumsuz yönleri incelenmiştir.

Bu bölümde alan çalışması kapsamında;

- Ömer-Gecek termal turizm merkezinden NG Afyon Wellness & Convention
 - İhsaniye Gazlıgöl termal turizm merkezinden Başaranlar Termal Tesis
 - Bolvadin Heybeli termal turizm merkezinden Bolvadin Termal Tesisleri
 - Sandıklı Hüdai termal turizm merkezinden Safran Thermal Resort Otel
- analiz edilmiştir.

Analizlerin erişilebilirlik ve evrensel tasarım kapsamında değerlendirilmesinde ise dikkate değer bulgular saptanmıştır. Bu verilerin yer aldığı tablo çizelge 4.2.'de görülmektedir.

Verilerin sonuçlarının yer aldığı çizelgeye geçmeden önce incelenen destinasyonların yapı yerleşim biçimi ve turizm işletme belgeli/basit konaklama belgeli olması hakkında bazı temel tespitler ortaya konmasında fayda görülmektedir (Çizelge 4.1.)

Çizelge 4.1. Alan çalışmasında incelenen tesislerin özellikleri

Otel Adı	Yapı Yerleşim Biçimi	Belge Tipi
Ng Afyon Wellness&Convention	Merkezi çekirdeğe bağlı lineer kollara ayrılan bütüncül yapı kurgusu	Turizm işletme belgeli
Başaranlar Termal Otel	Bağımsız yapı kütlelerinin bir araya geldiği parçalı bir yerleşim kurgusu	Basit konaklama belgeli
Bolvadin Termal Tesisleri	Bağımsız yapı kütlelerinin bir araya geldiği parçalı bir yerleşim kurgusu	Basit konaklama belgeli
Safran Thermal Resort Otel	Bütüncül yapı kurgusuna sahip tekil bina ve bağımsız ve parçalı konaklama birimleri	Turizm işletme belgeli

Çizelge 4.2. Afyonkarahisar İli Termal Turizm Tesislerinin Evrensel Tasarım Kapsamında İncelenmesi

Alan Çalışmasında İncelenen Otel İsmi / Evrensel Tasarım İlkeleri	NG Afyon Wellness & Convention	Başaranlar Termal Tesis	Bolvadin Termal Tesisleri	Safran Thermal Resort Oteli
Adil/Eşitlikçi Kullanım	(+) toplu taşıma ve şahsi araçla erişim	(+) toplu taşıma ve şahsi araçla erişim	(+) toplu taşıma ve şahsi araçla erişim	(+) toplu taşıma ve şahsi araçla erişim
	(+) engelli otoparkı	x engelli otoparkı	x engelli otoparkı	(+) engelli otoparkı
	(+) erişilebilir giriş (rampa ve merdiven)	(-) erişilebilir giriş (rampa ve merdiven)	(-) erişilebilir giriş (rampa ve merdiven)	(+) erişilebilir giriş (rampa ve merdiven)
	(+) herkes için erişilebilir giriş kapısı	(+) herkes için erişilebilir giriş kapısı	(+) herkes için erişilebilir giriş kapısı	(+) herkes için erişilebilir giriş kapısı
	(+) lobi bankosu yüksekliği	(-) lobi bankosu yüksekliği	(+) lobi bankosu yüksekliği	(-) lobi bankosu yüksekliği
	(-) lobi bankosu diz girme mesafesi	(-) lobi bankosu diz girme mesafesi	(-) lobi bankosu diz girme mesafesi	(-) lobi bankosu diz girme mesafesi
	(-) rehber köpek	(-) rehber köpek	(-) rehber köpek	(-) rehber köpek
	(+) genel wc kadın-erkek	(-) genel wc kadın-erkek	(-) genel wc kadın-erkek	(+) genel wc kadın-erkek
	(+) genel wc'de engelli wc	(-) genel wc'de engelli wc	(-) genel wc'de engelli wc	(+) genel wc'de engelli wc
	(-) konferans salonu çeviri sistemi	(-) konferans salonu çeviri sistemi	x konferans salonu çeviri sistemi	(-) konferans salonu çeviri sistemi
Kullanımda Esneklik	(-) konferans salonu sahne rampa	(-) konferans salonu sahne rampa	x konferans salonu sahne rampa	(-) konferans salonu sahne rampa
	(-) restoran büfe altı diz girme mesafesi	(-) restoran büfe altı diz girme mesafesi	(+) restoran büfe altı diz girme mesafesi	(-) restoran büfe altı diz girme mesafesi
	(-) engelsiz menü	(-) engelsiz menü	(-) engelsiz menü	(-) engelsiz menü
	(-) merdivende farklı küpeşte yüksekliği	(-) merdivende farklı küpeşte yüksekliği	(-) merdivende farklı küpeşte yüksekliği	(-) merdivende farklı küpeşte yüksekliği
	(+) sigara içilebilen/içilemeyen oda ayrımı	(-) sigara içilebilen/içilemeyen oda ayrımı	(-) sigara içilebilen/içilemeyen oda ayrımı	(-) sigara içilebilen/içilemeyen oda ayrımı
	(-) engelli odası konumu farklı katlarda mı?	x engelli odası konumu farklı katlarda mı?	x engelli odası konumu farklı katlarda mı?	(+) engelli odası konumu farklı katlarda mı?
	(-) termal banko yüksekliği	(-) termal banko yüksekliği	x termal banko yüksekliği	(-) termal banko yüksekliği
	(-) termal wc'de engelli wc	(-) termal wc'de engelli wc	(-) termal wc'de engelli wc	(-) termal wc'de engelli wc
	(+) havuza geçişte eşiksiz giriş	(-) havuza geçişte eşiksiz giriş	(-) havuza geçişte eşiksiz giriş	(-) havuza geçişte eşiksiz giriş
	(-) havuzda merdiven dışı alternatif çözüm	(-) havuzda merdiven dışı alternatif çözüm	(-) havuzda merdiven dışı alternatif çözüm	(-) havuzda merdiven dışı alternatif çözüm
Basit ve Sezgisel Kullanım	(+) parsel genişlemeye uygun	(+) parsel genişlemeye uygun	(+) parsel genişlemeye uygun	(+) parsel genişlemeye uygun
	(+) konferans salonu düzeninde esneklik	(+) konferans salonu düzeninde esneklik	x konferans salonu düzeninde esneklik	(+) konferans salonu düzeninde esneklik
	(+) çeşitli oturma düzeni	(-) çeşitli oturma düzeni	(-) çeşitli oturma düzeni	(-) çeşitli oturma düzeni
	(+) ekekc wc'lerde pisuar	(-) ekekc wc'lerde pisuar	(-) ekekc wc'lerde pisuar	(+) ekekc wc'lerde pisuar
	(-) yüksekliği, formu değişebilen mobilya	(-) yüksekliği, formu değişebilen mobilya	(-) yüksekliği, formu değişebilen mobilya	(-) yüksekliği, formu değişebilen mobilya
	(+) tesise giriş takı ve giriş saçağı	(-) tesise giriş takı ve giriş saçağı	(+) tesise giriş takı ve giriş saçağı	(+) tesise giriş takı ve giriş saçağı
	(+) engelli araç park yeri gösterimi	x engelli araç park yeri gösterimi	x engelli araç park yeri gösterimi	(+) engelli araç park yeri gösterimi
	(-) merdiven ve asansör yönlendirme	(-) merdiven ve asansör yönlendirme	x merdiven ve asansör yönlendirme	(+) merdiven ve asansör yönlendirme
	(+) dokunmatik ve sesli oda kartı	(-) dokunmatik ve sesli oda kartı	(-) dokunmatik ve sesli oda kartı	(+) dokunmatik ve sesli oda kartı
	(+) dijital yönlendirme levhası	(-) dijital yönlendirme levhası	(-) dijital yönlendirme levhası	(-) dijital yönlendirme levhası

Çizelge 4.2. Afyonkarahisar İli Termal Turizm Tesislerinin Evrensel Tasarım Kapsamında İncelenmesi (Devamı)

Algılanabilir Bilgi	(+) tesise giriş hissedilebilir yüzey	(-) tesise giriş hissedilebilir yüzey	(-) tesise giriş hissedilebilir yüzey	(-) tesise giriş hissedilebilir yüzey
	(-) kullanıcı dikey ulaşım elemanı algısı	(-) kullanıcı dikey ulaşım elemanı algısı	(-) kullanıcı dikey ulaşım elemanı algısı	(+) kullanıcı dikey ulaşım elemanı algısı
	(-) koridor aydınlatması	(+) koridor aydınlatması	(+) koridor aydınlatması	(+) koridor aydınlatması
	(+) evrensel sembolü levhalar	(-) evrensel sembolü levhalar	(-) evrensel sembolü levhalar	(-) evrensel sembolü levhalar
Hata İçin Tolerans	(+) zeminde renkli yönlendirme	(-) zeminde renkli yönlendirme	(-) zeminde renkli yönlendirme	(-) zeminde renkli yönlendirme
	(+) oda numaralarının okunabilirliği	(-) oda numaralarının okunabilirliği	(-) oda numaralarının okunabilirliği	(-) oda numaralarının okunabilirliği
	(+) asansörde braille alfabesi	(+) asansörde braille alfabesi	(+) asansörde braille alfabesi	(+) asansörde braille alfabesi
	(+) asansörde sesli yönlendirme	(-) asansörde sesli yönlendirme	(-) asansörde sesli yönlendirme	(-) asansörde sesli yönlendirme
Düşük Fiziksel Güç Kullanımı	(+) tesis girişi dikey elemanlarda korkuluk	(-) tesis girişi dikey elemanlarda korkuluk	(-) tesis girişi dikey elemanlarda korkuluk	(-) tesis girişi dikey elemanlarda korkuluk
	(-) koridor tutunma barları	(-) koridor tutunma barları	(-) koridor tutunma barları	(-) koridor tutunma barları
	(+) acil yardım butonu/ipi/düğmesi	(-) acil yardım butonu/ipi/düğmesi	(-) acil yardım butonu/ipi/düğmesi	(-) acil yardım butonu/ipi/düğmesi
	(+) kapılarda yavaşlatıcı mekanizma	(-) kapılarda yavaşlatıcı mekanizma	(-) kapılarda yavaşlatıcı mekanizma	(-) kapılarda yavaşlatıcı mekanizma
Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekan	(+) deforme/oksidasyon olmamış donatı	(-) deforme/oksidasyon olmamış donatı	(-) deforme/oksidasyon olmamış donatı	(-) deforme/oksidasyon olmamış donatı
	(+) güvenli yangın merdiveni formu	(-) güvenli yangın merdiveni formu	(-) güvenli yangın merdiveni formu	(+) güvenli yangın merdiveni formu
	(+) yangın merdiveninde tampon bölge	(-) yangın merdiveninde tampon bölge	(-) yangın merdiveninde tampon bölge	(-) yangın merdiveninde tampon bölge
	(-) cam kapılarda zıt renkli bant uyg.	(-) cam kapılarda zıt renkli bant uyg.	(-) cam kapılarda zıt renkli bant uyg.	(-) cam kapılarda zıt renkli bant uyg.
Düşük Fiziksel Güç Kullanımı	(+) kapıların düşük kuvvetle açılabilmesi	(-) kapıların düşük kuvvetle açılabilmesi	(-) kapıların düşük kuvvetle açılabilmesi	(+) kapıların düşük kuvvetle açılabilmesi
	(+) sensörlü musluk kullanımı	(-) sensörlü musluk kullanımı	(-) sensörlü musluk kullanımı	(+) sensörlü musluk kullanımı
	(+) restoran yakını wc bulunması	(+) restoran yakını wc bulunması	(+) restoran yakını wc bulunması	(+) restoran yakını wc bulunması
	(+) konferans salonu yakını wc bulunması	(-) konferans salonu yakını wc bulunması	(-) konferans salonu yakını wc bulunması	(+) konferans salonu yakını wc bulunması
Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekan	(+) giysi d. düşük kuvvetle açılabilmesi	(+) giysi d. düşük kuvvetle açılabilmesi	(+) giysi d. düşük kuvvetle açılabilmesi	(-) giysi d. düşük kuvvetle açılabilmesi
	(-) havuza girişte alternatif çözümler	(-) havuza girişte alternatif çözümler	(-) havuza girişte alternatif çözümler	(-) havuza girişte alternatif çözümler
	(+) erişilebilir kapı genişlikleri	(-) erişilebilir kapı genişlikleri	(-) erişilebilir kapı genişlikleri	(+) erişilebilir kapı genişlikleri
	(-) yatak arası manevra alanı	(-) yatak arası manevra alanı	(-) yatak arası manevra alanı	(-) yatak arası manevra alanı
Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekan	(+) islak hacimlerde yeterli manevra alanı	(-) islak hacimlerde yeterli manevra alanı	(-) islak hacimlerde yeterli manevra alanı	(+) islak hacimlerde yeterli manevra alanı
	(+) erişilebilir asansör kapı genişliği	(-) erişilebilir asansör kapı genişliği	(-) erişilebilir asansör kapı genişliği	(-) erişilebilir asansör kapı genişliği
	(+) yeterli kabin içi manevra alanı	(-) yeterli kabin içi manevra alanı	(-) yeterli kabin içi manevra alanı	(-) yeterli kabin içi manevra alanı
	(+) yeterli kabin içi manevra alanı	(-) yeterli kabin içi manevra alanı	(-) yeterli kabin içi manevra alanı	(-) yeterli kabin içi manevra alanı
İFADELER	(+) OLUMLU	(-) OLUMSUZ	x BULUNMUYOR	

Çizelge 4.2’de görüldüğü üzere, alan çalışmasından elde edilen verilen tablolatırılmış ve değerlendirme ölçütlerinin her tesiste farklı biçimde ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Evrensel tasarım ilkelerine göre bazı kriterler bütün tesisler için olumlu veya olumsuz olarak saptanırken, bazı kriterlerde ise sadece belirli tesislerde gözlemlenmiş ve farklılaşan uygulamalar dikkat çekmiştir. Tüm bu bilgiler neticesinde elde edilen bulgular evrensel tasarım ilkelerine göre kategorize edilerek açıklamaıı biçimde aşağıda verilmiştir.

➤ Adil/eşitlikçi kullanım kapsamında;

- Başaranlar Termal Tesis ve Bolvadin Termal Tesiste; engelli otoparkı bulunmaması engelli bireylerin bağımsız ve güvenli erişimini ihlal etmektedir. Aynı zamanda bu otellerde engelli bireyler için konaklama birimi çözümü bulunmamaktadır. Mevcut konaklama birimleri ise fiziksel olarak erişilebilirliğe müsaade etmemektedir.
- Bolvadin Termal Tesisin erişilebilir bir girişe sahip olmaması farklı fiziksel özelliklere sahip bireyler için önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.
- Başaranlar Termal Tesis ve Safran Thermal Resort Otelinin erişilebilir banko yüksekliğine sahip olmaması fiziksel engeller bağlamında eşitsizlik yaratmaktadır.
- NG Afyon Wellnes & Convention ve Safran Thermal Resort Oteli haricinde genel WC’ler kadın erkek olarak ayrılmamakta, engelli WC ise bulunmamaktadır. Ayrıca Başaranlar Termal Tesiste sadece alaturka tuvaletlerin bulunması fiziksel engelli bireyler için rahat bir kullanım sunmamaktadır.
- NG Afyon Wellnes&Convention’da engelli odalarının sadece zemin katta olması kullanıcıların mekânsal seçim hakkını elinden almaktadır. Safran Thermal Resort Otelinde engelli odaları farklı katlarda bulunmaktadır.
- NG Afyon Wellnes&Convention’da kullanıcıya sigara içilebilen/içilemeyen oda seçimi yapılması solunum rahatsızlığı olan bireyler için hayati önem taşımaktadır. Diğer tesislerde böyle bir uygulama bulunmamaktadır.
- Havuzlara geçişte sığ çukur içerisinde soğuk su bulunan geçiş alanları her ne kadar hijyen açısından önemli bir uygulama olsa da tekerlekli sandalye kullanan bireylerin geçişi için önemli bir engeldir. NG Afyon Wellnes&Convention.bu engele alternatif erişilebilir geçiş sunan tek tesistir.

- Lobi bankosuna tekerlekli sandalyeli kullanıcıların yaklaşımı için diz girme mesafesi sadece Bolvadin Termal Tesislerinde bulunmaktadır.
- Bolvadin Termal Tesisleri haricindeki tesislerde konferans salonunda işitme engelli, farklı dil konuşan veya özel iletişim desteğine ihtiyaç duyan kullanıcılar için çeviri sistemi ve sahneye erişimde alternatif seçenek yer almamaktadır.
- Bolvadin Termal Tesis dışındaki merdiveni bulunan tesislerde farklı kullanıcı boylarına hitap eden küpeşte yüksekliği bulunmamaktadır.
- Bolvadin Termal Tesisinin termal spa bölümüne geçişte erişilebilir olmayan turnike sistemi bulunurken, diğer üç tesisin termal spa bölümünün danışma banko yüksekliği uygun değildir.
- Bütün tesislerde;
 - Görme engelli kullanıcıların rehberi olan rehber köpek alımı yoktur.
 - Bilgiye erişimin sadece yazılı bir menüden olduğu ve özel menü seçeneklerine uygun yemeklerin yer aldığı engelsiz menü yoktur.
 - Termal WC'lerde engelli tuvaleti ve havuzda merdiven dışı alternatif çözüm bulunmamaktadır.
- Kullanımda esneklik kapsamında;
 - Bütün tesislerde;
 - Tesislerin yer aldığı parseller ek mekan gereksinimleri için genişlemeye uygundur.
 - Kullanıcıya göre yüksekliği ve formu değişebilen mobilya bulunmamaktadır.
 - Bolvadin Termal Tesis haricindeki tesislerde konferans salonları farklı ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenebilen esnek bir oturma düzeni vardır.
 - Farklı kullanıcı tipolojisi ve ihtiyaçlarına cevap verebilen çeşitli oturma düzenleri sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da yer almaktadır.
 - Başaranlar Termal Tesis ve Bolvadin Termal Tesisleri erkek genel WC'lerin de pisuar bulunmamaktadır. Bu durum kullanıcıya alternatif sunulmasını engellemektedir.
- Basit ve sezgisel kullanım kapsamında;
 - Başaranlar Termal Tesis dışındaki bütün tesislerde alanı tanımlayan giriş takı ve giriş saçağı bulunmaktadır.

- Safran Thermal Resort Otelinin çekirdek kısmında yer alan galeri boşluğu, mekânlar arasındaki bağlantıların ve merdiven asansör yerinin algılanmasını kolaylaştırmakta, yönlendirmeye gerek kalmamaktadır. NG Afyon Wellnes&Convention ve Başaranlar Termal Tesis de merdiven ve asansör yerleri kullanıcı tarafından zor algılanmakta ve yönlendirici bir levha bulunmamaktadır.
- Ng Afyon Wellnes&Convention ve Safran Thermal Resort oteli haricindeki tesisler de odalara girişte anahtar kullanılmaktadır. Bu durum motor becerisi sınırlı olan kullanıcılar için zorluk yaratmaktadır.
- Dijital yönlendirme levhası sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da bulunmaktadır.

➤ Algılanabilir bilgi kapsamında;

- Tesise girişte görme engelli bireylerin bağımsız hareket etmesine olanak sağlayan hissedilebilir yüzey uygulaması sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da bulunmaktadır.
- Koridorlar kaza risklerini önlemek ve yön bulmanın kolaylaşması açısından aydınlık olmalıdır. Diğer tesislerin aksine NG Afyon Wellnes&Convention koridorları bu kapsamda yetersiz ve karanlıktır.
- Evrensel sembolü levhalar ve zeminde renkli yönlendirmeler dilden bağımsız olarak herkesin kolayca algılayabilmesini sağlamaktadır. Bu levhalar ve yönlendirmeler sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da bulunmaktadır.
- Oda numaraları sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da okunabilmektedir. Oda numaralarının açık, anlaşılır bir fontta gerekli durumlarda ışıkla desteklenerek verilmesi görme güçlüğü çeken bireyler için önem arz etmektedir.
- Dikey ulaşım elemanı olmayan Bolvadin Termal Tesisleri dışındaki bütün tesislerin asansörlerinde Braille alfabesi bulunurken, sesli yönlendirme sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da bulunmaktadır.

➤ Hata için tolerans kapsamında;

- Bütün tesislerde;
 - tesis girişi dikey elemanlarında ve koridorlarda (Bolvadin termal tesis hariç) kullanıcıya rehberlik edecek ve destek görevi görecektir korkuluk bulunmamaktadır.

- Özellikle yapı giriş kapılarının yüzeylerinin tamamen cam olması ve zıt renkli bant uygulamasının olmaması çarpma riskini arttırmaktadır.
 - Acil yardım ipi/butonu/düğmesi tesisinin neredeyse tamamında olduğu ve ilgili yerlerde kapılarda yavaşlatıcı mekanizmanın olduğu tek örnek NG Afyon Wellnes&Convention'dur.
 - Bolvadin Termal Tesislerinde konaklama birimleri ile termal spa bölümünde oksidasyona uğramış malzeme bulunmaktadır. Bu malzemeler gevşeyen bağlantı noktaları ile kaza riski oluşturabilir.
 - İlgili standartlara uygun güvenli bir kullanım sunan yangın merdiveni sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da bulunmaktadır.
- Düşük fiziksel güç kullanımı kapsamında;
- Başaranlar Termal Tesis dışındaki diğer tesislerde kapılar engelli, çocuk, yaşlı kullanıcıların erişimini kolaylaştırır biçimde düşük kuvvetle açılabilir.
 - Sensörlü musluklar motor becerisi kısıtlı bireyler için büyük kolaylıklar sağlamaktadır. NG Afyon Wellnes&Convention ve Safran Thermal Resort Otelinde dışında sensörlü musluk kullanımı görülmemiştir.
 - Bütün tesislerde;
 - Kullanıcının fazladan efor kaybetmesini önlemek amacı ile restoran yakınında WC bulunmaktadır.
 - Havuza girişte ise alternatif çözümler bulunmamaktadır.
 - NG Afyon Wellnes&Convention ve Safran Thermal Resort Otelinde yer alan konferans salonu yakınında WC bulunmaktadır.
 - NG Afyon Wellnes&Convention ve Başaranlar Termal Otelinde giysi dolapları düşük kuvvetle açılmaktadır.
- Yaklaşım ve kullanım için boyut ve mekan;
- Ng Afyon Wellnes&Convention ve Safran Thermal Resort Otelinde; farklı fiziksel yeterliliklere sahip insanların zahmetsiz biçimde geçişini sağlayan kapı genişlikleri ile ıslak hacimlerdeki manevra alanları bulunmaktadır.
 - Asansör kapısı genişliği ve kabin içi manevra alanı sadece NG Afyon Wellnes&Convention'da uygundur.
 - Bütün tesislerde konaklama birimlerinde yer alan yatakların arasındaki manevra alanı yetersizdir.

4. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Turizm, kullanıcıların hareket etmesi ve deneyimsel bir süreç yaşamasıyla örtüşen sosyo-ekonomik bir kavramdır. Bu sosyo-ekonomik kavram tarihsel süreç içerisinde kullanıcıların istek ve ihtiyacının değişmesi sonucunda dinlenme ve eğlence olmaktan çıkmış; alternatif kollara ayrılmıştır. Bu çeşitlenme içerisinde bulunan ve tez çalışmasının da ana bileşenini oluşturan termal turizm, doğal yollarla ortaya çıkan şifalı suların koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici fonksiyonlarının dinlenme ve rekreasyonel faaliyetlerle birleştirilerek kullanıcıya sunulmasını kapsayan turizm çeşidini oluşturmaktadır. Türkiye'nin zengin bir jeotermal kuşakta yer alması ve nitelikli sulara sahip olması termal turizm kapsamında önemli bir potansiyele işaret etmektedir. Kullanıcıya fiziksel ve zihinsel olarak bütüncül bir iyilik hali sunan termal turizm tesislerinin herkes için erişilebilir olması ise büyük önem arz etmektedir. Çünkü; termal turizm artık sadece ileri yaş grubu, sağlık problemleri olan ve destekleyici bakım arayan kullanıcıların ötesinde geçerek farklı yaş grupları ve fiziksel özelliklere sahip insanların da ilgisini çeken bir turizm çeşidine dönmüştür.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2023 istatistiklerine göre, dünya nüfusunun ortalama %16'sına denk gelen 1,3 milyar insan engelli birey olarak görülmektedir (Anonim 19, 2025). Dünya Sağlık Örgütünün verdiği bu değer sadece fiziksel engelli bireyleri değil, toplumsal ve yapısal faktörlerle sosyolojik engellere maruz kalan bireyleri de kapsamaktadır. Çünkü, engellilik sadece sağlıkla ilgili bir durumun ötesine geçerek toplumsal bir olgu olarak ele alınması gereken önemli bir kavram haline gelmiştir. Bugün çevremizdeki birçok insan iletişimsel, fiziksel veya tutumsal olarak engellere maruz kalmakta, yaşamı doğrudan doğruya etkilenmekte ve haklarından mahrum kalmaktadır. Hareket ve seyahat hakkı da bu haklardan birisidir. Engelli bireyler her ne kadar teorikte bu haklara sahip olsa da pratikte yasal haklarından faydalanamamaktadır. Bunun en önemli sebebi ise fiziksel erişilebilirliğinin yetersiz olmasının yanı sıra iletişimsel, bilişsel ve sosyolojik engellerin de yer almasıdır. Bir mekanın erişilebilirlik kılavuzundaki standartlara göre tasarlanması onun sadece fiziksel engellerinin minimum düzeyde ortadan kaldırılmasına yardımcı olmaktadır. Oysa mevcut düzendeki engeller fiziksel erişimin ötesine geçerek daha bütüncül bir bakış açısıyla çözümlenebilecek çok boyutlu bir kavram ihtiyacını vurgulamaktadır.

Evrensel tasarım, ortalama insan ölçeği esas alınarak tasarlanan ve birçok insan tarafından kullanılamayan mekanların yaklaşımına yönelik bir eleştiri sonucu ortaya

çıkıştır. Ortalama insan ölçeği dışında kalan kullanıcılar hayatlarının her alanında dışlanmaya maruz kalmakta ve hizmet/tasarım/ürüne erişimde engellerle karşılaşmaktadır. Evrensel tasarım ise insanların farklılıklarını göz ardı etmeyerek bu durumu tasarım sürecinin merkezi haline getirerek bütün kullanıcıların eşit ve bağımsız biçimde kullanabileceği tasarımlar sunmayı hedefler.

Bu tez ile, Türkiye'nin termal turizm potansiyeli göz ardı edilmeyerek, termal turizm yapılarındaki mimari uygulamalar erişilebilirlik ve evrensel tasarım kapsamında incelenmiştir. Fiziksel erişilebilirliğin yanı sıra eşit ve kapsayıcı mekan algısının oluşabilmesi için bu iki kavramın bir arada alınması gerektiği düşünülmüştür. Araştırmanın çıkış noktasını normalin ne olduğu, engelli bireylerin seyahat etme oranları neden düşük olduğu ve otellerdeki engelli odalarının gerçekten erişilebilir olup olmadığı soruları oluşturmuştur. Bu hususta erişilebilirlik ve evrensel tasarım kavramının yol göstericiliğinden faydalanılarak bir tez çalışması ortaya çıkmıştır.

Bu incelemenin yapılmasında alan çalışması sahası olarak Türkiye'nin termal turizm için önemli illerinden birisi olan Afyonkarahisar seçilmiştir. Afyonkarahisarın dört termal turizm merkezinin her birinden bir örnek olmak şartı ile dört adet termal turizm tesisi erişilebilirlik ve evrensel tasarım doğrultusunda değerlendirilmiş, önemli bulgular elde edilmiştir.

Bunlar;

- Termal turizm tesisi tasarımlarında engellilik bugün hâlen sağlık problemi ve bireysel bir yetersizlik hali olarak görülmekte bu sebeple tesislerde bütüncül çözümlerin aksine ek çözümlerle engelli bireylerin ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmaktadır. Örneğin incelenen otellerin üçünde de termal havuzlara erişim de sadece merdiven bulunmaktadır. Sözlü görüşmeler sonucunda alınan bilgiye göre ise bu otellerden sadece bir tanesinde kullanıcının isteğine göre demonte rampa uygulaması yapılarak erişim sağlanabileceği ortaya çıkmıştır. Geriye kalan dördüncü otelde ise dört havuzdan sadece bir tanesinde rampa bulunması, kullanıcıların bütün havuzlara erişimini kısıtlamakta ve seçme hakkını elinden almaktadır.
- Fiziksel erişilebilirlik yönünden standartlara büyük ölçüde uygun olan bir termal turizm tesisinde bile özel beslenme gereksinimleri ve evrensel yönlendirmelerin bulunmaması buna ilaveten tesis içerisine rehber köpek kabul edilmemesi hizmet anlayışında yeterince kapsayıcı, erişilebilir ve bağımsız hareket etmeye elverişli tesislerin oluşturulmasında geride bir yol izlendiğini göstermektedir.

- Bütün örnekler göz önünde bulundurulduğunda zincir otel olarak bilinen örnek dışında hiçbir tesiste personele engellilik konusunda eğitim verilmemekte, engelli bireylerin personel olarak istihdamı ise sağlanmamaktadır.
- İncelenen küçük ölçekli destinasyonlarda çalışan personellerde ve yöneticilerde engelli kullanıcıların çok fazla seyahat etmediği, ettikleri zamanda da normal bir odada ek çözümlerle kalabileceği algısı bulunmakta ve bu alanda yatırım yapmamayı tercih etmektedir. Oysa ki evrensel tasarım yatırımları müşteri memnuniyetini arttırarak, işletmeye olumlu geri dönüşler sağlar.

Çalışmanın hedefleri değerlendirildiğinde ise,

- Bu tez çalışması gündemdeki ‘engelsiz termal turizm’ tanımı ve uygulamalarının yerine ‘evrensel termal turizm’ doğrultusunda bütüncül bir çalışma ortaya çıkarılması gerekliliğini vurgulamaktadır.
- Termal turizmde tez çalışmasında bahsedilen eksikliklerin giderilmesi büyük ölçekte ülke ekonomisi adına çok yönlü bir kalkınma alanı olarak değerlendirilmelidir.
- Termal turizm tesisleri başta olmak üzere bütün turizm tesislerinde sadece erişilebilirlik standartları değil evrensel tasarım ilkeleri de benimsenerek daha büyük bir kitleye ulaşılması sağlanmalıdır. Bu hususta bu tez çalışmasının yol gösterici olması beklenmektedir.

Tüm bunlar ışığında; tez çalışmasının sonucunda başta Afyonkarahisar bölgesi olmak üzere bütün termal turizm merkezlerinde evrensel tasarım uygulanmasının insan hakları adına büyük önem arz etmektedir. Engelli bireylerin termal turizm tesislerinde karşılaştığı sorunların fiziksel erişilebilirlik problemlerinin ötesinde sosyal bir durumdur. Bu çalışma ile bu alanda sosyal bir farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Unutulmamalıdır ki; doğru tasarım anlayışı engellerin ortadan kalkmasına imkân sunar.

KAYNAKLAR

- Acuner E., Tayfun A., 2016, Doğa Temelli Erişilebilir Turizm: Rize Örneği, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4/2, s. 63-93.
- Akbulut G., 2010, Türkiye’de Kaplıca Turizmi ve Sorunları, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1),s. 35-54.
- Akıllı, A. 2023, Evrensel Tasarım Kapsamında Kullanıcıların Otel Odalarına Erişilebilirliğinin İncelenmesi, *5.Ulaşılabilir Kentler Engelsiz Mekanlar Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2023 Konya Teknik Üniversitesi.
- Aköz, A.B., 2018, Pamukkale/Karahayıt Bölgesindeki Termal Turizm Yapılarının Mimari Kimlik Analizi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Isparta, s. 62-73.
- Alptekin, H., 2024, Engelli Bireylerin Gündelik Yaşamda Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Pratikleri, *Olgu Sosyolojik Dergisi*, 3(2), s. 107-117.
- Arın Ensarioğlu, S., 2020, Pandemi Sürecinin “Evrensel Tasarım” İlkelerine Etkileri, *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 7(55), s. 1673-1680.
- Artar, Y., ; Karabacakoğlu, Ç., 2003, Ortez ve Tekerlekli Sandalyenin Üretimi, Standartları ve Pazar Potansiyeli Özürlülerin Toplumsal Gelişimine Yönelik Proje, *Milli Prodüktivite Merkezi*, Ankara, s.12.
- Bachelard, G., Mekanın Poetikasi, *Minotor Kitap*, 2023.
- Baykoç Dönmez, N. 2010. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim, Öğretmenlik Programları için Özel Eğitim. Gündüz Yayınları, Ankara, 608s. S.13-26.
- Beydeniz, E., Türkoğlu, T., 2021, Termal Otel İşletmelerinde Engelli Misafirlere Yönelik Uygulamaların Değerlendirilmesi: Afyonkarahisar İlinde Bir Uygulama, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2021, Special Issue 5, s. 442-452.
- Bilgi, M.,2007, Engeller Vücudumuzda Değil, Çevremizde, *Dosya 04 Tasarım ve Özgürlük: Engelli İnsanlar ve Herkes İçin Tasarım*, s 1-3.
- Bilsin, E., Başbakkal, Z., 2014, Dünyada Ve Türkiye’de Engelli Çocuklar, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30 (2), s.65-78.
- Burcu, E., 2011, Türkiye’deki Engelli Bireylere İlişkin Kültürel Tanımlamalar: Ankara Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28 (1), s. 37-54.
- Corbusier, L., 2021, Modulor- Modulor 2, *Arketon Yayınları*, İstanbul, s. 564.
- Çağlar, S., 2012. Engellilerin Erişebilirlik Hakkı Ve Türkiye’de Erişebilirlikleri, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 61 (2), 2012, s. 541-598.

- Çınarka, E.,2019. Termal Tesislerde Bulunan Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Mekânsal Niteliklerinin Sorgulanması, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Konya, s. 11-15.
- Çakmak, Naci Münci. 2006, Türk Kamu Hukuku Açısından Engellilerin Hukuki Statüsü, Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s.59.
- Değertekin, H., M., 2010, Engelliye Özel Değil Herkese Yönelik Tasarım: Herkes İçin Tasarım, Bildiri Sunumu, *5.Uluslararası Katılımlı Özürlüler Vakfı Kongre Ve Sosyal Etkinlikleri*, 28-30 Mayıs 2010, İstanbul.
- Demirbey, Ş., 1992, Turizmde Termalizm ve Bursa Termal Turizmi, *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İktisat Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, s. 101.
- Durduran Y, 2009, Engelli Çocukların Engellilikleri Dışındaki Sağlık Sorunları ve Sağlık Hizmetinden Yararlanma Durumları: Kontrollü saha çalışması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Konya s. 29-31.
- Ekovan, E. , 2013, Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Bir Kamusal Alan Olarak Akdeniz Üniversitesi Kampüsünün İncelenmesi, *Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, İstanbul, s.7.
- Eldem, S. H. (1938). Yalova Termal Oteli, *Arkitekt.* 0(87), s. 67-81.
- Emir, O. Soybalı, H.H. ve Baytok, A., (2008). “Afyonkarahisar’da Termal Turizm Potansiyeli ve Geleceğine İlişkin Beklentiler”, *Termal ve Maden Suları Konferansı 24-25 Nisan*, Afyon: 396-407), Sözkese Matbaacılık, Ankara, s 396-407.
- Erdi, M.,2019, Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Termal Turizm: Bursa Tabakhaneler Bölgesinin İncelenmesi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 7.
- Erdoğan, E., Aklanoğlu, F., 2007, Termal Turizm Ve Afyon-Gazlıgöl Örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy Natural and Applied Sciences*, 3 (1), A0053, s. 83-92.
- Erdoğan, H. ve Hiçyorulmaz E.,2018, Sağlık Turizminin Turizm Faaliyetleri İçerisindeki Yeri ve Önemi, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 4 (2), s 122-132.
- Erkovan, E. ,2013, Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Bir Kamusal Alan Olarak Akdeniz Üniversitesi Kampüsünün İncelenmesi, *Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.7.
- Estes, R. J., 2014, Disadvantaged Populations, *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*,(s. 1654-1658), Dordrecht: Springer Netherlands.

- Evcil, A., N., 2014, Herkes İçin Tasarım Evrensel Tasarım, *Boğaziçi Yayınları*, İstanbul, s. 41-62.
- Fidan, Y., 2023, Ortopedik Engelli Ergenlerin Ayrımcılık Deneyimleri: Bingöl İli Örneği, *Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Karabük, s. 29-33.
- Figueiredo, E., Eusébio, C. & Kastenholz, E., 2012, How diverse are tourists with disabilities? a pilot study on accessible leisure tourism experiences in Portugal, *International Journal Of Tourism Research*, 14, s. 531-550.
- Goldsmith, S., 2000, Universal Design, A Manual of Practical Guidance for Architects, Elsevier, s. 3-5.
- Gülenç, S., 2023, Sağlık Turizminin Tarihsel Gelişim Süreci (1923-2023), *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 34, Sayı 3: s. 176 – 188.
- Güven, S., İşleyen, H., 2018, Sınıf Yönetiminde İletişim, İletişim Engelleri Ve Suriyeli Öğrenciler, *Journal of Social and Humanites Sciences Research*, vol. 5/23 , s.1293-1308.
- Güvenç, C., 2007, Türkiye’deki Termal Turizm Tesislerinin Planlama ve Tasarım İlkelerine İlişkin Bir Model Önerisi (Çanakkale Örneği), Doktora Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü* , İstanbul, s.10.
- Hoşgören, M. Y., 2004, Hidrografya’nın Ana Çizgileri I. İstanbul: *Çantay Kitabevi*, s. 166.
- İlban M., Köroğlu M., Bozok A. ve Bozok D., 2008, Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), s. 105-129.
- Kavak, M., 2010, Evrensel tasarım bağlamı yaklaşımında kamusal mekanlar: Harbiye Kongre Vadisi örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, s. 63.
- Kaya, G., 2024, Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Türkiye’nin Sağlık Turizmi Performansının Değerlendirilmesi., Yüksek Lisans Tezi, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 100 s., Burdur, s. 17-23.
- Kılıç, A., 2019, Görme Engelli Çocuklar İçin Okul öncesi Eğitim Mekanlarının Duyusal Deneyimler Bağlamında Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Bursa, s. 9.
- Mace, R. L., Hardie G. J. ve Place, J. P., 1991, Accessible environments: toward universal design. Raleigh: Center for Universal Design, *North Carolina State University*, USA.

- Mace R. L., 1998, A Perspective on Universal Design, *Designing for the 21st Century: An International Conference on Universal Design*, FAIA.
- Mamatoğlu, N. (2015). Mekânlarda Erişilebilirlik, Kullanılabilirlik ve Yaşanabilirlik. *Dosya 36*, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi. S. 13-18.
- Manley, S., 2000, aktaran Manley S., 2001, Creating An Accessible Public Realm, s.58.
- Michopoulou, E. & Buhalis, D., 2013, Information provision for challenging markets: the case of the accessibility requiring market in the context of tourism, *Information & Management*, 50, s. 229-239.
- Oruç, O., 2004, Bir Alternatif Turizm Türü Olan Doğa-xAtlı Spor Turizmi'nin Kastamonu Örneği Üzerinden İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı*, İstanbul.
- Özbek, D. ve Özbek, T. (2008). Jeotermal Kaynakların Sağlık ve Termal Turizme Entegrasyonu, *TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni*, sayı 2-3, Nisan – Eylül, s. 99-113.
- Özer, Ö. ve Songur, C., 2012, Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7) s.69-81.
- Özsarı, S. H. ve Karatana, Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu, *J Kartal TR*, 24 (2), s. 140-141.
- Özşahin, E., Kaymaz, Ç. K., 2013, Türkiye'nin Termal Su Kaynaklarının Coğrafi Açidan Değerlendirilmesi, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 50.sayı, s. 25-38.
- Preiser, W.F.E.&Ostroff, E. (Eds.), 2001. Universal Design Handbook. New York: Mcgraw-Hill.
- Smart, J. F. 2009. The Power of Models of Disability. *Journal of Rehabilitation*, 75 (2): 3-11.
- Smith, M. L., Amorim, É. & Umbelino, J., 2014, Accessible tourism and disability service information provided on leading airline websites: A content analysis. *International Journal For Responsible Tourism*, 2 (4), s. 7-23.
- Sungur Ergenoğlu, A., Mimarlıkta Kapsayıcılık: Herkes İçin Tasarım, *Yıldız Teknik Üniversitesi*, İstanbul, 2013, s. 22-23.
- Şemşimoğlu Erhan, E., 2010, Türkiye'de Termal Turizmin Gelişimi, Termal Turizm Tesislerinin Tasarım Kriterleri (Afyonkarahisar İli Örneği Üzerinden İncelenmesi), Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, s. 4-150.

- Şengül, H., Bulut, A., 2019, Sağlık Turizmi Çerçevesinde Türkiye’de Termal Turizm; Bir Swot Analizi Çalışması, *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 2019;4(1), s. 55-70.
- Taşlıgil, N., 1995. Manisa’nın Termal Turizm Potansiyeli, *Türk Coğrafya Dergisi*, 30, s. 299-317.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. 2002. Türkiye Özürlüler Araştırması. https://ozgururun.com.tr/wp-content/uploads/2015/08/TufanveArun_TOA.pdf [Ziyaret Tarihi: 13 Mart 2025].
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Binalar Erişilebilirlik Klavuzu, Deniz Çağlayan Gümüş, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2024.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://www.ktb.gov.tr/TR-96269/turizm-cesitleri.html> [Ziyaret Tarihi: 25 Şubat 2025].
- T.C. Sağlık Bakanlığı, <https://www.saglik.gov.tr/TR-10481/fizyoterapi-ve-bunlara-benzer-muesseseler-hakkinda-nizamname.html> [Ziyaret Tarihi: 13 Mart 2025].
- TDK, 2025, <https://tdk.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 1 Ocak 2025].
- The Center for Universal Design. (1997). The Principles of Universal Design Version 2.0. Raleigh: NC: North Carolina State University, <https://design.ncsu.edu/research/center-for-universal-design/> [Ziyaret Tarihi: 17 Nisan 2025].
- Tuna, M. ve Aldoğan, F.(2016). Konaklama Hizmetlerine Giriş. Coşkun, İ.A. (Ed.). Konaklama Hizmetlerinde Kalite Yönetimi içinde (Ünite 1). *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları*, s. 2-26.
- Total, O., Topçu, M. , 2018, Thinking with Universal Design in Historical Environment, *ICONARP International Journal of Architecture & Planning*, 6, s.63-80.
- Türk, G., Kara Pilehvarian, N.,2024, Atatürk Dönemi (1923-1938) Kaplıca Yapıları ve Mimarisi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, yıl:17, sayı 101,s.175-192.
- UNESCO (1998). Education strategies for disadvantaged groups, UNESCO working documents in the series IIEP contributions. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000114204> [Ziyaret Tarihi: 2 Şubat 2025].
- UNESCO (2020). Promotion of the cultures of disadvantaged groups of the population. URL: <https://www.unesco.org/creativity/en/policy-monitoring-platform/promotion-cultures-disadvantaged-groups-population> [Ziyaret Tarihi: 17 Nisan 2025].

- Ulaşlı, A., 2015, Yaşlı ve Engelli Sağlık Turizmi. M. Altındış içinde, Termal Turizm *Nobel Akademik Yayıncılık*, Ankara, s. 25-32.
- Usta, Ö., 2002, Genel Turizm, *Anadolu Matbaacılık*, İzmir, s. 51.
- Uyanık, A. , 2006, Afyonkarahisar Sandıklı Hüdai Kaplıcalarının Hijyenik Koşulları İle Kaplıca Personelinin Bilgi Tutum ve Davranışları, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Isparta, s.44.
- Ülker, İ., 1988, Türkiye’de Sağlık Turizmi ve Kaplıca Planlaması, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları*, Ankara, s.77-79.
- Ünal, Ç., 2003, Pasinler Kaplıcalarının Coğrafi Etüdü, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10,115-132.
- Yalçın, B., 2013, Antalya İli Sağlık Turizmi Potansiyeli Araştırması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı*, Antalya, s.10.
- Yarcan, Ş. ,1998, Turizm Endüstrisinin Yapısı, *Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi*, İstanbul.
- Yavuz, N., 2019, Engelli Hakları ve Engellilerin Kente Erişebilirliğinin Kentli Hakları Perspektifinden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yerel Yönetimler Anabilim Dalı Küresel Şehirler ve İstanbul Araştırmaları Bilim Dalı*, İstanbul, s.7-29.
- Yıldız, S., 2014, Türkiye’de Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri Üzerine Bilgi Geliştirilmesi, İstanbul Örneğinde İrdeleme, Doktora Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, s.1-7.
- Yılmaz M., 2012, Kapsayıcı Tasarım ve Mekân, *Mimarist*, Sayı 43, ss. 107 – 111.
- World Health Organization ,2001, World Report On Disability. *WHO*, Geneva, s. 172-177.
- World Health Organization. 2001. International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Geneva: World Health Organization. Retrieved from <https://www.who.int/classifications/icf>
- 5378 sayılı engelliler hakkında kanun, URL: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5378&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 7 Ocak 2025].
- Anonim 1, URL: <https://aile.gov.tr/media/120205/turkiyede-dezavantajlilik.pdf> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- Anonim 2,URL: https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf [Ziyaret Tarihi: 6 Şubat 2025].

Anonim 3, URL: <https://design.ncsu.edu/research/center-for-universal-design/> [Ziyaret Tarihi: 6 Şubat 2025].

Anonim 4, URL: <https://www.osmed.com.tr/turizm-nedir/> [Ziyaret Tarihi: 16 Şubat 2025].

Anonim 5, URL: https://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20220517111320_0.pdf [Ziyaret Tarihi: 25 Şubat 2025].

Anonim 6, URL: https://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20220517111320_0.pdf [Ziyaret Tarihi: 25 Şubat 2025].

Anonim 7, URL: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96269/turizm-cesitleri.html> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].

Anonim 8, URL: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Balneoterapi> [Ziyaret Tarihi: 27 Şubat 2025].

Anonim 9, URL: <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyenin-termal-tesislerine-2018de-3-milyon-ziyaretci-427555.html> [Ziyaret Tarihi: 9 Mart 2025].

Anonim 10, URL: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8056&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 10 Mart 2025].

Anonim 11, URL: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8056&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 13 Mart 2025].

Anonim 12, URL: <https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf,pdf?0> [Ziyaret Tarihi: 12 Mart 2025].

Anonim 13, URL: <https://www.unwto.org/impact-assessment-of-the-covid-19-outbreak-on-international-tourism> [Ziyaret Tarihi: 12 Mart 2025].

Anonim 14, URL: <http://accessibletourism.org/?i=enat.en> [Ziyaret Tarihi: 15 Mart 2025].

Anonim 15, URL: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyonkarahisar_\(il\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyonkarahisar_(il)) [Ziyaret Tarihi: 17 Mart 2025].

Anonim 16, URL: <https://nip.tuik.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 17 Mart 2025].

Anonim 17, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27deki_illerin_geli%C5%9Fmi%C5%9Flik_d%C3%BCzeyleri [Ziyaret Tarihi: 17 Mart 2025].

Anonim 18, URL: <http://afyonkarahisar.gov.tr/kurumlar/afyonkarahisar.gov.tr/Dosyalar/termal.pdf> [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2025].

- Anonim 19, URL: <https://afyon.ktb.gov.tr/TR-63508/termal-saglik-turizmi.html> [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2025].
- URL 1: <https://tr.pinterest.com/pin/944630090589686122/> [Ziyaret Tarihi: 26 Ocak 2025].
- URL 2: https://www.researchgate.net/profile/Zeynep-Acirli/publication/377271824_TASARIM_KAVRAMINDA_DEGISEN_INSAN_FAKTORU_VE_DEGISEN_KAPSAYICI_TASARIM_YAKLASIMLARI_1/links/659e58386f6e450f19db8614/TASARIM-KAVRAMINDA-DEGISEN-INSAN-FAKTOeRUe-VE-DEGISEN-KAPSAYICI-TASARIM-YAKLASIMLARI-1.pdf [Ziyaret Tarihi: 10 Nisan 2025].
- URL 3: <https://tr.pinterest.com/pin/746964288336650870/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 4: <https://tr.pinterest.com/pin/436989970114126584/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 5: <https://tr.pinterest.com/pin/746964288336650891/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 6: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/303420> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 7: <https://tr.pinterest.com/pin/50947039527368577/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 8: <https://www.ikea.com.tr/urun/relatera-beyaz-90-117-cm-yuksekligi-ayarlanabilir-masa-alt-iskeleti-80540306> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 9: <https://www.cnnturk.com/teknoloji/hayatimizi-kolaylastiran-cozumler-506776?page=2> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 10: <https://tr.pinterest.com/pin/2181499815704897/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 11: <https://tr.pinterest.com/pin/70437489571833/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 12: <https://tr.pinterest.com/pin/923308361105424385/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 13: <https://tr.pinterest.com/pin/345440233890009301/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 14: <https://tr.pinterest.com/pin/25332816645470808/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].

- URL 15: <https://tr.pinterest.com/pin/3025924744501820/> [Ziyaret Tarihi: 16 Ocak 2025].
- URL 16: <https://tr.pinterest.com/pin/231161393370150225/> [Ziyaret Tarihi: 19 Ocak 2025].
- URL 17: <https://tr.pinterest.com/pin/188166090676921797/> [Ziyaret Tarihi: 19 Ocak 2025].
- URL 18: <https://www.incehesap.com/blog/android-televizyonlarda-sesli-komut-kullanimi-nasil-yapilir/> [Ziyaret Tarihi: 19 Ocak 2025].
- URL 19: <https://www.amazon.com.tr/WANWEN-sens%C3%B6rl%C3%BC-otomatik-k%C4%B1z%C4%B1%C3%B6tesi-temass%C4%B1z/dp/B0B4RHRDF4> [Ziyaret Tarihi: 19 Ocak 2025].
- URL 20: <https://tr.pinterest.com/pin/397583473370292423/> [Ziyaret Tarihi: 19 Ocak 2025].
- URL 21: <https://tr.pinterest.com/pin/13229392652163240/> [Ziyaret Tarihi: 19 Ocak 2025].
- URL 22: <https://tr.pinterest.com/pin/539517230374108154/> [Ziyaret Tarihi: 11 Ekim 2023].
- URL 23: <https://kulturveyasam.com/9-maddeyle-gulhane-parki/> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 24: <https://www.tatilana.com/ankara-kugulu-park> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 25: <https://tatildeyap.com/alsancak-kordon-42> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 26: https://tr.wikipedia.org/wiki/Cep_telefonu [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 27: <https://www.log.com.tr/2019-akilli-telefon-modellerinden-beklenen-yenilikler/> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 28: <https://fabrika-co.com/inceleme-engellere-kolaylik-saglamak-icin-mimari-ve-mobilya/> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 29: <https://decombo.com/kent-mobilyalari-ornekleri-ilginc-sehir-mobilyalari/> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 30: <https://tr.pinterest.com/pin/66428163249407463/> [Ziyaret Tarihi: 1 Mart 2025].
- URL 31: <https://www.freepark.co/rengarenk-otoparklar/> [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 32: https://tr.wikipedia.org/wiki/Eden_Projesi# [Ziyaret Tarihi: 15 Ekim 2023].

- URL 33: https://tr.wikipedia.org/wiki/Eden_Projesi [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 34: <https://www.peyzax.com/eden-projesi-dunyanin-en-buyuk-serasi/> [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 35: <https://passporterapp.com/en/blog/spain/things-to-do-in-vitoria-gasteiz/> [Ziyaret Tarihi: 7 Şubat 2025].
- URL 36: <https://www.archdaily.com/60392/ad-classics-solomon-r-guggenheim-museum-frank-lloyd-wright> [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 37: <https://universum-bremen.de/wissenskiosk/> [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 38: <https://www.arkitektuel.com/seyh-zayed-camii/#jp-carousel-490> [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 39: <https://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn> [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2025].
- URL 40: https://www.archdaily.com/24362/the-new-york-high-line-officially-open/2098792879_dsr-highline-09-06-4773?next_project=no [Ziyaret Tarihi: 22 Ocak 2025].
- URL 41: <https://www.jeotermaldernegi.org.tr/sayfalar-Dunya-da-Jeotermal> [Ziyaret Tarihi: 25 Eylül 2024].
- URL 42: <https://www.archdaily.com/13358/the-therme-vals> [Ziyaret Tarihi: 9 Mart 2025].
- URL 43: <https://www.arkitera.com/proje/eskisehir-rixos-spa-ve-termal-otel/> [Ziyaret Tarihi: 9 Mart 2025].
- URL 44: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyonkarahisar> [Ziyaret Tarihi: 12 Ekim 2024].
- URL 45: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyonkarahisar> [Ziyaret Tarihi: 15 Ekim 2024].
- URL 46: <https://afyon.ktb.gov.tr/TR-63444/il-haritasi.html> [Ziyaret Tarihi: 12 Mart 2025].
- URL 47: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyonkarahisar> [Ziyaret Tarihi: 15 Ekim 2024].
- URL 48: <https://tr.hotels.com/ho508418/ng-afyon-afyonkarahisar-turkiye/> [Ziyaret Tarihi: 18 Mart 2025].
- URL 49: <https://www.orucoglu.com/tr/galeri/otelimiz-19> [Ziyaret Tarihi: 18 Mart 2025].
- URL 50: <https://www.etstur.com/Ikbal-Thermal-Hotel-Spa> [Ziyaret Tarihi: 18 Mart 2025].

- URL 51: <https://www.basaranlartermal.com/> [Ziyaret Tarihi: 18 Mart 2025].
- URL 52: <https://www.etstur.com/Gazligol-Elit-Termal-Otel> [Ziyaret Tarihi: 20 Mart 2025].
- URL 53: <https://www.google.com/maps/contrib/103457926980496386447> [Ziyaret Tarihi: 20 Mart 2025].
- URL 54: <https://www.safrantermal.com/> [Ziyaret Tarihi: 20 Mart 2025].
- URL 55: <https://www.etstur.com/Sandikli-Termal-Park-Resort-Convention-Center> [Ziyaret Tarihi: 20 Mart 2025].
- URL 56: <https://www.trivago.com.tr/tr/oar/otel-may-thermal-resort-spa-afyonkarahisar?search=100-4410388> [Ziyaret Tarihi: 20 Mart 2025].
- URL 57: <https://www.jollytur.com/ng-afyon-wellness-convention> [Ziyaret Tarihi: 27 Mart 2025].
- URL 58: <https://www.oteliniara.com/safran-termal-resort-sandikli-afyon> [Ziyaret Tarihi: 25 Mart 2025].
- URL 59: <https://www.ecctur.com/safran-thermal-resort-hotel-and-convention-center-hotel> [Ziyaret Tarihi: 25 Mart 2025].

EKLER

EK-1 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği-1

BULUNDUĞU TERMAL BÖLGE:			
OTEL ADI:			
SINIRI:			
TARİHİ:			
1) OTEL TESİSİNE GİRİŞ			
Soruclar		Evet	Hayır
1	Otopark girişinde güvenlik kulübesi var mı?		
2	Güvenlik kulübesi erişilebilir mesafede mi, araç içersinden görünebilir bir konumda mı?		
3	Açık otopark da bina girişine yakın konumda erişilebilir park yeri var mı? (max 50m olmalı)		
4	Kapalı otopark var mı?		
5	Eğer varsa kapalı otopark asansör bağlantısı yakın mı?		
6	Engelli bireyler için tahsis edilmiş olan park yerinde işaretleme var mı?		
7	İşaretlenmiş yapıdaki malzeme bast ve ayaklar mı?		
8	Engelli park yeri var ve bu giriş olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?		
9	Engelli park yerinin üzeri kapalı mı? (h min. 260 cm)		
10	Engelli park yeri genişliği yeterli mi? (min 400 cm)		
11	İki engelli otopark yan yana veya tam ortasında transfer alanı bulunuyor mu? (min 1,50)		
12	Araç alanı ile yolcu indirme alanı arasında zemini aynı veya kot farkı var mı?		
13	Otoparkta engelli park sayısının 10'ü (en az 1, otopark sayısının %2'si kadar olmalı)		
14	Otoparktan bina girişine kadar erişilebilir güzergah var mı?		
15	Bina giriş herkes tarafından kolay ulaşılabilir mi?		
16	Bina giriş cepheye malzeme, renk, yükseklik farklılığı var mı?		
17	Girişte hava şartlarından korunmuş bakımdan bir sahanlık bulunuyor mu?		
18	Bina giriş sahanlığında kaymayan malzeme kullanılmış mı?		
19	Binanın erişilebilir girişi işaretlenmiş mi?		
20	Bina giriş kapısı iy aydınlatılmış mı? (min 200lx)		
21	Bina giriş kapısında eşik bulunuyor mu? (max 1,3cm olmalı)		
22	Bina girişinde merdiven varsa başlama ve bitişinde hissedilebilir yüzey işaret bulunuyor mu?		
23	Merdiven genişliği uygun mu? (min 120cm)		
24	Merdiven nht yüksekliği uygun mu? (15-18cm)		
25	Merdiven basamak uçlarında kaydırma çentiği var mı?		
26	Merdivenin her iki tarafında korkuluk var mı?		
27	Merdiven korkuluk yüksekliği uygun mu? (min 90cm)		
28	Girişte kot farkı var ise merdivenin yan sıra rampa bulunuyor mu?		
29	Bina girişinde bulunan rampa eğimi uygun mu? (max %5)		
30	Rampa genişliği uygun mu? (min 120cm)		
31	Rampa 8m den uzun mu? 9 m'den uzun ise düz dinlenile alanı bulunuyor mu? (her 8m de 150x150)		
32	Rampa kaymayan ve dayanıklı bir malzemeden yapılmış mı?		
33	Rampanın her iki yanında korkuluk var mı?		
34	Korkuluk yüksekliği uygun mu? (min 90 cm)		
35	Küpeşte rampa başlangıcından 30 cm önce başlanmış mı?		
36	Rampa başlangıç ve bitişinde hissedilebilir yüzey işaret bulunuyor mu?		
37	Eğer bina girişinde rampa yoksa asansör bulunuyor mu?		
38	Bina giriş kapısı, kasa veya cam ile çevresinden fark edilebilir şekilde ayarlanmış mı?		
39	Bina giriş kapısı otomatik mi?		
40	Bina giriş kapısı döner kapı mı?		
41	Eğer döner kapı ise yanında en az 1 tane uygun erişilebilir kapı var mı? (90cm)		
42	Kapı üzerinde herhangi bir işaretlemeye bulunuyor mu? (zıt renkli bant)		
43	Bina girişinde rögarlık uygulaması var mı?		
44	Rögarlık girişinde tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
45	Bina girişinde güvenlik kontrol noktası var mı? (ç-ay)		
46	Eğer varsa genişliği uygun mu? (min 90cm)		
2) OTEL HİZMETLERİ			
Soruclar		Evet	Hayır
A) LOBBİ VE RESEPSİYON			
1	Resepsiyon aydınlatması yeterli mi? (min 200lx)		
2	Resepsiyonda parti yüzü kullanımı fazla mı?		
3	Çangama bankosu erişilebilir bir konumda mı?		
4	Çangama bankosu önünde uygun manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
5	Çangama bankosu uygun yükseklikte mi? (75-86 cm)		
6	Çangama bankosu alternatif kullanan ziyaretçilere göre farklı ve da ayarlanabilir yükseklikte mi?		
7	Çangama bankosu tekerlekli sandalye kullanıma uygun mu?		
8	Lübbide farklı tercihler için çeşitli oturma düzeni bulunuyor mu?		
B) OTEL HİZMETLERİ			
Soruclar		Evet	Hayır
1. Mekan erişilebilir mi?			
1	Mekan erişilebilir mi?		
2	Wc'ye yakın bir konumda mı?		
3	Çatıma bölümlerinde koridorlarda manevra alanı bulunuyor mu?		
4	Çatıma bölümlerinde tekerlekli sandalye kullanıcılarına aydınlatma alanı uygun mu? (80-130cm)		
5	Çatıma bölümlerinde farklı seçenekler sunulmuş mu?		
6	Masa altına dış girerek boşluk yüksekliği uygun mu? (min 70cm)		
7	Masa altına dış girerek boşluk yüksekliği uygun mu? (min 50cm)		
8	Zemin malzemesi kaygan mı?		
9	Zeminde hissedilebilir yüzey işaretleri var mı?		
10	Zemin, bülfe ve duvarlar arasında farklı renk ve malzeme kombinasyonları yapılmış mı?		
11	Büfe yüksekliği uygun mu? (85cm)		
12	Büfe altına dış girilebilir mi?		
13	Eğer girilebilir ise ölçüler uygun mu? (h:75cm)		
14	Menülerde diyetler,glutensiz/pekmezli/havuçsalı/ı yapmayan ürünler bulunuyor mu?		
15	Eğer bulunduyorsa anahtar beşli işaretlemeler ile belirtilmiş mi?		
16	Braile alfabesi ile belirtilmiş mi?		
2) BİNA İÇİ DİREY VE YATAY DOLAŞIM			
Soruclar		Evet	Hayır
1. MERDİVENLER			
1	Merdiven lobi-resepsiyon bölümlerinde rahatça farkedilebilir mi?		
2	Herhangi bir yönlendirme işaret bulunuyor mu?		
3	Merdiven zemin malzemesi kaygan mı?		
4	Merdiven malzemesi aydınlatma ile görülmüyor mu?		
5	Merdiven döner basamaklı mı?		
6	Merdiven başlangıç ve bitişinde hissedilebilir yüzey işaret bulunuyor mu?		
7	Merdiven aynı zamanda yangın kaçış merdiveni olarak kullanılıyor mu?		
8	Merdiven genişliği uygun mu? (min 125cm)		
9	Merdiven sahanlığında uygun manevra alanı bulunuyor mu? (150x150cm)		
10	Merdivenlerde uygun sahanlık sağlığı var mı? (her 12 basamak bir)		
11	Merdiven sahanlıklar farklı renkte mi?		
12	Merdivenin her iki tarafında korkuluk var mı?		
13	Küpeşte merdivenden önce başlanmış mı? (120 cm)		
14	Küpeşte yükseklikleri uygun mu? (1. duşun 90, 2. duşun 70 cm)		
15	Trafiklerde dikmeler arası boşluk uygun mu? (130cm)		
16	Trafikler ve küpeşeler zt renkte mi?		
17	Basamak genişliği uygun mu? (min 27cm)		
18	Basamak nht yüksekliği uygun mu? (max 16 cm)		
19	Zemin ile zt renkte kaymaz çentiği uygulanmış mı?		
20	Basamak uçlarında damaklar var mı?		
2. ASANSÖRLER			
1	Bina girişinde uygun mesafede tasarlanmış mı? (max 30m)		
2	Asansörler lobi-resepsiyon bölümlerinde rahatça farkediliyor mu?		
3	Herhangi bir yönlendirme işaret bulunuyor mu?		
4	Bütün yönlendirme ve işaretler bulundukları zeminde zt renkte mi?		
5	İşaretler aydınlatılabilir mi?		
6	İşaretler Braile yazı mı?		
7	Kabin içi ve dış kontrol düğmelerini yüksekliği uygun mu? (min 85cm)		
8	Kabin içi ve dış düğmelerini boyutu uygun mu? (min 20mm)		
9	Kabin içinde sesli uyarı sistemi var mı? (hangı kulağına gelmiyor)		
10	Kabin içi aydınlatma uygun mu? (100 lx)		
11	Asansör kapısı duvardan zt renkte mi?		
12	Asansör kapısı otomatik mi?		
13	Kapı önünde yeterli manevra alanı bulunuyor mu? (150x150cm)		
14	Kapı genişliği uygun mu? (min 90cm)		
15	Asansör kapısı en az 6 saniye açık kalıyor mu?		
16	Kabin içi ölçüsü uygun mu? (min 120x150cm)		
17	Kabin içi duvarında tutunma barı var mı?		
18	Uygun ölçüde mi? (10x2,5)		
19	Asansör deni ve sesli yeterince aydınlatılmış mı? (200lx)		
20	Kabin zemin uygun mu? (kaygan, parlak, halı olmalı)		
21	Kapı açıldığında kabin zemin ile kat zemin arasında fark oluyor mu?		
22	Asansör girişinde zt habereye (çılan ses) var mı?		
23	Asansör girişinde aygı var mı?		
24	Ayda yüksekliği uygun mu? (100-150 cm)		
KORİDORLAR			
1	Koridor genişliği uygun mu? (min 120cm)		
2	Zemin malzemesi uygun mu?		
3	Zeminde halı kullanılmış mı?		
3. ZEMİNDE HALI KULLANILMI			
Soruclar		Evet	Hayır
1. Genel wc lobi-resepsiyon bölümlerine yakın mesafede mi?			
1	Genel wc lobi-resepsiyon bölümlerine yakın mesafede mi?		
2	Herhangi bir işaretlemeye ve yönlendirmeye ile gösterilmiş mi?		
3	Wc girişi içinde yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
4	Wc giriş kapısı genişliği uygun mu? (min 90 cm)		
5	Wc giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		
6	Wc giriş kapısı tek elle açılabilir mi?		
7	Wc giriş kapısı yanında anahtar işaretlemeye var mı? (h: 120-160 cm)		
8	İşaretlemeye yanına braille alfabesi bulunuyor mu?		
9	Erişilebilir wc, duşyete göre bulaşık etekleri ayarlanmış mı?		
10	Wc erişilebilir değil ise en yakın erişilebilir wc gösterilmiş mi?		
11	Erişilebilir tuvalet genel tuvalet bloğu içersinde mi?		
12	Zeminde kot farkı var mı?		
13	Zemin malzemesi kaygan bir malzeme mi?		
14	Aydınlattırma santrifü mi?		
15	Aydınlattırma yeterli mi? (200lx)		
16	Acı duvarı alması bulundukları mı?		
17	Kabin içinde uygun manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
18	Kabin kapısı uygun genişlikte mi? (min 90cm)		
19	Kabin kapısı kapı kilitli kilitli biçimde kapatılabilir mi?		
20	Kabin içi yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
21	Kabin girişinde aslı var mı? Yüksekliği uygun mu? (120-140 cm)		
22	Klozet yanında temiz bulaşık var mı? (her iki taraftan min 15 cm)		
23	Klozet yanında havalandırma tavanına çıkıyor var mı? (min 2 adet)		
24	Klozet yüksekliği uygun mu? (43-48 cm)		
25	Klozet yüksekliği ayarlanabilir mi?		
26	Sifon temiz mi?		
27	Sifon kolcu yüksekliği uygun mu? (yerden max 112cm yükseklikte)		
28	Pisuar var mı?		
29	Pisuar varsa yerden yüksekliği uygun mu? (80-85cm)		
30	Lavabo altında dış bulaşık bulunuyor mu? Du bulaşık varsa yüksekliği uygun mu? (75cm)		
31	Lavabo yanında tutunma çıkıyor var mı?		
32	Muslukta sensörler mi?		
33	Eğer sensörler değil ise tek elle rahat biçimde açılabilir mi? (max 22,2 N gücü)		
34	Muslukta gelen suyun sıcaklığı uygun mu? (max 55 derece)		
35	Sahunluk, havlu ve peçete kolay kullandılabilir ve erişilebilir mi?		
36	Aynanın yansıma yüksekliği uygun mu? (aht kenar max 90, ön kenar max 190cm)		
37	Ayna eğilimi mi?		
38	Eri korutma makinesi var mı?		
4. EĞER KULLANILMIS HALI SAĞLIĞI			
Soruclar		Evet	Hayır
1. Genel wc lobi-resepsiyon bölümlerine yakın mesafede mi?			
1	Eğer kullanılmışsa halı sağılığı mı? (max 1,3 cm)		
2	Koridorlar varolan nesneler erişimi engelleyiyor mu?		
3	Aydınlattırma yeterli mi?		
4	Odaların numaraları ve bulunduğu zemin kontrast renklerde mi?		
5	Odaların numaraları okunuyor mu?		
6	Odaların numaraları braille alfabesi ile de belirtilmiş mi?		
7	Koridorlarda tutunma barları var mı?		
8	Acı kaçış noktaları belirtilmiş mi?		
2. YATAY DOLAŞIM			
Soruclar		Evet	Hayır
1. Oda kapısı			
1	Oda kapısı kaç tane engelli oda var?		
2	Oda kapısı basamaklar ve duvar kenarları dışarıya mı?		
3	Oda kapısı içi doğru açılıyor mu?		
4	Kapı zahmetli tek elle açılabilir mi? Kapı kolu formu uygun mu?		
5	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (80-110 cm)		
6	Kapı genişliği uygun mu? (min 90 cm)		
7	Koridorla oda arasında eşik var mı? (max 1,3 cm, pahlanmış)		
8	Kapı yapılmaz maktamına var mı?		
9	Düğme kontrol yüksekliği uygun mu? (120 cm)		
10	Tatav yüksekliği uygun mu? (45-50cm)		
11	Tatav etrafında yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
12	Odada iki yer var ise iki ayrı giriş mesafesi uygun mu?		
13	Komodin altında bulaşık var mı?		
14	Telefon erişilebilir bir noktada mı?		
15	Ses kontrolü var mı?		
16	Makay masası altında dış girerek boşluk var mı? Yüksekliği uygun mu? (75cm)		
17	Çalgı masası altında dış girerek boşluk var mı? Yüksekliği uygun mu? (75cm)		
18	Sandalyelerin kolları var mı?		
19	Sandalyelerin yüksekliği ayarlanabilir mi?		
20	Oda girişinde koltuk bulunuyor mu?		
21	Oda girişinde koltuk yüksekliği uygun mu? (39-47,5 cm)		
22	Oda girişinde gerek masası var mı?		
23	Eğer varsa masa altına dış girilebilir mi?		
24	Tyafet dilatide önünde yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
25	Tyafet dilatide girişli mi?		
26	Eğer kapalı ise kolay biçimde açılabilir mi?		
27	Aslı yüksekliği uygun mu? (88-122 cm arası olmalı)		
28	Aslı yüksekliği ayarlanabilir bir aparat bulunuyor mu?		
29	Oda girişindeki pencereler zahmetli açılabilir mi? (max 22,2N kuvvet)		
30	Pencere yüksekliği uygun mu? (zeminden max 120cm)		
31	Pencere kolu yüksekliği uygun mu? (80-110 cm)		
32	Oda girişinde halken veya tıra bulunuyor mu? Eşik var mı?		
33	Balkon veya terasta yeterli manevra alanı bulunuyor mu? (150x150cm)		
3. BANYO			
1	Banyo kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		
2	Banyo kapı genişliği uygun mu? (min 90 cm)		
3	Banyo ile oda arasında eşik bulunuyor mu? Yüksekliği uygun mu? (max 1,3 cm)		
4	Banyo zemin malzemesi uygun mu?		
5	Banyo girişinde erişilebilir manevra alanı uygun mu? (150x150 cm)		
6	Lavabo altına dış girilebilir mi? Yüksekliği uygun mu? (70cm)		
7	Lavabo terağı genişliği uygun mu? (min 80cm)		
8	İhazı yüksekliği uygun mu? (120cm)		
9	Musluklar sensörler mi?		
10	Eğer sensörler değil ise tek elle rahat biçimde açılabilir mi? (max 22,2 N gücü)		
11	Muslukta gelen suyun sıcaklığı uygun mu? (max 55 derece)		
12	Aynanın yansıma yüksekliği uygun mu? (aht kenar max 90, ön kenar max 190cm)		
13	Duş bölümlerinde herhangi bir eşik var mı?		
14	Duş bölümlerinde tutunma çıkıyor var mı?		
15	Tutunma çıkıyor yüksekliği uygun mu? (80-95 cm)		
16	Duş oturak var mı?		
17	Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (43-48cm)		
18	Klozet var mı?		
19	Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (max 45-50cm)		
20	Klozetin uzunluğu uygun mu? (300cm)		
21	Klozetin genişliği yeterli mi? (70 cm)		
22	Klozetin girişinde tutunma barları var mı?		
23	Musluklar tek elle açılabilir mi? (max 22,2N kuvvet)		
24	Duş bulaşık uzunluğu yeterli mi? (min 160cm)		

EK-1 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği-1 (Devamı)

25	Alarm kolu var mı?		
26	Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (40cm)		
27	Klozet yüksekliği uygun mu? (43-48cm)		
28	Klozet yüksekliği ayarlanabilir mi?		
29	Klozet yanında hareketli tutuma çubuğu var mı? (min 2 adet)		
30	Sifon otomatik mı?		
31	Sifon kolu yüksekliği uygun mu? (yerden max 112cm yükseklikte)		
G) TERMAL SPA			
Soruclar		Evet	Hayır
1	Taklı hacimlere geçiş bölümlerinde banyosu var mı?		
2	Eğer var ise yüksekliği uygun mu? (75-86cm)		
3	Banyonun ayarlanabilirliği yeterli mi? (min 200cm)		
4	Dangma banyosunda alternatif kullanıma göre farklı ya da ayarlanabilir yükseklikte mi?		
5	Dangma banyosunun altına di grebilir mi? (min 75cm)		
6	Acil durum alarmı bulunuyor mu?		
HAVUZ			
1	Havuz zemini ve duvarlar arasında kontrast sağlanıyor mu?		
2	Havuzla geçişte gerekli yüksekli var mı?		
3	Gerekli uyarı levhaları var mı?		
4	Engelli banyo havuzu içine erişilebilir mi?		
5	Havuzla giriş-çıkış hareketli platform uygulaması var mı?		
6	Havuzla giriş-çıkış asansör uygulaması var mı?		
7	Havuz içerisinde yer yer tutuma aparatı var mı?		
8	Eğer varsa yüksekliği uygun mu?		
9	Havuz kenarında yer alan peşbonlar arası mesafe erişilebilirliğe fırsat veriyor mu?		
10	Havuz kenarında bir bölümler bulunuyor mu?		
11	Eğer varsa bir yüksekliği tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		
SAUNA-BUHAR ODASI			
Soruclar		Evet	Hayır
1	Mekandan kapıdan dışarıya doğru açılıyor mu?		
2	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)		
3	Giriş kapısı yanında anlayış işaretlemesi var mı? (h: 120-160)		
4	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		
5	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		
6	Çizim alanında tekerlekli sandalyeli bir kullanıcı için uygun bir oturma boşluğu var mı?		
MASAJ ODASI			
1	Mekân kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		
2	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)		
3	Giriş kapısı yanında anlayış işaretlemesi var mı? (h: 120-160)		
4	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		
5	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		
6	Masaj verilebilen bölgede yastıklı masaj masajları var mı?		
HAMAM			
1	Mekân kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		
2	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)		
3	Giriş kapısı yanında anlayış işaretlemesi var mı? (h: 120-160)		
4	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		
5	Çizim alanında tekerlekli sandalyeli bir kullanıcı için uygun bir oturma boşluğu var mı?		
6	Musluklar tek elle açılıyor mu? (max 22,2N kuvvet)		
RELAX BÖLÜMÜ			
1	Farklı tercihlere uygun oturma düzeni var mı?		
2	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		
FITNESS			
1	Mekân kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		
2	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)		
3	Giriş kapısı yanında anlayış işaretlemesi var mı? (h: 120-160)		
4	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		
5	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		
GENEL WC			
1	En az bir bölümlerinde banyosuna yakın mesafede mi?		
2	Herhangi bir işaretlemesi ve yönlendirme ile gösteriliyor mu?		
3	WC girişi dışında yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
4	WC girişi kapısı genişliği uygun mu? (min 90 cm)		
5	WC girişi kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		
6	WC girişi kapısı tek elle açılabilir mi?		
7	WC girişi kapısı yanında anlayış işaretlemesi var mı? (h: 120-160 cm)		
8	İşaretleme yanına braille alfabesi bulunuyor mu?		
9	Erişilebilir wc cinsiyete göre (bay-bayan) ayrılıyor mu?		
10	WC erişilebilir değil ise en yakın erişilebilir wc gösteriliyor mu?		
11	Erişilebilir tuvalet genel tuvalet bloğu içerisinde mi?		
12 Zeminde kot farkı var mı?			
Soruclar		Evet	Hayır
13	Zemin malzemesi kaygan bir malzeme mi?		
14	Aydanlatma sensörü mi?		
15	Aydanlatma yeterli mi? (200lx)		
16	Acil durum alarmı bulunuyor mu?		
17	Kabin içinde uygun manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
18	Kabin kapısı uygun genişlikte mi? (min 90cm)		
19	Kabin veya kapı kilitli kolay biçimde kapatılabilir mi?		
20	Kabin içi yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
21	Kabin içi içinde ayak var mı? Yüksekliği uygun mu? (112-140 cm)		
22	Klozet yanında temiz boşluk var mı? (her iki taraftan min 15 cm)		
23	Klozet yanında hareketli tutuma çubuğu var mı? (min 2 adet)		
24	Klozet yüksekliği uygun mu? (43-48 cm)		
25	Klozet yüksekliği ayarlanabilir mi?		
26	Sifon otomatik mı?		
27	Sifon kolu yüksekliği uygun mu? (yerden max 112cm yükseklikte)		
28	Pisuar var mı?		
29	Pisuar varsa yerden yüksekliği uygun mu? (40-45cm)		
30	Lavabo altında di boşluğu bulunuyor mu? Di boşluğu varsa yüksekliği uygun mu? (75cm)		
31	Lavabo yanlarında tutuma çubuğu var mı?		
32	Musluklar sensör mü?		
33	Eğer sensörli değil ise tek elle rahat biçimde açılabilir mi? (max 22,2 N gıc)		
34	Musluklar gelen suyun sıcaklığı uygun mu? (max 55 derece)		
35	Tahliye, helez ve çepele kolu kullanılabılır ve erişilebilir mi?		
36	Aynı alan yerden yüksekliği uygun mu? (alt kenar max 90, üst kenar max 190cm)		
37	Aynı eğimi mi?		
38	El kuruma makinesi var mı?		
104)YATILIK			
Soruclar		Evet	Hayır
1	Acil durum tahliye planı var mı?		
2	Acil durum alarm sistemi var mı?		
3	Alarm sistemi işlevsel mi? (min 15 desibel)		
4	Alarm sistemi gürültülü mü?		
5	Alarm sistemi titreşimli mi?		
6	Tanım merdiveni var mı?		
7	Tanım merdiveni açık ve net işaretlerle gösteriliyor mu?		
8	Tanım merdiveni tanım bölümleri erişim var mı?		
9	Tanım bölge kapalı durumda dışarıya açılıyor mu?		
10	Kapı malzemeleri yanına kargı dayanıklı mı?		
11	Kapı basık bir şekilde açılıyor mu?		
12	Kapı yapılabılır mekanizma var mı?		
13	Tanım merdiveni malzemesi uygun mu?		
14	Tanım merdiveni ile güvenli bir şekilde zemin altına inilebilir mi?		
TESS GENELİNDE EVRENSEL TASARIM UYGULAMALARI VAR MIDIR?			
BULUNDUĞU TERMAL BÖLGE:			
OTEL ADI:			
SIRASI:			
TARİHİ:			
Soruclar		Evet	Hayır
1	Bina girişi cepheye malzeme, renk, ışık ile farklılaştırılıyor mu?		
2	Girişle bina partilerden korumak bakımından bir sahnelik bulunuyor mu?		
3	Bina girişi sahanlığında kaymayan malzeme kullanılıyor mu?		
4	Bina girişinde merdiven varsa başlama ve bitişinde hissedilebilir yöney işaretleri bulunuyor mu?		
5	Merdiven genişliği uygun mu? (min 135 cm)		
6	Merdiven rht yüksekliği uygun mu? (15-18 cm)		
7	Merdiven basamak uçlarında kaydırmaç yerit var mı?		
8	Merdivenin her iki tarafında korkuluk var mı?		
9	Merdiven korkuluk yüksekliği uygun mu? (min 90cm)		
10	Girişle kot farkı var ise merdivenin yanı sıra rampa bulunuyor mu?		
11	Bina girişinde bulunan rampa eğimi uygun mu? (max 10%)		
12	Rampa genişliği uygun mu? (min 100cm)		
13	Rampa ön den uçtan mu? 9 m den sonrası diz dinlenme alanı bulunuyor mu? (her 9m'de 150x150 cm)		
14	Rampa kaymayan ve dayanıklı bir malzemeden yapılmış mı?		
15	Rampanın her iki yanında korkuluk var mı?		
16	Korkuluk yüksekliği uygun mu? (min 90 cm)		
17	Kuşayta rampa başlangıcından 30 cm önce başlıyor mu?		
18	Rampa başlangıç ve bitişinde hissedilebilir yöney işaretleri bulunuyor mu?		
19	Eğer bina girişinde rampa yoksa asansör bulunuyor mu?		
20	Giriş kapısı kasalı ile duvar kontrast oluşturuyor mu?		
21	Girişle yeterli manevra alanı bulunuyor mu? (150x150 cm)		
22	Girişle portamento bulunuyor mu?		
23	Eğer varsa askı yüksekliği uygun mu? (88-122 cm)		
24	Mutfakta uygun manevra alanı var mı? (150x150 cm)		
25	Tezgahın yerden yüksekliği uygun mu? (max 86 cm)		
26	Tezgah altına di grebilir mi?		
27	Eğer girişine ölçüleri uygun mu? (75cm yükseklik, 40cm derinlik)		
28	Tezgahlar farklı yüksekliğe göre ayarlanabilir mi?		
29	Fen di boşluğu olan alanın yanına mı yerleştirilmiş?		
30	Mutfak dışı alanın en azından 5000'e erişilebilir mi?		
31	Mutfak dolap bulgün kolay kullanılabılır formda mı?		
32	Erişilebilir farklı yüksekliğe ayarlanabilir mi?		
33	Erişilebilir farklı yüksekliğe ayarlanabilir mi?		
34	Çiye bulgünler basit bir biçimde kullanılabılır mı?		
35	Çiye bulgünler basit bir biçimde kullanılabılır mı?		
36	Çiye bulgünler basit bir biçimde kullanılabılır mı?		
37	Yemek masası altına di grebilir mi?		
38	Sandalye yüksekliği uygun mu? (45-50cm)		
39	Sandalyenin kolları var mı?		
40	Sandalye yüksekliği ayarlanabilir mi?		
41	Oda içerisinde yer alan ofis yüksekliği uygun mu? (39-47,5 cm)		
42	Yatak odası kapı kasası ile duvar rengi kontrast oluşturuyor mu?		
43	Oda kapısı içi doğru açılıyor mu?		
44	Kapı yüzümleri tek elle açılabilir mi?		
45	Kapı kolu formu uygun mu? (topuz şeklinde olmalıdır)		
46	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
47	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
48	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
49	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
50	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
51	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
52	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
53	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
54	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
55	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
56	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
57	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
58	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
59	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
60	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
61	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
62	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
63	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
64	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
65	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
66	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
67	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
68	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
69	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
70	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
71	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
72	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
73	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
74	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
75	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
76	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
77	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
78	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
79	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
80	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
81	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
82	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
83	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
84	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
85	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
86	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
87	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
88	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
89	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
90	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
91	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
92	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
93	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
94	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
95	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
96	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
97	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
98	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
99	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
100	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
101	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
102	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
103	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
104	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
105	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
106	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
107	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
108	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
109	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
110	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
111	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
112	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
113	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
114	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
115	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
116	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
117	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
118	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
119	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
120	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
121	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
122	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
123	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
124	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
125	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
126	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
127	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
128	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
129	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
130	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
131	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
132	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
133	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
134	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
135	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
136	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		
137	Kapı kolu yüksekliği uygun mu? (90-110 cm)		

BULUNDUĞU TEMA: BÖGE Öner - Gecek Termal Bölge
OTEL: AGA Açıy Wellness Convention
SINIF: 5 Yıldız
TARİH: 13.02.2025

5) OTEL TESİSLERİ GİRİŞİ			
Tesisler	Evet	Hayır	
1. Otopark girişinde güvenlik kullandığınız var mı?	X		
2. Güvenlik kullandığınız girişinizde maddeleri mi, arazi girişinden girişinizde mi kullandınız mı?	X		
3. Açıy otoparkı da bina girişine yakın konumda girişinizde park yeri var mı? (150-300m)	X		
4. Kapalı otopark var mı?	X		
5. Eğer varsa kapalı otopark asfaltla kaplanmış mı? YOK	X		
6. Eğer varsa kapalı otopark için tahsis edilmiş alan park yerinde işaretleme var mı?	X		
7. İşaretleme, yönlendirme, yönlendirme binalar ve araçlar mı?	X		
8. Engel park yeri var ve bu iş için alınırsa hava koşullarından korunmuş mu?	X		
9. Engel park yeri var mı? (100-200 m)	X		
10. Engel park yeri var mı? (200-400 m)	X		
11. İşaretleme otoparkı, yanyana bir tarafta bulunan alan bulundunuz mu? (min 150)	X		
12. Açıy alan ile ilgili indirim alan aramada sizin için uygun var mı? (150-300)	X		
13. Otoparkta engelli park yeri var mı? (en az 1, otopark alanının %2'ye kadar olmalı)	X		
14. Otoparkta bina girişine kadar girişinizde ulaşılabilir mi?	X		
15. Bina giriş herkes tarafından kolay ulaşılabilir mi?	X		
16. Bina girişinde binaların, park, iş ve faaliyet alanları mı?	X		
17. Girişte bina girişinden korumak binaların bir sahada bulundunuz mu?	X		
18. Bina giriş sahalarında kayımları malzeme kullanılmış mı?	X		
19. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
20. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
21. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
22. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
23. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
24. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
25. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
26. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
27. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
28. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
29. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
30. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
31. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
32. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
33. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
34. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
35. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
36. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
37. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
38. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
39. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
40. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
41. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
42. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
43. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
44. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
45. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
46. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
47. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
48. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
49. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
50. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
51. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
52. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
53. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
54. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
55. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
56. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
57. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
58. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
59. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
60. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
61. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
62. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
63. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
64. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
65. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
66. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
67. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
68. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
69. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
70. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
71. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
72. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
73. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
74. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
75. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
76. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
77. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
78. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
79. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
80. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
81. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
82. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
83. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
84. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
85. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
86. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
87. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
88. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
89. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
90. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
91. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
92. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
93. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
94. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
95. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
96. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
97. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
98. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
99. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		
100. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı? (en az 1000)	X		

6. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
7. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
8. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
9. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
10. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
11. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
12. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
13. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
14. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
15. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
16. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
17. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
18. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
19. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
20. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
21. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
22. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
23. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
24. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
25. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
26. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
27. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
28. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
29. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
30. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
31. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
32. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
33. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
34. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
35. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
36. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
37. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
38. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
39. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
40. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
41. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
42. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
43. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
44. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
45. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
46. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
47. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
48. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
49. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
50. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
51. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
52. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
53. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
54. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
55. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
56. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
57. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
58. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
59. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
60. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
61. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
62. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
63. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
64. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
65. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
66. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
67. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
68. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
69. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
70. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
71. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
72. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
73. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
74. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
75. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
76. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
77. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
78. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
79. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
80. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
81. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
82. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
83. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
84. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
85. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
86. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
87. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
88. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
89. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
90. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
91. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
92. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
93. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
94. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
95. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
96. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
97. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
98. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
99. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
100. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X

DİREKTÖR/BAŞKANI/ATILAN SAĞLIK KAPATILMA			
Tesisler	Evet	Hayır	
1. Mekan girişinde	X		
2. Mekan girişinde	X		
3. Mekan girişinde	X		
4. Mekan girişinde	X		
5. Mekan girişinde	X		
6. Mekan girişinde	X		
7. Mekan girişinde	X		
8. Mekan girişinde	X		
9. Mekan girişinde	X		
10. Mekan girişinde	X		
11. Mekan girişinde	X		
12. Mekan girişinde	X		
13. Mekan girişinde	X		
14. Mekan girişinde	X		
15. Mekan girişinde	X		
16. Mekan girişinde	X		
17. Mekan girişinde	X		
18. Mekan girişinde	X		
19. Mekan girişinde	X		
20. Mekan girişinde	X		
21. Mekan girişinde	X		
22. Mekan girişinde	X		
23. Mekan girişinde	X		
24. Mekan girişinde	X		
25. Mekan girişinde	X		
26. Mekan girişinde	X		
27. Mekan girişinde	X		
28. Mekan girişinde	X		
29. Mekan girişinde	X		
30. Mekan girişinde	X		
31. Mekan girişinde	X		
32. Mekan girişinde	X		
33. Mekan girişinde	X		
34. Mekan girişinde	X		
35. Mekan girişinde	X		
36. Mekan girişinde	X		
37. Mekan girişinde	X		
38. Mekan girişinde	X		
39. Mekan girişinde	X		
40. Mekan girişinde	X		
41. Mekan girişinde	X		
42. Mekan girişinde	X		
43. Mekan girişinde	X		
44. Mekan girişinde	X		
45. Mekan girişinde	X		
46. Mekan girişinde	X		
47. Mekan girişinde	X		
48. Mekan girişinde	X		
49. Mekan girişinde	X		
50. Mekan girişinde	X		
51. Mekan girişinde	X		
52. Mekan girişinde	X		
53. Mekan girişinde	X		
54. Mekan girişinde	X		
55. Mekan girişinde	X		
56. Mekan girişinde	X		
57. Mekan girişinde	X		
58. Mekan girişinde	X		
59. Mekan girişinde	X		
60. Mekan girişinde	X		
61. Mekan girişinde	X		
62. Mekan girişinde	X		
63. Mekan girişinde	X		
64. Mekan girişinde	X		
65. Mekan girişinde	X		
66. Mekan girişinde	X		
67. Mekan girişinde	X		
68. Mekan girişinde	X		
69. Mekan girişinde	X		
70. Mekan girişinde	X		
71. Mekan girişinde	X		
72. Mekan girişinde	X		
73. Mekan girişinde	X		
74. Mekan girişinde	X		
75. Mekan girişinde	X		
76. Mekan girişinde	X		
77. Mekan girişinde	X		
78. Mekan girişinde	X		
79. Mekan girişinde	X		
80. Mekan girişinde	X		
81. Mekan girişinde	X		
82. Mekan girişinde	X		
83. Mekan girişinde	X		
84. Mekan girişinde	X		
85. Mekan girişinde	X		
86. Mekan girişinde	X		
87. Mekan girişinde	X		
88. Mekan girişinde	X		
89. Mekan girişinde	X		
90. Mekan girişinde	X		
91. Mekan girişinde	X		
92. Mekan girişinde	X		
93. Mekan girişinde	X		
94. Mekan girişinde	X		
95. Mekan girişinde	X		
96. Mekan girişinde	X		
97. Mekan girişinde	X		
98. Mekan girişinde	X		
99. Mekan girişinde	X		
100. Mekan girişinde	X		

6. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
7. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
8. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
9. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
10. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
11. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
12. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
13. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
14. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
15. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
16. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
17. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
18. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
19. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
20. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
21. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
22. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
23. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
24. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
25. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
26. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
27. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
28. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
29. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
30. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
31. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
32. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
33. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
34. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
35. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
36. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
37. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
38. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
39. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			X
40. Bina giriş sahalarında aydınlatma mı?			

EK-2 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği - NG Afyon
Wellnes&Convention (Devamı) ve Erişim Raporu

Sıra No	Durum
25. Aların kolu var mı?	X
26. Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (40cm)	X
27. İçerisi yüksekliği uygun mu? (43-48cm)	X
28. İçerisi yüksekliği ayarlanabilir mi?	X
29. İçerisi yüksekliği hareketli tutulmuş olabilir mi? (min 2 adet)	X
30. İçerisi otomatik mi?	X
31. İçerisi kol yüksekliği uygun mu? (yerden max 110cm yükseklikte)	X

6) TERMAL SPA

Genel

1. Isıtık banyoları geniş bölümlerinde banyoları var mı?	X
2. Eğer var ise yüksekliği uygun mu? (75-85cm) 85cm	X
3. Banyoların ayarlanabilir yeri mi? (min 200cm)	X
4. Dışarıya banyolarında alternatif banyoları kapalıdır veya farklı ve da ayarlanabilir yükseklikte mi?	X
5. Dışarıya banyolarından alına da girilebilir mi? (min 75cm)	X
6. İçerisi otomatik mi?	X
7. İçerisi otomatik mi?	X
8. Havuz zemini ve duvarlar arasında kontrast sağlanıyor mu?	X
9. Havuz açılır kapanır mı?	X
10. Havuz açılır kapanır mı?	X
11. Havuz açılır kapanır mı?	X
12. Havuz açılır kapanır mı?	X
13. Havuz açılır kapanır mı?	X
14. Havuz açılır kapanır mı?	X
15. Havuz açılır kapanır mı?	X
16. Havuz açılır kapanır mı?	X
17. Havuz açılır kapanır mı?	X
18. Havuz açılır kapanır mı?	X
19. Havuz açılır kapanır mı?	X
20. Havuz açılır kapanır mı?	X
21. Havuz açılır kapanır mı?	X
22. Havuz açılır kapanır mı?	X
23. Havuz açılır kapanır mı?	X
24. Havuz açılır kapanır mı?	X
25. Havuz açılır kapanır mı?	X
26. Havuz açılır kapanır mı?	X
27. Havuz açılır kapanır mı?	X
28. Havuz açılır kapanır mı?	X
29. Havuz açılır kapanır mı?	X
30. Havuz açılır kapanır mı?	X
31. Havuz açılır kapanır mı?	X
32. Havuz açılır kapanır mı?	X
33. Havuz açılır kapanır mı?	X
34. Havuz açılır kapanır mı?	X
35. Havuz açılır kapanır mı?	X
36. Havuz açılır kapanır mı?	X
37. Havuz açılır kapanır mı?	X
38. Havuz açılır kapanır mı?	X
39. Havuz açılır kapanır mı?	X
40. Havuz açılır kapanır mı?	X
41. Havuz açılır kapanır mı?	X
42. Havuz açılır kapanır mı?	X
43. Havuz açılır kapanır mı?	X
44. Havuz açılır kapanır mı?	X
45. Havuz açılır kapanır mı?	X
46. Havuz açılır kapanır mı?	X
47. Havuz açılır kapanır mı?	X
48. Havuz açılır kapanır mı?	X
49. Havuz açılır kapanır mı?	X
50. Havuz açılır kapanır mı?	X
51. Havuz açılır kapanır mı?	X
52. Havuz açılır kapanır mı?	X
53. Havuz açılır kapanır mı?	X
54. Havuz açılır kapanır mı?	X
55. Havuz açılır kapanır mı?	X
56. Havuz açılır kapanır mı?	X
57. Havuz açılır kapanır mı?	X
58. Havuz açılır kapanır mı?	X
59. Havuz açılır kapanır mı?	X
60. Havuz açılır kapanır mı?	X
61. Havuz açılır kapanır mı?	X
62. Havuz açılır kapanır mı?	X
63. Havuz açılır kapanır mı?	X
64. Havuz açılır kapanır mı?	X
65. Havuz açılır kapanır mı?	X
66. Havuz açılır kapanır mı?	X
67. Havuz açılır kapanır mı?	X
68. Havuz açılır kapanır mı?	X
69. Havuz açılır kapanır mı?	X
70. Havuz açılır kapanır mı?	X
71. Havuz açılır kapanır mı?	X
72. Havuz açılır kapanır mı?	X
73. Havuz açılır kapanır mı?	X
74. Havuz açılır kapanır mı?	X
75. Havuz açılır kapanır mı?	X
76. Havuz açılır kapanır mı?	X
77. Havuz açılır kapanır mı?	X
78. Havuz açılır kapanır mı?	X
79. Havuz açılır kapanır mı?	X
80. Havuz açılır kapanır mı?	X
81. Havuz açılır kapanır mı?	X
82. Havuz açılır kapanır mı?	X
83. Havuz açılır kapanır mı?	X
84. Havuz açılır kapanır mı?	X
85. Havuz açılır kapanır mı?	X
86. Havuz açılır kapanır mı?	X
87. Havuz açılır kapanır mı?	X
88. Havuz açılır kapanır mı?	X
89. Havuz açılır kapanır mı?	X
90. Havuz açılır kapanır mı?	X
91. Havuz açılır kapanır mı?	X
92. Havuz açılır kapanır mı?	X
93. Havuz açılır kapanır mı?	X
94. Havuz açılır kapanır mı?	X
95. Havuz açılır kapanır mı?	X
96. Havuz açılır kapanır mı?	X
97. Havuz açılır kapanır mı?	X
98. Havuz açılır kapanır mı?	X
99. Havuz açılır kapanır mı?	X
100. Havuz açılır kapanır mı?	X

Normal ve içi:

Sıra No	Durum
12. İçerisi otomatik mi?	X
13. İçerisi otomatik mi?	X
14. İçerisi otomatik mi?	X
15. İçerisi otomatik mi?	X
16. İçerisi otomatik mi?	X
17. İçerisi otomatik mi?	X
18. İçerisi otomatik mi?	X
19. İçerisi otomatik mi?	X
20. İçerisi otomatik mi?	X
21. İçerisi otomatik mi?	X

EK-3 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği – Başarımlar

[illegible]

EK-3 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği – Başaranlar
Termal Tesis (Devamı)

[illegible]

EK-4 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği – Bolvadin Termal Tesisleri

BOLUNDUĞU TERMAL BÖLGE: Bolu'dan - Heybeli Termal Bölge
OTEL: Bolu'dan Termal Tesisi
SİTE ADI: Başlıt Havalandırma Bölgesi Tesis
TARİH: 12.03.2025

3) OTEL TESİSİ GİRİŞİ				
Soru	Evet	Hayır		
1) Otoban girişinde güvenlik bülteni var mı?	X			
2) Güvenlik kulübüsü erişilebilir mesafede mi, arazi, girişlerinde girilebilirlik bar konumunda mı?	X			
1) Açık otoban da bina girişine yakın konumda erişilebilir kapı yeri var mı? (maks 50m önünde)	X			
2) Kapalı otoban var mı?	X			
3) Eğer varsa kapalı otoban asfaltla bağlantı yapılıp yapılmamış mı?	X			
4) Otoban girişinde giriş tahsis edilmiş alan kapı yerinde asfaltla var mı?	X			
5) Girişlerin girişinde yapılmış malzeme bas ve asfalt var mı?	X			
6) Otoban giriş yeri ve her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
7) Otoban giriş yeri için kapıların 7m min. 260 cm	X			
8) Otoban giriş yeri genişliği yeterli mi? (maks 400 cm)	X			
9) Otoban girişinde yapılmış malzeme transfer alanı bulundumu mu? (maks 150)	X			
10) Arazi, damla ile yolları indirmek alan araziye sınırsız ayırım yapıp yapılmamış mı?	X			
11) Otoban girişinde engelli kapı yeri var mı? (maks 1, otoban girişinde 1/2'ye kadar önünde)	X			
12) Otoban girişinde bina girişine kadar erişilebilir geçişler var mı?	X			
13) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
14) Bina girişinde cephe malzeme, renk, gk ile farklılaştırılmış mı?	X			
15) Girişin her iki tarafında her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
16) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
17) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
18) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
19) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
20) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
21) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
22) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
23) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
24) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
25) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
26) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
27) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
28) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
29) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
30) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
31) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
32) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
33) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
34) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
35) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
36) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
37) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
38) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
39) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
40) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
41) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
42) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
43) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
44) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
45) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
46) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
47) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
48) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
49) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
50) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
51) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
52) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
53) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
54) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			

3) OTEL TESİSİ GİRİŞİ				
Soru	Evet	Hayır		
1) Otoban girişinde güvenlik bülteni var mı?	X			
2) Güvenlik kulübüsü erişilebilir mesafede mi, arazi, girişlerinde girilebilirlik bar konumunda mı?	X			
1) Açık otoban da bina girişine yakın konumda erişilebilir kapı yeri var mı? (maks 50m önünde)	X			
2) Kapalı otoban var mı?	X			
3) Eğer varsa kapalı otoban asfaltla bağlantı yapılıp yapılmamış mı?	X			
4) Otoban girişinde giriş tahsis edilmiş alan kapı yerinde asfaltla var mı?	X			
5) Girişlerin girişinde yapılmış malzeme bas ve asfalt var mı?	X			
6) Otoban giriş yeri ve her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
7) Otoban giriş yeri için kapıların 7m min. 260 cm	X			
8) Otoban giriş yeri genişliği yeterli mi? (maks 400 cm)	X			
9) Otoban girişinde yapılmış malzeme transfer alanı bulundumu mu? (maks 150)	X			
10) Arazi, damla ile yolları indirmek alan araziye sınırsız ayırım yapıp yapılmamış mı?	X			
11) Otoban girişinde engelli kapı yeri var mı? (maks 1, otoban girişinde 1/2'ye kadar önünde)	X			
12) Otoban girişinde bina girişine kadar erişilebilir geçişler var mı?	X			
13) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
14) Bina girişinde cephe malzeme, renk, gk ile farklılaştırılmış mı?	X			
15) Girişin her iki tarafında her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
16) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
17) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
18) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
19) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
20) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
21) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
22) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
23) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
24) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
25) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
26) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
27) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
28) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
29) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
30) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
31) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
32) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
33) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
34) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
35) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
36) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
37) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
38) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
39) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
40) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
41) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
42) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
43) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
44) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
45) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
46) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
47) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
48) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
49) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
50) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
51) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
52) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
53) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
54) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			

3) OTEL TESİSİ GİRİŞİ				
Soru	Evet	Hayır		
1) Otoban girişinde güvenlik bülteni var mı?	X			
2) Güvenlik kulübüsü erişilebilir mesafede mi, arazi, girişlerinde girilebilirlik bar konumunda mı?	X			
1) Açık otoban da bina girişine yakın konumda erişilebilir kapı yeri var mı? (maks 50m önünde)	X			
2) Kapalı otoban var mı?	X			
3) Eğer varsa kapalı otoban asfaltla bağlantı yapılıp yapılmamış mı?	X			
4) Otoban girişinde giriş tahsis edilmiş alan kapı yerinde asfaltla var mı?	X			
5) Girişlerin girişinde yapılmış malzeme bas ve asfalt var mı?	X			
6) Otoban giriş yeri ve her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
7) Otoban giriş yeri için kapıların 7m min. 260 cm	X			
8) Otoban giriş yeri genişliği yeterli mi? (maks 400 cm)	X			
9) Otoban girişinde yapılmış malzeme transfer alanı bulundumu mu? (maks 150)	X			
10) Arazi, damla ile yolları indirmek alan araziye sınırsız ayırım yapıp yapılmamış mı?	X			
11) Otoban girişinde engelli kapı yeri var mı? (maks 1, otoban girişinde 1/2'ye kadar önünde)	X			
12) Otoban girişinde bina girişine kadar erişilebilir geçişler var mı?	X			
13) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
14) Bina girişinde cephe malzeme, renk, gk ile farklılaştırılmış mı?	X			
15) Girişin her iki tarafında her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
16) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
17) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
18) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
19) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
20) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
21) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
22) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
23) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
24) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
25) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
26) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
27) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
28) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
29) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
30) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
31) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
32) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
33) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
34) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
35) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
36) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
37) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
38) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
39) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
40) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
41) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
42) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
43) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
44) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
45) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
46) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
47) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
48) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
49) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
50) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
51) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
52) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
53) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
54) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			

3) OTEL TESİSİ GİRİŞİ				
Soru	Evet	Hayır		
1) Otoban girişinde güvenlik bülteni var mı?	X			
2) Güvenlik kulübüsü erişilebilir mesafede mi, arazi, girişlerinde girilebilirlik bar konumunda mı?	X			
1) Açık otoban da bina girişine yakın konumda erişilebilir kapı yeri var mı? (maks 50m önünde)	X			
2) Kapalı otoban var mı?	X			
3) Eğer varsa kapalı otoban asfaltla bağlantı yapılıp yapılmamış mı?	X			
4) Otoban girişinde giriş tahsis edilmiş alan kapı yerinde asfaltla var mı?	X			
5) Girişlerin girişinde yapılmış malzeme bas ve asfalt var mı?	X			
6) Otoban giriş yeri ve her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
7) Otoban giriş yeri için kapıların 7m min. 260 cm	X			
8) Otoban giriş yeri genişliği yeterli mi? (maks 400 cm)	X			
9) Otoban girişinde yapılmış malzeme transfer alanı bulundumu mu? (maks 150)	X			
10) Arazi, damla ile yolları indirmek alan araziye sınırsız ayırım yapıp yapılmamış mı?	X			
11) Otoban girişinde engelli kapı yeri var mı? (maks 1, otoban girişinde 1/2'ye kadar önünde)	X			
12) Otoban girişinde bina girişine kadar erişilebilir geçişler var mı?	X			
13) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
14) Bina girişinde cephe malzeme, renk, gk ile farklılaştırılmış mı?	X			
15) Girişin her iki tarafında her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
16) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
17) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
18) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
19) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
20) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
21) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
22) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
23) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
24) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
25) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
26) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
27) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
28) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
29) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
30) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
31) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
32) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
33) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
34) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
35) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
36) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
37) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
38) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
39) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
40) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
41) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
42) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
43) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
44) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
45) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
46) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
47) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
48) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
49) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
50) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
51) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
52) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
53) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			
54) Bina girişinde her iki tarafı olumsuz hava koşullarından korunmuş mu?	X			

EK-4 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği – Bolvadin Termal Tesisleri (Devamı)

25	Alın oturma mı?			
26	Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (40cm)			
27	Klozet yüksekliği uygun mu? (43-48cm)			
28	Klozet yüksekliği ayarlanabilir mi?			
29	Klozet yanında hareketli tutamaç bulunuşu var mı? (İmin 2 adet)			
30	İfyon oturma mı?			
31	İfyon koltu yüksekliği uygun mu? (yeniden max 112cm yükseklikte)			
TERMAL SPA				
İstisnalar		Evet	Hayır	
GENEL (Korunaklar için 90cm'ye göre)				
1	İçine baskınlar girip bulaşmadan bulaşmadan var mı? (40cm)			
2	Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (75-80cm)			
3	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
4	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
5	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
6	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
7	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
8	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
9	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
10	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
11	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
12	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
13	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
14	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
15	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
16	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
17	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
18	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
19	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
20	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
21	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
22	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
23	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
24	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
25	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
26	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
27	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
28	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
29	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
30	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
31	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
32	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
33	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
34	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
35	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
36	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
37	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
38	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
39	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
40	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
41	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
42	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
43	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
44	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
45	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
46	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
47	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
48	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
49	Merdiven ayarlanabilir mi? (İmin 2000) 40cm			
50	Merdiven ayarlanabilir mi?			

32	Zeminde kot farkı var mı?			
33	Zemin malzemesi kaygan bir malzeme mi?			
34	Asfaltlama zemini mi?			
35	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
36	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
37	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
38	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
39	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
40	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
41	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
42	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
43	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
44	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
45	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
46	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
47	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
48	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
49	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
50	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
51	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
52	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
53	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
54	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
55	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
56	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
57	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
58	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
59	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
60	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
61	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
62	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
63	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
64	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
65	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
66	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
67	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
68	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
69	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
70	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
71	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
72	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
73	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
74	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
75	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
76	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
77	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
78	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
79	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
80	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
81	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
82	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
83	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
84	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
85	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
86	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
87	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
88	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
89	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
90	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
91	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
92	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
93	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
94	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
95	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
96	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
97	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
98	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
99	Asfaltlama zemini mi? (2000)			
100	Asfaltlama zemini mi? (2000)			

BURUNDUĞU TERMAL BÖLGE Burundugu Hıyabı Termal Bölge
 0100 000 00

BULUNDUĞU TERMAL BÖLGE: Hıdıralı Sanatlık, Termal Bölge
OTTELİ ALAN SIFIRIN THERMAL RESORT
SINIR: 5'41.00"
TARİH: 12.02.2025

İÇİ OTTELİ TESİS (EĞİTİM)			
Sınır		East	West
1. Sınır		East	West
2. Sınır		East	West
3. Sınır		East	West
4. Sınır		East	West
5. Sınır		East	West
6. Sınır		East	West
7. Sınır		East	West
8. Sınır		East	West
9. Sınır		East	West
10. Sınır		East	West
11. Sınır		East	West
12. Sınır		East	West
13. Sınır		East	West
14. Sınır		East	West
15. Sınır		East	West
16. Sınır		East	West
17. Sınır		East	West
18. Sınır		East	West
19. Sınır		East	West
20. Sınır		East	West
21. Sınır		East	West
22. Sınır		East	West
23. Sınır		East	West
24. Sınır		East	West
25. Sınır		East	West
26. Sınır		East	West
27. Sınır		East	West
28. Sınır		East	West
29. Sınır		East	West
30. Sınır		East	West
31. Sınır		East	West
32. Sınır		East	West
33. Sınır		East	West
34. Sınır		East	West
35. Sınır		East	West
36. Sınır		East	West
37. Sınır		East	West
38. Sınır		East	West
39. Sınır		East	West
40. Sınır		East	West
41. Sınır		East	West
42. Sınır		East	West
43. Sınır		East	West
44. Sınır		East	West
45. Sınır		East	West
46. Sınır		East	West
47. Sınır		East	West
48. Sınır		East	West
49. Sınır		East	West
50. Sınır		East	West
51. Sınır		East	West
52. Sınır		East	West
53. Sınır		East	West
54. Sınır		East	West
55. Sınır		East	West
56. Sınır		East	West
57. Sınır		East	West
58. Sınır		East	West
59. Sınır		East	West
60. Sınır		East	West
61. Sınır		East	West
62. Sınır		East	West
63. Sınır		East	West
64. Sınır		East	West
65. Sınır		East	West
66. Sınır		East	West
67. Sınır		East	West
68. Sınır		East	West
69. Sınır		East	West
70. Sınır		East	West
71. Sınır		East	West
72. Sınır		East	West
73. Sınır		East	West
74. Sınır		East	West
75. Sınır		East	West
76. Sınır		East	West
77. Sınır		East	West
78. Sınır		East	West
79. Sınır		East	West
80. Sınır		East	West
81. Sınır		East	West
82. Sınır		East	West
83. Sınır		East	West
84. Sınır		East	West
85. Sınır		East	West
86. Sınır		East	West
87. Sınır		East	West
88. Sınır		East	West
89. Sınır		East	West
90. Sınır		East	West
91. Sınır		East	West
92. Sınır		East	West
93. Sınır		East	West
94. Sınır		East	West
95. Sınır		East	West
96. Sınır		East	West
97. Sınır		East	West
98. Sınır		East	West
99. Sınır		East	West
100. Sınır		East	West

1. Sınır		East	West
2. Sınır		East	West
3. Sınır		East	West
4. Sınır		East	West
5. Sınır		East	West
6. Sınır		East	West
7. Sınır		East	West
8. Sınır		East	West
9. Sınır		East	West
10. Sınır		East	West
11. Sınır		East	West
12. Sınır		East	West
13. Sınır		East	West
14. Sınır		East	West
15. Sınır		East	West
16. Sınır		East	West
17. Sınır		East	West
18. Sınır		East	West
19. Sınır		East	West
20. Sınır		East	West
21. Sınır		East	West
22. Sınır		East	West
23. Sınır		East	West
24. Sınır		East	West
25. Sınır		East	West
26. Sınır		East	West
27. Sınır		East	West
28. Sınır		East	West
29. Sınır		East	West
30. Sınır		East	West
31. Sınır		East	West
32. Sınır		East	West
33. Sınır		East	West
34. Sınır		East	West
35. Sınır		East	West
36. Sınır		East	West
37. Sınır		East	West
38. Sınır		East	West
39. Sınır		East	West
40. Sınır		East	West
41. Sınır		East	West
42. Sınır		East	West
43. Sınır		East	West
44. Sınır		East	West
45. Sınır		East	West
46. Sınır		East	West
47. Sınır		East	West
48. Sınır		East	West
49. Sınır		East	West
50. Sınır		East	West
51. Sınır		East	West
52. Sınır		East	West
53. Sınır		East	West
54. Sınır		East	West
55. Sınır		East	West
56. Sınır		East	West
57. Sınır		East	West
58. Sınır		East	West
59. Sınır		East	West
60. Sınır		East	West
61. Sınır		East	West
62. Sınır		East	West
63. Sınır		East	West
64. Sınır		East	West
65. Sınır		East	West
66. Sınır		East	West
67. Sınır		East	West
68. Sınır		East	West
69. Sınır		East	West
70. Sınır		East	West
71. Sınır		East	West
72. Sınır		East	West
73. Sınır		East	West
74. Sınır		East	West
75. Sınır		East	West
76. Sınır		East	West
77. Sınır		East	West
78. Sınır		East	West
79. Sınır		East	West
80. Sınır		East	West
81. Sınır		East	West
82. Sınır		East	West
83. Sınır		East	West
84. Sınır		East	West
85. Sınır		East	West
86. Sınır		East	West
87. Sınır		East	West
88. Sınır		East	West
89. Sınır		East	West
90. Sınır		East	West
91. Sınır		East	West
92. Sınır		East	West
93. Sınır		East	West
94. Sınır		East	West
95. Sınır		East	West
96. Sınır		East	West
97. Sınır		East	West
98. Sınır		East	West
99. Sınır		East	West
100. Sınır		East	West

1. Sınır		East	West
2. Sınır		East	West
3. Sınır		East	West
4. Sınır		East	West
5. Sınır		East	West
6. Sınır		East	West
7. Sınır		East	West
8. Sınır		East	West
9. Sınır		East	West
10. Sınır		East	West
11. Sınır		East	West
12. Sınır		East	West
13. Sınır		East	West
14. Sınır		East	West
15. Sınır		East	West
16. Sınır		East	West
17. Sınır		East	West
18. Sınır		East	West
19. Sınır		East	West
20. Sınır		East	West
21. Sınır		East	West
22. Sınır		East	West
23. Sınır		East	West
24. Sınır		East	West
25. Sınır		East	West
26. Sınır		East	West
27. Sınır		East	West
28. Sınır		East	West
29. Sınır		East	West
30. Sınır		East	West
31. Sınır		East	West
32. Sınır		East	West
33. Sınır		East	West
34. Sınır		East	West
35. Sınır		East	West
36. Sınır		East	West
37. Sınır		East	West
38. Sınır		East	West
39. Sınır		East	West
40. Sınır		East	West
41. Sınır		East	West
42. Sınır		East	West
43. Sınır		East	West
44. Sınır		East	West
45. Sınır		East	West
46. Sınır		East	West
47. Sınır		East	West
48. Sınır		East	West
49. Sınır		East	West
50. Sınır		East	West
51. Sınır		East	West
52. Sınır		East	West
53. Sınır		East	West
54. Sınır		East	West
55. Sınır		East	West
56. Sınır		East	West
57. Sınır		East	West
58. Sınır		East	West
59. Sınır		East	West
60. Sınır		East	West
61. Sınır		East	West
62. Sınır		East	West
63. Sınır		East	West
64. Sınır		East	West
65. Sınır		East	West
66. Sınır		East	West
67. Sınır		East	West
68. Sınır		East	West
69. Sınır		East	West
70. Sınır		East	West
71. Sınır		East	West
72. Sınır		East	West
73. Sınır		East	West
74. Sınır		East	West
75. Sınır		East	West
76. Sınır		East	West
77. Sınır		East	West
78. Sınır		East	West
79. Sınır		East	West
80. Sınır		East	West
81. Sınır		East	West
82. Sınır		East	West
83. Sınır		East	West
84. Sınır		East	West
85. Sınır		East	West
86. Sınır		East	West
87. Sınır		East	West
88. Sınır		East	West
89. Sınır		East	West
90. Sınır		East	West
91. Sınır		East	West
92. Sınır		East	West
93. Sınır		East	West
94. Sınır		East	West
95. Sınır		East	West
96. Sınır		East	West
97. Sınır		East	West
98. Sınır		East	West
99. Sınır		East	West
100. Sınır		East	West

EK-5 Termal Turizm Tesislerinde Mekânsal Değerlendirme Ölçeği – Safran Thermal Resort Otel (Devamı)

25	Alarm kolu var mı?		X
26	Eğer varsa yüksekliği uygun mu? (140cm)	140cm	
27	Klozet yüksekliği uygun mu? (43-140cm)	43-140cm	X
28	Klozet yüksekliği ayarlanabilir mi?		X
29	Klozet yanında hareketli tutuma çubuğu var mı? (min 2 adet)		X
30	Sifon otomatik mi?		X
31	Sifon kolu yüksekliği uygun mu? (yerden max 112cm yükseklikte)	110cm	X
32	TERMAL SPA		
33	Sonlar	Evet	Hayır
34	Giriş		
35	İstat hacimlere göre bölümlerin bilgilendirme bankosu var mı?		X
36	Eğer var ise yüksekliği uygun mu? (75-85cm)	80cm	X
37	Bankosun ayarlanmasında yeterli mi? (min 200kg)		X
38	Daşınma bankosunda alternatif kullanıcı boyutlarına göre farklı ya da ayarlanabilir yükseklikte mi?		X
39	Daşınma bankosunun altına duş giriyor mu? (min 75cm)		X
40	Açık durum alarm bulunuyor mu?		X
41	HAUZ		
42	Hauz temini ve duvarlar arasında kontrast sağlanıyor mu?		X
43	Hauza girişte geçişin yüksekliği var mı? (20-25cm)	20-25cm	X
44	Gerekli uygun levhası var mı?		X
45	Ergonomik banyo havası spreyine erişilebilir mi?		X
46	Hauza giriş çıkışta hareketli tutumla ayarlanıyor mu?		X
47	Hauza giriş çıkışta asansör ayarlanıyor mu?		X
48	Hauz içerisinde yer yer tutuma aparatı var mı?		X
49	Eğer varsa yüksekliği uygun mu?		X
50	Hauz kenarında yer alan çitlenişler arazi mesafe erişilebilirliği fırsat veriyor mu?		X
51	Hauz kenarında bar bölümü bulunuyor mu?		X
52	Eğer varsa bar yüksekliği, tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
53	SALINA-BUKAR ODASI		
54	Mekânların kapıları dışarıya doğru açılıyor mu?		X
55	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)	90cm	X
56	Giriş kapısı yanında anıyaçlar ayarlanıyor mu? (h: 120-160)		X
57	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		X
58	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		X
59	Ötümme alanında tekerlekli sandalye bir kullanıcı için uygun bir oturma boşluğu var mı?		X
60	MASAJ ODASI		
61	Mekânların kapıları dışarıya doğru açılıyor mu?		X
62	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)	90cm	X
63	Giriş kapısı yanında anıyaçlar ayarlanıyor mu? (h: 120-160)		X
64	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		X
65	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		X
66	Masaj yatağına geçimde yardımcı tutuma barları var mı?		X
67	HAMAM		
68	Mekânların kapıları dışarıya doğru açılıyor mu?		X
69	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)	90cm	X
70	Giriş kapısı yanında anıyaçlar ayarlanıyor mu? (h: 120-160)		X
71	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		X
72	Ötümme alanında tekerlekli sandalye bir kullanıcı için uygun bir oturma boşluğu var mı?		X
73	Müşahat tek elle açılabilir mi? (max 22.2N kuvvet)	22.2N	X
74	HEKAR KÜLTÜR		
75	1. Farklı tercihlere uygun oturma düzeni var mı?		X
76	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		X
77	HİPİKES		
78	Mekânların kapıları dışarıya doğru açılıyor mu?		X
79	Uygun genişlikte mi? (min 90cm)	90cm	X
80	Giriş kapısı yanında anıyaçlar ayarlanıyor mu? (h: 120-160)		X
81	Mekân içerisinde gerekli yükseklikler var mı?		X
82	Yeterli sirkülasyon alanı mevcut mu? (150x150cm)		X
83	GENEL WC		
84	1. Genel wc bilgilendirme bankosuna yakın mesafede mi?		X
85	Herhangi bir ayarlanma ve yönlendirme ile gösterilmiş mi?		X
86	1 wc girişinde yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		X
87	1 wc giriş kapısı genişliği uygun mu? (min 90 cm)		X
88	1 wc giriş kapısı dışarıya doğru açılıyor mu?		X
89	1 wc giriş kapısı tek elle açılabilir mi?		X
90	1 wc giriş kapısı yanında anıyaçlar ayarlanıyor mu? (h: 120-160 cm)		X
91	Ayarlanma yanına kareli alfabesi bulunuyor mu?		X
92	Erişilebilir wc cinsiyete göre (bay-bayan) ayrılıyor mu?		X
93	1 wc erişilebilir değil ise en yakın erişilebilir wc gösterilmiş mi?		X
94	1 erişilebilir tuvalet genel tuvalet bölge içerisinde mi?		X

95	2. Zeminde kot farkı var mı?		X
96	3. Zemin malzemesi kaygan bir malzeme mi?		X
97	4. Aydınlatma sensörleri var mı?		X
98	5. Aydınlatma yeterli mi? (2000lx)		X
99	6. Acil durum alarmı bulunuyor mu?		X
100	7. Kabin içinde uygun manevra alanı var mı? (150x150 cm)		X
101	8. Kabin kapısı uygun genişlikte mi? (min 90cm)		X
102	9. Kabin veya kışa kilit kilitler içinde kapatılabilir mi?		X
103	10. Kabin içi yeterli manevra alanı var mı? (150x150 cm)		X
104	11. Kabin içerisinde asla var mı? Yüksekliği uygun mu? (120-140 cm)		X
105	12. Klozet yanında temiz boşluk var mı? (her iki taraftan min 15 cm)		X
106	13. Klozet yanında hareketli tutuma çubuğu var mı? (min 2 adet)		X
107	14. Klozet yüksekliği uygun mu? (43-140 cm)		X
108	15. Klozet yüksekliği ayarlanabilir mi?		X
109	16. Sifon otomatik mi?		X
110	17. Sifon kolu yüksekliği uygun mu? (yerden max 112cm yükseklikte)		X
111	18. Pnömatik var mı?		X
112	19. Pnömatik varsa yüksekliği uygun mu? (140-160cm)		X
113	20. Lavabonun altına duş boşluğu bulunuyor mu? Duş boşluğu varsa yüksekliği uygun mu? (75cm)		X
114	21. Lavabonun yanında tutuma çubuğu var mı?		X
115	22. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
116	23. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
117	24. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
118	25. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
119	26. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
120	27. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
121	28. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
122	29. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
123	30. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
124	31. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
125	32. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
126	33. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
127	34. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
128	35. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
129	36. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
130	37. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
131	38. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
132	39. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
133	40. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
134	41. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
135	42. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
136	43. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
137	44. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
138	45. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
139	46. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
140	47. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
141	48. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
142	49. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
143	50. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
144	51. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
145	52. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
146	53. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
147	54. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
148	55. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
149	56. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
150	57. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
151	58. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
152	59. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
153	60. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
154	61. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
155	62. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
156	63. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
157	64. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
158	65. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
159	66. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
160	67. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
161	68. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
162	69. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
163	70. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
164	71. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
165	72. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
166	73. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
167	74. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
168	75. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
169	76. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
170	77. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
171	78. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
172	79. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
173	80. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
174	81. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
175	82. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
176	83. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
177	84. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
178	85. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
179	86. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
180	87. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
181	88. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
182	89. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
183	90. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
184	91. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
185	92. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
186	93. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
187	94. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
188	95. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
189	96. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
190	97. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
191	98. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
192	99. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X
193	100. Müşahat tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun mu?		X

TEST GENELİNDE EVRENSEL TASARIM UYGULAMALARI VAR MIDIR?

- engelli odalarının hepsi zemin katta değil

- özel merdiven asansör kullanıcı için uygulanabilir

- genel wc'ler kadın /erkek /engelli

- sessiz duşunmali oda kurtu